

การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละคร
สร้างสรรค์

โดย
นายบดินทร์ งามแสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิค
ละครสร้างสรรค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF LITERATURE ANALYSIS SKILLS OF MATTHAYOMSUKSA
2 STUDENTS BY USING CREATIVE DRAMA TECHNIQUES

By
MR. Bodin NGAMSANG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (TEACHING THAI LANGUAGE)
Department of Curriculum and Instruction
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์
โดย	นายบดินทร์ งามแสง
สาขาวิชา	การสอนภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากจ้อย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ สมพร ร่วมสุข รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา หอมฟู)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากจ้อย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ สมพร ร่วมสุข)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(อาจารย์ ดร. สง่า วงศ์ไชย)

60255308 : การสอนภาษาไทย แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี, เทคนิคละครสร้างสรรค์

นาย บดินทร์ งามแสง: การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากจ้อย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรี บูรณะ กรุงเทพมหานครที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยก่อนทดลอง (Pre-Experimental Design) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ 2) แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

60255308 : Major (TEACHING THAI LANGUAGE)

Keyword : LITERATURE ANALYSIS SKILLS, CREATIVE DRAMA TECHNIQUES

MR. BODIN NGAMSANG : THE DEVELOPMENT OF LITERATURE ANALYSIS SKILLS OF MATTHAYOMSUKSA 2 STUDENTS BY USING CREATIVE DRAMA TECHNIQUES

THESIS ADVISOR : ATIKAMAS MAKJUI, Ph.D.

The purposes of this research were :1) to compare the literature analysis skills of Matthayomsuksa 2 students before and after using creative drama techniques, 2) to study Matthayomsuksa 2 students' opinions towards the learning by using creative drama techniques. The sample this research were 40 students of Bangpakokwitthayakom school, Ratburana district, Bangkok who studied in Matthayomsuksa class 2 semester 2nd academic year 2021 (B.E.2564) which were chosen by simple random sampling - drawing lots - and using classroom as random unit. It was pre - experimental design and used the one-group pretest-posttest design. The research tools consisted of 1) Creative drama techniques' Lesson Plans, 2) Literature analysis skills tests, and 3) Questionnaire on the students' opinions towards learning by using creative drama techniques. The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test for dependent.

The results of the study were as follows:

1) The literature analysis skills of Matthayomsuksa 2 students after learning by using creative dramatic techniques was significantly higher than before using creative dramatic techniques at .05 level.

2) The opinions of Matthayomsuksa 2 students towards learning by using creative dramatic techniques were at high level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณา ความเอาใจใส่ การให้คำปรึกษา แนะนำ ให้กำลังใจ ตลอดจนการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จากอาจารย์ ดร.อภิมาส มากจ้อย รองศาสตราจารย์สมพร ร่วมสุข และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา หอมพึ้ง ที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการ ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สง่า วงศ์ไชย ซึ่งได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ จนทำให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณา ของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สิริพงษ์ กาละพงษ์ คุณครูธินพล แซ่คู และคุณครูพัชรินทร์ บุตรสันเทียะ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ให้คำปรึกษา และ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุน ในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณคุณครูพรพัสพันธ์ แสนสีสม คุณครูอัญญา ตันวิเชียร คุณครูสุนทร มุลศาสตร์ และคุณครูพรศรี ลีทวิกุลสมบูรณ์ ที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ตลอดจนเพื่อนครูที่ให้ กำลังใจและให้สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และขอปบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและทดลองใช้เครื่องมือเป็น อย่างดี

ขอขอบพระคุณครอบครัว “งามแสง” ที่ได้สนับสนุนด้านการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยอย่างเต็มที่ และขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ที่ประสาทความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ใน การศึกษาจนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นคุณความดีแก่ผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ความสำเร็จของผู้วิจัย

นาย บดินทร์ งามแสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	9
คำถามการวิจัย.....	12
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
สมมติฐานการวิจัย.....	13
ขอบเขตการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	15
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	16
1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน บางปะกอกวิทยาคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.....	18
1.1 วิสัยทัศน์.....	18
1.2 จุดหมาย.....	18
1.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน.....	19

1.4	คุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	19
1.5	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	19
1.6	คุณภาพผู้เรียนในสาระวรรณคดีและวรรณกรรมเมื่อจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	21
1.7	โครงสร้างหลักสูตร / เวลาเรียน	22
1.8	หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม	22
2.	การวิเคราะห์	27
2.1	ความหมายของการวิเคราะห์.....	27
2.2	หลักการวิเคราะห์	28
2.3	การฝึกทักษะการวิเคราะห์.....	31
2.4	การใช้คำถามในการวิเคราะห์	34
2.5	ประโยชน์ของการวิเคราะห์	39
3.	วรรณคดี.....	42
3.1	ความหมายของวรรณคดี	42
3.2	องค์ประกอบของวรรณคดี.....	43
3.3	ประเภทของวรรณคดี.....	45
3.4	คุณค่าของวรรณคดี.....	50
3.5	แนวทางการสอนวรรณคดี.....	54
3.6	ความหมายของการวิเคราะห์วรรณคดี	57
3.7	ความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์วรรณคดี	59
3.9	หลักการวิเคราะห์วรรณคดี.....	63
4.	แนวคิดเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์	66
4.1	ความหมายของละครสร้างสรรค์.....	66
4.2	ความเป็นมาของละครสร้างสรรค์	68
4.3	ความสำคัญของละครสร้างสรรค์.....	76

4.4 องค์ประกอบและขั้นตอนการจัดละครสร้างสรรค์	80
4.5 เทคนิคการจัดละครสร้างสรรค์	85
4.6 แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์.....	87
4.7 บทบาทของผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์.....	91
4.8 ประโยชน์และคุณค่าของละครสร้างสรรค์	97
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	99
5.1 วิจัยในประเทศ.....	99
5.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	108
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	111
วิธีและขั้นตอนการวิจัย	111
ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ.....	112
ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	113
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นดำเนินการทดลอง.....	121
ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐาน	122
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
ตอนที่ 1 ผลเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์.....	123
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดย ใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์	124
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	127
สรุปผลการวิจัย.....	128
อภิปรายผล	128
ข้อเสนอแนะ	132
รายการอ้างอิง.....	134

ภาคผนวก	143
ภาคผนวก ก.....	144
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย.....	145
146	
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย และขออนุญาตทดลองเครื่องมือ.....	146
ภาคผนวก ข.....	152
แผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์.....	153
แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี.....	180
แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์	
	197
ภาคผนวก ค.....	201
ตารางผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	202
ประวัติผู้เขียน	210

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.....	21
ตารางที่ 2 โครงสร้างเวลาเรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.....	22
ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท22102.....	24
ตารางที่ 4 กำหนดการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ (โคลงภาพพระราชพงศาวดารและบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนกทก).....	113
ตารางที่ 5 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของ Bloom's Taxonomy Revised (2001).....	117
ตารางที่ 6 ผลเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์.....	123
ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์.....	124
ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบและความเหมาะสม ถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1).....	203
ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบและความเหมาะสม ถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2).....	204
ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี.....	205
ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์.....	207
ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี.....	208

ตารางที่ 13 ผลคะแนนทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้
เทคนิคละครสร้างสรรค์..... 209

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	12
แผนภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในการแสดงละครสร้างสรรค์82	
แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์	116
แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี.....	119
แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์	121

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญในระบบการสื่อสารของมนุษย์เป็นตัวกลางทำให้เข้าใจกัน ภาษาในโลกมีมากมายหลายตระกูล มีระบบระเบียบที่ซับซ้อนและแตกต่างกันออกไป ภาษาเป็นสิ่งที่เราเปรียบว่ามีชีวิต เพราะภาษาเดินทางจากที่หนึ่งสู่อีกที่หนึ่งได้ ภาษามีการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยกาลเวลาและ ผู้คนที่ใช้ภาษาในการเดินทางและเปลี่ยนแปลงภาษา ภาษาที่ไม่มีการพัฒนาภาษานั้นก็จะถูกจัดว่า เป็นภาษาที่ตายแล้ว ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้มาเนิ่นนานสะท้อนภาพการดำรงชีวิตและเผ่าพันธุ์ มนุษย์จากอดีตถึงปัจจุบัน ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551: 69) ได้กล่าวว่า

ภาษาเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้ภาษาเพื่อดำชีวิต เป็นเครื่องมือของการสื่อสารและสามารถพัฒนาภาษาของตนได้ภาษาช่วยให้คนรู้จัก คิดและ แสดงออกของความคิดด้วยการพูด การเขียน และการกระทำซึ่งเป็นผลจากการคิด ถ้าไม่มีภาษาคน จะคิดไม่ได้ถ้าคนมีภาษาน้อย มีคำศัพท์น้อย ความคิดของคนก็จะแคบไม่กว้างไกล คนที่ใช้ภาษาได้ดี จะมีความคิดดีด้วย คนจะใช้ความคิดและแสดงออกทางความคิดเป็นภาษา ซึ่งส่งผลไปสู่การกระทำ ผลของการกระทำส่งผลไปสู่ความคิดซึ่งเป็นพลังของภาษา ภาษาจึงมี บทบาทสำคัญต่อมนุษย์ช่วยให้ มนุษย์พัฒนาความคิด ช่วยดำรงสังคมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขมีมิตรต่อกัน ช่วยเหลือกันด้วยการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกัน ช่วยให้คนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ภาษาช่วยให้ มนุษย์เกิดการพัฒนา ใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายโต้แย้งเพื่อนำไปสู่ ผลสรุป มนุษย์ใช้ภาษาในการเรียนรู้ จัดบันทึกความรู้แสวงหาความรู้และช่วยจรรโลงใจด้วยการอ่าน บทกลอน ร้องเพลง ภาษายังมีพลังในตัวของมันเอง เพราะภาษาย่อมประกอบด้วยเสียงและความหมาย การใช้ภาษาใช้ถ้อยคำ ทำให้เกิดความรู้สึกต่อผู้รับสาร ให้เกิดความจงเกลียดจงชังหรือ เกิดความชื่นชอบ ความรักยอม เกิดจากภาษาทั้งสิ้นนำไปสู่ผลสรุปที่มีประสิทธิภาพ

ภาษาเป็นสัญลักษณ์ความเป็นชาติแสดงความเป็นอารยชนของบรรพบุรุษ นอกจากเราจะใช้ ภาษาสื่อสารโดยทั่วไปแล้วเรายังใช้ภาษาในแต่ละเวลาและโอกาส กล่าวคือภาษาไทยมีระดับภาษา มีกลวิธีอันเป็นศิลปะการใช้ภาษาให้เกิดความงดงามซาบซึ้งกินใจ สอดคล้องกับพระราชดำรัสตอนหนึ่งของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2561: ออนไลน์) ความว่า

ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดง ให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรมและเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย ไทยเป็นประเทศซึ่งมีชนบประเพณี

ศิลปกรรมและภาษาซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล เราผู้เป็นอนุชนจึงควรภูมิใจ ช่วยกันผดุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษได้อุตสาหะสร้างสรรค์ขึ้นไว้ให้เจริญสืบไป

ด้านสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552: 1) ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาษาไทย ดังนี้

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการ ติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิต ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการ แสวงหาความรู้ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้พัฒนา กระบวนการคิดวิเคราะห์วิจารณ์และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดง ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรมประเพณีและ สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

ภาษาที่นำมาใช้แต่งวรรณคดีเป็นภาษาที่มีความสละสลวย งดงาม ประณีตในขั้นตอนการคัดสรรถ้อยคำ โวหาร ชัดกลางจนเกิดความงามความไพเราะเหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่จะสื่อสาร ภาษาที่ สวยงามนี้เป็นส่วนช่วยให้ผู้อ่านวรรณคดีสามารถเข้าถึงมุมมองความคิดที่ลึกซึ้งของกวี และเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านวรรณคดีเกิดความซาบซึ้งในความงดงามของศิลปะแห่งการใช้ภาษา

การศึกษาภาษาวรรณคดีถือเป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการด้านภาษาหลากหลายแขนงใน รูปแบบที่หลากหลาย ล้วนแต่มีความดีเด่นเป็นเอกลักษณ์ของฉันทลักษณ์และความเป็นกวีร้อยเรียง จนเกิดความงามที่น่าอัศจรรย์ใจ ดังที่กุหลาบ มลลิกะมาส (2527: 4-5), สิทธา พินิจภูวดล (2529: 7) และวิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544: 31) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าวรรณคดีสรุปได้ว่า วรรณคดี คือ การสร้างสรรค์งานเขียนที่ถ่ายทอดให้เกิดความเพลิดเพลิน ถ่ายทอดความคิด สร้างความสะเทือน อารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ โดยเป็นการสื่อสารผ่านรูปแบบการประพันธ์ที่เป็นศิลปะซึ่งทำให้เกิดความงาม

วรรณคดีเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่สำคัญยิ่งของชาติ เพราะวรรณคดีเกิดจากการสั่งสม ประสบการณ์อย่างยาวนาน ลองผิดลองถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ผลงานโดยวิธีการ อันแยบคาย วรรณคดีโดยหลักแล้วเป็นเรื่องราวบันเทิงคดี หากแต่วรรณคดียังคงทำหน้าที่อื่น ๆ อีก ด้วย กล่าวคือ บันทึกประวัติศาสตร์ ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ปรัชญา ความเชื่อ ค่านิยมทาง สังคม และคำสอนต่าง ๆ ไซ้แต่เป็นเรื่องราวประโลมโลกอย่างเดียว ดังที่ ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ (2554: 7) ได้กล่าวถึงคุณค่าวรรณคดีว่า วรรณคดีมีคุณค่าทั้งในทางประวัติศาสตร์ สังคมและอารมณ์ ตลอดจนทรงคุณค่าในด้านคติสอนใจ และคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ด้วย หรือจะกล่าวว่วรรณคดีนับเป็น

ทรัพย์สินทางปัญญาตกทอดเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติซึ่งบรรพบุรุษได้อุทิศส่ำห้สร้างสรรค์ขึ้น ด้วยอัจฉริยภาพก็ยอมได้ สอดคล้องกับความเห็นของ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544: 21) ว่า

...เพราะวรรณคดีไทยเป็นมรดกดั้งเดิมของชาติเป็นลิ่งซึ่งต่อไปจะเป็นเครื่องแสดงว่าเรามีบางลิ่ง บางอย่างที่เป็นของเรามาตั้งแต่เดิมจริง ๆ ในสมัยอารยธรรมแผนตะวันตกบ้ำเข้ามาทุกหนทุกแห่งใน ตะวันออกนี้ นับวันชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวตะวันออกจะคล้ายกันเข้าทุกที่...แต่ลิ่งที่จะช่วยให้ไทย คงเป็นไทยอยู่ได้แน่นอนอย่างหนึ่งก็คือวรรณคดีของเรา..

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทัศนะของ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539: 48-49) ที่ได้กล่าวถึง วรรณคดีในฐานะเป็นมรดกของชาติว่า วรรณคดีมิได้เป็นมรดกของชาติในฐานะที่ทำให้คนรุ่นหลัง เข้าใจคนรุ่นก่อน ๆ เท่านั้น แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าหรือเท่า ๆ กันก็คือ วรรณคดีบันทึกคำและสำนวนใน ภาษาด้านที่ทำให้เกิดอารมณ์เอาไว้ และทำให้คนรุ่นหลังสามารถแลเห็นได้ว่าคำใดใช้สำหรับ ความรู้สึกหนักเบาอย่างไร

ด้วยเหตุนี้จึงควรศึกษาวรรณคดีให้ถ่องแท้ เพราะวรรณคดีมีคุณค่ามากกว่าเพียงหนังสืออ่าน เล่นเท่านั้นดังที่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544: 268) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาวรรณคดีไว้ อย่างน่าสนใจคือ การศึกษาวรรณคดีที่แท้จริงจะต้องประกอบด้วยทั้งด้านเนื้อเรื่องและด้านความงาม เป็นศิลปะ การศึกษาโดยละเอียดไปในด้านใดด้านหนึ่งจนเกินไปก็จะเป็นการผิดความประสงค์ ทั้งได้ ประโยชน์อันพึงได้รับเต็มเม็ดเต็มหน่วยแต่เพียงส่วนน้อย สอดคล้องกับความเห็นของบุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539: 46-47) ที่กล่าวว่า “...สมควรที่จะให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปรักษาไว้เป็นมรดก วัฒนธรรม สมควรพิจารณาด้วยความเพ่งเล็ง สมควรให้เกิดความวิจักษณ์และควรมีการวิจารณ์...ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่ความสำเร็จอารมณ์ เพื่อประโยชน์ในการเข้าใจวัฒนธรรม และเพื่อประโยชน์ใน การเข้าใจสังคมมนุษย์และชีวิตโดยทั่วไป” นอกจากนี้ ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ (2554: 7) ได้กล่าวถึงการพิจารณาวรรณคดีไว้ว่า

การกำหนดให้ศึกษาแนวทางการวิจักษณ์วรรณคดี เนื่องด้วยต้องการให้ฝึกคิดพิจารณา รู้จัก สังเกต และเพิ่มพูนประสบการณ์ด้วยการอ่านวรรณคดี แล้วนำไปคัดกรองเพื่อขัดเกลาอารมณ์ให้ ประณีต ไม่นิยมความหยาบคายหรือความรุนแรง และรู้จักพิจารณาลักษณะนิสัยของคนผ่านตัวละครที่ ปรากฏในตัวบทวรรณคดี อันจะทำให้เข้าใจถึงชีวิตและความเป็นไปในโลกรวมทั้งเล็งเห็นคุณค่าของ เพื่อนมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนวรรณคดีมีปัญหาหลายด้านดังที่บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539: 134) กล่าวถึงปัญหาการสอนวรรณคดี ดังนี้ 1) มุ่งเน้นสอนคำศัพท์ยากและโวหารภาพพจน์จนกลายเป็น แบบเรียนคำศัพท์และอุปมาอุปไมย 2) มุ่งสอนวัฒนธรรมและประเพณีที่ปรากฏในวรรณคดีจน กลายเป็นแบบเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ 3) ขาดการสอนความคิดเชิงวิเคราะห์

วิจารณ์และการตีความ ขาดการวิเคราะห์ความงามด้านวรรณศิลป์ และรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2540: 197) ได้สะท้อนปัญหาและอุปสรรคของการเรียนรู้วรรณคดีไว้ว่า อุปสรรคสำคัญก็คือเรื่องของภาษา ทั้งที่เป็นศัพท์เฉพาะ ภาษาพื้นสมัย ภาษาถิ่น ภาษาต่างประเทศ และภาษาวรรณคดี ซึ่งปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว เป็นสาเหตุที่เกิดจากผู้อ่านวรรณคดีหรือตัวนักเรียนเอง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้สอนวรรณคดีในระดับมัธยมศึกษา (ชนกชนม์ แหยมประสงค์, พรพัฒน์ สมนัส, พรมารินทร์ แทนรินทร์, ปองภพ ปะวันเนย์, ปรีชญา สังขวนิช และอรณีวรรณวงศ์, 2562: สัมภาษณ์) พบปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีในระดับมัธยมศึกษา ดังนี้ 1) ผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านต่าง ๆ ของวรรณคดีที่เรียนได้เท่าที่ควร โดยสาเหตุมาจากการที่นักเรียนไม่สามารถจำคำศัพท์ ไม่สามารถถอดความ ไม่สามารถสรุปความจากวรรณคดีได้ และผู้เรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน ทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหา 2) วรรณคดีที่ใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมส่วนมากเป็นวรรณคดีประยุกต์โดย เฉพาะอย่างยิ่งสอดแทรกเนื้อหาด้านคติธรรม ค่านิยมทางสังคม และศาสนา มากกว่าจุดประสงค์โดยทั่วไปของวรรณคดีคือบันเทิงคดี เมื่อเป็นวรรณคดีประยุกต์เช่นนี้แล้วความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเนื้อหาก็ลดลง วิธีเรียนก็คือการเน้นย้ำในการวิเคราะห์ตีความคุณค่าด้านต่าง ๆ มากจนเกินไป จนบางครั้งการเรียนการสอนวรรณคดีก็กลายเป็นการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ความเชื่อ ค่านิยมทางสังคมที่ปรากฏไปในวรรณคดี กล่าวคือเนื้อหาบางตอนที่คิดมาให้เรียนนั้นไม่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาและช่วงวัย 3) ศิลปะการประพันธ์กลวิธีที่กวีใช้ในการประพันธ์ล้วนแต่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง กวีสร้างสรรค์ผลงานอย่างลุ่มลึกทางปัญญา เมื่อผู้เรียนที่ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญในการศึกษาวรรณคดีมาศึกษาวรรณคดีก็กลายเป็นการถอดรหัสความคิดทั้งด้านฉันทลักษณ์และเนื้อหาที่ซับซ้อนของกวี ต้องมีการแปลศัพท์ที่เป็นศัพท์โบราณและศัพท์ภาษาถิ่น และต้องถอดคำประพันธ์แล้วจึงตีความหมายที่แฝงอยู่ในบทประพันธ์อีกชั้นหนึ่ง วิธีการเรียนและศิลปะการประพันธ์นี้ทำให้ผู้เรียนไม่มีความตื่นตัวและความสนใจที่จะเรียนวรรณคดี

จากปัญหาดังกล่าว สถาบันภาษาไทย (2562: 1) ได้ดำเนินการการวัดและประเมินผล การเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการเรียน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางปะกอก-วิทยาคม ปีการศึกษา 2562 (งานวัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ, 2562) เข้าร่วมการทดสอบจำนวน 418 คน เมื่อพิจารณาผลการวัดและประเมินผลพบว่าผลคะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 10.23 (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.20

คิดเป็นร้อยละ 51.13 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ที่ร้อยละ 60 ผลคะแนนดังกล่าวนี้เป็นค่าสถิติที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาการวิเคราะห์วรรณคดีในรายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนมีหลายวิธี กรมวิชาการ (2546: 336-337) ได้ให้แนวทางในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไว้ ดังนี้

การสอนให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์หัตถ์วินิจฉัย คือ การสอนให้นักเรียนสามารถแยกแยะและพิจารณาเรื่องราวที่อ่านได้ทั้งรูปแบบ เนื้อหา กลวิธีทางภาษาว่าแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดอย่างไร และการวิพากษ์วิจารณ์ คือ การสอนให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่มีค่าสำคัญ เมื่อสามารถวิเคราะห์หัตถ์วินิจฉัยรายละเอียดต่าง ๆ และสามารถแสดงความคิดเห็นประสานสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ได้ย่อมมีเหตุผลเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นของตนประกอบอย่างกลมเกลียวก็เรียกว่ารู้จักวิจารณ์ การสอนในขั้นนี้มุ่งให้นักเรียนเขียนบทวิจารณ์ อาจจะเป็นเรื่องที่ยากเกินไป แต่สำหรับครูสามารถเลือกกลวิธีการสนทนา ซักถาม หรือใช้บทบาทสมมติว่าถ้านักเรียนเป็นตัวละครตัวนั้นจะหาทางออกปัญหาได้อย่างไร และประสานกิจกรรมคือ ครูผู้สอนรู้จักเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ใช้ประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ทำให้การเรียนการสอนสนุกสนานและน่าสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นด้วย กิจกรรมในการสอนวรรณคดี เช่น กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมการแสดงละคร กิจกรรมการขับร้องพ็อนรำ กิจกรรมการวาดภาพ กิจกรรมการค้นคว้า กิจกรรมทนายปัญหา

การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยแก้ปัญหาการวิเคราะห์วรรณคดีมีอยู่หลายแนวทางด้วยกัน เช่น การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การใช้ทฤษฎีเกม การใช้เทคนิคจิกซอว์ การเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย การใช้กระบวนการกลุ่ม การใช้แนวคิดเขาวงกตปัญหาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เป็นต้น นอกจากนี้เทคนิคละครสร้างสรรค์ยังเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจที่จะนำมาพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 14) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 โดยได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ใน มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และได้กำหนดลักษณะของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ไว้ใน มาตรา 24 ดังนี้คือ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่ง วิทยาการประเภทต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าละครสร้างสรรค์มีลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นเทคนิคการสอนที่นิยมใช้ในอเมริกาและยุโรปมาอย่างยาวนาน เป็นการเรียนรู้ผ่านบทบาทสมมติหรือการแสดงละครเป็นเรื่องราว ซึ่งกระบวนการของละครสร้างสรรค์นั้นทำให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวตน มีอิสระในการคิดการสร้างสรรค์จินตนาการอย่างไร้ขอบเขต โดยการใช้การสื่อสารผ่านภาษาและร่างกาย ทักษะการวิเคราะห์ตีความ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างผลงานละครสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการวิเคราะห์ตีความประเด็นต่าง ๆ และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครนั้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

ละครทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นละครเวที หรือละครศึกษานั้นมีประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของละครที่ใช้ในการศึกษาด้านศิลปะการละคร เช่น พรรัตัน ดำรุง (2550: 8-9) กล่าวว่า เด็กในฐานะผู้ชมจะได้มีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ เรื่องราว โครงเรื่องวรรณกรรม การสร้างบทละครทั้งได้รับรู้ศิลปะการสื่อสารด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ ภาพ เสียง และพัฒนาการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็น ละครสร้างแรงจูงใจ เมื่อทำกิจกรรมการละครนั้น วินัยและพฤติกรรมของการเล่นละครในกลุ่มมีลักษณะแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้า และนำข้อมูลมาใช้เล่นละครใน หัวเรื่องที่ตั้งไว้และฝึกการทำงานร่วมกัน เพื่อให้กิจกรรมหรือผลงานละครดำเนินไปถึงตอนจบได้ ละครเป็นการฝึกปฏิบัติจริง ฝึกจินตนาการ ฝึกทดลองแก้ปัญหาตามเงื่อนไขที่กำหนดการละครเป็นการฝึกให้ผู้ทำกิจกรรมได้มีโอกาสได้ลองผิดลองถูก ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการใช้ภาษา ใช้ความคิด วางโครงเรื่อง และดำเนินเรื่องราวไปตามที่ตกลงกันไว้ เสริมสร้างความมั่นใจแก่ผู้ทำกิจกรรมที่จะแสดงออกความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและนำเสนอเรื่องราวที่ตนสนใจ สุขุมมาลย์ นิมนต์พันธ์ และสุขุมรตี นิมนต์พันธ์ (2558: 64-62) ได้กล่าวถึงละครไว้ในทำนองเดียวกันว่า ละครสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้เพื่อความบันเทิง ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความสนุกสนานและได้รับประสบการณ์อีก

รูปแบบหนึ่ง ผู้ร่วมกิจกรรมจะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการผสมผสานความคิด การทำงานร่วมกัน เกิดจินตนาการ และสมาธิ ละครสร้างสรรค์สามารถนำไปสอดแทรกในเนื้อหาได้ทุกสาระวิชา เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงโดยใช้ทักษะต่าง ๆ เพื่อนำมาเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน และยังสามารถคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด คุณค่าของละครสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ

ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 28-33) และชมพูนุช ธนบดี และคณะ (2548: 28) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ละครสร้างสรรค์มีองค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์อย่างครบถ้วนจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ที่แท้จริงและยั่งยืน คือ สามารถพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิด ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสารทั้งทางกายและภาษา ทักษะทางสังคมคือการมองเห็นตนเองและผู้อื่นในเชิงบวกมากขึ้น เข้าใจสภาพสังคมมากขึ้น ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และพัฒนาจิตใจให้อ่อนโยนและสร้างเสริมจริยธรรมให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นความสำคัญในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดปัญญา รู้จักคิด และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพที่แข็งแรง จิตใจแจ่มใส อารมณ์เบิกบาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ละครสร้างสรรค์เป็นลักษณะการสอนที่พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนแบบองค์รวมซึ่งมีความสอดคล้องกับทักษะจำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2558: 19-20) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) 1) ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณและการแก้ไขปัญหา ได้แก่ การให้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การคิดอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา 2) การสื่อสารและการมีส่วนร่วม ได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการทำงานร่วมกับคนอื่น 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ และทักษะการประยุกต์ใช้นวัตกรรม

แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ในการศึกษาวิจัยมี ดังนี้ กลัชพันธ์ ชัยนเรศ (2558) ศึกษาเรื่อง ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก : การศึกษานำร่อง พบว่าผู้นำกิจกรรมและรูปแบบของเทคนิคละครสร้างสรรค์นั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมในกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้น เพราะละครสร้างสรรค์ให้เสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่แก่เด็กที่ถูกกระทำ และผู้นำกิจกรรมก็มีการสื่อสารในเชิงบวกกับเด็ก ๆ เสมอ ไม่ว่าความคิดเห็น

ของเด็กจะเป็นไปในลักษณะใดที่ไม่มีถูกไม่มีผิด ผู้นำกิจกรรมรับฟังและยอมรับรวมทั้งให้การสะท้อนกลับในเชิงบวกทำให้เด็ก ๆ รู้สึกดีและมีความสุข มั่นใจและกล้าแสดงออก รู้สึกว่าตัวเองเป็นที่ยอมรับ และมีมุมมองต่อความสามารถในแง่ของการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และการพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น แต่การสื่อสารในเชิงลบระหว่างเด็ก ๆ ด้วยกันเอง เช่น การตำหนิติเตียนด้วยคำพูดที่ทำร้ายความรู้สึก ประกอบกับการขาดการสื่อสารในเชิงบวก เช่น การชื่นชมกันและกัน ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกทารุณกรรมต่ำลง ทั้งในแง่ของอารมณ์และความสุข ความภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง ความกล้าแสดงออก และความรู้สึกเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน แต่ในเรื่องของการปรับตัวและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคนั้น แม้พบว่ายังคงทำท้ออย่างมาก แต่สุดท้ายเด็ก ๆ ก็ช่วยกันทำละครให้สำเร็จลงได้ จึงนับว่าอยู่ในระดับที่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ต่อมาจรรยา ชูสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาประสิทธิผลละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการฟัง การดูและการพูด ด้านการใช้ภาษา และด้านวรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับพรพรรณ ผิวนาย (2560) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์ ผลการทดลองหลังการเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตน จากแบบทดสอบ Rubin's Self Esteem Scale แบบวัดความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตน ซึ่งมีช่วงคะแนนโดยทฤษฎี (Theoretical Range of Scores) มีเกณฑ์คะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับ "สูง" 2) ผลการทดลองกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก จากแบบวัดทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนมีค่าเฉลี่ยทางทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเท่ากับ 4.41 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับ "สูง" และ โกมล ศรีทองสุข (2560) การวิจัยเรื่องกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีการพัฒนาสูงกว่าก่อนทำกิจกรรม ร้อยละ 100 และเมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าเด็กสามารถเข้าใจและเรียนรู้ในเรื่องของด้านความสะอาดได้ดีที่สุด รองลงมาคือด้านการแต่งตัว และสุดท้ายด้านการรับประทานอาหารและด้านการขับถ่าย

จากหลักการของเทคนิคละครสร้างสรรค์ประกอบกับตัวอย่างงานวิจัยในสาขาต่าง ๆ และเหตุผลสนับสนุนที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในองค์รวมและแก้ปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทักษะการวิเคราะห์

วรรณคดีที่พบอยู่ในปัจจุบันนั้นหากได้เทคนิคละครสร้างสรรค์นำมาจัดการเรียนรู้ก็จะสามารถพัฒนาผู้เรียนและแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถและพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีเป็นการบูรณาการศาสตร์อื่นเข้ามาใช้ศึกษาวรรณคดีทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาในเชิงกว้างรวมทั้งได้ทักษะในแนวราบอีกด้วย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี และได้ค้นพบเทคนิคละครสร้างสรรค์ ซึ่งเทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นการแสดงละครอย่างง่ายสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้หลายมิติ ดังนี้

ละครสร้างสรรค์เป็นละครที่แสดงในรูปแบบที่เรียบง่ายใช้เครื่องแต่งกายอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่หาได้ง่าย นักแสดงมีกระบวนการฝึกซ้อมการใช้ร่างกาย การใช้ภาษาในการสื่อสาร มีการวิเคราะห์ตีความตัวละคร เหตุการณ์ และเรื่องราวที่ใช้ในการแสดง เพื่อให้มีความเข้าใจในสถานะที่ตัวละครต้องเผชิญ มีการวางแผนการแสดง มีการวิจารณ์เพื่อประเมินผลการแสดงละครสร้างสรรค์ไม่เน้นการแสดงให้ผู้ชมภายนอกประทับใจ แต่จัดแสดงภายในกลุ่มชั้นเรียนเดียวกันกล่าวคือเป็นการแสดงแบบปิด ซึ่งละครสร้างสรรค์ไม่ได้เน้นที่รูปแบบละครที่ใหญ่โต แต่เป็นการเน้นที่กระบวนการกลุ่ม

ละครสร้างสรรค์เป็นได้ทั้งรูปแบบศิลปะ และนวัตกรรมด้านการสอน ซึ่งมีประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนหลายด้าน คือ ด้านการพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นกลุ่มซึ่งจะรับรู้และเข้าใจสภาพความเป็นจริงในสังคมได้ดียิ่งขึ้น ด้านพัฒนาทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสาร ด้านร่างกายคือมีบุคลิกภาพที่ดี และด้านพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ ตีความ และวางแผน จะเห็นได้ว่าละครสร้างสรรค์พัฒนามาจากการเล่นแต่มีประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน แบบองค์รวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนซึ่งได้มาผ่านกระบวนการกลุ่ม

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิคละครสร้างสรรค์ของปาริชาติ จินวิวัฒนาภรณ์ (2547: 38-46) ได้วางกระบวนการการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้น ดังนี้

1. กิจกรรมเตรียมความพร้อม (Warm-Up) เป็นการเตรียมความพร้อมด้วยการอบอุ่นร่างกายเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัว และเกิดสมาธิ พร้อมทั้งจะเข้าสู่กระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านร่างกายสมองและอารมณ์ในขั้นตอนต่อไป

2. กิจกรรมจูงใจ (Motivation) เป็นการใช้คำถามหรือสื่อประเภทต่าง ๆ ในการกระตุ้นความสนใจของ ผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้หรือทำความเข้าใจกับประเด็นที่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมา ขั้นตอนในการสร้างแรงจูงใจนี้อาจเริ่มต้นด้วยการถามคำถามที่เรามีปฏิริยาตอบสนองเพื่อดึงดูดให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่ม จากนั้นผู้นำกิจกรรมอาจจะนำเสนอข้อมูลที่จำเป็นต่อการแสดงละครในช่วงท้าย “ข้อมูล” หมายถึงสื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่จะนำไปสู่การอภิปรายหรือการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ เช่น เกม นิทาน บทกวี บทเพลง วิดีทัศน์ บทสัมภาษณ์ ข่าว บทความ เรื่องสั้น ภาพจำลอง แผ่นผัง ฯลฯ ผู้นำกิจกรรมจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเองว่า จะใช้ข้อมูลและเวลาเท่าใด และอย่างไรเพื่อที่จะเป็นการปูพื้นฐาน และสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบให้กับผู้ร่วมกิจกรรมได้มากที่สุด

3. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ (Creative Drama)

3.1 กิจกรรมก่อนละคร (Pre-Drama) หมายถึงกิจกรรมที่เตรียมความพร้อมก่อนที่จะแสดงละครให้แก่ผู้เรียน กิจกรรมก่อนละครนี้มี 2 ลักษณะคือ การฝึกซ้อมการแสดงเป็นตัวละครในสถานการณ์ต่าง ๆ และการวางแผนว่าจะแสดงละครอย่างไร

กิจกรรมการฝึกซ้อม หมายถึง การให้ผู้เรียนใช้จินตนาการในการแสดงบทบาทสมมุติสั้น ๆ เพื่อเป็นการ “ฝึก” แสดงออกอย่างตัวละคร เช่น จะแสดงเรื่องใดก็ให้ผู้เรียนทุกคนลองแสดงท่าทางตัวละครในเรื่องนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาส “ทดลอง” เล่นกับจินตนาการของตนเองในฉากสำคัญสั้น ๆ ผู้สอนต้องใช้ความสามารถในการสังเกตให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้อย่างมีสมาธิและสมจริง นอกเหนือจากการทดลองเป็นตัวละครแล้วผู้สอนยังสามารถใช้เวลาเตรียมความพร้อมกับผู้เรียนในเรื่องอื่น ๆ เช่น เตรียมว่าจะแสดงละครฉากไหนตอนไหนบ้าง เตรียมสถานที่ในห้องเรียนให้เหมาะสมกับสถานที่ในละคร โดยเน้นความเรียบง่ายและใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้มากที่สุด เตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการแสดง ตกลงกติกาในการแสดง จัดลำดับกลุ่มการแสดง และคัดเลือกว่าใครจะเป็นผู้แสดงตัวละครตัวไหนอย่างไร ตลอดจนการแบ่งและมอบหมายที่สมาชิกในแต่ละคนแต่ละกลุ่ม

3.2 กิจกรรมละคร (Drama playing) เมื่อมีการเตรียมความพร้อมพอสมควรแล้วผู้เรียนก็จะมีความมั่นใจและความพร้อมที่จะแสดง ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น เป็นกันเอง

แต่จริงจัง เพื่อให้ผู้แสดงและผู้ชมซึ่งเป็นผู้ร่วมกิจกรรมด้วยกันนั้นสามารถหุ่มเทศมาธิให้กับละครที่กำลังจะเกิดขึ้นภายในห้อง ในการแสดงละครสร้างสรรค์นั้นจะไม่มี การอนุญาตให้บุคคลที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมมาโดยตลอดเข้าชม เพราะว่าการมี “ผู้ชม” ที่เป็น “คนอื่น” ไม่ใช่บุคคลที่ได้รับการฝึกกระบวนการกลุ่มมานั้นมักจะสร้างความ “แปลกแยก” ให้กับผู้ร่วมกิจกรรมและเป็นสาเหตุแห่งความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัยในการแสดง ทำให้ผู้แสดงเกิดอาการประหม่าและเกร็ง ส่งผลให้กระบวนการละครสร้างสรรค์เกิดการสะดุด และไม่อาจสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4. กิจกรรมประเมินผลงานในแต่ละช่วง (Evaluation) การประเมินผล ในกระบวนการละครสร้างสรรค์มี 2 ลักษณะ คือ

4.1 การประเมินผลที่สอดแทรกระหว่างปฏิบัติกิจกรรมแต่ละส่วน การที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น หรือแสดงปฏิกิริยาต่อการปฏิบัติของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม โดยมากจะเป็นการแสดงออกด้วยการวิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์ด้วยวาจา ด้วยเสียงปรบมือ ด้วยการให้กำลังใจ และเป็น การประเมินผลในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

4.2 การประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนการสอนเป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมกิจกรรมและผู้นำกิจกรรมต้องใช้ความเป็นกลางในการมองผลงานที่เกิดขึ้นจากการแสดงละครสร้างสรรค์ ผู้นำกิจกรรมควรพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ การตั้งคำถามที่จะนำไปสู่ข้อสรุปว่าแผนการเรียนรู้ที่วางไว้นั้นบรรลุหรือไม่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับกิจกรรมเทคนิคละครสร้างสรรค์ของปารีชาติ จึงวิวัฒนาการมาสู่การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up) การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนวรรณคดี คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องที่จะแสดงละคร

2. ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) การใช้สื่อภาพยนตร์และคำถามกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

3. ขั้นวิเคราะห์ก่อนการแสดงละคร (Pre-Drama) การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะแสดงละครให้แก่ผู้เรียนด้วยการ

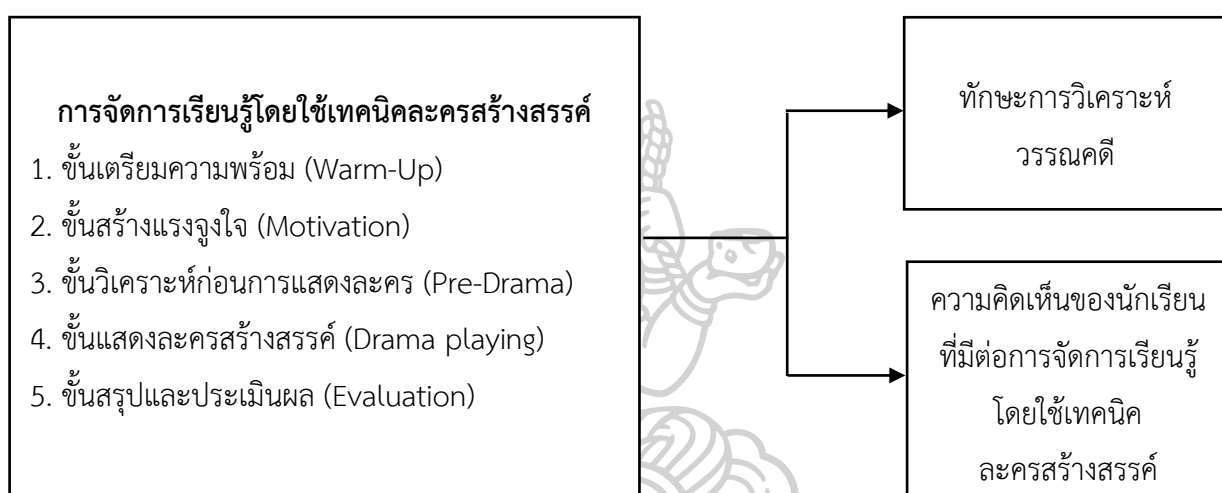
3.1 แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 20 คน

3.2 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีที่จะแสดงละคร โดยมีการนำเสนอผลการศึกษานำขึ้นเรียนพร้อมทั้งตอบข้อซักถามของเพื่อนอีกกลุ่ม และครูอธิบายเพิ่มเติม

3.3 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเขียนบทละครเรื่องที่จะแสดง

- 3.4 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มคัดเลือกนักแสดง แบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
4. ชั้นแสดงละคร (Drama playing) ผู้เรียนแสดงละครสร้างสรรค์
5. ชั้นสรุปและประเมินผล (Evaluation)

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้หรือไม่
2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

สมมติฐานการวิจัย

ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างวิจัย

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 12 ห้องเรียน รวมนักเรียน 456 คน

1.2 ตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 40 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

2.2.2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง คือ เนื้อหาในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน (ท22102) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ท 5.1 ม2/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น ท 5.1 ม2/2 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ ท 5.1 ม2/3 อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน ท 5.1 ม2/4 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่าน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วรรณคดีเรื่องโคลงภาพพระราชพงศาวดาร และบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนาทก

4. เวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 14 คาบ รวมทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้ว

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตรงกันผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. **ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี** หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถอธิบายโดยการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณคดี คือ สรุบเนื้อหา วิเคราะห์ วิจารณ์ คุณค่าด้านต่าง ๆ และข้อคิดนำไปเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิต ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. **วรรณคดี** หมายถึง หนังสือที่แต่งขึ้นเป็นเรื่องราวและรับการยกย่องว่าแต่งดีมีศิลปะในการประพันธ์ สื่อสารความรู้สึก อารมณ์ คติความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม และวัฒนธรรมได้อย่างมีชั้นเชิง ผสานกับกลวิธี การใช้ภาษาที่ถูกต้องสวยงามเหมาะสมกับรูปแบบและเนื้อหา และเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านและสังคม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วรรณคดีเรื่องโคลงภาพพระราชพงศาวดาร และรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก

3. **เทคนิคละครสร้างสรรค์** หมายถึง การใช้กิจกรรมรูปแบบละครอย่างหนึ่งที่ใช้ในการศึกษา เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสมมติบทบาทหรือการแสดงละคร เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดและจินตนาการด้วยการใช้ทักษะการแสดงทางภาษาและร่างกาย ทักษะการวิเคราะห์ตีความ ทักษะการจัดการปัญหา ทักษะทางสังคมคือการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการสร้างประสบการณ์ในประเด็นต่าง ๆ และทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นที่ได้การเรียนรู้ โดยมีกระบวนการการเรียนรู้ 5 ขั้น ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up)** การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนวรรณคดี คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องที่จะแสดงละคร

2. **ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation)** การใช้สื่อภาพยนตร์และคำถามกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

3. **ขั้นวิเคราะห์ก่อนการแสดงละคร (Pre-Drama)** การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะแสดงละครให้แก่ผู้เรียนด้วยการ

3.1 แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 20 คน

3.2 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีที่จะแสดงละคร โดยมีการนำเสนอผลการศึกษาหน้าชั้นเรียนพร้อมกับตอบข้อซักถามของเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ และครูอธิบายเพิ่มเติม

3.3 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเขียนบทละครเรื่องที่จะแสดง

3.4 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มคัดเลือกนักแสดง แบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

4. **ขั้นแสดงละคร (Drama playing)** ผู้เรียนแสดงละครสร้างสรรค์

5. **ขั้นสรุปและประเมินผล (Evaluation)**

4. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ใน 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในการประยุกต์ใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. นักเรียนได้พัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ โดยเสนอสาระสำคัญตามหัวข้อ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 1.1 วิสัยทัศน์
 - 1.2 จุดหมาย
 - 1.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
 - 1.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 1.5 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
 - 1.6 คุณภาพผู้เรียน เมื่อจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 1.7 โครงสร้างหลักสูตร / เวลาเรียน
 - 1.8 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.8.1 วิสัยทัศน์
 - 1.8.2 คำอธิบายรายวิชา
 - 1.8.3 รหัสตัวชี้วัด
2. การวิเคราะห์
 - 2.1 ความหมายการวิเคราะห์
 - 2.2 หลักการวิเคราะห์
 - 2.3 การฝึกทักษะการวิเคราะห์
 - 2.4 คำถามในการวิเคราะห์
 - 2.5 ประโยชน์การวิเคราะห์
3. วรรณคดี
 - 3.1 ความหมายของวรรณคดี
 - 3.2 องค์ประกอบของวรรณคดี

- 3.3 ประเภทของวรรณคดี
- 3.4 คุณค่าของวรรณคดี
- 3.5 แนวทางการสอนวรรณคดี
- 3.6 ความหมายของการวิเคราะห์วรรณคดี
- 3.7 ความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์วรรณคดี
- 3.8 หลักการวิเคราะห์วรรณคดี
- 4. แนวคิดเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์
 - 4.1 ความหมายของละครสร้างสรรค์
 - 4.2 ความเป็นมาของละครสร้างสรรค์
 - 4.3 ความสำคัญของละครสร้างสรรค์
 - 4.4 องค์ประกอบและขั้นตอนการจัดละครสร้างสรรค์
 - 4.5 เทคนิคการจัดละครสร้างสรรค์
 - 4.6 แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์
 - 4.7 บทบาทของผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์
 - 4.8 ประโยชน์และคุณค่าของละครสร้างสรรค์
- 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน บางปะกอกวิทยาคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัด มีแนวทางการจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกรอบแนวคิดในข้อบ่งชี้เนื้อหาและทักษะกระบวนการตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนตามระดับชั้นของผู้เรียน เป็นกรอบแนวคิดใน การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและบรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัด มีการวัดประเมินผลของผู้เรียนตามทิศทางที่หลักสูตรกำหนดและครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4-6)

1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็น พลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษา ตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตาม ศักยภาพ

1.2 จุดหมาย

1.2.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง

1.2.2 มีความรู้เป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

1.2.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย

1.2.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

1.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1.3.1 ความสามารถในการสื่อสาร

1.3.2 ความสามารถในการคิด

1.3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

1.3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

1.3.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

1.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.4.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

1.4.2 ซื่อสัตย์สุจริต

1.4.3 มีวินัย

1.4.4 ใฝ่เรียนรู้

1.4.5 อยู่อย่างพอเพียง

1.4.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

1.4.7 รักความเป็นไทย

1.4.8 มีจิตสาธารณะ

1.5 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ในรายวิชาภาษาไทยกำหนดให้มี 5 สาระ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 12)

1.5.1 สารและมาตรฐานการเรียนรู้

1.5.1.1 สารที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

1.5.1.2 สารที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.1.3 สารที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

1.5.1.4 สารที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐานการเรียนรู้ ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

1.5.1.5 สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

1.5.2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

1.5.2.1 สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น

วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.2	1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น	วรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับ - ศาสนา - ประเพณี - พิธีกรรม - สุภาพิต คำสอน - เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ - บ้านเมืองคดี - บันทึกการเดินทาง
	2. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ	การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่น
	3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	
	4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	
	5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

1.6 คุณภาพผู้เรียนในสาระวรรณคดีและวรรณกรรมเมื่อจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทย และคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 41)

1.7 โครงสร้างหลักสูตร / เวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดเวลาเรียนขั้นต่ำในแต่ละชั้นปี และให้สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมตามความเหมาะสมและจุดเน้นของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 23) ตารางที่ 2 โครงสร้างเวลาเรียน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กลุ่มสาระ การ เรียนรู้	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4 - 6
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3นก.)	120 (3นก.)	120 (3นก.)	240 (6นก.)

1.8 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต1 กรุงเทพมหานคร เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน 2,912 คน โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรสถานศึกษา ปัจจุบันโรงเรียนใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล ร่วมกับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 จนถึงปัจจุบัน

1.8.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคมเป็นผู้นำการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย

1.8.2 คำอธิบายรายวิชา ท22102

ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด การวิเคราะห์และประเมินค่าวรรณคดีและวรรณกรรม โดยศึกษาเกี่ยวกับการเขียนบรรยายและพรรณนา เขียนเรียงความเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนย่อความ เขียนรายงาน การเขียนจดหมายกิจ

ฐานะ การเขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้ง การพูดสรุปความ พุดวิเคราะห์และวิจารณ์จากเรื่องที่ฟังและดู พุดในโอกาสต่าง ๆ พุดรายงานการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ ประเมินค่า และข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่อง โคลงภาพพระราชพงศาวดาร บทเสภาสามัคคีเสวก ตอน วิศวกรรมมาและสามัคคีเสวก ศิลาจารึกหลักที่ 1 บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบบนทก ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

โดยใช้กระบวนการอ่านเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต กระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการฟัง การดู และการพูด สามารถเลือกฟังและดู และพูดแสดงความรู้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา พลัง ภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างเห็นคุณค่านำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ และมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน มีมารยาทในการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด

1.8.3 รหัสตัวชี้วัด

1. ท 1.1 ม.2/1 ม.2/2
2. ท 2.1 ม.2/1 ม.2/2 ม.2/3 ม.2/4 ม.2/5 ม.2/6 ม.2/7 ม.2/8
3. ท 3.1 ม.2/1 ม.2/2 ม.2/3 ม.2/4 ม.2/5 ม.2/6
4. ท 4.1 ม.2/1 ม.2/2 ม.2/3 ม.2/4 ม.2/5
5. ท 5.1 ม.2/1 ม.2/2 ม.2/3 ม.2/4 ม.2/5

รวมทั้งหมด 26 ตัวชี้วัด

ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท22102

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	มาตรฐาน ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	จำนวนคาบ
1	ศิลปะการ ประพันธ์และ โคลงภาพพระ ราชพงศาวดาร	ท 4.1	- การเล่นเสียง	6
		ม 2/3	- การเล่นคำ	
		ท 5.1	- การใช้ภาพพจน์	
		ม 2/3	- คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	
		ท 1.1	- ศิลปะการประพันธ์วรรณคดี	9
		ม 2/1	- การอ่านและจำใจความสำคัญ	
		2/2	- การวิเคราะห์วรรณคดี	
		ท 5.1	- เรียนรู้คำประพันธ์ประเภทโคลง	
		ม 2/1	- ประวัติผู้แต่ง	
		2/2	- การแต่งโคลง	
2/3	- การอ่านออกเสียงร้อยกรอง			
2/4				
2/5				
2	ศิลาจารึกพ่อขุน รามคำแหง และรามเกียรติ์	ท 1.1	- ความสำคัญและที่มาของเรื่อง	9
		ม 2/1	- ประวัติผู้แต่ง	
		2/2	- การอ่านและวิเคราะห์เรื่อง	
		ท 5.1	- การใช้ภาพในเรื่อง	
		ม 2/1	- วิถีชีวิตของคนในเรื่อง	
		2/2		
		2/3		
2/4				
2/5				

ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท22102 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	มาตรฐาน ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	จำนวนคาบ
		ท 1.1 ม 2/1 2/2 ท 5.1 ม 2/1 2/2 2/3 2/4 2/5	- ความสำคัญและที่มาของเรื่อง - ประวัติผู้แต่ง - การอ่านออกเสียงร้อยกรอง - การแปลความ - การวิเคราะห์เรื่องและตัวละคร	9
3	บทเสภาสามัคคี เสวก และการฟัง ดู พูด	ท 1.1 ม 2/1 2/2 ท 5.1 ม 2/1 2/2 2/3 2/4 2/5	- การอ่านและจำใจความสำคัญ - ประวัติผู้แต่ง - การศึกษาคำศัพท์ - การวิเคราะห์คุณค่าเรื่อง - การถอดความบทเรียน - ท่องบทอาขยาน	9

ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท22102 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย	มาตรฐาน ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	จำนวนคาบ
		ท 3.1 ม 2/1 2/2 2/3 2/4 2/5 2/6	- การพูดสรุปข้อความจากเรื่องที่ฟังและดู - การพูดวิเคราะห์และวิจารณ์จากเรื่องที่ฟัง และดู - การพูดในโอกาสต่าง ๆ เช่น - การพูดอวยพร - การพูดโน้มน้าว - การพูดโฆษณา	9
4	สร้างสรรค์การ เขียน	ท 2.1 ม 2/1 2/2 2/3 2/4 2/5 2/6	- การคิดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัดตาม รูปแบบ การเขียนตัวอักษรไทย - การเขียนบรรยายและพรรณนา - การเขียนเรียงความเกี่ยวกับประสบการณ์ - การเขียนย่อความจากสื่อต่าง ๆ - การเขียนรายงาน จากการศึกษาค้นคว้า / โครงการ	9
		2/7 2/8	- การเขียนจดหมายกิจธุระ (เชิญวิทยากร / ขอความอนุเคราะห์) - การเขียนวิเคราะห์ วิวิจารณ์และแสดงความ คิดเห็น - มารยาทในการเขียน	
รวม				60

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ผู้วิจัยใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เรื่อง โคลงภาพพระราชพงศาวดาร และบทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบหนทก จำนวน 14 คาบ รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยผู้วิจัยคัดเลือกเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากแบบเรียน และตำราต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์

2.1 ความหมายของการวิเคราะห์

การวิเคราะห์เป็นกระบวนการคิดขั้นสูงได้มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

อรทัย วิมลโนช (2533: 103) และ อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2539: 22) กล่าวสอดคล้องกันสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ คือ การแยกแยะแนวคิด เนื้อหา ปรัชญาการณที่กระจัดกระจายมาลำดับแยกข้อ หาประเด็นสำคัญ มีการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียด การวิเคราะห์จำเป็นต้องใช้การอ่านมาก ฟังมากมาประกอบ เป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริง จึงจะสามารถแยกแยะได้ถูกต้องแท้จริง

ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์ (2542: 230) ได้ให้ความหมายการวิเคราะห์ว่า หมายถึงการแยกแยะเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ ตามประเภท ตามลักษณะโดยใช้เหตุผลประกอบด้วยความรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์ว่า หมายถึงการจำแนกแยกแยะ องค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามาจากอะไร มีองค์ประกอบอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร โดยการแยกสิ่งนี้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ จะแจกแจงรายละเอียดส่วนประกอบย่อย ๆ ทั้งหมดจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามลำดับ

คำหมาน คนไค (2545: 28) และวัชรา เล่าเรียนดี (2546: 7) ให้ความหมายของการวิเคราะห์สอดคล้องกันว่า หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่รับรู้ เพื่อให้รู้จักสิ่งย่อย ๆ หรือองค์ประกอบสิ่งนั้นให้มากที่สุด เช่น แยกแยะ บุคคล สัตว์ สิ่งของ สถานการณ์ เหตุการณ์ ที่รับรู้จากการพบเห็น การฟัง การได้ยิน การดมกลิ่น การชิมรส การสัมผัส และจากความรู้นึกคิดและความฝัน คนสามารถคิดวิเคราะห์ได้ทั้งของจริงและความฝันที่จดจำได้

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2542: 14) ให้ความหมายของการวิเคราะห์คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยการระบุจำแนก แยกแยะ ข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นแหล่งคิดวิเคราะห์ ทั้งนี้

ข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หรือจุดเด่น จุดด้อยในสถานการณ์เป็นการจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อไปใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่น ๆ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2546: 233) กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์ว่า หมายถึง การฝึก ให้คนอ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญา และความรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่านการฝึกแสดงความคิดเห็น จะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวาง และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญา เพื่อแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเป็นของตนเอง การถ่ายทอด ความคิดเห็นของตนเอง ออกมาได้จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นความคิดเห็น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554: 1115) ให้ความหมายการวิเคราะห์ คือ การพิจารณาแยกแยะสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง จากนั้นควรพิจารณาว่าแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 208) ที่ให้ความหมายของการวิเคราะห์ว่า เป็นการศึกษารายละเอียดสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ได้ครบถ้วนแล้วแยกแยะให้ได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้นมีความหมายและความสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละด้านสัมพันธ์กับส่วนอื่น ๆ อย่างไร

Marzano (2001: 30-37) กล่าวว่า การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการใช้เหตุผล และความละเอียดถี่ถ้วนในการจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญย่อย ๆ 5 ประการ ได้แก่ 1) การจำแนก 2) การจัดหมวดหมู่ 3) การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด 4) การสรุปเป็นหลักการ 5) การทำนาย

สรุปจากความหมายของนักวิชาการข้างต้น การวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เห็นถึงความชัดเจนละเอียดลึกซึ้ง จากนั้นนำมาตรวจสอบหาความรู้ ประเภท และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ และนำข้อมูลไปใช้ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

2.2 หลักการวิเคราะห์

นักวิชาการให้แนวคิดและหลักการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 77) อธิบายหลักการวิเคราะห์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตการนิยามในการวิเคราะห์ว่าจะวิเคราะห์อย่างไร
2. กำหนดจุดมุ่งหมายว่าวิเคราะห์เพื่ออะไร

3. หาหลักการหรือทฤษฎีที่เหมาะสมมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ คือ ต้องรู้ว่าใช้เครื่องมืออะไรในการวิเคราะห์

4. วิธีการวิเคราะห์ คือ การใช้หลักการนั้นให้ตรงกับเรื่องที่จะทำการวิเคราะห์เป็นกรณี ๆ ไป คือต้องรู้ว่าวิเคราะห์อย่างไร

5. สรุปเมื่อวิเคราะห์แล้วและรวบรวมผลจัดไว้เป็นพวก ๆ แล้วรายงานผลการวิเคราะห์ให้เป็นระเบียบชัดเจน

คำหามาน คนไค (2545: 42) กล่าวถึงหลักการวิเคราะห์ว่ามีหลายประเภท ได้แก่

1. การวิเคราะห์แยกส่วน มีหลักการวิเคราะห์และแนวปฏิบัติดังนี้

1.1 การวิเคราะห์แยกส่วนคือ การคิดแยกแยะสิ่งที่รับรู้ เพื่อให้รู้จักส่วนย่อย ๆ หรือองค์ประกอบของสิ่งนั้นให้มากที่สุด เช่น แยกแยะบุคคล สัตว์ สิ่งของ สถานการณ์ เหตุการณ์ ฯลฯ ที่รับรู้จากการพบเห็น การฟัง ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ

1.2 การแยกแยะสิ่งต่าง ๆ มักใช้วิธีตั้งคำถามหลาย ๆ ข้อ และตอบคำถามนั้นทีละข้อเมื่อต้องการวิเคราะห์แยกแยะสิ่งใดหรือบุคคลใด ครูและผู้เรียนควรช่วยกันตั้งคำถามต่าง ๆ เกี่ยวกับ บุคคลหรือสิ่งของนั้นเป็นรายข้อย่อยและช่วยกันหาคำตอบ

1.3 การหาคำตอบมักทำได้ด้วยการพิจารณา สังเกตด้วยประสาทสัมผัสต่าง ๆ สอบถาม สัมภาษณ์ อ่าน ทดลอง และวิธีอื่น ๆ

1.4 เมื่อได้คำตอบแล้วให้จดบันทึกเป็นข้อ ๆ ผลรวมทั้งหมดคือ การวิเคราะห์ แยกส่วนบุคคล สัตว์ สิ่งของหรือสถานการณ์นั้น ๆ

1.5 เมื่อทำแบบฝึกหัดจบ ครูและผู้เรียนต้องช่วยกันสรุปด้วยการอธิบายและ อภิปรายสาระของการวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการ วิธีการและคุณประโยชน์ จดบันทึก นำไปฝึกฝนและปฏิบัติ

2. การวิเคราะห์เชื่อมโยงสัมพันธ์ มีหลักการวิเคราะห์และแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เชื่อมโยงสัมพันธ์ เป็นความคิดที่ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์แยกส่วน การคิดถึงความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์ในลักษณะต่าง ๆ กันตามสภาพหรือความเป็นจริง เช่น เมื่อมองเห็นปลาคนส่วนใหญ่นึกถึงอาหารหรือน้ำ เมื่อเห็นผ้าเช็ดตัวคนส่วนใหญ่นึกถึงการอาบน้ำหรือการล้างหน้า

2.2 การวิเคราะห์เชื่อมโยงสัมพันธ์ ต้องอาศัยข้อมูลความรู้ หรือประสบการณ์เป็นพื้นฐาน ยังมีข้อมูล ความรู้ หรือประสบการณ์มากก็ยิ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้กว้างขวางลุ่มลึกมากขึ้น

2.3 การวิเคราะห์เชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือของสองสิ่ง จะเชื่อมโยง ในมิติหรือแนวทางใดก็ได้ อาจจะเป็นเรื่องของระยะทาง น้ำหนัก มวลสาร เวลา ราคา ประโยชน์ การพึ่งพาอาศัย กรรมพันธุ์ ความเกี่ยวข้อง อาหาร ที่อยู่อาศัย ฯลฯ

3. การวิเคราะห์เหตุผล มีหลักการวิเคราะห์และแนวปฏิบัติดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เหตุผล เป็นการหาความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุผลต่อกันของบุคคล หรือสิ่งของตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป

3.2 การวิเคราะห์เหตุผล ต้องอาศัยข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์เป็นพื้นฐานแต่ต้องอาศัยการสังเกตองค์ประกอบอื่น ๆ อีกเพื่อค้นหาความจริง

3.3 การวิเคราะห์เหตุผล ต้องอาศัยการวิเคราะห์แยกส่วนเพื่อให้พิจารณาเหตุผลหลายด้านถ้รับรู้และพิจารณาเพียงด้านเดียวก็อาจจะไม่ตรงตามที่เป็นจริง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 107) กล่าวไว้ว่าหลักการวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับ การจำแนก แจกแจงข้อมูลออกเป็นส่วน ตรวจสอบอย่างละเอียด หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อทำความเข้าใจก่อนที่จะประเมินและตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นนักวิเคราะห์ต้องพยายามทำให้เห็นว่าจะวิเคราะห์อะไร อย่างไร โดยเน้นในเรื่องพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ ส่วนการคิดที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ การประเมินในเรื่องใดก็ตามจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เข้ามาช่วย ดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อจำแนกแจกแจงความคลุมเครือให้ชัดเจน
2. การวิเคราะห์ความน่าจะเป็น การแจกแจงในรูปแบบภูมิ การแจกแจงเป็นตัวเลข การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

3. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ แจกแจงองค์ประกอบของความเป็นไปได้ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์เช่นนั้น เลือกข้อที่ตอบว่ามีความน่าจะเป็นมากและปานกลาง ออกมา เลือกข้อที่ตอบว่ามีความน่าจะเป็นน้อยมาพิจารณา การวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา แจกแจงเนื้อหาเพื่อหาหน้ที่ยที่ซ่อนอยู่ สवालิกหลาย ๆ ชั้น ถึงต้นตอของปัญหา

หลักการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์นั้นเป็นการแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วน ๆ หลักการวิเคราะห์คือ ผู้วิเคราะห์ต้องกำหนดจุดประสงค์ของ

การวิเคราะห์ให้ชัดเจน กำหนดขอบข่ายเนื้อหาของการวิเคราะห์ กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ กล่าวคือ การเลือกใช้ทฤษฎี แนวคิดหรือหลักการในการวิเคราะห์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและการรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นรายงานผลการวิเคราะห์เป็นระเบียบชัดเจน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลแล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในหลากหลายมิติ โดยอาศัยเหตุผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้งานได้

2.3 การฝึกทักษะการวิเคราะห์

การวิเคราะห์เป็นการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ออกเป็นส่วน เพื่อง่ายต่อการพิจารณา ตัดสินหรือนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ การฝึกทักษะการวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ การวิเคราะห์ได้ถูกต้องแม่นยำและเกิดความชำนาญ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงการฝึกทักษะ การวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

เอกศักดิ์ ยุกตะนันท์ และคณะ (2543: 54) กล่าวถึงการวิเคราะห์สามารถฝึกได้โดยเริ่ม จากการใช้ปัญหาหรือคำถาม ซึ่งจะกระตุ้นความคิดความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน หลังจากนั้นให้ ผู้เรียนลองตั้งปัญหาที่ตนเองสงสัยอยากรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่นำเสนอในตอนแรก ใช้วิธีการที่จะ เรียกความสนใจของผู้เรียนโดยการโยงเรื่องที่จะเรียนเข้ากับสิ่งที่ผู้เรียนทราบมาก่อน หน้าที่ของผู้สอน คือพยายามหาสิ่งที่จะเชื่อมระหว่างความรู้หรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วเข้ากับเรื่องที่จะต้อง เรียนรู้ใหม่ นอกจากนี้ก็ควรใช้การอธิบายใช้คำง่าย ๆ กับสิ่งใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่รู้หรือเคยชินมาก่อน ใน การเริ่มต้นการสอนอาจใช้การเล่าเรื่องอะไรบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับ บทเรียนเพื่อที่จะนำสู่บทเรียน

ฉันท ธาตุทอง (2554: 41) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการฝึกวิเคราะห์ว่า วิธีการวิเคราะห์และ ขั้นตอนในการฝึกวิเคราะห์ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ กำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิเคราะห์ แยกแยะและแจกแจงรายละเอียด ส่วนประกอบของสิ่ง ที่ต้องการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และจัดโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบใหญ่และ องค์ประกอบย่อย นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556: 35-42) กล่าวถึงการฝึกทักษะการวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

1. ฝึกวิเคราะห์จากภาพ
2. ฝึกวิเคราะห์โดยใช้คำถาม

3. ฝึกวิเคราะห์โดยตอบคำถามจากโจทย์ที่กำหนดให้
4. ฝึกวิเคราะห์จากการอ่านข้อความ
 - 4.1 ฝึกวิเคราะห์จากบทความ
 - 4.2 ฝึกวิเคราะห์จากบทเพลง
 - 4.3 ฝึกวิเคราะห์จากบทกลอน
5. ฝึกวิเคราะห์ด้วยผังกราฟิก (Graphic Organizer)
 - 5.1 การใช้ Mind Mapping การวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ความคิดเห็น หรือปฏิบัติงาน
 - 5.2 การใช้ Fishbone Diagrams เป็นการวิเคราะห์ปัญหา เหตุการณ์ สถานที่ ต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจ
 - 5.3 การใช้ Flow Charts เป็นการฝึกคิดวิเคราะห์สำหรับขั้นตอนของเรื่อง เหตุการณ์หรือขั้นตอนการทำงาน

พรรณิ เกษกมล (2558: 161-164) ได้กล่าวถึงการฝึกทักษะการวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

1. การฝึกทักษะการวิเคราะห์ให้นึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบของสิ่งที่เล็กที่สุดกับสิ่งที่ใหญ่ที่สุด ในกรณีที่มีสิ่งนั้นมีหลายขนาด ความแตกต่างอยู่ที่ขนาดใหญ่หรือเล็ก แต่ในส่วนรวมที่ถูกขนาดมีคือสิ่งที่จะมากำหนดเป็นนิยาม เช่น เด็กกับผู้ใหญ่ต่างมีความเหมือนกันถึงแม้เด็กจะตัวเล็กและผู้ใหญ่ตัวโตมีวัยจะครบ 32 มีประสาทสัมผัสความรู้สึก อารมณ์เหมือนกัน
2. การฝึกวิเคราะห์ให้นึกถึงรูปแบบในการเรียงลำดับ ทุกสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถนำมาจัดลำดับได้ เช่น ขนาดเรียงลำดับเป็นใหญ่ กลาง เล็ก จำนวนเรียงลำดับเป็นมาก ปานกลาง น้อย ถ้ามองเห็นหลักในการจัดแบ่งกลุ่มเพื่อเรียงลำดับจะทำให้มองเห็นภาพในการวิเคราะห์เป็นรูปแบบการวิธีการจัดเรียงลำดับได้
3. การฝึกวิเคราะห์ให้นึกถึงการวาดภาพในใจ ข้อมูลที่มีจำนวนมาก ๆ จะทำให้ลงสรุปข้อมูลได้ง่ายขึ้นถ้ามองเห็นภาพรวมของข้อมูลทั้งหมด จัดแบ่งกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันภายในทำให้มองเห็นวิธีวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจนขึ้น และทำให้ข้อมูลที่มีมากนั้นดูง่ายขึ้น
4. การฝึกวิเคราะห์ให้ใช้หลักการวิเคราะห์จุดหมายปลายทางกับเส้นทางเดิน ใช้คำถามว่าถ้าทำเช่นนี้จะไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้หรือไม่ ต้องกำหนดเส้นทางเดินหรืองานที่ต้องทำเป็นงานย่อย ๆ ที่ทำได้จริงภายในเวลาที่กำหนด การวิเคราะห์จากตรวจสอบสิ่งที่ได้กระทำลงไปกับเป้าหมาย เมื่อเป้าหมายชัดเจนเส้นทางเดินชัดเจนการวิเคราะห์งานที่จะทำกับเป้าหมายก็จะง่ายยิ่งขึ้น

5. การฝึกวิเคราะห์ที่ให้แยกข้อมูลหรือภาพรวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วใช้เกณฑ์จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เข้าใจและเห็นความสำคัญ เมื่อมีข้อมูลจำนวนมากคงต้องแบ่งประเภทของกลุ่มด้วยการพิจารณาความสัมพันธ์ภายในกลุ่มระหว่างกลุ่ม การวิเคราะห์จะมองเห็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มและเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม

6. การฝึกคิดวิเคราะห์ให้ดูข้อมูลทั้ง คิดหาเกณฑ์ในการจำแนก การกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจน แยกแยะข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด หาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบจะทำให้สามารถจัดการกับข้อมูลจำนวนมาก ๆ ให้เข้าหุ่มพวงได้

7. การฝึกคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับความสามารถในการกระจายเรื่องราวหรือข้อความ ข้อมูลทั้งหมดจะแตกย่อยออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้มองเห็นรายละเอียดของข้อมูลจะได้สะดวกต่อการมองภาพรวมอีกครั้ง เช่น การวิเคราะห์หาส่วนประกอบและสัดส่วนของสาร การจัดตู้เสื้อผ้าให้แยกออกเป็นเสื้อกระโปรง กางเกง แล้วแยกเป็นสีต่าง ๆ ต่อจากนั้นแยกกองตามสีและประเภทจะมองเห็นว่าส่วนใหญ่มีเสื้อผ้าประเภทใดและสีใดมากที่สุด

8. การฝึกคิดวิเคราะห์จะต้องรู้ความสำคัญ ความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ การแยกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทั้งหมดว่าเกิดจากอะไร หรือประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ อะไรบ้าง มองหาว่าเป็นส่วนใดสำคัญที่สุด และแต่ละส่วนย่อยนั้นสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันด้วยหลักการหรือทฤษฎีใด ถ้าการมองมีหลักการในการคิดไม่ใช่มองเฉย ๆ ความคิดจะผุดขึ้นมาในใจ หัดเริ่มมองทีละส่วน พินิจวิเคราะห์ดูทีละส่วนที่สำคัญและสิ่งที่มาเกี่ยวข้องกันต่อไปจะคิดได้เองโดยอัตโนมัติ

9. การฝึกคิดวิเคราะห์จะเริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลจากวิธีการต่าง ๆ การวิเคราะห์ด้วยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาให้มากที่สุดแล้วจึงเริ่มจำแนกข้อมูลว่าแตกต่างกันตรงไหนอย่างไร ต่อไปจับใจความสำคัญด้วยคำถาม (Wh word) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและอาจมีบางมุมที่เราคาดไม่ถึง แล้วสรุปด้วยการสังเคราะห์ข้อมูลเอาส่วนที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงกัน ประเมินความน่าเชื่อถือเป็นข้อมูลจริงหรือเท็จ เอาจมรวมกันได้ถูกต้องหรือไม่ หาสาเหตุประกอบการตัดสินใจ ผลที่เกิดขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงหรือไม่

10. การฝึกการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์จะต้องอ่านเพื่อให้ได้การคิด การอ่านจะช่วยเพิ่มพูนสติปัญญา แต่ต้องรู้จักใช้สติปัญญาและความรู้รอบต่อสิ่งที่อ่าน ถ้าสามารถฝึกแสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง ใช้หลักการวิเคราะห์ทั้งหมดที่เรารู้มาต่อเติมเพิ่มขยายสิ่งที่มีอยู่น้อยนิดให้กว้างขึ้นมากมายขึ้น และสืบข้อเท็จจริงในสิ่งที่อ่านและรับรู้ด้วยวิจารณ์ญาณ

สรุปได้ว่าการฝึกทักษะการวิเคราะห์เป็นการฝึกแยกแยะองค์ประกอบ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาข้อมูลทีวิเคราะห์ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายแล้วจึงแยกแยะแจกแจงรายละเอียด ตรวจสอบ และจัดโครงสร้างหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้วิเคราะห์เข้าด้วยกัน ซึ่งการฝึกทักษะการวิเคราะห์มีหลากหลายวิธี เช่น การฝึกจากการอ่านข้อความ บทความ เพลง บทประพันธ์ ผังกราฟิก หรือการฝึกโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบ การเรียงลำดับ การวาดภาพในใจ ใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ในการแยกแยะและจัดหมวดหมู่ข้อมูล

2.4 การใช้คำถามในการวิเคราะห์

การใช้คำถามในการวิเคราะห์เป็นสิ่งที่สำคัญและได้รับความนิยมมากที่สุดใน การวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ เพราะการใช้คำถามคือการกำหนดหัวข้อในการค้นคว้าศึกษาหาคำตอบ ได้มี นักวิชาการได้กล่าวถึงคำถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

วีรุธ มาฆะศิรานนท์ (2546: 14-15) ได้กล่าวถึงการใช้คำถามในการวิเคราะห์ว่า คน อังกฤษและอเมริกันมีกฎทองที่เขียนคล้ายกับสูตรเคมี คือ W5H ที่รู้จักเป็นอย่างดีโดยจะถามตัวเอง เสมอว่า

1. อะไร What มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง และมีรายละเอียดเป็นอย่างไร
2. ใคร Who ใครกันที่เป็นต้นเรื่อง เป็นเจ้าของเรื่อง เป็นบุคคลสำคัญ เป็นตัวประกอบ หรือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะได้รับผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นได้ในทั้งด้านบวกและด้านลบ
3. ที่ไหน Where สถานที่หรือตำแหน่งแห่งหนที่ชัดเจน
4. เมื่อใด When ที่เกิดการณ์ มักเกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นทำไม หรือเพราะเหตุใดจึงเกิดขึ้น ทำไมแต่ละเหตุการณ์จึงต้องเป็นอย่างนี้เท่านั้น
5. ทำไม Why หรือเพราะเหตุใดเรื่องนี้จึงเกิดขึ้น ทำไมแต่ละเหตุการณ์จะต้องเป็น อย่างนั้น-อย่างนี้
6. อย่างไร How เป็นรายละเอียดในสิ่งที่เกิดไปแล้วหรือกำลังจะเกิดขึ้นว่ามีความ เป็นไปในลักษณะใด

การคิดด้วยวิธีนี้เป็นการช่วยไล่เรียงความคิดชัดเจนในแต่ละเรื่องที่เรา กำลังคิดไปได้อย่างดี ช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ

วีชรา เล่าเรียนดี (2546: 17-22) ได้กล่าวถึงคำถามในการวิเคราะห์ว่า คำถามเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดได้ ส่วนใหญ่ครูมักจะมุ่งเน้นการสอนให้นักเรียนรู้และจำข้อมูลมากกว่าที่จะฝึกคิด เพราะการใช้คำถามอย่างหลากหลายระดับและทั่วถึงจะต้องใช้เวลา จึงไม่มีใครยอมเสียเวลาเกรงว่าจะสอนไม่ทัน ในการถามคำถามซึ่งต้องมีการเตรียมล่วงหน้าโดยให้สอดคล้องกับสาระที่สอน คำถามที่ใช้ควรเป็นคำถามประเภทเจาะลึก (Probing questions) และควรให้เวลานักเรียนในการคิดคำตอบ การใช้คำถามแบบเจาะลึกสามารถใช้บรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ การการวิจารณ์ กระบวนการ ผลลัพธ์ กิจกรรมความคิด และกิจกรรมในห้องทดลอง เป็นต้น คำถามที่ส่งเสริมพัฒนาการคิดมีหลากหลายประเภท ดังนี้

1. คำถามเพื่อความชัดเจนครอบคลุม คำถามประเภทนี้ทำให้ผู้ถูกถามต้องคิดอย่างละเอียดเพื่อให้คำตอบที่ชัดเจนครอบคลุมมากที่สุด เช่น

- 1.1 ที่ท่านพูดหมายความว่าอย่างไร
- 1.2 กรุณาให้ตัวอย่างได้ไหม
- 1.3 ประเด็นที่สำคัญที่ท่านพูดคืออะไร
- 1.4 สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นอย่างไร
- 1.5 กรุณาให้รายละเอียดเพิ่มเติมได้ไหม
- 1.6 ทำไมถึงพูดเช่นนั้น
- 1.7 สรุปเป็นคำพูดของตัวเองได้ไหม จากที่.....พูด
- 1.8 ที่พูดคือตัวอย่างไหม
- 1.9 ท่านคิดว่าที่สมศรีพูดหมายความว่าอย่างไร

2. คำถามเพื่อข้อสันนิษฐาน คำถามของท่านต้องอาศัยการคาดคะเนตามความคิด ความเชื่อและหลักฐาน (ถ้ามี) เช่น

- 2.1 ท่านให้ข้อสันนิษฐานอย่างไร
- 2.2 พิมพ์ให้ข้อสันนิษฐานอย่างไร
- 2.3 เราจะตั้งข้อสันนิษฐานอย่างอื่นอย่างไรแทน
- 2.4 ท่านดูเหมือนจะให้ข้อสันนิษฐานว่า.....
- 2.5 เหตุผลทั้งหมดของท่านมาจากความคิดที่ว่า.....
- 2.6 ทำไมท่านถึงให้เหตุผลดังกล่าว

2.7 คนอื่นจะให้ข้อสันนิษฐานเรื่องนี้อย่างไร.....

3. คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและมุมมอง เป็นคำถามแบบเปิดให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย รวมทั้งการคาดคะเนความคิดเห็นของบุคคลอื่น เช่น

- 3.1 ทำไมท่านเลือกมุมมองนี้แทนที่จะเลือกมุมมองนั้น
- 3.2 ท่านจะให้แนวคิดจากมุมมอง.....
- 3.3 ของบุคคลกลุ่มอื่นมองเรื่องนี้อย่างไร อะไรทำให้พวกเขา มองอย่างนั้น
- 3.4 ท่านจะตอบข้อโต้แย้งนี้ได้อย่างไร.....
- 3.5 คนอื่นจะมองเรื่องนี้อย่างไร
- 3.6 มีทางเลือกอื่น ๆ อะไรบ้าง
- 3.7 ผู้ที่ไม่เห็นด้วยจะแสดงความคิดเห็นอย่างไร

4. คำถามเกี่ยวกับการนำไปใช้และผลที่เกิดขึ้น เป็นคำถามถึงผลของการนำไปใช้ เป็นการคาดคะเนผลตามหลักการ เหตุผล เช่น

- 4.1 ท่านจะนำไปใช้ได้อย่างไร
- 4.2 ถ้าเกิดเหตุอย่างนี้ขึ้น ผลที่จะเกิดขึ้นคืออะไร
- 4.3 ผลของการนำไปใช้เป็นอย่างไร
- 4.4 มีทางเลือกอื่นอย่างไรบ้าง
- 4.5 ผลที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นแน่นอนหรือบางทีเท่านั้น
- 4.6 ถ้าท่านพูดว่าเป็นเรื่องไม่มีคุณธรรม ผลเป็นอย่างไร

5. คำถามที่ต้องการเหตุผลและหลักฐาน เช่น

- 5.1 ตัวอย่างคืออะไร ข้อไหน
- 5.2 ท่านทราบได้อย่างไร
- 5.3 ทำไมถึงคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริง
- 5.4 มีหลักฐานข้อมูลหรือไม่
- 5.5 ท่านมีเหตุผลอะไรในการพูดเช่นนั้น
- 5.6 ท่านจะอธิบายเหตุผลให้เราได้ไหม
- 5.7 มีเหตุผลพอที่จะสงสัยหลักฐานนั้นหรือไม่
- 5.8 มีเหตุผลอะไรบ้างที่สรุปอย่างนี้

- 5.9 ท่านรู้ได้อย่างไรว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริง
- 5.10 เหตุผลเหล่านี้เพียงพอหรือไม่
- 5.11 อะไรทำให้ท่านเชื่อเช่นนั้น
- 5.12 อะไรทำให้ท่านเปลี่ยนใจมี
- 5.13 ข้อมูลอะไรบ้างที่ต้องใช้เพิ่มเติม
- 5.14 มีใครที่ให้หลักฐานเพื่อสนับสนุนว่าหลักฐานนั้นเชื่อถือได้
- 5.15 สูตรเหล่านี้จะนำไปใช้ให้กับเรื่องใดบ้าง
- 5.16 แสดงขั้นตอนและวิธีทำนการกระดาษ
- 5.17 ความรู้เรื่องการคูณนำไปใช้กับเรื่องอะไรได้บ้าง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557: 72-84) การใช้คำถามเพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์สามารถกระทำได้โดยใช้ลักษณะการคิดวิเคราะห์ของ Bloom (1956) ทั้ง 3 ลักษณะ คือ 1) วิเคราะห์ความสำคัญ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และ 3) วิเคราะห์หลักการ มาเป็นกรอบในการตั้งคำถามให้คิดดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมา ว่าอะไรสำคัญหรือจำเป็นหรือมีบทบาทมากที่สุด สิ่งใดเป็นเหตุ สิ่งใดเป็นผล

1.1 วิเคราะห์ชนิดเป็นการให้วินิจฉัยว่าสิ่งนั้นเหตุการณ์นั้นเป็นชนิดใดเป็นลักษณะใดเพราะเหตุใด ตัวอย่างคำถาม เช่น 1) อ่าขิงสุกก่อนห้ามเป็นข้อความชนิดใด 2) ภาวะโลกร้อนเป็นปัญหาด้านใด 3) กรณีเขาพระวิหารเป็นความขัดแย้งด้านใด เป็นต้น

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ เป็นการค้นหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่นจุดด้อยของสิ่งต่าง ๆ เช่น 1) สาระสำคัญของเรื่องที่อ่านคืออะไร 2) ควรตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอะไร 3) การปฏิบัติของผู้ก่อการร้ายในภาคใต้ทำเพื่ออะไร 4) บุคคลใดจะมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาภาคใต้ เป็นต้น

1.3 วิเคราะห์เลศนัย เป็นการมุ่งค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่เห็น ซึ่งไม่ได้บ่งบอกตรง ๆ แต่มีร่องรอยของความจริงซ่อนเร้นอยู่ เช่น 1) ภาพนี้หมายถึงใคร 2) ข้อความนี้หมายถึงสถานที่ใด 3) ไทยจึงดินแดนอีกแล้วควรตำหนิใคร เป็นต้น

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึงการค้นหาว่าความสัมพันธ์ย่อย ๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น เกี่ยวพันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งอย่างไร ได้แก่

2.1 วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์

2.1.1 มุ่งให้คิดว่าเป็นความสัมพันธ์แบบใด มีสิ่งใดสอดคล้องกัน ไม่สอดคล้องกัน มีสิ่งใดเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ และมีสิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ เช่น 1) ความเชื่อในข้อใดไม่สมเหตุสมผลเพราะอะไร 2) การตัดสินใจระทำการใดในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่ไม่ถูกต้อง 3) งานศิลปะ 2 ชิ้นนี้เหมือนหรือต่างกันอย่างไร เป็นต้น

2.2 วิเคราะห์ขนาดความสัมพันธ์ เช่น 1) สิ่งใดเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนมากที่สุด 2) การกระทำใดส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อนน้อยที่สุด 3) สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์ภาคใต้มากที่สุด 4) ให้เรียงลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองที่ทำให้เสียความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด เป็นต้น

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์ เช่น 1) ถ้าน้ำแข็งขั้วโลกละลายแล้วจะเกิดผลอะไรกับโลกตามมาบ้าง 2) ให้เรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์วันวิปโยค 14 ตุลาคม 2516 3) ผลสุดท้ายของการไม่ยอมป้องกันตัวเองจากไข้หวัดใหญ่ 2009 จะเป็นอย่างไร เป็นต้น

2.4 วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ เช่น 1) การกระทำของผู้ก่อการร้ายในภาคใต้เพื่ออะไร 2) เมื่อเขาทำอย่างนี้แล้วจะเกิดผลอย่างไร 3) การกระทำอย่างนี้มีจุดหมายอะไรแอบแฝงอยู่ เป็นต้น

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผล เช่น 1) สิ่งใดเป็นสาเหตุของการพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ของคนไทย 2) หากไม่ปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เด็กผลจะเป็นอย่างไร 3) ข้อความในเรื่องที่อ่านตอนใดเป็นเหตุเป็นผลต่อกันหรือตอนใดขัดแย้งกัน เป็นต้น

2.6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในรูปแบบอุปมาอุปไมย เช่น 1) ให้นักเรียนวิเคราะห์ความหมายของคำว่ากินบนเรือนขีรดบนหลังคา 2) ถ้า คุณ : อาชญากรรม แล้ว... ก. ผู้พิพากษา : อาชญากร ข. นักโทษ : ขโมย ค. ป่าช้า : ความตาย ง. อีสราภาพ : นก

3. การวิเคราะห์หลักการ หมายถึงการค้นหาโครงสร้างของระบบและสิ่งของเรื่องราว และการกระทำต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่ได้เนื่องด้วยอะไร โดยยึดหลักอะไรเป็นแกนกลาง มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคหรือยึดถือคติใดสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยงยึดถือหลักการใด การวิเคราะห์หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด การที่จะวิเคราะห์ให้ได้ดีจะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะจากความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้ประกอบด้วย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ เช่น 1) การทำวิจัยในชั้นเรียนมีกระบวนการอย่างไร 2) การนำเสนอเรื่องราวแบบนี้บ่งบอกถึงเจตนาอะไร 3) คุณลักษณะสำคัญของการเป็นแพทย์ที่ดีมีอะไรบ้าง

3.2 วิเคราะห์หลักการ เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่าง ๆ และสรุปเป็นคำตอบหลักได้ เช่น 1) หลักการของการทดลองครั้งนี้เป็นอย่างไร 2) หลักการสอนที่ดีควรเป็นอย่างไร 3) นักเรียนที่เรียนเก่งเขามีเทคนิคอย่างไร

พรณี เกษกมล (2558: 168) ได้กล่าวถึงคำถามเพื่อฝึกทักษะการวิเคราะห์ ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์ในการจำแนกข้อมูลอย่างไร
2. สามารถแยกแยะข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ได้หรือไม่
3. สามารถบอกความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ได้หรือไม่
4. อะไรคือสาเหตุที่แท้จริง
5. ถ้าเปรียบเทียบระหว่างสองสิ่งนี้จะรู้อะไร ทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่ต่าง
6. ในจำนวนสิ่งของทั้งหมดที่อยู่ตรงนี้ ถ้าจัดหมวดหมู่จะได้กี่ประเภท
7. สิ่งที่เห็นนี้สามารถเชื่อมโยงไปอย่างสิ่งใดได้บ้าง

สรุปได้ว่าการใช้คำถามในการวิเคราะห์เพื่อแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วน มีหลายแนวทางซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ของ Bloom คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ กล่าวคือการค้นหาความสัมพันธ์ย่อย ๆ ของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร ได้แก่ ชนิดของความสัมพันธ์ ขนาดของความสัมพันธ์ ขั้นตอนของความสัมพันธ์ จุดประสงค์และวิธีการ และการวิเคราะห์สาเหตุและผล โดยผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการวิเคราะห์วรรณคดีผ่านกระบวนการเทคนิคละครสร้างสรรค์

2.5 ประโยชน์ของการวิเคราะห์

นักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิเคราะห์ไว้ดังนี้ ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์ (2542: 232) กล่าวถึงการวิเคราะห์ว่ามีประโยชน์ ดังนี้

1. ได้รู้ว่าข้อมูลส่วนใดเป็นความจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น
2. ทำให้ผู้อ่านมีความใฝ่รู้ อยากอ่านหนังสืออยู่เสมอ

3. เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดและทรรศนะที่กว้างไกลออกไป เมื่อได้ตั้งคำถามตนเองอยู่เสมอ

4. ผู้อ่านจะไม่ยึดมั่นในตำราเพียงเล่มหนึ่งเล่มใดอีกต่อไป

5. ผู้อ่านจะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือคำโฆษณาชวนเชื่อ แต่จะรู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

6. รู้จักประเมินค่าของเรื่องี่อ่านด้วยความรอบคอบและอย่างมีเหตุผล ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันในสังคมหรือแม้แต่ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ ได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 33) ให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุผลที่ต้องมีการวิเคราะห์ ว่ามีประโยชน์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางด้านสติปัญญา ได้แก่
 - 1.1 ช่วยให้อ่านถึงความสมเหตุสมผลของเรื่องที่วิเคราะห์
 - 1.2 ช่วยลดการอ้างประสบการณ์ส่วนตัวเป็นข้อสรุปทั่วไป
 - 1.3 ช่วยขุดค้นสาระของความประทับใจครั้งแรก
 - 1.4 ช่วยตรวจสอบการคาดคะเนฐานความรู้เดิม
 - 1.5 ช่วยวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ส่วนบุคคล
2. การวิเคราะห์เป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ คือ ช่วยเสริมสร้างให้เกิดมุมมองเชิงลึกและ ครอบคลุมอันจะนำไปสู่การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาได้บรรลุวัตถุประสงค์
3. การวิเคราะห์ช่วยในการแก้ปัญหา การวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับภารกิจจำแนกแยกองค์ประกอบต่าง ๆ และการทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้นย่อมจะช่วยให้เราเมื่อพบปัญหาใด ๆ ให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัญหานั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงกับประเด็นปัญหา
4. การวิเคราะห์ช่วยในการประเมินและตัดสินใจ การวิเคราะห์ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริงหรือเหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น ช่วยให้เกิดความเข้าใจและที่สำคัญการวิเคราะห์ช่วยให้ได้ข้อมูลเป็น ฐานความรู้ในการนำไปใช้ประโยชน์ ช่วยให้เราสามารถประเมินสถานการณ์ และตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้แม่นยำกว่าการเพียงแต่มีข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ทำให้เรารู้สาเหตุของปัญหา เห็นโอกาสของความน่าจะเป็นในอนาคต

5. การวิเคราะห์ช่วยให้ความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผล การวิเคราะห์ช่วยให้การคิดต่าง ๆ อยู่บนฐานของตรรกะ และความน่าจะเป็นไปได้อย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ ส่งผลให้เมื่อคิด จินตนาการหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จะได้รับการตรวจสอบว่าความคิดใหม่นั้นใช้ได้จริงหรือถ้าจะ ทำให้ใช้ได้จริงหรือต้องเป็นเช่นไร แล้วเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่จินตนาการขึ้นกับการนำมาใช้ในโลกลงความเป็นจริง สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ มากมายที่เห็นในปัจจุบันล้วนเป็นผลมาจากการวิเคราะห์ว่าใช้การได้ก่อนที่จะนำมาใช้จริง

6. การวิเคราะห์ช่วยให้เข้าใจแจ่มกระจ่างช่วยให้เราประเมินและสรุปสิ่งต่าง ๆ ไปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ไม่ใช่สรุปตามอารมณ์ความรู้สึก หรือการคาดการณ์ว่าน่าจะเป็นเช่นนั้นทำให้ได้รับรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่สำคัญ ยังช่วยให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจถ่องแท้มากขึ้น เพราะการวิเคราะห์ทำให้สิ่งที่คลุมเครือเกิดความกระจ่างชัดสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งดี - ไม่ดี สิ่งที่ต้อง สิ่งที่ไม่ควรกลัว โดยการจับสังเกตความผิดปกติของเหตุการณ์ข้อความและพฤติกรรมและคิดใคร่ครวญถึงเหตุและผลของสิ่งนั้นจนเพียงพอที่จะสรุปเรื่องนั้นมีความเป็นมาอย่างไร เหตุจริงอย่างไร อะไรเป็นเหตุเป็นผล กับสิ่งใดเกิดความแจ่มกระจ่างในความเข้าใจ

ระวีพรรณ เจริญกุล (2550: 8) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของการวิเคราะห์นั้นจะช่วยให้ประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความเป็นจริงตามหลักการและเหตุผลซึ่งสามารถอ้างอิงและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง

สรุปได้ว่าประโยชน์ของการวิเคราะห์มีหลายด้าน ดังนี้ 1) ส่งเสริมความฉลาดทางปัญญา เพราะการวิเคราะห์ต้องคำนึงถึงความสมเหตุสมผล การลดการกล่าวอ้างข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวและความประทับใจมาเป็นข้อสรุป และเป็นการตรวจสอบวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากประสบการณ์การคาดคะเนจากความรู้เดิม ซึ่งการวิเคราะห์นั้นเป็นพื้นฐานการคิดในมิติอื่น ๆ อีกด้วย การวิเคราะห์จึงช่วยให้เข้าใจเรื่องราวมันเป็นไปตามข้อเท็จจริงไม่สรุปตามความรู้สึกอารมณ์หรือการคาดคะเน 2) ช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการจำแนกองค์ประกอบ และการทำความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น 3) ช่วยในการประเมินและตัดสินใจ เพราะการวิเคราะห์ช่วยให้เข้าใจข้อมูลและสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประเมินและตัดสินใจให้เป็นจริงตามหลักการและเหตุผลซึ่งสามารถอ้างอิงและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ 4) ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผล การวิเคราะห์จะช่วยให้การคิดต่าง ๆ อยู่บนตรรกะเหตุมีหลักเกณฑ์และสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับโลกลงความเป็นจริงได้ ซึ่งการวิเคราะห์เป็นประโยชน์ในการศึกษาด้านวรรณคดีอย่างยิ่ง เพราะการวิเคราะห์จะทำให้ผู้

ศึกษาวรรณคดีเห็นองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วจึงนำมาพิจารณาให้เห็นถึงว่า องค์ประกอบเหล่านั้นประกอบสร้างมาอย่างไร อันจะได้มาซึ่งข้อมูลในการวิจารณ์และการตัดสิน ประเมินค่าวรรณคดีต่อไป

3. วรรณคดี

3.1 ความหมายของวรรณคดี

วรรณคดีถือเป็นงานศิลปะที่ประกอบสร้างขึ้นด้วยการใช้ภาษา เนื้อหา และรูปแบบที่ เลือกสรรจัดเกลาด้วยความพิถีพิถันของกวี มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของวรรณคดี ดังนี้

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525: 1) ให้ความหมายวรรณคดีว่า ความหมายของวรรณคดีมีทั้งเอา ความหมายอย่างแคบ คือ จำกัดใช้สำหรับวรรณกรรมที่ได้รับยกย่องแล้วจากกลุ่มคนที่ได้รับความนับ ถือจากคนหมู่มากอีกต่อหนึ่ง และที่เอาความหมายอย่างกว้างคือ เป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ใช้ ภาษาเป็นสื่อ คำว่าวรรณคดีจึงเป็นคำกลาง ๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องของการตีคุณค่า

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529: 3) ให้ความหมายของวรรณคดีว่า หมายถึง หนังสือที่เรียบเรียง ด้วยคำเกลี้ยงเกลาไพเราะ กระตุ้นให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ ทั้งยังเป็นหนังสือที่สอดแทรกคุณค่า ต่าง ๆ และสารัตถประโยชน์ไว้อีกด้วย

เสฐียรโกเศศ (2533: 7) ให้ความหมายของวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีคือการแสดงความคิด ออกมาโดยเขียนขึ้นไว้เป็นหนังสือ ข้อเขียน หรือบทที่แต่งหรือบทประพันธ์ขึ้นทั้งหมด ซึ่งเป็นของ ประเทศชาติใด ๆ หรือยุคสมัยใด ไม่ว่าภาษาใดหรือว่าด้วยเรื่องใด ๆ (ยกเว้นเรื่องวิทยาศาสตร์) บทโวหารวรรณกรรม belles-lettres หรือข้อเขียนซึ่งมีสำนวนโวหารเพราะพิริ้วมีลักษณะเด่นในเชิง ประพันธ์

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544: 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วรรณคดีเป็นคำที่เราบัญญัติขึ้น เทียบเคียงคำ Literature ในภาษาอังกฤษ หมายถึงบทประพันธ์ที่รัดรีดจริงใจผู้อ่าน ปลุกมโนคติ (Imagination) ทำให้เพลิดเพลินและเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ละม้ายคล้ายกับอารมณ์ของผู้ประพันธ์ วรรณคดีอาจสอนใจเราได้ทางอ้อมแต่ไม่ใช่หนังสือเทศน์ และอาจเปิดหูเปิดตาเราโดยให้เราได้เห็น ชีวิตและแง่ของชีวิตแปลก ๆ ต่าง ๆ แต่วรรณคดีไม่ใช่ตำรา หนังสือศาสนาอาจเป็นวรรณคดีได้ ถ้าบังเอิญมามีลักษณะของวรรณคดีเข้า

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2559: 4-5) ได้ให้ความหมายคำว่า วรรณคดี เป็น 3 ประการ ได้แก่ ความหมายอย่างกว้าง หมายถึงสิ่งที่เขียนขึ้น ประพันธ์ขึ้นทุกอย่าง ความหมายแคบลง โดยกำหนดว่า หมายถึงหนังสือดี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ความหมายแคบและกระชับยิ่งขึ้น หมายถึงเฉพาะสิ่งที่เขียนขึ้นมีศิลปะการแต่ง จนได้รับการยกย่องว่ามีวรรณศิลป์ สร้างอารมณ์และจินตนาการหรือทำให้ตระหนักในคุณค่าของชีวิตและธรรมชาติ

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2559: 4-5) ให้ความหมายวรรณคดีออกเป็น 2 นัย คือความหมายโดยกว้างหรือความหมายทั่วไป หมายถึงเอกสารทั่วไปที่เขียนขึ้นเพื่อแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึก หรือสื่อความเข้าใจและอธิบายสิ่งต่าง ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึง หนังสือและข้อเขียนทุกชนิดทุกประเภท และความหมายอย่างแคบหรือความหมายทางวิชาการ วรรณคดีหมายถึงเรื่องที่แต่งขึ้นอย่างมีศิลปะในการแต่ง มีความเหมาะสมเจาะกลมกลืนทั้งรูปแบบและเนื้อหา มีการวางโครงเรื่องที่ดีเลือกใช้คำประพันธ์ที่สอดคล้องกับเนื้อความ มีท่วงทำนองการเขียนที่ประกอบกันให้เกิดสุนทรียรสในการอ่านชวนให้ติดตาม ใช้ภาษาที่ประณีตไพเราะเลือกเฟ้นมาแล้วเป็นอย่างดีทั้งเสียงและความหมาย เป็นหนังสือที่สร้างความบันเทิงสำเร็จอารมณ์ ก่อให้เกิดความนึกคิดและจินตนาการ ด้วยภาพพจน์ด้วยการยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบกับกวีโวหารอุปมาอุปไมย ฯลฯ ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าความงาม และยังให้ความรู้ให้ข้อคิดอันเป็นคุณประโยชน์ หรือเป็นเครื่องมือสังวรให้เห็นโทษ ทั้งยังเป็นภาพสะท้อนให้ผู้อ่านได้รู้จักลักษณะชีวิตและสังคมหลายแง่หลายมุมขึ้น

สรุปได้ว่าวรรณคดีคือ 1) หนังสือที่แต่งขึ้นเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกประสบการณ์ต่าง ๆ และ 2) เรื่องราวที่แต่งขึ้นแล้วได้รับการยกย่องว่าแต่งดี ด้วยการใช้ภาษา ถ้อยคำ กลวิธีที่เป็นศิลปะแห่งการแต่งหนังสืออันเหมาะสมกับรูปแบบเนื้อหา กระตุ้นความรู้สึก อารมณ์ จินตนาการให้คล้อยตามผู้เขียนวรรณคดียังสอดแทรกความรู้ คติความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี คำสอนต่าง ๆ อันเป็นคุณประโยชน์ไว้ในวรรณคดี

3.2 องค์ประกอบของวรรณคดี

วรรณคดีแต่ละเรื่องมีความพิเศษที่แตกต่างกันออกไป วรรณคดีมีการประกอบสร้างจากหลากหลายองค์ประกอบ ซึ่งมีนักวิชาการด้านวรรณคดีได้อธิบายองค์ประกอบไว้ ดังนี้

วิภา กงกะนันท์ (2522: 9) กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณคดีว่า วรรณคดีต้องประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญและสัมพันธ์กันสามส่วนจะขาดส่วนใดมิได้ คือ 1) ภาษา ประกอบด้วยส่วนที่เป็น

ไวยากรณ์ โวหาร และสัญลักษณ์ 2) เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย เรื่องราว ข้อคิด หรืออาจมีคน หรือตัวละคร เวลา สถานที่ ทรรศนะ 3) รูปแบบในการศึกษาองค์ประกอบของวรรณคดี ผู้ศึกษาต้องพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบส่วนต่าง ๆ กล่าวคือลักษณะและศิลปะการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ ศึกษารายละเอียดของเนื้อหา และพิจารณาลักษณะของรูปแบบ

สุธิวังศ์ พงศ์ไพบุลย์ (2525: 35-89) และ องอาจ โอโหม (2555: 82-96) ได้กล่าวไว้ สอดคล้องกันถึงองค์ประกอบของวรรณคดีสรุปได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบหลักของวรรณคดีไทย วรรณคดีเรื่องหนึ่งนั้นเปรียบได้กับชิ้นงานสร้างสรรค์ที่มีองค์ประกอบงดงามลงตัว กล่าวคือวรรณคดีจะต้องมีการเลือกเฟ้นถ้อยคำนำมาบรรจุตกแต่งด้วยรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อการถ่ายทอดความคิดอันเป็นสาระสำคัญของเรื่องโดยใช้กลวิธีทางศิลปะในการถ่ายทอดที่เหมาะสมลงตัวมีดังนี้ 1) ภาษาในวรรณคดี จะต้องเป็นภาษาที่งดงาม และให้ความรู้สึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในร้อยกรองจะต้องมีการเลือกเฟ้นภาษาประณีตเป็นพิเศษ ประกอบด้วย การใช้ถ้อยคำ และระดับความหมายของภาษาในวรรณคดี 2) รูปแบบวรรณคดี ประกอบด้วย รูปแบบฉันทลักษณ์ คือ ลักษณะคำประพันธ์ของวรรณคดีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง และรูปแบบที่เป็นขนบนิยม (Convention) คือธรรมเนียมนิยมในการเขียนบันเทิงคดี 3) สาระสำคัญของเรื่อง (Theme) คือ สารผู้แต่งต้องการสื่อกับผู้อ่าน สารัตถะนี้ ได้แก่ สัจธรรมหรือลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดาของโลกที่ผู้แต่งมองเห็นและมุ่งหมายจะแสดงออกให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน 4) กลวิธีทางศิลปะ วรรณคดีจัดเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งของผู้สร้างสรรค์จะต้องสร้างให้มีชีวิตชีวา มีความถูกต้องสมจริง และมีความเป็นตัวของตัวเอง ประกอบด้วย กลวิธีทางภาษา กลวิธีการสร้างเรื่อง กลวิธีการดำเนิน

2. องค์ประกอบเชิงซ้อนของวรรณคดี หมายถึง ปัจจัยอื่นใดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเรื่องราวในวรรณคดี องค์ประกอบเชิงซ้อนนี้เป็นอิทธิพลที่แฝงอยู่ในวรรณคดีนอกเหนือจากความตั้งใจของผู้ประพันธ์ ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประพันธ์ ประกอบด้วย ความรู้และประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ และลักษณะนิสัยและรสนิยมของผู้ประพันธ์ 2) สภาพสังคม ประกอบด้วย ประเพณี ศิลปกรรม ความเชื่อ การเมืองการปกครอง ฯลฯ

กาญจนา วิชญาปกรณ์ (2542: 2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณคดีไว้ว่า ได้แก่ส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบแต่งสร้างเป็นวรรณคดีขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย รูปแบบ (Form) เนื้อหา (Content) โดยมีภาษา (Language) เป็นสื่อ เป็นอุปกรณ์ในการนำเสนอ ส่วนวรรณคดีแต่ละเรื่องจะประสบผลสมเจตนาธรรมณ์ของผู้ประพันธ์มากน้อยเพียงใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกลวิธีการประพันธ์หรือเทคนิค

(Technique) ที่เป็นเรื่องของความรู้และฝีมือในการประกอบแต่งสร้างวรรณคดีนั้น ๆ ขึ้นมา จึงจะเห็นว่าวรรณคดีเป็นศิลปกรรมที่มนุษย์แต่งสร้างขึ้นมาอย่างประณีตพิถีพิถันมีระเบียบ ผนวกเข้ากับ การใช้จินตนาการและความสามารถสำหรับถ่ายทอดประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดผ่านสื่อภาษารูปแบบและเนื้อหาออกมา

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544: 13-25) กล่าวถึงองค์ประกอบวรรณคดีว่า วรรณคดีทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรองมีองค์ประกอบหลักได้แก่ รูปแบบ เนื้อหา และภาษา ดังนี้

1. รูปแบบ วรรณคดีมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น นิทาน ตำนาน จดหมาย เรื่องสั้น นวนิยาย จดหมาย บันทึก ฯลฯ
2. เนื้อหา เนื้อหาของวรรณคดีไทยมีหลายประเภท เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม การสวดุติ ขนบประเพณี พิธีกรรมความเชื่อ ประวัติศาสตร์ พงศาวดาร เป็นต้น ในวรรณคดีอาจมีเนื้อหาหลายอย่างประสมกันก็ได้
3. ภาษา ภาษาที่ใช้ในวรรณคดีเป็นภาษาที่เลือกเฟ้นและขัดเกล่าอย่างประณีต เพื่อให้เกิดความรื่นหู ถ้อยคำต้องมีความหมาย มีพลังอำนาจ มีความประทับใจ และควรมีสำนวนที่แปลกใหม่ แสดงลักษณะเฉพาะและความสามารถเด่น ๆ ของผู้ประพันธ์เพื่อเพิ่มคุณค่าทางวรรณกรรม

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของวรรณคดีประกอบด้วยสามส่วนหลัก คือ 1) ภาษา ประกอบด้วย ถ้อยคำ สำนวนโวหารและสัญลักษณ์เป็นอันเป็นรูปแบบเฉพาะตัว ภาษาที่ใช้ขึ้นนั้นต้องถูกต้องสละสลวย มีการเลือกสรรขัดเกล่าอย่างประณีตให้มีพลังอำนาจในการสื่อความและสร้างอารมณ์ความประทับใจ 2) เนื้อหา ประกอบด้วยเรื่องราว ข้อคิด ผู้คน ตัวละคร เวลาสถานที่ ทัศนะ เป็นการผูกร้อยเรื่องราวเข้าด้วยกันอย่างลงตัว และ 3) รูปแบบของวรรณคดี คือ นิทาน ตำนาน จดหมาย นวนิยาย บันทึก เรื่องสั้น ทั้งสามส่วนต้องมีความสอดคล้องสมดุลและได้รับการคัดสรรขัดเกล่าจนเกิดความประณีตงดงาม

3.3 ประเภทของวรรณคดี

วรรณคดีมีวิวัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบันนับว่ายาวนานและต่อเนื่อง วรรณคดีจึงเกิดขึ้นมากมาย การจัดประเภทหมวดหมู่ของวรรณคดีจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการศึกษาวรรณคดี มีนักวิชาการด้านวรรณคดีได้จัดแบ่งประเภทของวรรณคดี ดังนี้

เสฐียรโกเศศ (2533: 1-2) ได้กล่าวถึงประเภทวรรณคดีในพระราชบัญญัติวรรณคดีสโมสร ตามความในมาตรา 7 ได้ระบุถึงประเภทของวรรณคดี สรุปความได้ดังนี้

1. กวีนิพนธ์ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน คือเรื่องที่กวีเป็นผู้แต่งขึ้น เช่น ลิลิตพระลอ

2. บทละครไทย คือ คำประพันธ์ที่แต่งเป็นกลอน มีการกำหนดหน้าพากย์ อันได้แก่ เพลงที่บรรเลงประกอบกิจการเคลื่อนไหวของบุคคลและธรรมชาติ เช่น ตอนยกทัพใช้เพลงกราว บทโศกใช้เพลงโศก

3. นิทาน คือ เรื่องราวที่ผูกขึ้นและแต่งเป็นร้อยแก้ว ใช้แทนความหมายของ Fiction หมายถึงเรื่องที่เกิดแต่งขึ้นไม่ใช่เรื่องจริง

4. ละครพูด หรือละครปัจจุบัน คือละครที่ไทยเอาแบบอย่างมาจากยุโรป ตัวละคร แต่งตัวตามชีวิตจริง

5. คำอธิบาย (Essay) ที่แสดงศิลปวิทยา แต่ไม่ใช่ตำราเรียนหรือแบบเรียนบางที่เป็น รูปบทความต่าง ๆ เช่น บทความในหนังสือพิมพ์ หรือหนังสือแผ่นพับ เป็นต้น

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544: 7-9) กล่าวว่าวรรณคดีแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับว่าจะยึดอะไรเป็นหลักหากคำนึงถึงประโยชน์การใช้เป็นหลักสามารถแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. วรรณคดีบริสุทธิ์ (Pure Literature) เป็นวรรณคดีที่เขียนขึ้นโดยมีเจตนาเพื่อความเพลิดเพลินหรือเพื่อสนองอารมณ์โดยเฉพาะ

2. วรรณคดีประยุกต์ (Applied Literature) เป็นวรรณคดีที่แต่งขึ้นเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งเช่นอบรมสั่งสอน เพื่อปลูกฝังให้เกิดศรัทธาในศาสนาและแสดงศีลธรรม เพื่อสวดดีวีกรรมเพื่อแสดงหลักปฏิบัติด้านขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อบันทึกเรื่องราวหรือแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งตามหลักฐานที่ปรากฏสามารถแบ่งได้อีก 2 ประเภท คือ

1. วรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Literature) เป็นวรรณกรรมที่จดจำและเล่าสืบต่อกันมาปากต่อปากไม่มีหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร

2. วรรณกรรมลายลักษณ์ (Written Literature) เป็นวรรณกรรมที่ปรากฏในรูปแบบลายลักษณ์อักษรจารึกลงแผ่นศิลาสมุดข่อยและใบลานหรือกระดาษพิมพ์อย่างปัจจุบัน

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2544: 110) ได้จำแนกวรรณคดีออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วรณคดีที่แสดงบุคลิกลักษณะของผู้แต่งเอง ซึ่งรวมบทประพันธ์แสดงความคิดเห็นของผู้แต่งเอง
2. วรณคดีที่เล่าพฤติการณ์และแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นโดยแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้แต่งน้อยที่สุด

ชัตสุณี สีนุสสิงห์ (2550: 5-6) กล่าวถึงการแบ่งประเภทวรรณคดี ดังนี้

1. การแบ่งประเภทวรรณคดีที่กว้างที่สุด ได้แก่ การแบ่งวรรณคดีตะวันออกและวรรณคดีตะวันตกเป็นการแบ่งที่อาศัยภูมิศาสตร์ตลอดจนเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาเป็นหลัก โดยพิจารณาว่ากลุ่มประเทศแต่ละกลุ่มมีความคล้ายคลึงและมีลักษณะร่วมกันบางประการ ดังเช่น ศาสนา เป็นต้น
2. แบ่งประเภทวรรณคดีตามแหล่งที่เกิดโดยตรง ได้แก่ ประเทศต่าง ๆ ที่มีวรรณคดีประจำชาติของตนเช่น วรรณคดีไทย วรรณคดีอังกฤษ วรรณคดีฝรั่งเศส เป็นต้น
3. การแบ่งประเภทวรรณคดีตามสมัย ชาติแต่ละชาติมีความเจริญรุ่งเรืองถึงขั้นที่สร้างวรรณคดีประจำชาติได้ย่อมมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และลักษณะของวรรณคดีแต่ละสมัยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะลักษณะเด่นของวรรณคดีประเภทหนึ่งคือกระจกสองสมัย ดังเช่นวรรณคดีไทยก็จะแบ่งตามสมัย เช่น วรรณคดีสมัยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ แบ่งซอยลงไปอีกได้ว่าเป็นสมัยอยุธยาตอนต้น ตอนกลาง หรือตอนปลาย นอกจากจะแบ่งตามสมัยของราชธานีแล้ว เรายังอาจแบ่งประเภทวรรณคดีเป็นช่วงศตวรรษ เช่น วรรณคดีในศตวรรษที่ 20 คือวรรณคดีสมัยปัจจุบัน
4. การแบ่งวรรณคดีที่มีวิวัฒนาการรูปแบบเฉพาะตน มีลักษณะเป็นกระบวนการต่าง ๆ เช่น กวีนิพนธ์โรแมนติก (Romantic poetry) กวีนิพนธ์นีโอคลาสสิก (Neo-classicism) ซึ่งหมายถึงกลุ่มที่กลับไปใช้รูปแบบและอิทธิพลของวรรณกรรมกรีกและโรมันโบราณ หรือนวนิยายประเภทเลียนชีวิตจริง (Realism) ซึ่งเป็นลักษณะของนวนิยายสมัยใหม่ที่มุ่งเสนอเรื่อง ตัวละคร และปัญหาของเรื่องตามแบบชีวิตจริง
5. การแบ่งวรรณคดีตามลักษณะของประเภทวรรณกรรมซึ่งได้แก่ ร้อยแก้ว (prose) ร้อยกรอง (poetry) บทละคร (drama) และนิยาย (fiction) ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องสั้น และนวนิยาย ถึงแม้ว่านวนิยายและเรื่องสั้นจะเขียนเรื่องภาษาธรรมดาเช่นร้อยแก้วก็ตาม แต่ก็แยกประเภทร้อยแก้ว

ร้อยแก้วในที่นี้หมายถึงบทความ ข้อความงานเขียนที่ไม่ใช่ร้อยกรอง และรวมทั้งชีวประวัติและอัตชีวประวัติด้วย

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2559: 160-163) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทวรรณคดีออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 2 ประเภท ลักษณะการแต่งเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ประเภทที่แต่งเป็นร้อยแก้ว ความเรียง คือ วรรณกรรมประเภทที่ไม่ได้มีลักษณะบังคับในการแต่งตามแบบแผนที่บัญญัติไว้ เช่น พระราชพงศาวดารฉบับต่าง ๆ นิทาน นิทานชาดก นิทานอาหรับราชมธรรม

2. ประเภทที่แต่งเป็นร้อยกรอง คือ วรรณกรรมประเภทที่มีลักษณะบังคับในการแต่งหรือมีการกำหนดคณะ ซึ่งสามารถแบ่งย่อยเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การแบ่งตามลักษณะการแต่ง เป็นกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย และกานท์ ยังมีชนิดของกาพย์และกลอน โคลง ฉันท์ เช่น กาพย์ยานี กลอนกลบทกบตันต่อยหอย โคลงสี่สุภาพ เป็นต้น และยังมีการแต่งรวมกันการประพันธ์ เช่น นิยมแต่งโคลงกับร่ายให้สัมผัสต่อเรียงกันเป็นบทไป เรียกว่า ลิลิต

2.2 แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้

2.2.1 เพลงยาว ใช้เป็นบทฝากรัก หรือบทแสดงความในใจของผู้แต่ง

2.2.2 เล่าเรื่อง เล่านิทาน บทเสภา นิทานคำกลอน บทสดุดีเฉลิมพระเกียรติ

2.2.3 แสดงความรักความอาลัย หรือคร่ำครวญ จากคนรักไปไกลหรือบทนิราศ

2.2.4 บทใช้ในการแสดงและการละเล่น เช่น บทละครรำ บทพากย์โขน บทพากย์ หนังใหญ่ บทละครร้อง

2.2.5 บทร้อง เช่น บทมโหรีเพลงต่าง ๆ

2.2.6 สวดบท บทไหว้ (ประณามบท)

2.2.7 บทสอน เช่น สุภาชิตสอนหญิง โคลงราชสวัสดิ์

2.2.8 บทแสดงความคิดและทัศนคติต่าง ๆ เช่น บทดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า

โคลงโลกนิติ

2.2.9 บทวิชาการ ตำราการแต่งบทร้อยกรอง แบบโรงเรียนเพื่อให้จดจำง่าย เช่น กาพย์พระไชยสุริยา ไวพจน์พิจารณ์

2.2.10 บทที่ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ฉันท์ดุขภูสิ้งเวยกล่อมซ้าง โองการแข่งน้ำ
ร่ายทำขวัญนาค เป็นต้น

2.3 ร้อยกรองเชิงศิลป์ คือ บทร้อยกรองที่แสดงอารมณ์และทัศนะที่ลึกซึ้งด้วยภาษาไพเราะ

2.4 ร้อยกรองที่เป็นเชิงคำสอนหรือวิชาการ เช่น โคลงโลกนิติ ฉันท์กล่อมซ้าง

ทั้งสองประเภทนี้อาจเหลื่อมล้ำกันอยู่ในฉบับเดียวกันก็ได้

นภาลักษณ์ สุวรรณธาดา และคณะ (2532: 13-14) ได้กล่าวถึงการจำแนกประเภทของวรรณคดี
ดังนี้

1. จำแนกตามจุดมุ่งหมาย

1.1 สารคดี ได้แก่ วรรณคดีที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความรู้ หรือเป็นศาสตร์ เช่น
ปฐมสมโพธิกถา พระราชนิพนธ์สิบสองเดือน ตำรายาสมุนไพรของพราหมณ์ เป็นต้น

1.2 บันเทิงคดี ได้แก่ วรรณคดีที่มุ่งหมายให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลิน เกิดอารมณ์
และจินตนาการคอยตามได้ด้วยการเขียนอย่างมีศิลปะ ไพเราะรื่นหู มีความสมดุล และมีเอกภาพ
มีแบบแผนและได้รับความนิยมปฏิบัติตาม เช่น เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน บทละครเรื่องอิเหนา
สมุทรโฆษคำฉันท์ เป็นต้น

2. จำแนกตามรูปแบบการประพันธ์

2.1 ร้อยกรอง ได้แก่ ข้อเขียนที่มีการจำกัดจำนวนคำ พยางค์ ความยาว เสียงสูงต่ำ
เสียงหนักเบา เอกโท สัมผัส และจังหวะไว้อย่างแน่นอน เช่น โคลง ฉันท์ เป็นต้น ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่ง
ว่ากวีนิพนธ์

2.2 ร้อยแก้ว ได้แก่ ข้อเขียนที่ไม่มีการกำหนดฉันทลักษณ์เหมือนร้อยกรอง เป็น
ความเรียงที่สละสลวยไพเราะ เหมาะเจาะด้วยเสียงและความหมาย วรรณคดีที่แต่งเป็นร้อยแก้วก็จะมี
ประเภทนิทานนิยาย บันทึก นวนิยาย เรื่องสั้น บทละครสมัยใหม่ เป็นต้น

3. จำแนกตามรูปแบบทั่วไป

3.1 วรรณกรรมวรรณนา หรือมุขปาฐะ ได้แก่ วรรณคดีที่ไม่มีตัวอักษรแต่เล่าเรื่อง
สืบต่อกันมาด้วยปาก

3.2 เรื่องสั้น บันเทิงคดีพวกหนึ่งที่ประกอบด้วยลักษณะอันมีศิลปะ เช่น แสดงเรื่อง
ของตัวละครอันตกอยู่ในสภาพแห่งความยากลำบาก หรืออยู่ในที่ขัดข้องอัปจนแล้วต่อสู้หรือแก้ไข
พฤติกรรมอันนั้นจนบรรลุผลที่สุดอย่างหนึ่ง เป็นต้น

3.3 นวนิยาย ได้แก่ เรื่องที่สมมติขึ้นหรือใช้จินตนาการสร้างขึ้น โดยยึดหลักความสุขจริงให้มากที่สุด

3.4 ละคร ได้แก่ วรรณคดีที่แต่งขึ้นเพื่อการแสดงประกอบเนื้อเรื่อง โดยกำหนดบทบาทของผู้แสดงไว้สมจริง มีทั้งละครร้อง ละครรำ ละครพูด ละครตีกำบรพรพ์ ละครพันทาง เป็นต้น

3.5 บทเรียงความ ได้แก่ วรรณคดีที่ผู้เขียนบรรยายถึงสิ่งที่อยากเขียนอย่างลึกซึ้ง มักมีข้อเสนอเกี่ยวกับการประพฤติตนในการดำเนินชีวิตด้วย

3.6 นิทาน ได้แก่ เรื่องเล่าที่ประดิษฐ์ขึ้น โดยไม่ได้ตั้งใจจะให้เข้าใจว่าเกิดขึ้นจริง ๆ

4. จำแนกตามแนวคิดและเนื้อหา

4.1 วรรณคดีประวัติศาสตร์

4.2 วรรณคดีศาสนา

4.3 วรรณคดีสื่ออารมณ์ขัน

4.4 วรรณคดีการเมือง

4.5 วรรณคดีวีรวิธ (เบ็ดเตล็ด)

4.6 วรรณคดีคำสอน

4.7 วรรณคดีมรดก

4.8 เรื่องสั้นและนวนิยาย

4.9 ปริวรรณคดี

สรุปได้ว่าการแบ่งประเภทของวรรณคดีสามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์การแบ่งที่แตกต่างออกไปซึ่งอาจจำแนกประเภทโดยอาศัยจุดมุ่งหมายในการแต่ง รูปแบบการแต่ง แนวคิดหรือเนื้อหาของวรรณคดี และยุคสมัยที่แต่งวรรณคดี ซึ่งการศึกษาประเภทการแต่งช่วยให้เข้าใจความสอดคล้องกลมกลืนเนื้อเรื่องและการแต่ง รู้จุดเน้นของเรื่อง และเข้าใจขนบธรรมเนียมในการแต่ง

3.4 คุณค่าของวรรณคดี

วรรณคดีเป็นแหล่งรวบรวมความงาม ความเพลิดเพลิน ความรู้ค่านิยมศิลปวิทยาการต่าง ๆ ทางภาษา นับว่าวรรณคดีเป็นสิ่งที่มีความค่าทางภาษาอย่างยิ่ง ได้มีนักวิชาการด้านวรรณคดีกล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดีไว้ ดังนี้

ชวน เพชรแก้ว (2520: 79-80) ได้ระบุคุณค่าของวรรณคดีไว้หลายประการ ดังนี้

1. วรรณคดีช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านภาษา
2. วรรณคดีช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านประวัติศาสตร์
3. วรรณคดีช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านประวัติ ตำนานของสถานที่ ชื่อต่าง ๆ ตลอดจน

นิยายพื้นเมือง

4. วรรณคดีสะท้อนให้เห็นภาพสังคม ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมของสมัยนั้น ๆ
5. วรรณคดีทำให้ผู้อ่านได้เห็นคุณค่าทางอารมณ์
6. วรรณคดีช่วยส่งเสริมประสบการณ์และปัญญาแก่ผู้อ่าน
7. วรรณคดีช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นหรือทำให้ผู้ศึกษามีศีลธรรม มีจริยธรรมดีขึ้น
8. วรรณคดีให้อุดมคติและทัศนคติในชีวิต

ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529: 10-13) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดี ดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์ เป็นสิ่งเร้าให้มนุษย์เกิดอารมณ์หรือรับรู้อารมณ์ที่เป็นรสชาติของชีวิต เพราะวรรณคดีนั้นมีรสต่าง ๆ
2. คุณค่าทางปัญญา วรรณคดีย่อมจะพัฒนาสติปัญญาทั้งในทางโลกและทางธรรม โดยได้ความรู้ข้อคิดแนวปฏิบัติหรือการเข้าใจชีวิตและผู้คนเพิ่มขึ้น จากการเรียนรู้พฤติกรรมของตัวละคร คำสอน สุนทรียภาพ ตลอดจนคติจากเหตุการณ์ที่เป็นโครงเรื่องทั้งหมด รวมไปถึงทัศนคติของผู้เขียนที่แฝงไว้
3. คุณค่าทางศีลธรรม พอดียกระดับจิตใจหรือจรรโลงใจผู้อ่านอีกด้วยแม้ว่าวรรณคดีจะฉายภาพตัวละครที่ไม่อาจเอาแบบอย่างได้ แต่วรรณคดีก็แสดงให้เห็นผลของการกระทำเช่นกัน ผู้อ่านที่ใช้ความไตร่ตรองย่อมจะรับสารที่ผู้เขียนมุ่งได้อย่างไม่ยากนัก
4. คุณค่าทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิต เป็นความเจริญของมนุษย์ทางด้านจิตใจและวัตถุ เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดต่อกันมา วรรณคดีก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งและยังทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมอื่น ๆ อีกด้วย จะเห็นว่าการศึกษาวรรณคดีนั้นเราได้เรียนรู้วัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชาติอย่างละเอียด
5. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วรรณคดีทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเป็นมาของชาติประเทศและบุคคล เช่น วีรบุรุษของชาติในเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในวรรณคดีเรื่องลิลิตยวนพ่าย ลิลิตตะเลงพ่าย เป็นต้น วรรณคดีที่ไม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์โดยตรง แต่ถือว่าวรรณคดีไม่มี

ความลำเอียงหรือมุ่งแสดงภาพเพื่อประวัติศาสตร์โดยตรง แต่วรรณคดีเป็นกระจกสะท้อนภาพซึ่งติดเอาสภาพสังคมเศรษฐกิจการเมือง การปกครอง และสงครามเข้ามาด้วย

6. คุณค่าทางด้านจินตนาการ จินตนาการคือ ความคิดฝันเป็นบ่อเกิดของความริเริ่มสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ขึ้นมาใช้ และพัฒนาให้โลกมนุษย์ดีหรือเลวยิ่งขึ้น เช่น เครื่องจักรกล สิ่งอำนวยความสะดวก ไปจนถึงอาวุธสงครามและระเบิดปรมาณู

7. คุณค่าทางชีวิตและประสบการณ์ ผู้ที่จะเขียนวรรณคดีขึ้นมาได้ย่อมต้องใช้ชีวิตและสั่งสมประสบการณ์ไว้มากพอสมควร และจะต้องมีพัฒนาการทางอารมณ์ขั้นสูงอีกด้วย จึงจะเขียนเรื่องราวที่ดูสมจริง มีแง่มุมและการแสดงออกให้เห็นอารมณ์ วรรณคดีจึงเป็นทางลัดของชีวิตและประสบการณ์ เป็นการเข้าใจชีวิตทางอ้อม และเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ได้จากการอ่านวรรณคดี

8. คุณค่าในทางความจริงและการเข้าใจความเป็นจริง ซึ่งสะท้อนชีวิตนั้นสะท้อนความจริงและทำให้เราต้องยอมรับความจริงว่ามันเป็นเช่นนั้น ความจริงไม่เกี่ยวกับความถูกต้องหรือความดีงาม ความจริงคือสิ่งที่เป็นอยู่แม้ว่าจะถูกห้ามด้วยกฎหมายศีลธรรมจารีตประเพณีก็ตาม เราจึงพบว่าวรรณคดีบางเรื่องแสดงความขัดแย้งระหว่างความจริงกับความที่ควรจะเป็น และนี่คือ “สัจธรรม” ที่เป็นอยู่แม้ปัจจุบันเรายังมีความขัดแย้งเช่นนี้ในสังคม

9. คุณค่าทางความคิดและการวิจารณ์ วรรณคดีกระตุ้นความรู้สึกรู้สึกนึกคิดได้เป็นอย่างดี วรรณคดีมีพลังทำให้เกิดความตื่นตัวของประสาทสัมผัส เช่น เห็นภาพ ได้ยินเสียง ได้กลิ่นรู้สึกถึงความนุ่มนวลอ่อนโยน หยาดกระด้าง หรือรสต่าง ๆ ความเร็วของวรรณคดีนั้นกระตุ้นให้มนุษย์เกิดความคิด พัฒนาวิธีการคิดเป็นลำดับ จนอาจทำให้เกิดความต้องการจะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นนั้นโดยการพูดหรือเขียน ซึ่งเรียกว่าการวิจารณ์ สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงว่ามนุษย์เกิดแรงบันดาลใจ เกิดความคิดคล้อยตาม เกิดความต้องการคัดค้านหรือสนับสนุน เรียกว่าเกิดความองงามทางความคิดเพิ่มขึ้นจากวรรณคดีที่ได้แสดงไว้

10. คุณค่าทางภาษาและการสื่อสาร วรรณคดีเป็นทั้งสื่อและสาร วรรณคดีมีรูปและเนื้อหา รูป คือ แบบหรือสิ่งที่บรรจุเนื้อหาหรือสาระ พลังของสื่อที่ช่วยส่งให้สารมีผลกระทบต่อผู้รับ ตัวของสื่ออันได้แก่ภาษาและแบบการเขียน เช่น ฉันทลักษณ์ ย่อมมีคุณค่าต่อผู้อ่านให้เกิดความสามารถทางการใช้ภาษาและการสรรคำ ให้เห็นถึงความงามของภาษาที่กวีหรือผู้เขียนนำมาผูกร้อยในระเบียบที่สอดคล้องกับเรื่องราว อันทำให้ผู้อ่านพัฒนาความสามารถทางภาษาได้โดยไม่รู้ตัว

กาญจนา วิชญาปกรณ์ (2542: 55-56) กล่าวถึงคุณค่าวรรณคดีมี 3 ประการสรุปได้ ดังนี้

- 1) คุณค่าด้านความงามอันได้แก่ การประสานการอย่างแนบสนิทระหว่างเนื้อหาและถ้อยคำ
- 2) คุณค่าด้านความดี วรรณคดีช่วยกล่อมเกลารมณ์ให้ละเอียดอ่อน สุขุมทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ส่งผลกระทบต่อความนึกคิดให้เข้าใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่นรู้จักยังคิดไม่ประพุดติผี
- 3) คุณค่าด้านความจริง หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่นำมาแต่งสร้างเป็นเนื้อหาวรรณคดีก็ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ อาจสามารถพบเห็นได้และมีอยู่จริงวรรณคดีเป็นสิ่งสะท้อนชีวิตและสะท้อนสังคม

องอาจ ไอล้อม (2555: 9-13) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดี ดังนี้

1. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ วรรณคดีเปรียบเสมือนบันทึกทางสังคมดังนั้นจึงพบว่าวรรณคดีทุกเรื่องจะแทรกแซงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคมและประวัติศาสตร์อยู่ด้วย กวีมักจะใช้สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในสังคมนั้นเป็นข้อมูลในการเขียนเสมอ

2. คุณค่าด้านความรู้ความคิด วรรณคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคำสอนมักจะมุ่งให้ผู้อ่านได้เกิดความรู้ความคิดในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เช่น สุภาษิตพระร่วง โคลงโลกนิติ แม้แต่วรรณคดีโดยทั่วไปก็อาจมีข้อคิดหรือค่านิยมต่าง ๆ แทรกแฝงอยู่เสมอ

3. คุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม เกือบทุกเรื่องมีการกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตของตัวละครอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึงแบบแผนหรือวิถีชีวิตอันเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม ประเพณีสังคมร่วมอยู่ด้วย ไม่ว่าจะตัวละครนั้น ๆ จะเป็นชาวบ้านธรรมดาหรือกษัตริย์ก็ตาม

4. คุณค่าด้านจิตใจ คุณค่าของวรรณคดีด้านนี้ได้แก่สุนทรียภาพที่ผู้อ่านซึมซับได้จากวรรณคดีสุนทรียภาพดังกล่าวได้แก่ ความละเอียดละไม ความไพเราะ ความงามของภาษา ทั้งด้านเสียงและความหมายของถ้อยคำข้อความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรณคดีร้อยกรองผู้อ่านจะได้รับสุนทรียภาพจากจังหวะของคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ที่ผสมกันอย่างลงตัวกับภาษาที่สื่ออีกด้วย

วรรณคดีมีคุณค่าด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านภาษาและการสื่อสาร วรรณคดีเป็นสิ่งที่ใช้ภาษา รูปแบบ และเนื้อหาร้อยเรียงให้เกิดถ้อยคำที่ไพเราะสวยงาม และถ้อยความที่สื่อสารทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก การได้อ่านวรรณคดีย่อมเป็นการฝึกทักษะในด้านภาษาและการสื่อสารไปในตัว เพราะจะได้เห็นตัวอย่างการใช้ภาษาที่เป็นแบบอย่างด้านสำนวนโวหารและการเรียบเรียง

- 2) ด้านประวัติศาสตร์ วรรณคดีจำนวนมากเป็นการบอกเล่าตำนาน นิทาน พงศาวดาร ที่มีความเชื่อมโยงในท้องถิ่น วรรณคดีจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมต่อบริเวณอดีตและปัจจุบันให้สัมพันธ์กัน
- 3) ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม วรรณคดีเป็นเครื่องบันทึกเรื่องราวแห่งยุคสมัย และเป็นแบบเรียนทางด้านวัฒนธรรมใน

ทางอ้อมอีกด้วย กวีนั้นมักจะสอดแทรกวิถีชีวิตของผู้คนในยุคสมัยลงในวรรณคดี เราจึงเห็นภาพสะท้อนสังคม ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ ในวรรณคดีจำนวนมาก 4) ด้านอารมณ์วรรณคดีเป็นสิ่งเร้าอารมณ์ของมนุษย์ ซึ่งอารมณ์ในนี้ก็ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่านวรรณคดี และทำให้ได้ฝึกทักษะทางอารมณ์อีกด้วย 5) ด้านสติปัญญา วรรณคดีเป็นสิ่งที่สร้างจากจินตนาการความคิดและประสบการณ์ชีวิตของกวี ซึ่งร้อยเรียงเป็นวรรณคดีเมื่อผู้อ่านอ่านแล้วย่อมได้รับการส่งเสริมจินตนาการและได้รับประสบการณ์จากกวี วรรณคดียังเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความคิดและอารมณ์จึงก่อให้เกิดการคิดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นลำดับ แสดงให้เห็นว่าวรรณคดีเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญของทางปัญญา 6) ด้านจิตใจ วรรณคดีช่วยยกระดับจิตใจของผู้อ่านให้ละเอียดอ่อนมีศีลธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้น เพราะวรรณคดีเล่าเรื่องตัวละครความเป็นไปทั้งตัวดีและตัวร้าย สิ่งเหล่านี้เป็นการสอนศีลธรรมทางอ้อมที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินและผู้อ่านก็ได้ใช้วิจารณญาณไตร่ตรองในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นภาพได้อย่างชัดเจนจากวรรณคดี 7) ด้านสัจธรรม วรรณคดีแสดงภาพความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคมทั้งที่มีเหตุปัจจัยที่ควรจะเป็นและไม่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นภาพสะท้อนสังคมจากความจริงที่เป็นสัจธรรมของชีวิต

3.5 แนวทางการสอนวรรณคดี

วรรณคดีถือเป็นมรดกทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาติ การที่จะธำรงรักษามรดกของชาติคือวรรณคดีให้คงอยู่กับชาตินี้สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเข้าถึงและการสืบต่อให้คนรุ่นหลัง การศึกษาวรรณคดีจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังมีนักวิชาการด้านการศึกษาวรรณคดีได้กล่าวถึงแนวทางการสอนวรรณคดี ดังนี้

สิทธิา พินิจภูวดล (2515: 5-6) ได้ให้หลักการจัดการสอนวรรณคดีไทยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงวรรณคดี สรุปลงความได้ดังนี้

1. การสอนวรรณคดีประจำชาติ ต้องสอนให้รู้ถึงความเป็นมาของชาติ ให้รู้จักศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ชาติ และสอนให้รู้จักเปรียบเทียบวรรณคดีแต่ละสมัย เพื่อให้รู้ความเป็นมาและลักษณะวรรณคดีด้วย
2. การสอนวรรณคดีประเภทสะท้อนอารมณ์ (Emotional Literature) ผู้สอนต้องสามารถหยิบกสายใยแห่งความเศร้า (Tragic Flaw) ซึ่งเป็นจุดให้การดำเนินเรื่องขยายออกไปนั้นมากระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าถึงวรรณคดีนั้น ๆ เช่น เรื่อง พระลอ สายใยแห่งความเศร้าอยู่ที่รักต้องห้าม เป็นต้น

3. วรรณคดีเป็นที่รวมองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมไว้ ผู้สอนจึงควรแนะนำให้ผู้เรียนได้เห็นสภาพสิ่งต่าง ๆ ที่กวีแทรกไว้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจโลกได้กว้างขึ้น เช่น การจัดทัพในเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย เป็นต้น

กรมวิชาการ (2546: 334-339) ได้กล่าวถึงแนวทางการสอนวรรณคดีไว้ ดังนี้

1. อ่านเข้าใจ การอ่านนับเป็นขั้นตอนแรกในการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งครูจะต้องเตรียมการสอนโดยอ่านวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่จะสอนนั้นให้เข้าใจและจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนอ่านเข้าใจด้วย

1.1 เข้าใจเรื่อง คือ สามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ สามารถตอบคำถามได้ว่าเรื่องนั้นคืออะไร กล่าวถึงใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำอย่างไรและผลกระทบของการกระทำนั้นเป็นอย่างไร

1.2 เข้าใจศัพท์ คือ สามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ยากหรือศัพท์ต่างยุคสมัยได้ หากอ่านแล้วยังไม่เข้าใจไม่ควรปล่อยผ่านไป ควรศึกษาความหมายของศัพท์นั้นให้เข้าใจเสียก่อนโดยอาจค้นคว้าจากพจนานุกรมหรือถามผู้รู้แต่ไม่ควรกังวลกับศัพท์มากจนเกินไป

2. ได้เสียงเสนาะ การสอนวรรณคดีและวรรณกรรม ไม่ว่าจะป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองล้วนแต่มีเสียงเสนาะของบทประพันธ์ หากจะยกตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของเสียงในข้อนี้ทำได้ โดยการยกตัวอย่างข้อความมาสักประโยคหนึ่งแล้วครูอ่านออกเสียงแตกต่างกันเป็นอ่านออกเสียงธรรมดา กับอ่านออกเสียงตามอารมณ์ของข้อความ นักเรียนก็จะพบว่าเสียงเสนาะของข้อความนั้นอยู่ที่ลีลาการออกเสียงให้เหมาะสมกับข้อความ

2.1 เสียงเสนาะร้อยแก้ว เกิดขึ้นจากการอ่านที่ใช้ น้ำเสียง ลีลา การเว้นจังหวะ การเน้นเสียง การผ่อนเสียง การกระแทกเสียง เพื่อให้เสียงที่อ่านสื่ออารมณ์ตามเนื้อหา เมื่อเข้าใจแล้วลองพยายามฝึกใช้น้ำเสียงในการอ่านเช่นนี้ก็จะทำให้เกิดการฝึกหัด เมื่อฝึกหัดไปได้สักระยะหนึ่งแล้วก็จะเกิดความคุ้นเคย และเห็นความงามความไพเราะในถ้อยคำและน้ำเสียงจากเรื่องที่อ่าน

2.2 เสียงเสนาะร้อยกรอง เกิดจากการอ่านออกเสียงตามแบบวิธีของร้อยกรองชนิดนั้น ๆ เรียกว่าการอ่านทำนองเสนาะ ควรสอนให้นักเรียนเห็นตัวอย่างสร้างความสัมพันธ์ระหว่างน้ำเสียงกับอารมณ์และความหมาย นักเรียนจะรับรู้ถึงสุนทรียรสจากบทประพันธ์

3. เจาะแนวคิดสำคัญ การสอนให้นักเรียนสามารถจับแนวคิดสำคัญของเรื่อง (theme) ได้ จะต้องให้นักเรียนอ่านเข้าใจเสียก่อน แล้วจากนั้นสามารถที่จะประมวลเรื่องที่อ่าน

ทั้งหมดเพื่อวิเคราะห์ดูว่าสาระต่าง ๆ ทั้งหลายของเรื่องทีอ่าน ต่างมุ่งสู่ประเด็นเดียวกันอย่างไร หากสามารถวิเคราะห์และจับสาระที่หลากหลายของเรื่องได้ว่าท้ายที่สุดแล้วสาระเหล่านั้นมุ่งสู่ผลอย่างเดียวกัน ก็แสดงว่าผู้อ่านมีศักยภาพในการอ่านสูงในระดับที่สามารถวิเคราะห์วิจารณ์สารได้ สามารถจะเชื่อมโยงสาระหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องและสามารถอธิบายสาระหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างมีเหตุผล

4. หมั่นวิเคราะห์วิจารณ์ การสอนให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ คือ การสอนให้นักเรียนสามารถแยกแยะ และพิจารณาเรื่องทีอ่านได้ทั้งรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธี และการใช้ภาษา ว่าแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดอย่างไร และสามารถเข้าใจความหมายทีแฝงอยู่ในเรื่องทีอ่าน โดยผู้เขียนไม่ได้บอกมาตรง ๆ ความสามารถในการตีความจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์และทักษะการอ่าน

5. ใส่ใจวิพากษ์ การสอนให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องทีมีความสำคัญ เมื่อสามารถวิเคราะห์วิจารณ์รายละเอียดต่าง ๆ และสามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างมีเหตุผล เชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อแสดงความคิดเห็นของตนเอง ประกอบได้อย่างกลมกลืนก็เรียกว่ารู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ผู้สอนสามารถเลือกใช้กลวิธีการสนทนา ซักถาม หรือใช้บทบาทสมมติ เช่น สมมุติว่าถ้านักเรียนเป็นตัวละครตัวนั้น ๆ นักเรียนจะหาทางออกของปัญหาอย่างไร เหตุใดจึงเลือกทางออกเช่นนั้น แล้วการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องทีอ่านก็นับว่าเป็นการสอนวิจารณ์ในระดับหนึ่ง

6. ประสานกิจกรรมหากผู้สอนรู้จักเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ใช้ประกอบการเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมจะทำให้การเรียนสนุกสนานและน่าสนใจยิ่งขึ้นนอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ยิ่งขึ้นด้วย เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมการแสดงละคร กิจกรรมขับร้องพ็อนรำ กิจกรรมวาดภาพ กิจกรรมเขียนแผนที่ กิจกรรมสถานการณ์จำลอง กิจกรรมค้นคว้า กิจกรรมนิทรรศการ กิจกรรมทนายปัญหา

7. สัมพันธ์เนื้อหา การเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมให้สัมพันธ์เนื้อหาอื่น ๆ ทั้งในวิชาเดียวกันและต่างวิชา มีตัวอย่าง เช่น สอนให้สัมพันธ์กับราชาศัพท์ สอนให้สัมพันธ์กับการแต่งคำประพันธ์ สอนให้สัมพันธ์กับหลักภาษา สอนให้สัมพันธ์กับการพูดและการฟัง สอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ

เสาวณิต จุลวงศ์ (2561: 4-5) กล่าวถึงแนวทางการศึกษาวรรณคดีไว้ว่า การศึกษาวรรณคดีมีหลายแนวทาง (approach) แนวทางการศึกษาวรรณคดีมีความเปลี่ยนแปลงมาจากกรอบความคิด

หรือทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นในแต่ละช่วงเวลา โดยอาจจำแนกแนวทางการศึกษาจากระดับของการศึกษา เข้าสู่ตัวบทเป็นระดับพื้นผิว ระดับโครงสร้าง ระดับอุดมการณ์ การแบ่งเป็น 3 ระดับนี้มีใช่เป็นการแบ่งระดับความลึกต้นของการศึกษา เพราะแต่ละระดับสามารถศึกษาให้ลึกซึ้งและเสนอคำตอบ อันเป็นประโยชน์ชวนให้เกิดการขบคิดค้นคว้าต่อไปได้ตามแนวทางศึกษาแต่ละแบบ ระดับของแนว การศึกษาวรรณคดีเกี่ยวข้องกับวิธีการเข้าไปสำรวจค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ หรือกลุ่มนั้น การศึกษาที่สำรวจหรือเข้าไปแต่ต้องจัดการกับสิ่งที่ปรากฏเป็นตัวบท อาจเรียกได้ว่า การศึกษาระดับพื้นผิว ขณะที่การศึกษาซึ่งเข้าไปสำรวจภายในตัวบทอาจเรียกว่าเป็นการศึกษาระดับ โครงสร้าง และหากเข้าไปสำรวจถึงระบบความคิดที่ควบคุมการสร้างตัวบทอาจเรียกว่าการศึกษา ระดับอุดมการณ์ การศึกษาแต่ละระดับนี้แสวงหาคำตอบที่แตกต่างกัน ของการศึกษานำมาใช้ ประโยชน์แตกต่างกัน และมีความหมายต่อวงวิชาการวรรณคดีแตกต่างกัน

แนวทางการสอนวรรณคดีอาจสรุปได้ว่าเป็นการสอนในระดับต่าง ๆ ลึกต้นตามแต่ผู้เรียนและ จุดมุ่งหมายในการเรียน การสอนวรรณคดีจะสอนให้ได้รับความสุนทรีย์ สอนให้เข้าใจ ความเป็นมาของชาติ สอนให้เข้าใจคุณค่าต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในวรรณคดี โดยสอนให้ซาบซึ้งทั้งคำ ความ และเสียงเสนาะ สอนให้เข้าใจแนวคิด สอนให้วิเคราะห์วิจารณ์โดยใช้ศาสตร์อื่น ๆ เข้าร่วม ทั้งนี้ต้อง พิจารณาที่เหมาะสมและสัมพันธ์กับเนื้อหาในวิชาและต่างวิชา ซึ่งการจัดการเรียนรู้และการทดลอง ของผู้วิจัยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปเนื้อหาวรรณคดีที่อ่าน สามารถ วิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา ด้านวรรณศิลป์ และด้านสังคม สามารถสรุปความรู้จากวรรณคดีและ ข้อคิดจากวรรณคดีเพื่อการประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงได้ โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นสื่อใน การสอนวรรณคดี

3.6 ความหมายของการวิเคราะห์วรรณคดี

วรรณคดีเป็นงานศิลป์แขนงหนึ่งซึ่งเป็นการประกอบสร้างขึ้นโดยละเอียดประณีต วรรณคดี เป็นแหล่งรวบรวมศิลปะ คติ ค่านิยม ข้อคิด และความสุนทรีย์ในรูปแบบงานเขียนประเภทต่าง ๆ ซึ่ง หากจะศึกษาวรรณคดีให้ลึกซึ้งจะต้องวิเคราะห์วรรณคดี ในการวิเคราะห์วรรณคดีนั้นได้มีนักวิชาการ ด้านวรรณคดีให้ความหมายไว้ ดังนี้

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2525: 71-73) กล่าวถึงการวิเคราะห์วรรณคดีสรุปได้ว่า วรรณคดี วิเคราะห์ หมายถึง แยกแยะให้ละเอียดที่สุด คือต้องไปดูให้ละเอียดที่สุด แต่ส่วนวรรณกรรมนั้นมันมี

รูปแบบแต่ละอย่าง ๆ ไป เช่น นวนิยายกับบทละครร่ำก็จะเห็นชัดว่าเป็นคนละแบบ การวิเคราะห์จึงต้องวิเคราะห์ตามรูปแบบอย่าง เช่น บทละครร่ำแต่งสำหรับเล่นละครร่ำจึงมีรูปแบบที่ให้เอาไปเล่นละครร่ำได้ ถ้าไม่ประสงค์จะใช้เล่นก็มีบอกไว้ การวิเคราะห์หนังสือจึงต้องวิเคราะห์ตามรูปแบบ เช่น เราจะวิเคราะห์บทละครร่ำก็ต้องวิเคราะห์ว่ามีบทละครร่ำแค่ไหน มีปมอะไร เพื่ออะไร วิเคราะห์ก่อนว่ามีลักษณะอย่างไร แต่เมื่อเราวิเคราะห์นวนิยายก็ต้องวิเคราะห์ว่า ตัวละครมีลักษณะเป็นอย่างไร ตัวละครทำอะไรต่อกัน เกิดเป็นปมอะไรขึ้นมาในเรื่อง แล้วเขากลายเป็นอย่างไร ลักษณะตัวละครแต่ละตัวทำให้เกิดปม หรือคนแต่งสร้างปมขึ้น แล้วเอาตัวละครเข้ามาไว้ในปม ก็ต้องวิเคราะห์เสร็จจากวิเคราะห์ตัวละครแล้วก็ต้องวิเคราะห์สาร (Message) และวินิจฉัย สารนี้ถ้าเป็นภาษาธรรมดา ๆ อ่านไปแล้วก็ต้องตีความว่า ที่เขาเขียนมาส่งสารอะไรมาให้คนอ่าน มีอะไรอยู่ในนั้นการวินิจฉัยสารนี้ยากมาก เพราะแม้แต่คำพูดประโยคเดียวเรายังต้องตีความหมายคำพูดมันออกมา

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2522: 30) ได้กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์วรรณคดีว่า คือ การนำเอาเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาพิจารณาอย่างละเอียดให้เห็นความแตกต่าง ความกลมกลืน ข้อดี ข้อด้อย ฯลฯ ของแต่ละส่วนนั้นเรียกว่าการวิเคราะห์

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2524: 2) ได้กล่าวว่าการวิเคราะห์วรรณคดี หมายถึง การศึกษาเชิงแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ โดยผู้วิเคราะห์จะต้องมีแว่นวิเศษเป็นเครื่องมือส่องให้แรงเห็นลึกลงไปว่างานสำเร็จรูปนั้นมีอะไรประกอบอยู่ในลักษณะใด เพื่อจะได้มีเกณฑ์ในการประเมินวรรณคดีเรื่องนั้นและจะได้นำไปปรับใช้เป็น

องอาจ โอโลม (2555: 81-82) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์วรรณคดีว่าหมายถึง การศึกษาวรรณคดีโดยแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณคดีมาพิจารณาอย่างถี่ถ้วน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจวรรณคดีในส่วนต่าง ๆ ให้ถ่องแท้ ความรู้ความเข้าใจที่ผู้วิเคราะห์ได้รับ จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลใช้ในการประเมินวรรณคดี เพื่อพิจารณาและนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้ต่อไป

สรุปได้ว่าการวิเคราะห์วรรณคดีเป็นการศึกษาวรรณคดีในเชิงลึก โดยการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณคดีให้ละเอียดที่สุด และพิจารณาองค์ประกอบของวรรณคดีในแต่ละส่วนอย่างพินิจพิเคราะห์ว่าแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในรูปแบบใด ซึ่งต้องคำนึงถึงรูปแบบของวรรณคดีให้ถูกต้องเหมาะสมกับวิธีการศึกษาวิเคราะห์ การศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการเข้าใจวรรณคดีและใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินค่าวรรณคดี

3.7 ความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์วรรณคดี

การวิเคราะห์วรรณคดีผู้วิเคราะห์จะต้องมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา ภาษา ฯลฯ การวิเคราะห์วรรณคดีจึงจะสมบูรณ์

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525: 9-31) และ อองอาจ ไอล้อม (2555: 82-95) ได้กล่าวสอดคล้องกันถึงความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์วรรณคดีสรุปได้ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับสังคมไทย วรรณคดีเป็นผลผลิตของสังคมและวรรณคดีสะท้อนภาพสังคมสมัยต่าง ๆ ให้ได้ทราบถึงก็ตาม ในขณะที่เดียวกันสังคมก็มีอิทธิพลและเป็นตัวกำหนดแนวทางการเขียน รวมถึงเนื้อหาของวรรณคดีด้วยเช่นกัน ผู้วิเคราะห์วรรณคดีจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับสังคมไทยเป็นพื้นฐานจึงจะช่วยให้การวิเคราะห์วรรณคดีเป็นไปได้อย่างง่ายและถูกต้อง ดังนี้

1.1 สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ

1.2 ความเชื่อของคนไทย

1.3 การจัดระเบียบทางสังคมของคนไทย

1.4 ลักษณะนิสัยของคนไทย ได้แก่ รักอิสระ รักความสนุกสนาน อ่อนน้อม ถ่อมตน รักศักดิ์ศรี

1.5 ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. องค์ประกอบหลักของวรรณคดีไทย วรรณคดีเรื่องหนึ่งนั้นเปรียบได้กับชิ้นงานสร้างสรรค์ที่มีองค์ประกอบงดงามลงตัว กล่าวคือวรรณคดีจะต้องมีการเลือกเฟ้นถ้อยคำนำมาบรรจงตกแต่งด้วยรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อการถ่ายทอดความคิดอันเป็นสาระสำคัญของเรื่องโดยใช้กลวิธีทางศิลปะ ในการถ่ายทอดที่เหมาะสมลงตัวประกอบของวรรณคดีทั้งหลายที่กล่าวมามี ดังนี้

2.1 ภาษาในวรรณคดี ภาษาที่ใช้ในภาษาของวรรณคดีจะต้องเป็นภาษาที่งดงาม และให้ความรู้สึกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในร้อยกรองจะต้องมีการเลือกเฟ้นภาษาประณีตเป็นพิเศษ แง่มุมของภาษาในวรรณคดีที่ควรศึกษา ได้แก่

2.1.1 การใช้ถ้อยคำ การเลือกเป็นภาษาที่จะนำมาใช้ถ่ายทอดความคิดในวรรณคดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกวีนิพนธ์ ภาษาที่ใช้ต้องเปี่ยมด้วยพลังแห่งจินตนาการ และก่อให้เกิดอารมณ์ นอกจากนี้การเลือกเป็นภาษายังต้องคำนึงถึงจังหวะของถ้อยคำที่สอดคล้องกับฉันทลักษณ์ด้วย

2.1.2 ระดับความหมายของภาษาในวรรณคดี ภาษาวรรณคดีย่อมมีความหมายที่แยบยลตามเจตนาของผู้ประพันธ์ การที่ผู้อ่านรู้ความหมายของภาษาที่ใช้เขียนวรรณคดีเท่ากับเป็นการฝ่าด่านกั้นความไม่เข้าใจของวรรณคดีไปได้ ทั้งยังทำให้สามารถตีความเนื้อหาวรรณคดีได้อย่างลึกซึ้งด้วย ระดับภาษาในวรรณคดีมีอยู่ 2 ระดับคือ 1) ความหมายตามรูปศัพท์ เป็นระดับภาษาในการสื่อสารกันโดยทั่วไป เข้าใจง่ายมีความหมายตรงไปตรงมา และ 2) ความหมายเชิงอุปมาอุปไมย หมายถึง การเปรียบเทียบที่ก่อให้เกิดภาพพจน์ กลวิธีการใช้ภาษาที่ไม่สามารถตีความตามตัวอักษรหรือตามรูปศัพท์ได้ เพราะเป็นการใช้ความหมายในลักษณะของการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) อุปลักษณ์ (Metaphor) หรือการใช้บุคลาธิษฐานแบบการสร้างเรื่องประกอบความคิด (allegory) ภาษาลักษณะนี้เป็นเจตนาของผู้เขียนที่ไม่ต้องการบอกเล่าเรื่องราวแบบตรง ๆ เช่น บทอัศจรรย์ในวรรณคดี เป็นต้น

2.2 รูปแบบวรรณคดี

2.2.1 รูปแบบฉันทลักษณ์ หมายถึง ลักษณะคำประพันธ์ของวรรณคดีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

2.2.2 รูปแบบที่เป็นขนบนิยม (Convention) คือธรรมเนียมนิยมในการเขียนบันเทิงคดี เช่น วรรณคดีโบราณนิยมเขียนเริ่มเรื่องด้วยบทไหว้ครูแล้วจึงดำเนินเรื่อง ส่วนตอนจบนั้นจะจบด้วยการขอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในสมัยนั้น

2.3 สาระดลของเรื่อง (Theme) สาระดลหรือแนวคิดสำคัญของเรื่อง คือ สารผู้แต่งต้องการสื่อกับผู้อ่าน สาระดลนี้ ได้แก่ สัจธรรมหรือลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดาของโลกที่ผู้แต่งมองเห็นและมุ่งหมายจะแสดงออกให้ปรากฏแก่ผู้อ่าน

2.4 กลวิธีทางศิลปะ วรรณคดีจัดเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งของผู้สร้างสรรค์จะต้องสร้างให้มีชีวิตชีวา มีความถูกต้องสมจริง และมีความเป็นตัวของตัวเอง กลวิธีทางศิลปะเพื่อสร้างงานให้ได้คุณลักษณะดังกล่าวนี้มีหลายวิธีด้วยกัน

2.4.1 กลวิธีทางภาษา ผู้แต่งวรรณคดีต้องเลือกเฟ้นถ้อยคำให้มีชีวิตชีวา เกิดภาพพจน์ เกิดอารมณ์ การใช้ภาษาที่แยบยลจะช่วยให้มีวรรณคดีที่มีคุณค่าด้านเนื้อหาเกินจินตนาการ ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่ 1) ใช้วิธีอุปมาอุปไมย 2) ใช้วิธีอุปลักษณ์ 3) ใช้วิธีสารกหรือทำความ 4) ใช้สัญลักษณ์ 5) ใช้อธิพจน์หรือการกล่าวเกินจริง 6) ใช้บุคลาธิษฐาน 7) ใช้การขัดความ 8) ใช้คำถามยั่วให้หังคิด 9) ใช้กลวิธีการประชด 10) ใช้กวีโวหารหรือถ้อยคำที่มีรสความ

2.4.2 กลวิธีการสร้างเรื่อง วรรณคดีแต่ละเรื่องแม้ว่าจะมุ่งนำเสนอเนื้อหาเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม แต่โดยภาพรวมผู้เขียนจะมีกลวิธีในการนำเสนอเรื่องราวที่มีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน กลวิธีการสร้างเรื่องวรรณคดีที่สำคัญมี ดังนี้

2.4.2.1 โครงเรื่อง (Plot) คือเหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้วางแผนเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวโดยจัดเรียงตามลำดับเวลาที่เกิด โดยเหตุการณ์ทั้งหมดมีความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันในลักษณะที่เหตุการณ์หนึ่งเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์อื่นตามมา โครงเรื่องโดยทั่วไปจะประกอบด้วยความขัดแย้ง (Conflict) ความขัดแย้งในเรื่องจะทำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแบ่งเป็น 1) ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน 2) ความขัดแย้งระหว่างคนกับสังคม 3) ความขัดแย้งระหว่างคนกับธรรมชาติ 4) ความขัดแย้งระหว่างคนกับโชคชะตา และ 5) ความขัดแย้งภายในใจของมนุษย์

2.4.2.2 ตัวละคร (Character) นอกจากจะมีโครงเรื่อง (Plot) แล้วผู้ประพันธ์ยังต้องสร้างตัวละคร (Character) เพื่อเป็นตัวแสดงนาฏการต่าง ๆ เหตุการณ์ปกติได้วางเอาไว้ประกอบด้วย แบ่งออกเป็น 1) ประเภทตัวแบนหรือยืนสันดาน (static character) เป็นตัวละครที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่อง และ 2) ประเภทตัวกลมหรือพลวัต (Dynamic character) คือตัวละครที่มีการพัฒนานิสัยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามสถานภาพเหตุการณ์และเหตุผลของเรื่อง

2.4.2.3 บทสนทนา (Dialogue) คือ ถ้อยคำที่ตัวละครในเรื่องไปตอบโต้กัน บทสนทนาที่ดีจะต้องเป็นบทสนทนาที่ช่วยให้เนื้อเรื่องคืบหน้าไปได้ ต้องสื่อให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละคร และสะท้อนภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองได้เป็นอย่างดี

2.4.2.4 ฉาก (setting) ในที่นี้หมายถึงรวมถึงสถานที่ เวลา และบรรยากาศของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ฉากที่ดีต้องสร้างบรรยากาศเสริมความรู้สึกและจินตนาการของผู้อ่านตามเนื้อเรื่อง รวมทั้งควรแสดงถึงภาพสังคมชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้อย่างชัดเจน

2.4.3 กลวิธีการดำเนินเรื่อง ผู้ประพันธ์แต่ละคนอาจมีกลวิธีในการดำเนินเรื่องถ่ายทอดเรื่องราวให้ดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบตามความพึงพอใจของผู้ประพันธ์ และตามความเหมาะสมของเนื้อหาดังนี้

2.4.3.1 การลำดับเรื่อง คือ การถ่ายทอดเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กับเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องผู้ประพันธ์อาจทำได้ 2 ลักษณะใหญ่ คือ 1) ลำดับเรื่องตามเวลา และ 2) ลำดับเรื่องแบบเล่าเรื่องย้อนกลับไปตาม

2.4.3.2 การเล่าเรื่อง ผู้ประพันธ์อาจใช้วิธีการเล่าเรื่องได้หลายแบบ ได้แก่ 1) กำหนดให้ตัวละครสำคัญในเรื่องเป็นผู้เล่า 2) กำหนดให้ตัวละครรองในเรื่องเป็นผู้เล่า 3) ผู้ประพันธ์เป็นผู้เล่าเรื่องเองในฐานะผู้รู้แจ้งเหตุการณ์จริงในทุกเรื่องราว หรือผู้ประพันธ์เป็นผู้เล่าเรื่องเองในฐานะผู้สังเกตการณ์

2.4.3.3 การจบเรื่อง การจบเรื่องนี้ผู้ประพันธ์มักมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกประทับใจ คือ ทราบคำตอบของปัญหาต่าง ๆ ในเรื่อง ทั้งยังเสริมให้ผู้อ่านตระหนักในเรื่องความเป็นไปของสังคมหรือหลักธรรมที่เป็นธรรมตาโลก การจบเรื่องนี้ผู้ประพันธ์อาจใช้กลวิธีที่ให้อ่านรู้สึกผิดความคาดฝัน หรือผิดความคาดหมายของผู้อ่าน การจบในลักษณะนี้จะช่วยยั่วให้ผู้อ่านเกิดการวิพากษ์วิจารณ์สืบเนื่องและจะนำไปสู่การพบปัญหาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อไป

3. องค์ประกอบเชิงซ้อนของวรรณคดี หมายถึง ปัจจัยอื่นใดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเรื่องราวในวรรณคดี องค์ประกอบเชิงซ้อนนี้เป็นอิทธิพลที่แฝงอยู่ในวรรณคดีนอกเหนือจากความตั้งใจของผู้ประพันธ์ ได้แก่ รสนิยม ทักษะ ประสบการณ์ การศึกษา ค่านิยม และโลกทัศน์ของผู้ประพันธ์ ฯลฯ รวมทั้งอิทธิพลทางสังคมอื่น ๆ ได้แก่ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการวิเคราะห์วรรณคดีจะได้รับผลประโยชน์จากเต็มทีนอกจากพิจารณาองค์ประกอบหลักแล้วควรพิจารณาองค์ประกอบเชิงซ้อนต่าง ๆ นี้ด้วยซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประพันธ์มีความสำคัญยิ่ง เพราะผู้ประพันธ์เป็นผู้คิดค้นสร้างโดยธรรมชาติแล้วผู้ประพันธ์มักจะถ่ายทอดบุคลิกเฉพาะตัวลงในงานของตนเองเสมอทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจประกอบด้วย

3.1.1 ความรู้และประสบการณ์ของผู้ประพันธ์

3.1.2 ลักษณะนิสัยและรสนิยมของผู้ประพันธ์

3.2 สภาพสังคม หมายถึง ประเพณี ศิลปกรรม ความเชื่อ การเมืองการปกครอง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ผู้ประพันธ์มักนำมาเขียนประกอบเรื่องให้ดูสมจริงอยู่เสมอ ดังนั้นการศึกษาวรรณคดีก็ต้องได้ข้อมูลทางสังคมไปด้วย เนื่องจากวรรณคดีเป็นผลผลิตของสังคมสภาพสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณคดี

3.2.1 ประเพณี

3.2.2 ศิลปกรรม

3.2.3 ความเชื่อ

3.2.4 สภาพสังคม

สรุปได้ว่าความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์วรรณคดีซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบทางสังคมคือ สภาพแวดล้อมบริบททางสังคมต่าง ๆ องค์ประกอบหลักของวรรณคดีคือ ด้านภาษาและรูปแบบ และ องค์ประกอบเชิงซ้อน คือความรู้เกี่ยวกับผู้ประพันธ์ และสภาพสังคม จากองค์ประกอบทั้งสามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสำคัญต่อการวิเคราะห์วรรณคดี เพราะการเข้าถึงวรรณคดีจะศึกษาเพียงวรรณคดี ไม่ได้ต้องศึกษาบริบทต่าง ๆ ประกอบด้วยเพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

3.9 หลักการวิเคราะห์วรรณคดี

การวิเคราะห์วรรณคดีทำให้ผู้ศึกษาวรรณคดีได้แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของวรรณคดี ออกจากกันเพื่อศึกษาอย่างละเอียด มีนักวิชาการด้านวรรณคดีได้กล่าวถึงหลักการวิเคราะห์วรรณคดี ดังนี้

สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2525: 105-107) และ องอาจ ไอ้โลม (2555: 96-97) ได้กล่าวถึง หลักการวิเคราะห์วรรณคดีไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์โครงสร้าง ได้แก่ การวิเคราะห์โครง เรื่องความขัดแย้ง สวรรค์ ตัวละคร ฉาก และบทสนทนา การวิเคราะห์โครงสร้างนี้มีแนวการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 แรงบันดาลใจในการเขียนงานของผู้ประพันธ์ที่มีมาจากแหล่งใด ได้รับ อิทธิพลมาจากลักษณะพื้นฐานของสังคมไทย หรืออิทธิพลวรรณคดีต่างประเทศ

1.2 ความขัดแย้งในโครงเรื่องมีลักษณะอย่างไร โครงเรื่องหลักคืออะไร มีโครงเรื่องรอง หรือไม่ ถ้ามีได้แก่อะไรบ้าง

1.3 สวรรค์ของเรื่องมุ่งแสดงธรรมชาติของมนุษย์ หรือสะท้อนมุมมองทางสังคม อย่างไร ผู้ประพันธ์นำเสนอความจริง ความคิดเห็นหรือเพียงนำเสนอจินตนาการ

1.4 ตัวละครในเรื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวละครสำคัญแต่ละตัวมีลักษณะสมจริง ตามสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในเรื่องหรือไม่ อย่างไร หรือตัวละครเหล่านั้นมีลักษณะเป็นเพียง ตัวละครสมมติเท่านั้น

1.5 ฉากของเรื่องช่วยสร้างจินตนาการสะท้อนภาพสังคมไทยได้อย่างชัดเจนหรือไม่เพียงใด

1.6 บทสนทนาของเรื่องมีความสุขจริงหรือไม่และบทสนทนาช่วยสะท้อนอุปนิสัยของตัวละครดีหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2. การวิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษา คือ วิเคราะห์การเลือกสรรถ้อยคำสำนวนโวหารต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้ในการบรรยายเรื่องแนวการวิเคราะห์ศิลปะมี ดังนี้

2.1 ระดับของภาษาที่ใช้เป็นภาษาสามัญที่ใช้ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป หรือเป็นภาษากวีที่ใช้เฉพาะในคำประพันธ์เท่านั้น

2.2 คำตอบที่มุ่งสื่อความหมายเรื่องต่าง ๆ สร้างอารมณ์หรือมุ่งเพียงแสดงความอสังการของภาษาเท่านั้น

2.3 ภาษาที่ใช้ก่อให้เกิดภาพพจน์ หรือจินตนาการได้หรือไม่ เพียงใด

3. วิเคราะห์รูปแบบ มีแนวทางการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 ใช้รูปแบบฉันทลักษณ์ใด มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ อย่างไร

3.2 มีขนบนิยมในการประพันธ์ตามประเพณีไทยเดิม หรือเป็นรูปแบบใหม่ อย่างไร

4. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงซ้อน เป็นการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงบางประการของสังคมวัฒนธรรม หรืออิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อเรื่อง แนวการวิเคราะห์มีดังนี้

4.1 เนื้อเรื่องสะท้อนภาพสังคม ศิลปวัฒนธรรม การเมืองการปกครองอย่างไร สะท้อนได้ชัดเจนเพียงใด

4.2 ลักษณะส่วนตัวของผู้ประพันธ์มีอิทธิพลต่อการนำเสนอเรื่องราวหรือไม่ อย่างไร

5. ผลสะท้อนผลที่ตามมาจากรรณกรรมเรื่องนั้นออกสู่ตลาดหนังสือ เช่น ปริมาณการจำหน่าย เสียงวิพากษ์วิจารณ์ การได้รับการอ้างอิง ผลที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางด้านความคิด และพฤติกรรมในวงการวรรณกรรมและสังคม ผลกระทบชีวิตและฐานะของผู้ประพันธ์เอง ผลที่ผู้อ่านได้รับเฉพาะตน

5.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มที่ให้ความนิยม

5.2 ระดับของผลกระทบและความยั่งยืนของคนสะท้อน

5.3 สาเหตุเกื้อกูลจากภายนอกที่ก่อให้เกิดผลสะท้อนเช่นนั้น

5.4 ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งสะท้อนอารมณ์ ได้พรรณนาและความรู้อะไรบ้าง

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543: 98) ได้กล่าวถึงหลักการวิเคราะห์วรรณคดีดังนี้

1. การแบ่งส่วนย่อยต่าง ๆ ที่ประกอบเข้ากันเป็นรูปวรรณคดีเรื่องนั้น เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่องหรือสารัตถะของเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก กลวิธีการแต่ง และท่วงทำนองการแต่ง เป็นต้น

2. การอธิบายลักษณะของส่วนย่อยต่าง ๆ ส่วนใดมีความเด่นหรือด้อย ซึ่งจะส่งผลให้วรรณคดีเรื่องนั้นมีความดีหรือความด้อย เพราะส่วนใด

3. พิจารณาให้เห็นจุดประสงค์สำคัญ หลักการหรือวิธีการสำคัญที่ผู้แต่งนำมาใช้

4. พิจารณาความสำคัญระหว่างส่วนต่าง ๆ ในวรรณคดีเรื่องนั้นเพื่อแสดงให้เห็น ความกลมกลืน ความแตกต่างหรือความขัดแย้งระหว่างส่วนเหล่านั้น

สรุปได้ว่าหลักการวิเคราะห์วรรณคดี คือ การแยกแยะองค์ประกอบของวรรณคดีเป็นส่วนต่าง ๆ พิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ว่ามีจุดเด่นหรือด้อยซึ่งจะส่งผลให้วรรณคดีมีความเด่นหรือด้อย พิจารณาหาจุดประสงค์ หลักการ วิธีการของผู้แต่งที่นำมาใช้แต่งวรรณคดี และพิจารณาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างส่วนต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความกลมกลืนหรือขัดแย้งกัน โดยการวิเคราะห์วรรณคดีต้องมีการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์โครงสร้าง คือ การวิเคราะห์แรงบันดาลใจของผู้เขียน ลักษณะความขัดแย้งในโครงเรื่อง สารัตถะของเรื่อง ความสมจริงของตัวละครกับสภาวะแวดล้อม ฉาก บทสนทนา 2) การวิเคราะห์ศิลปะการใช้ภาษา คือ การวิเคราะห์มีศิลปะแห่งการเลือกสรรถ้อยคำสำนวนโวหารต่าง ๆ ระดับภาษา และภาษาที่ส่งผลต่อจินตนาการและสุนทรียภาพ 3) การวิเคราะห์รูปแบบ คือ การพิจารณารูปแบบหรือฉันทลักษณ์เหมาะสมกับเนื้อเรื่องของวรรณคดี เป็นรูปแบบขนบนิยมหรือรูปแบบใหม่ 4) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงซ้อน คือ เนื้อเรื่องสะท้อนภาพสังคม ศิลปวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง รวมถึงการพิจารณาอิทธิพลของผู้ประพันธ์ที่มีต่อการนำเสนอเรื่องราว และ 5) การวิเคราะห์ผลสะท้อนที่ตามมาหลังจากวรรณกรรมออกสู่ตลาด เช่น ลักษณะของกลุ่มผู้ที่นิยมวรรณกรรม ปริมาณการจำหน่าย เสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์ การได้รับความยกย่อง การก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางความคิด และพฤติกรรมในวงวรรณกรรมและสังคม เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้เรียนจะได้วิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา คุณค่าด้านสังคม คุณค่าด้านวรรณศิลป์ และข้อคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์

4.1 ความหมายของละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์เป็นศาสตร์และศิลป์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาผู้เล่นละครผ่านกระบวนการอย่างแยกคาง โดยมีผู้ให้ความหมายของละครสร้างสรรค์ ดังนี้

สุดใจ ทศพร และคณะ (2546: 177) กล่าวว่า ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หมายถึง ละครนอกรูปแบบที่ไม่จำเป็นต้องจัดเวที จะแสดงที่ไหนก็ได้ เพราะไม่ถือจำนวนคนดูเป็นเป้าหมายสำคัญ เพราะละครสร้างสรรค์จะเน้นความสำคัญของขั้นตอนการการแสดงมากกว่าจะเน้นการประสบผลสำเร็จในการผลิตละคร ซึ่งบางครั้งการแสดงละครสร้างสรรค์ อาจเป็นเพียงแค่การสาธิตการแสดงอย่างง่าย ๆ เท่านั้น

ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2546: 8-9) กล่าวว่าละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เป็นละครที่ใช้ในการศึกษา (Drama in Education) ซึ่งเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสมมติบทบาท หรือการแสดงละคร ภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัยและเน้นอิสรภาพในการคิดและการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ทักษะในด้านการแสดงออกด้วยร่างกายและภาษา ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ตีความหมาย ตลอดจนทักษะของการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งรวมถึงทักษะการจัดการกับปัญหา ทั้งหมดนี้เป็นการทำงานเพื่อที่จะได้เรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นการเรียนรู้ นั้น ๆ

สมาคมการละครเพื่อการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา (American Alliance for Theatre and Education) ได้ให้นิยามของละครสร้างสรรค์ในปี ค.ศ. 1996 ว่า ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หมายถึง รูปแบบของละครชนิดหนึ่งที่เกิดจากการด้นสด (Improvisation) การไม่พยายามอวดผู้ชม (Non-Exhibitional) และการใช้กระบวนการเรียนรู้ (Process-Centered) โดยมีผู้นำ (หรือครู) เป็นผู้ช่วยชี้แนะให้ผู้ร่วมกิจกรรม (เช่น เด็ก) ได้ใช้จินตนาการเพื่อเล่นบทบาทสมมติเพื่อสะท้อนถึงประสบการณ์ของมนุษย์ ผู้นำทีมที่ช่วยเหลือและผู้ชี้แนะให้ผู้ร่วมกิจกรรมนั้นสำรวจข้อมูล พัฒนาวิธีการแสดงออก เพื่อสื่อสารความคิด และความรู้สึก โดยการใช้ละครซึ่งเกิดจากการด้นสดด้วยท่าทางและคำพูดเพื่อที่จะค้นหาความหมาย หรือสัจธรรมอันเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต (ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์, 2547: 28)

พรรรัตน์ ดำรุง (2550: 11-12) ให้ความหมายของละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) หมายถึง ละครนอกแบบที่นำองค์ประกอบของละครมาใช้ในห้องเรียน ละครประเภทนี้ไม่ต้องการผู้ชม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กตามความถนัดของแต่ละคน การพัฒนาเด็กผ่านกระบวนการของละครสร้างสรรค์นั้น นอกจากจะพัฒนาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กเองและการทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มแล้ว เทคนิคของละครสร้างสรรค์ยังเป็นวิธีการสอนที่ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้ การเล่นสมมติ ฝึกจินตนาการและความเชื่อ เป็นวิธีที่ทำให้เด็กได้ทดลอง หาเหตุผล จดจำสร้างสรรค์ต่อสิ่ง โดยซึมซับจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนได้ประสบพบเห็น

สุนมมาลย์ นิมนติพันธ์ และสุนนรตี นิมนติพันธ์ (2558: 57) ได้ให้ความหมายของละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) ว่าเป็นละครที่ใช้ในการศึกษา (Drama in Education) ซึ่งเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสมมติบทบาท หรือการแสดงละคร ภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัยและเน้นอิสระในการคิดและการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกซึ่งจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ทักษะด้านการแสดงออกด้วยร่างกายและภาษา ทักษะด้านจิตวิเคราะห์ตีความหมาย ตลอดจนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งรวมถึงทักษะการจัดการกับปัญหา ทั้งหมดนี้เป็นการทำงานเพื่อที่จะได้เรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของชีวิตมนุษย์ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นการเรียนรู้

สรุปได้ว่าละครสร้างสรรค์เป็นรูปแบบละครอย่างหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของผู้เรียน ละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสมมติบทบาทหรือการแสดงละคร ที่มีผู้นำกิจกรรมหรือครู ภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัยและเป็นมิตร เน้นอิสระในการคิดและการแสดงออกของผู้เรียน ละครสร้างสรรค์เป็นละครนอกแบบ เป็นกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดและจินตนาการด้วยการใช้ทักษะการแสดงทางภาษาและร่างกาย ทักษะการวิเคราะห์ตีความ ทักษะการจัดการปัญหา ทักษะทางสังคมคือการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการสร้างประสบการณ์ในประเด็นต่าง ๆ และทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในประเด็นที่ได้การเรียนรู้

4.2 ความเป็นมาของละครสร้างสรรค์

4.2.1 ความเป็นมาของละครสร้างสรรค์ในต่างประเทศ

ละครสร้างสรรค์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของ “ละคร” ซึ่งมีความคล้ายและมีความแตกต่างกันในรายละเอียดทั้งยังมีประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของละครสร้างสรรค์ ก่อนจะเข้ามาสู่วัฒนธรรมการสอนในประเทศไทย มีประวัติความเป็นมาดังต่อไปนี้

ความเป็นมาของ “ละครสร้างสรรค์” Rosenberg (Rosenberg, อ้างถึงใน ปาริชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์, 2546: 13) กล่าวว่า การใช้ละครการศึกษา (Educational Drama) หรือละครที่ใช้ในการศึกษา (Drama-in-Education) หรือ ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้น มีประวัติความเป็นมาที่ต่อเนื่องอยู่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย และ ญี่ปุ่น แต่ประเทศที่มีการบุกเบิกและนำเอาละครมาใช้ในการศึกษาในระบบอย่างจริงจังเอานั้นคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และแคนาดา

Rosenberg (Rosenberg, อ้างถึงใน ปาริชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์, 2546: 13-22) กล่าวว่าในทศวรรษที่ 1920 (ช่วงปี พ.ศ. 2463 - 2473) นับว่าเป็นยุคแรกที่นักการศึกษาในสหรัฐอเมริกา เช่น John Dewey, Francis Parker, William Kirkpatrick และ Hugh Merns ได้ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาที่ว่า “การศึกษาที่สมบูรณ์นั้นต้องพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือจิตใจ” นักการศึกษาเหล่านี้เล็งเห็นคุณค่าของศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าของละคร (drama) ในการสร้างการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (experiential learning) ที่ไม่เหมือนการเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ ในยุคนี้ มีนักการศึกษาที่สำคัญคือ Winifred Ward ซึ่งได้เริ่มให้ความสนใจกับ “กระบวนการ” ของละครที่ใช้ภายในห้องเรียน เพื่อจุดประสงค์ในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า Creative Dramatics (ซึ่งคำ ๆ นี้มีการเปลี่ยนเป็น Creative Drama ในยุคหลัง)

ทศวรรษที่ 1930 (พ.ศ. 2473 - 2483) เป็นยุคมีดทางเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกา แต่ก็ก็เป็นยุคที่ชาวอเมริกันเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องของวัฒนธรรมและการศึกษา เป็นยุคที่พัฒนาการของละครสร้างสรรค์เป็นไปด้วยความรวดเร็วและราบรื่น Winifred Ward ได้ทำการทดลองกิจกรรมด้านละครในห้องเรียนหลาย ๆ แบบ และมีการบันทึกการทดลองเหล่านี้อย่างเป็นทางการเป็นระบบ ในที่สุด ตำรา “Creative Dramatics” ก็ถือกำเนิดขึ้น ในปี 1930 และตามมาด้วยหนังสือ “Playmaking with

Children” ในปี 1947 หนังสือทั้งสองเล่มยังคงให้ความรู้พื้นฐาน ในเชิงทฤษฎีอันเป็นประโยชน์ต่อการใช้ละครสร้างสรรค์ในห้องเรียนจวบจนทุกวันนี้ แนวทางของวอร์ดมีลักษณะเฉพาะตัว ดังนี้

1. มีการฝึกทักษะให้กับผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนจากง่ายไปยาก โดยเริ่มต้นจากการแสดงออกด้วยท่าทางการ เคลื่อนไหวและการใช้ท่าใบ้ และฝึกทักษะที่ยากขึ้นคือด้านการแสดงเป็นตัวละครโดยใช้ภาษาพูด จนสามารถแสดง ละครแบบพูดต้นสดได้ในที่สุด

2. ใช้วรรณกรรมในการเป็นวัตถุดิบสำหรับการทำเทคนิคละครสร้างสรรค์

3. มีการวิเคราะห์ตัวละครเพื่อทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสถานะที่ตัวละครต้องเผชิญ

4. ครูหรือผู้นำกิจกรรมทำหน้าที่ของผู้ชี้แนะ

5. การแสดงละครเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง

ทศวรรษที่ 1940 (พ.ศ. 2483 - 2493) เป็นช่วงเวลาเดียวกับการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 (ระหว่าง ค.ศ. 1939 - 1945) (พ.ศ. 2482 - 2488) ยุคนี้เป็นยุคที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (The Great Depression ระหว่าง ค.ศ. 1929 - 1935) และการที่สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นก็เป็นเหตุให้โครงการด้านศิลปะและการศึกษาถูกระงับไว้ชั่วคราว แต่ยุคนี้ก็ได้ให้กำเนิดสมาคมละครการศึกษาแห่งอเมริกา (American Educational Theatre Association) และสมาคมละครสำหรับเด็กแห่งอเมริกา (Children's Theatre Association of America) การก่อตั้งสมาคมเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในการใช้ละครเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในยุคต่อ ๆ มา

ทศวรรษที่ 1950 (พ.ศ. 2493 - 2503) เป็นช่วงเวลา “ละครสร้างสรรค์” ได้ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการและเริ่มได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในปี ค.ศ. 1950 คณะกรรมการทำเนียบขาวแห่งสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดประชุมสัมมนาในหัวข้อ “ความสำคัญของประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์และการแสดงออกด้วยศิลปะต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ” (Significance of Aesthetic Experience and Artistic Expression for Healthy Personality Development) การประชุมสัมมนาระดับชาติในครั้งนั้น ทำให้ศิลปะการละครได้รับการยอมรับในคุณค่าไม่ว่าจะเป็นคุณค่าในด้านศิลปะหรือด้านการศึกษา ยุคสมัยนี้จึงเป็นยุคสมัยที่ให้กำเนิดนักการละครที่สนใจทำงานเพื่อการศึกษาโดยเป็นยุคที่แต่ละคนล้วนทำงานในชั้นบุกเบิกและทดลอง บุคคลที่โดดเด่นในช่วงนี้คือ Gerladine Brain Siks เป็นอาจารย์ด้านการละคร ณ University of Washington ได้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ว่าด้วยละครที่ใช้ในการศึกษา

เป็นจำนวนมาก ผลงานที่โดดเด่นคือ หนังสือชื่อ “Creative Drama : An Art for Children” (1958) และ “Children's Theatre and Creative Drama” (1961) และ “Drama with Children” (1977) Gerladine Brain Siks ได้นำเสนอแนวคิดว่าด้วยการใช้ “กระบวนการ” (process-concept) ที่สอนให้ผู้เรียนได้เข้าใจใน “องค์ประกอบของการสร้างละคร” (เช่น ตัวละคร สถานที่ สถานการณ์ ความขัดแย้ง) ที่เป็นลำดับขั้นตอน โดยมีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้ทำงานที่เป็น “ศิลปะ” (ซึ่งในที่นี้คือ ศิลปะการละคร) โดยมีผลพลอยได้เป็นเรื่องของทักษะด้านการใช้ภาษาเป็นหลัก Gerladine Brain Siks ใช้วิธีการแบบ “ปฏิบัติการ” ที่เป็นระบบ ซึ่งครู หรือ นักการละครสามารถศึกษาและนำไปปฏิบัติตามได้

สรุปแล้ว สำหรับทศวรรษ 1950 นี้ การเคลื่อนไหวที่สำคัญคือการเริ่มให้มีการเรียนการสอนวิชาละครสร้างสรรค์ และวิชาด้านศิลปะการละครเพื่อเด็กและเยาวชน ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาการเคลื่อนไหวในการทำงานของเดียวกันก็ได้เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ Peter Slade ได้เขียนหนังสือ “Child Drama” ในปี ค.ศ.1954 ซึ่งเป็นหนังสือที่ส่งอิทธิพลในด้านความคิดเกี่ยวกับละครที่ใช้ในการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังเขียน “Experience of Spontaneity” ในปี ค.ศ.1968 และ “Natural Drama” ในปี ค.ศ.1977 ซึ่งล้วนเป็นหนังสือสำคัญมาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้เขายังเป็นผู้บุกเบิกและประธานสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย (Educational Drama Association) อีกด้วย

ทศวรรษ 1960 เป็นยุคแห่งความสว่างไสวของการศึกษาศิลปะในโรงเรียน สาเหตุหลักนั้นเป็นเพราะประธานาธิบดี John F. Kennedy ได้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการในการใช้ศิลปะในโรงเรียนทั่วทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา จึงทำให้เกิดโครงการศิลปะในโรงเรียนขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนศิลปะแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ในการสนับสนุนทั้งในด้านการเงิน การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการรณรงค์ให้ประชาชนให้กับโครงการศิลปะที่ไม่มุ่งแสวงหากำไรนอกจากนี้ ในทศวรรษนี้ยังเป็นครั้งแรกที่มีการจัดประชุมสัมมนาละครการศึกษาในระดับนานาชาติขึ้นในปี 1967 ณ เมืองวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา

นับว่ายุคนี้เป็นยุคแห่งการวางรากฐานด้านละครที่ใช้ในโรงเรียนและเป็นยุคที่วางรากฐานให้กับการสนับสนุนงานศิลปะโดยทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยในเวลาเดียวกัน ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้ส่งผลต่อการพัฒนาศิลปะการละครในยุคต่อมา ส่วนในประเทศอังกฤษนั้น Brian Way ได้เขียนหนังสือเล่มสำคัญคือ “Development through Drama” ซึ่งได้ส่งอิทธิพลอย่างมากต่อ

แนวคิดเชิงทฤษฎีว่าด้วยการใช้ละครในการพัฒนามนุษย์นับตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคม ท้องถิ่น ประเทศไปจนกระทั่งระดับโลกหนังสือของ Brian Way ได้รับความนิยมนมากที่สุดในการเลือกให้เป็นตำราเรียนในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา Brian Way เชื่อว่ากระบวนการฝึกฝนด้านละครนั้นมีลำดับขั้นตอน คือ เริ่มจากการฝึกสมาธิ ฝึกการใช้ประสาทสัมผัส การใช้จินตนาการ การใช้ร่างกาย การใช้ภาษาพูด การใช้อารมณ์ความรู้สึกและการใช้สติปัญญา ในคำว่า “ขั้นตอน” ของ Brian Way นั้น ไม่ใช่ขั้นตอนแบบขั้นบันได แต่เขาได้เสนอรูปแบบของวงกลมที่ซ้อนกันหลาย ๆ วง โดยวงกลมที่อยู่ในส่วนนั้นเป็นการฝึกประสบการณ์ในระดับปัจเจกบุคคล และในวงกลมที่อยู่ซ้อนขึ้นมาเป็นประสบการณ์กับสิ่งที่อยู่รอบตัว คำว่ากระบวนการของเขานั้น จะเริ่มที่วงกลมวงไหนก่อนก็ได้ เพียงแต่ครูจะต้องสร้างกระบวนการทางทักษะให้เหมาะสมกับประสบการณ์และความต้องการของผู้เรียน โดยทั้งหมดนี้ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง (ปาริชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์, 2546: 18-19)

ทศวรรษ 1970 เป็นยุคที่มีการเคลื่อนไหวในเชิงรุกมากขึ้น ในปี ค.ศ. 1977 กลุ่มผู้นำด้านการละคร ครู และนักวิชาการชาวอเมริกันจำนวน 35 คนได้ประชุมครั้งสุดท้ายที่รัฐวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อวางแผนด้านนโยบายและแนวทางในการใช้ละครเพื่อการพัฒนาผู้เรียนมีการรายนโยบายคำศัพท์เฉพาะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและมีการสร้างเครือข่ายด้านละครสร้างสรรค์ขึ้นทั่วประเทศ สมาพันธ์และมูลนิธิต่าง ๆ เริ่มหันมาให้ความสนใจในการเผยแพร่จัดฝึกอบรมสัมมนาให้กับครูและผู้บริหารอย่างกว้างขวาง เช่น มูลนิธิ จอห์น ดีร์รอกกี เฟลเลอร์ที่ 3 ได้ตีพิมพ์หนังสือเล่มสำคัญชื่อ “มาตั้งสติให้ถูกต้องกันดีกว่า” (Coming to Our Senses) ยุคนี้เป็นยุคที่เริ่มมีการใช้ละครสร้างสรรค์กับกลุ่มประชากรที่หลากหลายขึ้น เช่น กลุ่มบุคคลพิเศษ (คนพิการ) กลุ่มผู้ใหญ่ตลอดจนกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น Coleman Jennings เป็นผู้บุกเบิกด้านละครสร้างสรรค์ที่สำคัญคนหนึ่งในยุคนี้ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ Richard Courtney จากมหาวิทยาลัย University of Calgary ประเทศแคนาดาได้บุกเบิกหลักสูตรละครเพื่อการพัฒนา เขาได้วางรากฐานการศึกษา ค้นคว้าวิจัยความสัมพันธ์ระหว่าง “นาฏการ” หรือ “ละคร” ในกระบวนการเจริญเติบโตของมนุษย์ตลอดจนศึกษาอิทธิพลของละครที่มีต่อพัฒนาการทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน John Hodgeson ได้จัดฝึกอบรมครูให้ใช้ละครที่ใช้ในห้องเรียน ยุคนี้เป็นยุคที่นักการละครการศึกษาจำนวนมากในประเทศอังกฤษได้วางรากฐานที่สำคัญไว้ในระบบการเรียน

การสอนและการฝึกอบรมครู ไม่ว่าจะ เป็น Gavin Bolton หรือ Albert Cullum เป็นต้น (ปารีชาติ จิงวิวัฒน์ภรณ์, 2546: 18-20)

ในทศวรรษนี้ยังมีนักการละครชาวอังกฤษที่หันมาใช้ละครเพื่อประโยชน์ในการศึกษาที่สำคัญ ยิ่งอีกคนหนึ่งคือ Dorothy Heathcote ลักษณะของการเป็นผู้นำกิจกรรมละครของ Dorothy Heathcote นั้นไม่มีใครใดเลียนแบบได้ เพราะเธอได้ใช้บุคลิกภาพเฉพาะตัวที่มีลักษณะเอาจริงเอาจัง เสียงดัง หนักแน่น ไม่ยอมรับพฤติกรรมที่ออกนอกกลุ่มนอกจากไปจากวิถีในการแสดงละครที่จริงจัง เธอจะร่วมแสดงละครเป็นหนึ่งในตัวละครไปพร้อม ๆ กับเด็ก ๆ และยังสามารถเป็นครูหรือผู้นำกิจกรรมได้ในเวลาเดียวกัน จนถึงขนาดที่ทำให้ Betty Jane Wagner ได้ทำการสังเกตและศึกษาวิธีการทำงานของ Dorothy Heathcote และได้เขียนข้อสังเกตเหล่านั้นเป็นหนังสือชื่อ “Dorothy Heathcote : Drama as a Learning Medium” ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นอย่างสูงจากนักการศึกษาชาวอเมริกัน (ปารีชาติ จิงวิวัฒน์ภรณ์, 2546: 20)

ทศวรรษที่ 1980 สืบเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้มีการตัดงบประมาณด้านการสนับสนุนศิลปะในประเทศนี้ลงไปมาก ยุคนี้เป็นยุคที่โครงการเป็นจำนวนมากต้องถูกระงับ แม้จะอยู่ในสภาวะดังกล่าว การเคลื่อนไหวทางด้านละครที่ใช้ในการศึกษาก็มิได้หยุดนิ่ง ยุคนี้เป็นยุคที่มีการขยายระดับการศึกษาด้านนี้จากที่เคยมีเฉพาะระดับปริญญาตรีไปสู่ระดับปริญญาโทในหลาย ๆ มหาวิทยาลัย ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในด้านต่าง ๆ อันนำมาซึ่งองค์ความรู้มากมายอย่างไม่เคยมีมาก่อน ยุคนี้เป็นยุคแห่งการขยายตัวของละครการศึกษา (ปารีชาติ จิงวิวัฒน์ภรณ์, 2546: 20)

ทศวรรษที่ 1990 เป็นทศวรรษแห่งการวิจัย การแสวงหาองค์ความรู้และการแสวงหาทฤษฎีใหม่ ๆ การขยายตัวของศึกษาด้านละครการศึกษาเป็นไปอย่างแพร่หลายและกว้างขวางมีการประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติทุกปี ตลอดจนมีการผลิตวารสารวิชาการเฉพาะทางอีกเป็นจำนวนมาก อิทธิพลของแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ได้รับการสืบสานและพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลายทศวรรษนั้น ปัจจุบันนี้ได้รับการนำไปขยายผลต่อในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ทั้งในทวีปยุโรป ออสเตรเลีย อเมริกาใต้และเอเชีย รัฐบาลในบางประเทศเริ่มให้ความสนใจในการใช้ละครเพื่อการศึกษาในระบบการศึกษาที่เป็นทางการ เช่น รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นได้สนับสนุนให้มีการใช้ละครการศึกษาในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งได้เริ่มต้นใช้ในปี 2002 นี้ ส่วนในประเทศอื่น ๆ นั้น ได้มี

การขยายระดับการศึกษาในด้านนี้ไปถึงขั้นปริญญาเอก เช่น มหาวิทยาลัยแห่งรัฐออริโชน่าและมหาวิทยาลัยฮาวาย ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2546: 21)

สรุปได้ว่าละครสร้างสรรค์มีการบุกเบิกและการนำมาใช้ในการศึกษาในระบบอย่างจริงจังคือสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และแคนาดา ซึ่งเริ่มในทศวรรษที่ 1920 โดยมีนักการศึกษาหลายคนที่มีริเริ่มแนวคิดกับการศึกษาที่ว่า “การศึกษาสมบูรณ์นั้นต้องพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญาอารมณ์ สังคม หรือจิตใจ” นักการศึกษาเหล่านี้เล็งเห็นคุณค่าของละครในการสร้างการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ไม่เหมือนประสบการณ์การเรียนรู้อื่น ๆ ในยุคนี้มีนักศึกษาค้นสำคัญชื่อว่า Winifred Ward ซึ่งได้เริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับกระบวนการของละครที่ใช้ภายในห้องเรียนเพื่อจุดประสงค์ของการเรียนรู้ของนักเรียนแล้วเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า Creative Dramatics ซึ่งได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า Creative Drama ในยุคหลัง

ละครสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาและทดลองอย่างเป็นระบบทศวรรษที่ 1940 กำเนิดสมาคมละครการศึกษาแห่งอเมริกา (American Educational Theatre Association) และสมาคมละครสำหรับเด็กแห่งอเมริกา (Children's Theatre Association of America) การก่อตั้งสมาคมเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในการใช้ละครเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในยุคต่อ ๆ มา ในทศวรรษที่ 1950 เริ่มให้มีการเรียนการสอนวิชาละครสร้างสรรค์และวิชาศิลปะการละครเพื่อเด็กและเยาวชนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา ในศตวรรษที่ 1960 สหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีในทางการใช้ศิลปะในโรงเรียนทั่วสหรัฐอเมริกา เกิดการจัดประชุมสัมมนาละครการศึกษาในระดับนานาชาติในปี ค.ศ. 1967 ในขณะเดียวกันในประเทศอังกฤษ Brian Way ได้เขียนหนังสือซึ่งส่งผลในวงกว้างต่อความคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำราใช้ในระดับมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา ทศวรรษที่ 1970 ละครสร้างสรรค์ได้ถูกพัฒนาให้ใช้กับกลุ่มประชากรที่หลากหลายขึ้น เช่น กลุ่มบุคคลพิเศษ (คนพิการ) กลุ่มผู้ใหญ่ ตลอดจนกลุ่มผู้สูงอายุ Coleman Jennings เป็นผู้บุกเบิกการละครสร้างสรรค์คนสำคัญในยุคนี้ ในแคนาดา Richard Courtney ได้วางรากฐานการศึกษาค้นคว้าวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างนาฏการหรือละครในกระบวนการเจริญเติบโตของมนุษย์ตลอดจนอิทธิพลของละครที่มีต่อการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ John Hodgeson ได้จัดฝึกอบรมครูให้ใช้ละครที่ใช้ในห้องเรียน ในอังกฤษ Gavin Bolton และ Albert Cullum ได้วางรากฐานระบบการเรียนการสอนและการฝึกอบรมครู Dorothy Heathcote ผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีบุคลิกภาพเฉพาะตัว จนถึงขนาดที่ทำให้ Betty Jane Wagner ได้ทำ

การสังเกตและศึกษาวิธีการทำงานของ Dorothy Heathcote และได้เขียนข้อสังเกตเหล่านั้นเป็นหนังสือ ในศตวรรษที่ 1980 เป็นยุคที่มีการขยายระดับการศึกษาจากที่เคยมีเฉพาะปริญญาตรีไปสู่ปริญญาโทในหลาย ๆ มหาวิทยาลัย อันนำมาซึ่งการค้นคว้าและวิจัยในด้านต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 1990 เป็นทศวรรษแห่งการวิจัย การแสวงหาคำความรู้และการแสวงหาทฤษฎีใหม่ ๆ การขยายตัวของการศึกษาด้านละครการศึกษาเป็นไปอย่างแพร่หลายและกว้างขวาง มีการประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติทุกปี ตลอดจนมีการผลิตวารสารวิชาการเฉพาะทางอีกเป็นจำนวนมาก ในปี 2002 ได้มีการขยายระดับการศึกษาในด้านนี้ไปถึงขั้นปริญญาเอก เช่น มหาวิทยาลัยแห่งรัฐออริโซน่าและมหาวิทยาลัยฮาวาย ในสหรัฐอเมริกา

4.2.2 ความเป็นมาของละครสร้างสรรค์ในประเทศไทย

ละครสร้างสรรค์ในฐานะศาสตร์แขนงหนึ่ง ปรากฏขึ้นในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่ภาควิชาศิลปปะการละคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นความเป็นมาของละครสร้างสรรค์ในประเทศไทยจากนั้นได้แพร่หลายไปสู่สาขาศิลปปะการละครในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดังมีความเป็นมา ดังนี้

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2546: 8-9) ระบุว่าในประเทศไทยมีการใช้คำว่า “ละครสร้างสรรค์” ในหลักสูตรด้านการละครในระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ที่ภาควิชาศิลปปะการละคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีอาจารย์อรชума ยุทธวงศ์ เป็นผู้บุกเบิกวางหลักสูตรทางด้านนี้ และที่ภาควิชาการละคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการเปิดสอนสาระ “ละครสร้างสรรค์” ในรายวิชา ละครเพื่อการศึกษา (Theatre-In-Education) โดยมีอาจารย์วันดี ลิ้มปิวัฒนา เป็นผู้วางรากฐานไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 จนถึงปัจจุบัน และสาขาศิลปปะการแสดง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ก็ได้เปิดสอนรายวิชา “ละครสร้างสรรค์” มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 นอกเหนือจากการเปิดเป็นวิชาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกลุ่มองค์กรเอกชน เช่น สถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเยาวชน (ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2524) กลุ่มละครการศึกษา “กะจิตริต” (ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2539) ที่ใช้ “ละครสร้างสรรค์” ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเด็กและเยาวชน ตลอดจนมีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูและผู้นำเยาวชนอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันนี้สถาบันสอนศิลปปะการแสดงโดยเอกชนเริ่มมีการเปิดสอนวิชานี้ให้กับเด็กและเยาวชนเช่นกัน เช่น สถาบัน “บางกอกการละคร” และ สถาบัน “Thinking Factory” เป็นต้น ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ละครในห้องเรียนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน แต่ยังไม่ปรากฏผลการวิจัยที่เกี่ยวกับจำนวน วิธีการ

และประสิทธิผลของครูที่ใช้ละครห้องเรียน ดังนั้น จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่าครูไทยมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ละครในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์ การสอนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการที่ยังไม่มีการบรรจุรายวิชาด้านศิลปะการละคร โดยเฉพาะวิชา"ละครสร้างสรรค์" (หรือละครที่ใช้ในการศึกษา (Drama-In-Education)) ในการฝึกอบรมครูที่จะประกอบวิชาชีพครู อย่างเป็นระบบที่เอาจริงเอาจัง จึงไม่อาจกล่าวได้ว่าครูผู้สอน มีความพร้อมในการใช้ละครเพื่อการพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ นักศึกษาที่จบด้านศิลปะการละคร บางส่วนที่สนใจวิชาชีพครูก็ไม่มีความรู้ และทักษะด้านวิชาชีพครูอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ผู้ที่จบการศึกษาด้านศิลปะการละครนิยมประกอบ อาชีพอื่นมากกว่าอาชีพครู อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ละครเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นปัญหาของการที่ "ครูผู้สอนไม่มีความรู้และทักษะด้านการละครที่เพียงพอ" และปัญหาที่ "ผู้มีความรู้และทักษะด้านการละครก็ไม่ได้มีทักษะการสอน" ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจึงต้องกระทำทั้งสองด้าน คือสร้างองค์ความรู้และฝึกทักษะเฉพาะทางให้และเสริมความรู้ด้านทักษะการสอนให้กับผู้ที่มีทักษะด้านละครมาแล้ว

สรุปละครสร้างสรรค์ปรากฏขึ้นในไทยครั้งแรกปี พ.ศ.2517 ที่ภาควิชาศิลปะการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีอาจารย์อรชุนา ยุทธวงศ์ เป็นผู้บุกเบิกวางหลักสูตร ในปี 2529 อาจารย์วันดี ลิ้มปิวัฒนา ได้เปิดสอนสาระละครสร้างสรรค์ ในรายวิชาละครเพื่อการศึกษา ที่ภาควิชาการละคร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในปีพ.ศ.2541 ได้มีการเปิดสอนรายวิชาละครสร้างสรรค์ ในสาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร นอกเหนือจากการเปิดเป็นวิชาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาแล้วยังมีกลุ่มองค์กรเอกชน เช่น สถาบันศิลปวัฒนธรรมเพื่อพัฒนามาया กลุ่มละครการศึกษากระจัดริต ใช้ละครสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเด็กและเยาวชน ตลอดจนมีการฝึกอบรมครูและผู้นำเยาวชน ปัจจุบันมีสถาบันต่าง ๆ เปิดสอนวิชานี้ให้กับเด็กและเยาวชน เช่น สถาบันบางกอกการละคร สถาบัน Thinking Factory จะเห็นว่าในระดับสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันเอกชนต่าง ๆ มีการใช้ละครสร้างสรรค์ในกิจกรรมต่าง ๆ

4.3 ความสำคัญของละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์มีประโยชน์ในฐานะนวัตกรรมการสอนเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เล่นละครโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของการเล่น ดังมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของละครสร้างสรรค์ ดังนี้

ละครสร้างสรรค์มีลักษณะที่สอดคล้องกับหลักการ และแนวทางในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 14)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ใน มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และได้กำหนดลักษณะของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ไว้ใน มาตรา 24 ดังนี้คือ

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ”

นอกจากนี้วิธีการประเมินผลในละครสร้างสรรค์ยังสอดคล้องกับหลักการในการประเมินผลผู้เรียนใน มาตรา 26 ซึ่ง “ให้ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน

ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียน การสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา”

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2524: 1) กล่าวถึงละครมีความสำคัญ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ตรัสว่า “การละครนอกจากจะเป็นเครื่องบันเทิงและให้ความสุขแล้ว ยังเป็นวิถีแห่งการศึกษาที่สำคัญ เพราะละครเป็นสิ่งที่จะโน้มน้าวจิตใจคนให้เห็นผิดชอบได้ ทำให้จิตใจสูงขึ้น”

วิมลศรี อุปรมัย (2526: 13-14) กล่าวว่า การละครช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและปัญญาของเด็ก 5 ประการ ได้แก่

1. พัฒนาการแสดงออกในทางกายหรือบุคลิกภาพ การละครช่วยส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ ใช้เป็นสื่อความเข้าใจเช่น การแสดงเป็นคนดี คนร้าย มีพฤติกรรมอย่างไร เด็กก็จะแสดงออกเป็นการปลูกฝังค่านิยมหรือบุคลิกภาพของเด็ก

2. พัฒนาการแสดงออกในด้านภาษา ลีลาการพูดเชิงวาทการ ชีวิตประจำวันของคนเราขึ้นอยู่กับคำพูดมากที่สุด การพูดจึงมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของคนเรามากที่สุดด้วยขนาดที่คนโบราณยกให้เป็นเองทางด้านวิชาการ ดังคำกล่าวที่ว่า “ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี”

3. พัฒนาการแสดงออกทางด้านอารมณ์ อารมณ์ของตัวละครในลักษณะต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจตัวละคร ตัวละครตัวใดเป็นตัวใดดี-ร้ายอย่างไร ฉะนั้นการส่งเสริมคุณลักษณะทางอารมณ์ในทางที่ดี ผู้เป็นครูจะอาศัยการละครการละครเป็นเครื่องมือแสดงได้ทุกบทบาทและสถานการณ์ สร้างอารมณ์ที่มีทั้งดีและร้าย แต่อารมณ์มีเสน่ห์สำหรับโลกปัจจุบัน คืออารมณ์ดีค่อนข้างไปทางอารมณ์ขัน คนทุกคนอยากพูดและเจรจาด้วย

4. พัฒนาการแสดงออกในทางสังคม การทำตัวให้เป็นที่ยอมรับในสังคม นั้น ถือเป็นความจำเป็นยิ่งในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ทั้งนี้เพราะการละครในบทบาท (Role) การแสดง (Action) ที่จะต้องไปปะทะสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Interaction) ในลักษณะกระบวนการหมู่พวก (Group Process) ซึ่งเพียงแต่อาศัยกฎเกณฑ์ของบทและเนื้อเรื่องเป็นแกนสำหรับปฏิบัติแทนชีวิตจริงเท่านั้น ฉะนั้น การละครจะส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสแสดง มีความสุขกับการยอมรับของสังคม ช่วยให้ปรับตัวในชีวิตจริงมากขึ้น

5. พัฒนาการแสดงออกในทางสติปัญญา นักปราชญ์กล่าวว่า โลกคือละคร ฉะนั้นการศึกษาการละครก็เท่ากับศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของโลก สำคัญอยู่ที่ว่าละครนั้นมีคุณค่า

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2526: 21) กล่าวถึงความสำคัญของละครสร้างสรรค์ว่า จะช่วยพัฒนาพฤติกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการแสดงออกของเด็ก การที่ครูฝึกให้เด็กได้แสดงออกโดยใช้ความคิด จะทำให้เด็กได้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะทำให้เด็กไม่เบื่อง่าย เกิดจินตนาการ การที่ครูใช้ละครสร้างสรรค์เป็นสื่อในการเรียนการสอน จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออก ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เทคนิคละครสร้างสรรค์มีคุณค่าแก่เด็ก ในด้านทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น มีการปรับตัวได้ดี กระตุ้นให้เกิดความคิด จินตนาการ ในลักษณะที่สร้างสรรค์

สุนนมาลย์ นิมนติพันธ์ และสุนนรติ นิมนติพันธ์ (2558: 64-62) ได้กล่าวถึงคุณค่าของละครสร้างสรรค์ไว้ว่า ละครสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้เพื่อความบันเทิง ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความสุขสนุกสนานและได้รับประสบการณ์อีกรูปแบบหนึ่ง ผู้ร่วมกิจกรรมจะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการผสมผสานความคิด การทำงานร่วมกัน เกิดจินตนาการ และสมาธิ ละครสร้างสรรค์สามารถนำไปสอดแทรกในเนื้อหาได้ทุกสาระวิชา เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงโดยใช้ทักษะต่าง ๆ อีกทั้งเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด คุณค่าของละครสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญดังนี้

1. พัฒนาด้านการเรียนรู้ ละครสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางการเรียนรู้เพราะในระบบการศึกษาได้นำกิจกรรมการแสดงละครไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียน ทำให้บทเรียนสนุกสนานมีชีวิตชีวาไม่น่าเบื่อ ทำให้บทเรียนน่าสนใจ รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทางการใช้ภาษา ฝึกให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และยังเป็นการพัฒนาทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่น เพราะเทคนิคละครสร้างสรรค์ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยทักษะเหล่านี้ทุกขั้นตอนของกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมจะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนทำงานเป็นกลุ่ม ต้องการเสนอความคิดเห็น เป็นการตกลงร่วมกันของกลุ่ม และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. พัฒนาด้านจิตใจ การมีส่วนร่วมกับงานละครจะด้วยฐานะใดก็ตามจะช่วยพัฒนาด้านจิตใจ ทำให้เกิดการซึมซับรับรู้ในงานศิลปะ แม้ว่าการละครสร้างสรรค์จะเป็นเพียงกิจกรรม

ขั้นพื้นฐานในการแสดงละคร แต่ก็ช่วยพัฒนาจิตใจของสมาชิกในกลุ่มให้มีรสนิยมที่ดีในด้านศิลปะ เป็นการสร้างความคุ้นเคยในการฝึกฝน ทดลองทำงาน พัฒนาการในด้านความคิดสร้างสรรค์

3. พัฒนาทักษะการคิด การทำเทคนิคละครสร้างสรรค์จะทำให้เด็กได้ฝึก การคิดหลายรูปแบบ เพราะต้องตอบคำถามของผู้นำกิจกรรม และหลังจากการทำเทคนิคละคร สร้างสรรค์ จากต้องการประเมินผลทุกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักการคิด ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา

4. พัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการละครสร้างสรรค์ จะต้องมียุติตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะได้รับการฝึกใช้จินตนาการในการแสดง ละคร โดยจะใช้ประสบการณ์เข้าช่วย ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่เด็กพอใจ

5. พัฒนาทักษะในการใช้ร่างกายและการเคลื่อนไหว กิจกรรมในการเล่นละคร สร้างสรรค์ จะช่วยพัฒนาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว เพราะกิจกรรมจะช่วยให้รู้จักควบคุม กล้ามเนื้อและฝึกการใช้ร่างกายเพื่อสื่อความหมาย ความคิด จินตนาการ ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีอิสระ ในการเคลื่อนไหวและเข้าใจขอบเขตพลังกำลังของตน เรียนรู้ที่จะสื่อท่าทาง เรียนรู้ที่จะเคลื่อนไหว ร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ

6. พัฒนาการรับรู้ความเข้าใจในสังคม การได้ลองสวมบทบาทเป็นตัวละครต่าง ๆ ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสเข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับตัวละคร ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรม เข้าใจถึงการตัดสินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตัวละคร นับว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรม เข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมในการเล่นละครสร้างสรรค์รู้จักปรับตัวใน การทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดความเชื่อในกลุ่ม รู้จักยอมรับผู้อื่น การใช้เหตุผล รู้จักเสียสละ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ และช่วยกระตุ้นความคิดทางด้านการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาของสังคม

สรุปได้ว่าละครสร้างสรรค์มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ในองค์รวม ดังนี้ 1) ละครสร้างสรรค์ในฐานะที่เป็นงานศิลปะจะช่วยพัฒนาจิตใจให้มีจิตใจที่อ่อนโยน เห็นถูก เห็นผิดและช่วยพัฒนาให้มีรสนิยมที่ดีในทางศิลปะ 2) ละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาบุคลิกภาพ ให้ผู้เรียนมีสมาธิ การแสดงออกมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้งยังพัฒนาการใช้ร่างกายเพื่อสื่อความคิด หรือสื่อสารด้วยท่าทางอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ละครสร้างสรรค์มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนด้าน ภาษาและการสื่อสาร โดยในการฝึกและการแสดงออกนอกจากจะใช้ท่าทางในการสื่อสาร

องค์ประกอบหลักของการสื่อสารก็ยังคงเป็นบทสนทนาของตัวละครที่จะต้องสื่อสารออกมาแล้วให้ ผู้ชมทราบถึงบุคลิกอุปนิสัยของตัวละครนั้น ๆ 4) ละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาผู้เรียนในด้าน อารมณ์คือ เมื่อผู้เรียนได้แสดงเป็นตัวละครในลักษณะต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมการเข้าใจตัวละครตัวได้ ว่าเป็นตัวร้าย ตัวดี ผู้เรียนจะได้เรียนรู้อารมณ์และการใช้อารมณ์ของมนุษย์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ไป ด้วย 5) ละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะสังคมคือ เมื่อผู้เรียนได้แสดงบทบาท หรือ แม้กระทั่งได้รับชมการแสดงทำให้ผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกับตัวละคร จึงได้สัมผัสและ เข้าใจภาวะการตัดสินใจความเป็นไปของตัวละคร ทำให้ผู้เรียนเข้าใจสังคมมากยิ่งขึ้น และละคร สร้างสรรค์โดยชั้นของกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมกลุ่มทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใน กลุ่ม สมรรถนะการปรับตัว และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นขั้นตอน 6) ละครสร้างสรรค์ช่วยใน การพัฒนาทางสติปัญญาคือในกิจกรรมละครสร้างสรรค์จะต้องมีการวิเคราะห์ ตีความ วางแผน เพื่อเขียนบทละคร ฯลฯ จัดการแสดงละครโดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างกันไป และยัง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อย่างไร้ขอบเขตเพราะทุกจินตนาการ ล้วนเป็นไปได้ในทางการละคร 7) กิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นสื่อคือ ให้เกิดความสนุกสนาน ความบันเทิงที่สามารถแฝงความรู้หรือประเด็นสำคัญที่จะสื่อสารกับผู้ชม และยังเป็นกิจกรรมอันเป็น สื่อกลางสามารถบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ ได้

4.4 องค์ประกอบและขั้นตอนการจัดละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีองค์ประกอบไม่ตายตัว สามารถยืดหยุ่นได้เพื่อให้ เหมาะสมกับผู้เล่น ได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบและขั้นตอนการจัดละครสร้างสรรค์ ดังนี้

ภรณ์ี คุรุรัตน์ (2535: 5) กล่าวถึงองค์ประกอบและขั้นตอนการจัดละครสร้างสรรค์ว่า จะต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. ท่าทาง เป็นพื้นฐานของการแสดงทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรม ละคร ควรฝึกให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ และเคลื่อนไหวตามคำสั่ง ในการเคลื่อนไหวจะต้องให้ รู้จักหลักพื้นฐานเบื้องต้น เมื่อเด็กอยู่ร่วมกันในแห่งใดแห่งหนึ่ง
2. การไวต่อการรับรู้ การละครเน้นความสำคัญของการฝึกให้เด็กมีประสาท ไหวต่อการรับรู้ ครูจะต้องแนะให้เด็กมีการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบข้าง โดยการฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

3. ความรู้สึกทางอารมณ์และการแสดงออก ก่อนที่เด็กจะสามารถแสดงออกด้วยท่าทาง หรือคำพูดได้นั้นจำเป็นต้องมีความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุการณ์ และตัวละคร ไม่เช่นนั้นเด็กจะแสดงละครได้ไม่เท่าที่ควรครูควรจะนำเรื่องราวและลักษณะของตัวละครมาสนทนากับเด็กก่อน

4. การใช้ถ้อยคำสนทนา นอกจากการสื่อสาร ด้วยท่าทางแล้วการละครยังประกอบด้วยการใช้ถ้อยคำภาษาเพื่อสื่อความหมาย และความเข้าใจในเหตุการณ์ เด็กจะต้องใช้คำพูดในลักษณะต่าง ๆ ครูควรให้ได้มีการใช้คำพูด และบทสนทนาในกิจกรรมละครประเภทต่าง ๆ ยกเว้นการแสดงทำใบ้และละครใบ้

Ward (1947) (อ้างถึงในปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2547: 37) กล่าวว่ากระบวนการ พัฒนาทักษะละครสร้างสรรค์นั้นต้องเป็นไปทีละขั้นตอน กล่าวคือก่อนที่ผู้เรียนจะแสดงละครได้นั้นจะต้องผ่านการฝึกทักษะการใช้ร่างกายการใช้ประสาทสัมผัส การสร้างบทสนทนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยพัฒนาผู้เรียนไปที่ละทักษะจนกว่าจะพร้อมที่จะแสดง นักการละครสร้างสรรค์จำนวนมากในอเมริกาโดยใช้แนวทางนี้ในการจัดกระบวนการฝึกทักษะละครสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน แต่ Way (Way, อ้างถึงใน ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2547: 37) เชื่อว่ากระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการฝึกทักษะละครนั้นไม่เกิดขึ้นแบบขั้นบันไดที่เบ็ดเสร็จ หรือเป็นขั้นตอนแยกออกจากกันที่ละขั้น หากแต่เสมือนวงกลมที่อยู่ซ้อน ๆ กัน

Way (1967) (อ้างถึงใน ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์, 2547: 38-39) กล่าวถึงลักษณะของการจัดเทคนิคละครสร้างสรรค์ว่า ทักษะของมนุษย์มีอยู่ 7 ด้านด้วยกันคือ 1) สมาธิ (concentration) 2) ประสาทสัมผัส (senses) 3) จินตนาการ (imagination) 4) การใช้ร่างกาย (physical self) 5) การพูด (speech) 6) อารมณ์ (emotion) 7) สติปัญญา (intellect) มนุษย์สามารถพัฒนาทักษะทั้ง 7 ด้านพร้อมกันหรืออาจพัฒนาทีละด้านก็ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องฝึกจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 7 ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกิจกรรมละคร (แบบไม่เป็นทางการ) ได้ทันที แล้วแต่ว่าผู้นำกิจกรรมจะมุ่งเน้นให้กิจกรรมนั้นพัฒนาด้านใดของผู้เรียน ผู้สอนควรทำตัวประหนึ่งผู้แสวงหาความจริงไปพร้อมๆ กับผู้เรียน โดยที่ผู้สอนควรจะเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน กล่าวคือไม่เน้นว่าจะต้องเล่นละครจากนิทานหรือเรื่องแต่ง ผู้สอนควรให้ผู้เรียนแสดงละครที่ผู้เรียนสนใจอยากแสดง ซึ่งอาจเป็นเรื่องในใกล้ตัวหรือเรื่องราวจากข่าวสารต่าง ๆ

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2546:39) กล่าวว่า กิจกรรมในละครสร้างสรรค์นั้นเป็นกระบวนการ (Process) ที่มีขั้นตอน การทำกิจกรรมโดยให้ผู้ร่วมกิจกรรมเป็นศูนย์กลางนั้น มักจะ

เริ่มต้นจากสิ่งที่ผู้เรียนมีความรู้หรือคุ้นเคยอยู่แล้ว จากนั้นผู้นำจึงจะจัดประสบการณ์เชื่อมโยงจากสิ่งที่ผู้ร่วมกิจกรรมรู้จักอยู่แล้วไปสู่การเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้น และมุ่งหวังที่จะพัฒนาการทำงานของสมองทั้งสองซีก และเพื่อเกิดความเข้าใจของผู้สอนจึงได้นำเสนอแผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในการแสดงละครสร้างสรรค์

แผนภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในการแสดงละครสร้างสรรค์
ที่มา : ปารีชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์ (2546:37)

แผนภาพแสดงลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในการแสดงละครสร้างสรรค์แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบต่างในการแสดงแบบพูดต้นสด (Improvisational drama) ซึ่งประกอบด้วยทักษะขั้นพื้นฐานหลาย ๆ ด้าน นับตั้งแต่การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensory Recall) การใช้จินตนาการ (imagination) การใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์

(Creative Movement) การใช้ท่าไม้ (Pantomime) และการพูดต้นสด (verbal improvisation) ซึ่งต้องใช้จินตนาการผนวกกับการใช้ปฏิภาณ จนกระทั่งนำไปสู่ความเข้าใจในสถานการณ์นั้น ๆ มากขึ้น

ปารีชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 40-41) กล่าวถึงลักษณะของการจัดเทคนิคละครสร้างสรรค์โดยใช้แผนภูมิแสดงลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในการแสดงละครสร้างสรรค์แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การฝึกทักษะในแนวราบ หมายถึงการที่ผู้นำกิจกรรมเรื่องใช้แบบฝึกหัดเพื่อฝึกทักษะหลาย ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน แต่ไม่จำเป็นต้องฝึกทักษะทั้ง 7 ด้านไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาวะและเงื่อนไขต่าง ๆ ในกิจกรรม โดยออกแบบกิจกรรมในแต่ละครั้งให้เป็นกระบวนการฝึกจากระดับเบื้องต้นไปสู่ระดับที่สูงขึ้นตามลำดับ ตัวอย่างเช่น แผนการสอนละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กวัย 6-11 ปีที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับละครสร้างสรรค์มาก่อน ผู้สอนอาจจำเป็นต้องเริ่มจากการใช้แบบฝึกหัดระดับเบื้องต้น เช่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการใช้จินตนาการในการปฏิบัติกิจกรรม 2-3 ครั้งแรก จากนั้นจึงค่อย ๆ ลดกิจกรรมที่ 1 การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และ 2 การใช้จินตนาการในขณะที่เพิ่มกิจกรรมที่ 3 การใช้ความคิดสร้างสรรค์ และ 4 การเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ ในการจัดกิจกรรมครั้งที่ 3-5 จากนั้นจึงลดกิจกรรมที่ 1 2 3 และ 4 ลงแต่ค่อย ๆ เพิ่มกิจกรรมที่ 5 การใช้ท่าไม้ 6 การพูดต้นสด และ 7 การแสดงละครแบบต้นสดในครั้งต่อไป เป็นต้น และเมื่อผู้ร่วมกิจกรรมสามารถใช้ทักษะทุกด้านได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว ผู้นำกิจกรรมอาจวิเคราะห์ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้ร่วมกิจกรรมและออกแบบแผนการสอนโดยเน้นทักษะเฉพาะด้าน เช่น อาจจะเน้นการฝึกท่าไม้โดยให้เป็นการฝึกทักษะในแนวตั้ง เพื่อนำไปสู่การแสดงละครแบบต้นสดที่มีคุณภาพ ในที่สุด การฝึกทักษะในแนวราบเป็นการฝึกทักษะที่เป็น “กระบวนการ” ที่เป็นลำดับขั้นตอน จึงได้รับความนิยมในการจัดเทคนิคละครสร้างสรรค์จากผู้นำกิจกรรมจำนวนมาก

2. การฝึกทักษะในแนวตั้ง หมายถึง การที่ผู้นำกิจกรรมออกแบบแผนการสอนโดยเน้นการฝึกทักษะด้านใดด้านหนึ่ง (หรือมากกว่าหนึ่งด้าน) กว่าปกติโดยไม่คำนึงถึงการจัดลำดับขั้นตอนการฝึกกิจกรรมที่ 1 ไปสู่กิจกรรมที่ 7 แต่ก็สามารถพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมไปสู่การแสดงแบบต้นสดได้ การฝึกทักษะในแนวตั้งมักจะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำกิจกรรมมีความเชี่ยวชาญสูง มีความสามารถในการวินิจฉัยจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้ร่วมกิจกรรมได้แม่นยำ และสามารถควบคุมกลไก ในการดำเนินกิจกรรมได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่นการทำละครสร้างสรรค์ให้กับผู้ที่ผ่านกิจกรรมที่ฝึกทักษะต่าง ๆ มาบ้างแล้วหรือมีประสบการณ์ในการแสดงมาบ้างแล้วนั้น ผู้นำกิจกรรมอาจจะเลือกที่จะเน้นทักษะ

ด้านใดด้านหนึ่งในแนวตั้ง เช่น การฝึกการพูดต้นสดให้มีความสมจริง น่าเชื่อถือ ในการออกแบบแผน การสอน และอาจจะยกเว้นแบบฝึกหัดพื้นฐานอื่น ๆ โดยที่ผู้นำกิจกรรมตระหนักดีอยู่แล้วว่า การฝึก ทักษะในการพูดต้นสดหรือแสดงละครต้นสดนั้น ผู้ร่วมกิจกรรมจำเป็นต้องปรับใช้ทักษะอื่น ๆ ทั้งหมดใน ตัวอยู่แล้ว

3. การฝึกทักษะในแนวราบและแนวตั้งพร้อมกัน หมายถึง การที่ผู้นำกิจกรรมใช้วิธีการจาก ลักษณะในข้อที่ 1 โดยเพิ่มลักษณะของข้อที่ 2 เข้าไปในขั้นตอนการวางแผนการสอน วิธีการฝึกทักษะ ในข้อ 3 ยังคงเน้น “กระบวนการ” การฝึกทักษะ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้ร่วมกิจกรรมแบบ องค์กรรวมทั้งทักษะ (หมายถึงการฝึกทักษะหลายด้านไปพร้อม ๆ กัน) โดยเริ่มจากระดับที่ง่ายไปสู่ระดับ ที่ยากไปเรื่อย ๆ ในเวลาเดียวกันผู้นำกิจกรรมก็มีการวางแผนเป้าหมายในระยะยาวเพื่อให้เกิด การแสดงละครสร้างสรรค์ที่มีความลุ่มลึกทางด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ เป้าหมายระยะยาวเช่นนี้ ที่ต้องการเวลาในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นลักษณะของกิจกรรมในแบบที่ 3 นี้ น่าจะ เหมาะต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาในสถาบันการศึกษาสถาบันการกระบวนกรเรียนรู้และพัฒนาซึ่ง ต้องใช้เวลาหลายเดือนในแต่ละภาคการศึกษา

สรุปได้ว่าละครสร้างสรรค์ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญคือ 1) ท่าทางการเคลื่อนไหว อย่างเป็นอิสระของร่างกาย 2) ประสาทสัมผัสที่ต้องไวต่อการรับรู้ให้ผู้เรียนเกิดไหวพริบในการร่วม กิจกรรม 3) ความรู้สึกและอารมณ์ที่สื่อสารผ่านการแสดง ผู้เรียนจะเข้าใจบริบท อารมณ์ความรู้สึก ของตัวละคร ผู้เรียนต้องมีการทำอารมณ์ก่อนแสดงเพื่อนำไปสู่การเข้าใจสถานการณ์นั้น ๆ ของตัว ละคร 4) ภาษาและสนทนาผู้เรียนอาจเป็นผู้คิดถ้อยคำบทสนทนาที่มีกรอบของเรื่องกำหนดไว้ เพื่อให้ ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการและการแสดงออกทางภาษาผ่านคำพูด ผู้เรียนจะได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ของตัวละครผ่านผู้เรียนออกมาอย่างเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ของตัวละคร 5) จินตนาการเป็น การสร้างเรื่องราวสิ่งของอารมณ์ขึ้นมาเองเพื่อให้ผู้เรียนคุ้นชิน และเป็นการฝึกการแสดงผู้เรียนจะได้ สร้างสิ่งที่เป็นรูปธรรมภายในใจให้กลายมาเป็นนามธรรมที่จับต้องได้ และสามารถสื่อสารออกสู่ผู้ชมได้ อย่างเข้าใจ 6) สติปัญญาเมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนด้านต่าง ๆ ก็จะมีใจจดจ่อกับสิ่งนั้นนั้นการฝึกต่อ ให้เกิดเป็นสมาธิ และเมื่อผู้เรียนใช้สมองคิดเพื่อเสริมสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อการแก้ปัญหาต่าง ๆ หรือเพื่อ การสร้างสิ่งต่าง ๆ จากจินตนาการขึ้นมา ผู้เรียนก็จะได้รับการฝึกในด้านสติปัญญาทำให้ผู้เรียนคิดเป็น

4.5 เทคนิคการจัดละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้นจึงมีหลักการรูปแบบที่หลากหลาย ดังมีผู้กล่าวเกี่ยวกับหลักการเทคนิคละครสร้างสรรค์ ดังนี้

สุนันท์ จันทรทิพย์ (2530: 11) กล่าวถึงหลักการจัดละครสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1. มีอิสระในการคิด เด็กมีอิสระในการคิดเอง โดยครูอาจมีคำถามที่ดึงความคิดออกมาจากตัวเด็กได้

2. มีอิสระในการแสดงความรู้สึกที่แท้จริงของเขา เด็กจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาโดยไม่ต้องกลัวผิด ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์

3. มีลักษณะเฉพาะคนแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เด็กจะแสดงอะไรออกมานั้น แต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะคน ซึ่งไม่เหมือนกัน

นอกจากนี้ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535: 6) สรุปหลักการจัดละครสร้างสรรค์ที่สามารถแสดงได้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ควรคำนึงถึงหลักการจัดเทคนิคละครสร้างสรรค์ ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความคิด จินตนาการ และร่างกายด้วยวิธีต่าง ๆ

2. การกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกทางอารมณ์ในเรื่องหรือลักษณะตัวละคร

3. การเสนอแนะแนวทางในการแสดงความรู้สึกทางอารมณ์ในเรื่องหรือลักษณะตัวละคร

4. การหาวิธีให้เด็กรู้จักการควบคุมอารมณ์

5. การช่วยให้เด็กมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น

6. การช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง

7. การให้เด็กเห็นความสำคัญของการใช้การเคลื่อนไหว จังหวะ ท่าทาง และบทสนทนา

8. การช่วยให้เด็กรู้จักควบคุมระดับเสียง และน้ำเสียง

9. การสร้างเสริมทักษะในการใช้ภาษา

10. การฝึกให้มีวินัยในตนเอง

11. การช่วยให้เด็กเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการค้นคว้า และสร้างสรรค์

12. การช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี

13. การทำงานเป็นกลุ่มโดยรู้จักให้ความร่วมมือกับผู้อื่น
14. การให้มีความรักและเห็นคุณค่าของผลงานทางศิลปะ
15. การให้เด็กทุกคนได้ใช้ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ที่มีอยู่

ปารีชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 40-42) กล่าวถึงเทคนิคการจัดละครสร้างสรรค์ดังนี้

1. เทคนิคการเรียนรู้ ห้องเรียนละครสร้างสรรค์ควรมีพื้นที่โล่งสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ หากใช้ห้องเรียนทั่วไปที่มีโต๊ะเก้าอี้ผู้สอนควรเคลื่อนย้ายโต๊ะเก้าอี้ออกให้เหลือพื้นที่ว่าง ผู้สอนควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีความอิสระ ปลอดภัย เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ผู้สอนควรใช้เทคนิคการชมเชยเมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง หลีกเลี่ยงการตำหนิที่รุนแรง ควรมีการสร้างกติการ่วมกันก่อนลงมือทำกิจกรรม ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ประสบการณ์สมมติและจากผู้อื่นหรือจากแหล่งเรียนรู้
2. เทคนิคการปฏิบัติงาน ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวก (facilitate) การเรียนรู้ ให้แรงกระตุ้นสนับสนุนให้ผู้ร่วมกิจกรรมคิด แสดงความคิดเห็น แสดงความคิดสร้างสรรค์ ชี้แนะ และวิพากษ์วิจารณ์ตามความเหมาะสม
3. เทคนิคการประเมิน
 - 3.1 สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
 - 3.2 สังเกตการณ์แสดงความคิดเห็นในการรับรู้และแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน
 - 3.3 สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

สรุปได้ว่า ละครสร้างสรรค์มีหลักการในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระทั้งด้านความคิด จินตนาการ ความรู้สึก เด็กจะแสดงออกมาตามธรรมชาติ และมีลักษณะเฉพาะ คน เด็กส่วนมากชอบการแสดง เมื่อครุมีความเข้าใจในหลักการจัดเทคนิคละครสร้างสรรค์แล้วครูจะสามารถนำเด็กไปสู่กิจกรรมการละครสร้างสรรค์ได้อย่างสนุกสนาน น่าสนใจตามความสนใจ วัยและความพร้อมของเด็ก ช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง ฝึกให้เด็กมีวินัยในตนเอง รู้จักการควบคุมอารมณ์ และเสริมสร้างทักษะในการใช้ภาษา ช่วยให้เด็กเป็นผู้มีนิสัยรักการค้นคว้าและสร้างสรรค์ในการทำงานเป็นกลุ่ม โดยรู้จักให้ความร่วมมือกับผู้อื่น การให้มีความรักและเห็นคุณค่าของผลงานทางศิลปะ ให้เด็กทุกคนได้ใช้ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ และการช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดีให้กับเด็ก

4.6 แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์ เป็นเทคนิคหนึ่งในการใช้จัดการเรียนการสอนซึ่งสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนได้โดยมีนักการศึกษาได้ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

ปาริชาติ จิ่งวิวัฒนาภรณ์ (2546: 38-46) ได้วางแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ เป็นลำดับขั้นคือ

1. การวางเป้าหมายการเรียนรู้ (Learning Goals) ด้วยละครสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์การสอนมี 3 แนวทางคือ

1.1 การทำละครสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้ความรู้หรือประเด็นความคิดใหม่ ๆ

1.2 การทำละครสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะของละคร

1.3 การทำละครสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง

ผู้วางแผนการสอนอาจจะเลือกเพียงเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งเป็นหลัก หรือเลือกมากกว่าหนึ่งเป้าหมายก็ย่อมขึ้นอยู่กับเนื้อหา หลักสูตร เวลา ความพร้อม และประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้เรียน ต้องวางแผนเป้าหมายให้อยู่บนสถานะของความเป็นจริงของบริบทที่จะจัดทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ ทั้งนี้ความสามารถในการบูรณาการประสบการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนละครสร้างสรรค์ย่อมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทักษะความสามารถประสบการณ์ของครูผู้สอนด้วย

2. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ (Learning Objectives) สำหรับการสอนในแต่ละครั้งนั้นผู้สอนควรกำหนดจุดประสงค์ให้เหมาะสมกับเวลา ความสามารถ และพัฒนาการที่ผ่าน ๆ มาของผู้เรียน การวางจุดประสงค์ที่มากเกินไปหรือยากเกินไปอาจเป็นอุปสรรคต่อการสอนให้ประสบความสำเร็จได้ ก่อนที่ผู้เขียนแผนการสอนจะเลือกกว่าแผนการสอนในแต่ละครั้งควรจะต้องตั้งจุดประสงค์อย่างไร ผู้เขียนแผนการสอนควรต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้และเข้าใจในกระบวนการของละครสร้างสรรค์เป็นอย่างดี

3. การวางกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 การเตรียมความพร้อม (Warm-up) การเตรียมความพร้อมด้วยการอบอุ่นร่างกายเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวและเกิดสมาธิ และพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านร่างกาย สมอง และอารมณ์ในขั้นต่อไป

3.2 กิจกรรมจูงใจ (Motivation) หมายถึงการใช้คำถามหรือสื่อประเภทต่าง ๆ ในการกระตุ้นความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ขั้นตอนในการสร้างแรงจูงใจนี้อาจเริ่มต้นด้วยการถามคำถามที่เร้าปฏิกิริยาการตอบสนอง เพื่อดึงให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก จากนั้นผู้นำกิจกรรมอาจจะนำเสนอข้อมูลจำเป็นต่อการแสดงละครในช่วงท้าย “ข้อมูลที่” ว่าเป็นนี้ หมายถึงสื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่นำไปสู่การอภิปราย หรือการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ผู้นำจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเองว่าจะใช้ข้อมูลและเวลาเท่าใด และอย่างไร เพื่อที่จะได้เป็นการปูพื้นฐานและการสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบให้กับผู้ร่วมกิจกรรมได้มากที่สุด

3.3 กิจกรรมละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) มี 2 ประการ คือ

3.3.1 กิจกรรมก่อนละคร (Pre-Drama) หมายถึง กิจกรรมเตรียมความพร้อมในการที่จะแสดงละครให้แก่ผู้เรียนกิจกรรมก่อนละครนี้มี 2 ลักษณะคือ 1) การฝึกซ้อมการแสดงเป็นตัวละครในสถานการณ์ต่าง ๆ 2) การวางแผนว่าจะแสดงละครอย่างไร เช่น เตรียมว่าจะแสดงละครฉากไหน สถานที่ โดยเน้นความเรียบง่ายและใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้มากที่สุด เตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการแสดง ตกงกตกกาในการแสดง จัดลำดับกลุ่มการแสดง และคัดเลือกตัวแสดงตลอดจนมอบหมายหน้าที่ในแต่ละกลุ่ม

3.3.2 การแสดง (Drama Playing) เมื่อมีการเตรียมความพร้อมมากพอสมควรแล้ว ผู้เรียนจะมีความมั่นใจและความพร้อมที่จะแสดง ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย อบอุ่น เป็นกันเอง แต่จริงจังเพื่อให้ผู้แสดงและผู้ชมซึ่งเป็นผู้ร่วมกิจกรรมด้วยนั้นสามารถทุ่มเทสมาธิให้กับละครที่กำลังจะแสดง ในการแสดงละครสร้างสรรค์จะไม่อนุญาตให้บุคคลที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมมาโดยตลอดเข้าชม เพราะการมีผู้ชมที่เป็นคนอื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่ผ่านกระบวนการกลุ่มมานั้นมักสร้างความแปลกแยกให้กับผู้ร่วมกิจกรรม และเป็นสาเหตุให้รู้สึกไม่ปลอดภัยในการแสดง ทำให้ผู้แสดงเกิดอาการประหม่าและเกร็ง ส่งผลต่อกระบวนการละครสร้างสรรค์อาจจะสะดุดและไม่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

3.4 การประเมิน (Evaluation) การประเมินผลในกระบวนการละครสร้างสรรค์ มี 2 ลักษณะคือ

3.4.1 การประเมินผลที่สอดแทรกระหว่างปฏิบัติกิจกรรมและส่วน หมายถึง การที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรือแสดงปฏิกิริยาต่อการปฏิบัติของผู้เรียน

ในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม โดยมากจะเป็นการแสดงออกด้วยการวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ ด้วยวาจา ด้วยเสียงปรบมือ ด้วยการให้กำลังใจ และเป็นการประเมินผลในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ

3.4.2 การประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนการสอน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้ร่วมกิจกรรมและผู้นำกิจกรรมต้องใช้เวลาเป็นกลางในการมองผลงานที่เกิดขึ้นจากละครสร้างสรรค์ ผู้นำกิจกรรมควรพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดตรงกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ การตั้งคำถามที่จะนำไปสู่ข้อสรุปว่าแผนการเรียนรู้ที่วางไว้นั้นบรรลุหรือไม่จึงเป็นทักษะที่สำคัญและละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง

พรรัตน์ ดำรุง (2547: 80-82) ได้ให้แนวทางการทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีกลวิธี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การฝึกจินตนาการผ่านการรับรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Imagination and 5 senses) มนุษย์เรารับรู้อารมณ์ ความรู้สึก ผ่านการมองเห็น การฟัง การดมกลิ่น การชิม และการสัมผัส ถ้าเราได้ฝึกให้เด็กใช้ประสบการณ์การรับรู้อย่างมีสมาธิจะช่วยพัฒนาเด็กให้เป็นคนช่างสังเกต ช่างจดจำละเอียดละออน มีความรู้สึกไว ตื่นตัวต่อความเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ที่จะปฏิบัติตน รู้จักวางตัว และปรับตนเองให้เหมาะสม

2. การฝึกพัฒนาร่างกายการเคลื่อนไหว (movements) การเรียนรู้เรื่องร่างกายกล้ามเนื้อเป็นประโยชน์ต่อเด็ก เพราะช่วยให้รู้จักควบคุมและฝึกการใช้ร่างกายเพื่อสื่อความหมาย ความคิด ตลอดจนจินตนาการ ทำให้เด็กมีอิสระในการเคลื่อนไหว และเข้าใจขอบเขตพลังของร่างกายของตน เรียนรู้ที่จะสื่อท่าทาง เรียนรู้เรื่องจังหวะ การใช้ร่างกาย เคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นพื้นฐานการเล่นกีฬา การเต้นรำ การละคร หรือแม้กระทั่งการเข้าสังคม

3. การฝึกลีลาท่าไม้ (mime) เป็นการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด เป็นการนำการเคลื่อนไหวมาใช้กับจินตนาการการสื่อความคิด เป็นการเลียนลักษณะท่าทาง การกระทำอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ภาษาท่าทางเป็นภาษาศาสตร์ที่มนุษย์ทุกชาติทุกภาษามองเห็นและเข้าใจได้

4. ฝึกการแสดงละครสด (improvisation) การแสดงละครสดสำหรับเด็กนั้นที่สถานการณ์และการเป็นตัวละครในสถานที่จำลอง การเลียนแบบบุคคลที่รู้จัก เช่น บุคคลที่ป่วย รถมอเตอร์ไซด์ ตลาคสด โรงพยาบาล หรือสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้น เช่น ไฟไหม้ อุบัติเหตุบนท้องถนน เด็ก ๆ ได้ฝึกทดลองเป็นผู้อื่น แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การพูด การฟัง การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการพัฒนา

เรื่องราวร่วมกันช่วยให้เด็กได้ฝึกการใช้ปฏิภาณไหวพริบ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รู้จักฟังและ พัฒนาการตัดสินใจทำงานกับผู้อื่น และพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ

5. ฝึกการแสดงละครเป็นเรื่อง (story dramatization) ละครที่เด็ก ๆ ฝึกแสดงร่วมกันนี้ ควรมีเรื่องราวที่สนุกสนาน มีโครงเรื่องชัดเจน มีรสนิยมนที่ดี เป็นเรื่องที่ได้มาจาก หนังสือเด็ก วรรณกรรม หรือเรื่องในวรรณคดีที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ๆ จะได้ฝึกความคิดที่เป็นระบบ ฝึกรับผิดชอบตนเองและผู้อื่น เรียนรู้ที่จะได้วางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ฝึกภาษาและการตอบโต้ในสถานการณ์ ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นและพยายามทำร่วมกับเพื่อนให้บรรลุเป้าหมาย

6. ฝึกวิจารณ์และการรับฟังการวิจารณ์อย่างมีเหตุผล (discussion) ในการทำ กิจกรรมละครนี้ ครูควรจัดให้ทุกคนได้แสดงออกเท่าเทียมกันหรือพร้อม ๆ กัน เมื่อใกล้หมดเวลาต้อง จัดให้มีการพูดถึงบทบาทการเล่นการสมมติเป็นตัวละครในกิจกรรมเหล่านั้น ความจริงใจและ น่าเชื่อถือของบทบาทที่เด็ก ๆ สร้างขึ้นครูควรสร้างทัศนคติที่ดีในการกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล วิพากษ์วิจารณ์เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักคิดและรับฟังความคิดเห็นอย่างเหมาะสม

สรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์ 1) ผู้สอนต้องตั้งเป้าประสงค์ของการ เรียนรู้ โดยศึกษาบริบทของผู้เรียน ได้แก่ หลักสูตร เนื้อหา เวลา ความพร้อม ความสามารถ ประสบการณ์ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมาของผู้เรียน 2) วางกระบวนการเรียนรู้ ในการวิจัย ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ของปารีชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 38-46) มาเป็นขั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นลำดับ ขึ้น 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up) การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนวรรณคดี คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องที่จะแสดงละคร 2) ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) การใช้สื่อ ภาพยนตร์และคำถามกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3) ขั้นวิเคราะห์ก่อนการแสดงละคร (Pre-Drama) การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะแสดงละครให้แก่ผู้เรียนด้วยการ 3.1) แบ่งกลุ่มผู้เรียน ออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 20 คน 3.2) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาและวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีที่จะแสดง ละคร โดยมีการนำเสนอผลการศึกษาหน้าชั้นเรียนพร้อมทั้งตอบข้อซักถามของเพื่อนกลุ่มอื่น และครู อธิบายเพิ่มเติม 3.3) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเขียนบทละครเรื่องที่จะแสดง 3.4) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มคัดเลือก นักแสดง แบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม 4) ขั้นแสดงละคร (Drama playing) ผู้เรียนแสดงละคร สร้างสรรค์ และ 5) ขั้นสรุปและประเมินผล (Evaluation)

4.7 บทบาทของผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์บทบาทของครูหรือผู้นำกิจกรรมเป็นบทบาทที่มีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อกระบวนการละครสร้างสรรค์ นอกเหนือจากการเป็นครูแล้วยังต้องเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” ครูจึงมีทักษะและบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย มีนักวิชาการได้กล่าวถึงทักษะและบทบาทของผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

มัทนี รัตนิน (2546: 255-256) กล่าวถึงบทบาทของผู้กำกับการแสดงเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ศิลปิน (artist) ในฐานะศิลปินผู้กำกับการแสดงเป็นผู้สร้างสรรค์ศิลปะที่มีจินตนาการ ความละเอียดอ่อนเกี่ยวกับความงามและความหมายในชีวิต เป็นผู้ที่อ่อนไหวกับอารมณ์และความรู้สึก ปัญหาความดี และความชั่ว ความงามและความน่าเกลียด ความทุกข์และความสุขที่มนุษย์เผชิญอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งถ่ายทอดออกมาในละครคอน ในบทละครคอนและการแสดง สามารถมองเห็นภาพในขณะที่อ่านบทละครคอน จากตัวอักษรสองมิติมาเป็นภาพการต่อสู้ ชัดแย้งบนเวทีสามมิติ ปัญหาของผู้กำกับการแสดงที่ขาดประสบการณ์ คือ การไม่สามารถมองเห็นภายในหัวสมองหรือไม่มี “ตาใน” ทางแก้ไขคือ ดูละครคอนเวทีให้มากที่สุด เพื่อสามารถจินตนาการการแสดงต่าง ๆ เป็นรูปธรรมได้อย่างรวดเร็ว ผู้กำกับการแสดงเป็นผู้ที่ต้องใช้พลังมากที่สุดยิ่งกว่าผู้อื่นในคณะ เพราะการจัดแสดงละครคอนเป็นงานหมู่คณะ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหลายฝ่าย ฉะนั้นผู้กำกับการแสดงต้องมีพลังแรง (vitality) ที่จะควบคุมการสร้างสรรค์ของศิลปินทุกฝ่ายให้รวมกันเป็นเอกภาพได้ มีเหตุผลยอมรับฟังผู้อื่นให้สมดุลกับการแสดงความคิดเห็นของตนเอง สามารถรวมพลังจากทุกฝ่ายให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน โดยวิธีที่มีศิลปะและเข้าใจจิตวิทยาของคนอื่นเป็นอย่างดี กระตุ้นให้ทุกคนเกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจ อุทิศกายใจให้แก่งานนั้นร่วมกัน และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนว่าสำคัญต่องานทั้งหมด

2. นักวิจารณ์ (critic) ผู้กำกับการแสดงต้องเป็นนักวิจารณ์ที่มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ สามารถดึงคนออกมาจากงานของตนและพิจารณาอย่างคนนอก (objective) โดยไม่เอาความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยว ไม่เข้าข้างตนเอง ไม่ตาบอด หูหนวก หลงใหลในงานของตนจนไม่เห็นข้อบกพร่องของตนเอง มีความอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ชมหรือคนอื่น ควบคุมอารมณ์ส่วนตัวให้สามารถใจเย็นได้ในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ยอมรับผิดและรับชอบ ไม่โทษผู้อื่นเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น เพราะการตัดสินใจที่ผิดของตนเองไม่ดันทุรังเพียงเพื่อจะเอาชนะหรือพิสูจน์ความเก่งกาจของตนเองจนทำลายความรู้สึกของผู้ร่วมงาน ที่สำคัญคือให้อภัยอยู่เสมอเห็นในส่วนตัวของผู้อื่นอยู่เสมอ

ปารีชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์ (2546: 46) ได้กล่าวถึงบทบาทและทักษะของผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไว้ 3 บทบาท ดังนี้

1. บทบาทครูผู้สอน (teacher) มีหน้าที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้ความรู้และให้คำสั่งในการปฏิบัติกิจกรรม
2. บทบาทครูพี่เลี้ยง (coach) มีหน้าที่กระตุ้นให้กำลังใจให้คำสั่งข้างเคียง (side-coaching) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดีขึ้น
3. บทบาทครูผู้กำกับการแสดง (director) มีหน้าที่ให้คำปรึกษาการชี้แนะเกี่ยวกับการแสดง นับตั้งแต่การวางแผนการแสดงละคร การฝึกซ้อมการแสดง การใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ในการเล่นแสดง เช่น การใช้พื้นที่ในการเล่น การใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นต้น

จากบทบาทข้างต้นจะเห็นว่าการทำงานหน้าที่ของผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้นำกิจกรรมควรมีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ (ปารีชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์, 2546: 47-48) ต่อไปนี้

1. ความรู้และทักษะด้านการสอน การขาดความรู้และทักษะด้านการสอนมักเป็นปัญหาของนักแสดงละครหรือนักปฏิบัติที่ต้องการทำหน้าที่ของพวกหน่วยงานความสะดวกในการสอน ดังนั้นการแสวงหาความรู้และทักษะด้านนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาตนเองในระยะยาวผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ความมุ่งหมายและหลักการเกี่ยวกับการศึกษา โดยมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การปฏิรูปการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ
 - 1.2 ทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ สังคมของผู้เรียนในวัยต่าง ๆ เข้าใจข้อจำกัดของผู้เรียนแต่ละกลุ่มแต่ละวัย ไม่ว่าจะเป็กลุ่มผู้เรียนทั่วไปหรือกลุ่มผู้เรียนที่เป็นบุคคลพิเศษ
 - 1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย เป็นต้น
 - 1.4 เทคนิคการสอนหรือเทคนิคการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการเป็นผู้สอนนอกเหนือจากการมีความรู้ในสิ่งที่ตนเองสอนเป็นอย่างดีแล้ว ผู้สอนควรมีความรู้

ความสามารถในการสื่อสารคือการพูดอย่างคล่องแคล่ว อธิบายได้ชัดเจน ให้ข้อมูลได้ถูกต้องและถูกต้อง เล่าเรื่องได้ดี และสรุปประเด็นได้ มีทักษะการฟังที่ดี มีความตั้งใจมีสมาธิที่จะฟังผู้อื่นได้ และต้องมีทักษะการถามที่สอดคล้องกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

2. ความรู้และทักษะด้านละคร การมีความรู้เข้าใจด้านละครขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ที่จะสนใจจะทำการเรียนการสอนโดยละครสร้างสรรค์ และอาจสามารถพัฒนาไปถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเป็นงานศิลปะได้อีกด้วย ความรู้ขั้นพื้นฐานได้แก่

2.1 องค์ประกอบของละคร

2.2 องค์ประกอบของบทละคร

2.3 การแสดง

2.4 การกำกับการแสดง

หากผู้สอนยังขาดความรู้และทักษะด้านนี้ก็อาจจะต้องแสวงหาเพิ่มเติมได้จากการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม หรือการเข้าร่วมฝึกอบรมทักษะด้านละครสร้างสรรค์หรือด้านการแสดง

พริตต์ ดำรุง (2547: 78-79) กล่าวว่า ครูมีบทบาทที่หลากหลายในการเป็นผู้นำ ริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้สังเกตพฤติกรรม ประสานประโยชน์และสนับสนุนให้เกิดความคิดหรือแนวทางใหม่ ๆ ครูจึงควรมีบทบาท ดังนี้

1. บทบาทของผู้นำกลุ่ม ครูควรทราบว่าในการเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนตลอดจนการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของครู ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย ลักษณะท่าที ความรู้สึก นึกคิด ความเชื่อ อุดมคติ ล้วนมีอิทธิพลต่อเด็กทั้งสิ้น ครูเป็นตัวอย่างของการเป็นผู้นำ ครูต้องกำหนดวินัยกติกาในการทำงานร่วมกันของกลุ่ม ให้โอกาสเด็กมีอิสระที่จะคิดแสดงออกอย่างเต็มที่ภายในเงื่อนไขและกติกาที่วางไว้ เด็กจะได้เรียนรู้บทบาทของผู้นำที่ดีและสามารถปฏิบัติได้เมื่อมีโอกาส

2. บทบาทของผู้สนับสนุน ถึงแม้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ จะได้รับการเตรียมงานวางแผนมาแล้ว แต่ระหว่างที่กิจกรรมดำเนินอยู่ การสังเกตพฤติกรรมของเด็กและพัฒนาการ การแสดงออกของเด็กแต่ละคนอย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะได้รู้ถึงปัญหาความเชื่อ และความพร้อมของเด็ก มีรายละเอียดหลายอย่างที่ต้องได้รับการเปลี่ยนแปลง

3. บทบาทของผู้มีความคิดสร้างสรรค์และริเริ่ม เมื่อจินตนาการของเด็กเปิดกว้าง เด็กจะมีท่าทีสนใจและมีการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ เด็ก ๆ จะรู้สึกตื่นเต้นถ้าครูนำเอาความคิดหรือ

จินตนาการของเด็กมาใช้ในการทำกิจกรรม ไม่ว่าจะนำมาทำเป็นลีลาประกอบท่าทางหรือจะมาสร้างเป็นละคร ทั้งนี้ครูจะต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์สามารถสื่อกับจินตนาการของเด็ก มองเห็นประโยชน์จากการเรียนรู้จินตนาการนั้น และนำกิจกรรมทางละครได้

4. บทบาทในฐานะผู้ประเมิน เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลงเด็กควรมีโอกาสนั่งพักและคิดทบทวนถึงสิ่งที่ได้ทำไปแล้วทุกครั้ง เป็นการสรุปและเรียบเรียงลำดับประสบการณ์ก่อนจบกิจกรรมแต่ละครั้ง เป็นช่วงที่เด็กมีโอกาสได้ใช้ความคิด และครูก็เป็นผู้ป้อนคำถามเพื่อให้เกิดการพูดคุยกันอย่างกว้างขวาง ครูเป็นตัวอย่างที่ดีในการวิพากษ์วิจารณ์ที่มีเหตุผล ให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ครูควรสรุปให้เด็ก ๆ เห็นข้อผิดพลาดตามเงื่อนไข และกติกากลุ่มตั้งไว้ นั่นคือเรื่องความเชื่อและสมาธิในการแสดง เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์และเน้นความสำคัญของขั้นตอนนี้ ครูไม่ควรผูกขาดการพูดอาจใช้คำถามและให้โอกาสเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน

5. บทบาทของผู้ให้คำอธิบาย เชื่อมโยงโลกความเป็นจริงกับจินตนาการ ความรู้สึก อารมณ์ความอิจฉาริษยา ความไม่สบายใจ ความหงุดหงิด การแสดงออกที่ไม่สมควรให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ระหว่างกิจกรรม ครูควรชี้แจงประสานความรู้สึกอธิบาย และแก้ไขเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างอดทนและมีความเข้าใจ ครูควรเชื่อมโยงโลกสมมติของเด็ก ๆ กับความจริงด้วย โดยการเปรียบเทียบและยกตัวอย่างอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ โดยเจตคติที่ดี

6. บทบาทของผู้สังเกตพฤติกรรมและพยายามแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ การเรียนรู้จากเด็ก และช่วยแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ทำให้เด็กเปิดเผยตัวเองเต็มที่ และครูก็จะได้รู้จักเด็กมากขึ้นครูได้สังเกตพฤติกรรมเด็ก รู้จักอุปนิสัย ความคิด ตลอดจนปัญหาของเด็กแต่ละคนซึ่ง ครูอาจช่วยแก้ไขปัญหาหรือปรับพฤติกรรมได้จากการเตรียมกิจกรรมให้สอดคล้องกับตัวเด็ก ตลอดจนให้คำปรึกษาจากครอบครัวตามความเหมาะสม

7. บทบาทในการเสริมสร้างความคิดริเริ่มของเด็ก หลังกิจกรรมสิ้นสุดลงแต่ละครั้ง เด็กอาจมีความประทับใจและคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ที่ที่น่าสนใจ ครูควรนำความคิดนั้นมาพัฒนาหากเป็นความคิดที่สนุกเป็นประโยชน์และมีคุณค่า ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำให้ความฝัน “จินตนาการ” เป็นจริงได้ซึ่งต้องอาศัยความอดทน ความสามัคคีและการทำงานหนัก

ดังกมล ฌ บ่อมเพชร (2553: 77) ได้กล่าวถึงการทำงานของผู้นำกับการแสดง ดังนี้

1. เลือกเรื่องการทำงานร่วมกับฝ่ายอำนวยการผลิต

2. วิเคราะห์บทตีความหมายบท เพื่อการกำจัดการแสดงซึ่งอาจทำงานร่วมกับผู้เขียนบทหรือดรามาทูร์ก (dramaturg) ซึ่งเป็นที่ปรึกษาเชิงวิชาการของผู้กำกับการแสดง

3. กำหนดแนวทางในการนำเสนอ

4. ทำงานร่วมกับฝ่ายออกแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพรวมบนเวที

5. ทำงานร่วมกับนักแสดงในการซ้อม เชื่อมโยงนักแสดงกับตัวละคร สร้างความจริงในบทละคร แก้ไขปัญหาด้านการแสดง

6. ทำงานร่วมกับทุกฝ่ายในการซ้อมการแสดงระยะต่าง ๆ พัฒนางานให้มีความเป็นเอกภาพ เพื่อให้การสื่อสารของเรื่องสัมฤทธิ์ผล

7. จัดแสดง สรุปรงาน รับฟังความคิดเห็น คำวิจารณ์เพื่อพัฒนางานต่อไปในอนาคต

วิมลศรี อุปรมัย (2553 : 266-271) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้กำกับการแสดงสรุปได้ ดังนี้ ผู้กำกับการแสดงมีหน้าที่สำคัญเป็นตัวปฏิบัติการในการแสดง ผู้กำกับการแสดงต้องรับผิดชอบตั้งแต่วันแรกที่ได้รับบทไว้ในมือ ผู้กำกับการแสดงควรจะต้องเป็นผู้รู้จักงานศิลปะในสาขาแขนงต่าง ๆ เข้าใจธรรมชาติของศิลปินในด้านอุปสรรค มีความเข้าใจด้านจิตวิทยา ตลอดจนกฎแห่งการตอบสนอง และทัศนคติในความซาบซึ้งทางสุนทรียะ นอกจากนั้นยังเป็นผู้มีความสามารถในการแสดง ดังต่อไปนี้

1. สามารถแสดงได้ทุกบทบาท คือเนื่องจากสามารถชี้ข้อบกพร่องแต่ละขั้นตอนได้แล้วยังสามารถปรับปรุงให้ตัวละครได้ โดยการแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อเสริมความเข้าใจในบทบาทสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. สามารถเข้าใจและทำเสียงในลักษณะต่าง ๆ ได้ เช่น

2.1 อารมณ์โกรธ รัก เศร้า ดีใจ

2.2 เสียงภาษาท้องถิ่น เหนือ กลาง อีสาน

2.3 เสียงชนชาติในเอเชีย ลาว เขมร พม่า แวก จีน ญวน ฯลฯ

2.4 วางตนให้อยู่ทุกฐานะ เช่น ร่ำรวย มีบุญวาสนา เจ้านายและกรรมกรผู้ใช้แรงงาน ผู้บารมี ยศ บรรดาศักดิ์ อำนาจวาสนา เป็นต้น

3. สามารถติชมการแสดงและงานด้านเทคนิคด้วยเหตุผล ใช้ความรู้ความสามารถมากกว่าการใช้อารมณ์ และถ้าสามารถสร้างอารมณ์เป็นตัวอย่างได้บ้างบางโอกาส เพื่อเสริมกำลังใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมก็เป็นการดี

4. ศึกษาแนวทางของเรื่องตามกาลสมัยที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง เช่น สมัยพ่อขุนรามคำแหง ต้องศึกษาด้านวัฒนธรรม ซึ่งหมายรวมถึงแต่ภาษาพูด การแต่งกาย และทรงผมย่อมแตกต่างจากสมัย นานเจ้าหรือศรีอยุธยา นอกจากนี้บรรยากาศในท้องเรื่องก็ย่อมต้องมีพ่อแตกต่างกันออกไป ผู้กำกับ ต้องพยายามคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้เพื่อให้ความสมบูรณ์ของการแสดงมากที่สุด

5. มีความสามารถในการจัดการควบคุมศิลปินและผู้ร่วมงานทุกคนโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 การควบคุมพร้อมกันไปกับการสนับสนุนให้กำลังใจ (control and Support)

สรุปได้ว่าบทบาทหน้าที่ของครูซึ่งเป็นผู้นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีหลายด้านด้วยกันคือ

- 1) บทบาทของผู้กำกับการแสดงซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดในกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีหน้าที่นำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ทั้งหมดคือ คัดเลือกเรื่องที่จะแสดง วางแผนขั้นตอนการแสดง ฝึกซ้อมการแสดง กำกับการแสดงตลอดจนสรุปกิจกรรม
- 2) บทบาทครูสอนการแสดงเมื่อผู้เรียนติดขัดในการฝึกซ้อมหรือตีความตัวละคร จำเป็นที่ต้องมีครูผู้นำกิจกรรมสวมบทบาทเป็นครูสอนการแสดง แนะนำเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้แสดงกับตัวละคร ทั้งนี้อาจจะต้องแสดงให้ผู้เรียนเห็นเป็นแบบอย่างในการวางอารมณ์ การใช้ท่าทาง ภาษา และน้ำเสียงที่ใช้ในการสื่อสาร
- 3) เป็นแบบอย่างของผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยไม่จำกัดขอบเขตในการทำกิจกรรมของผู้เรียน
- 4) บทบาทนักวิจารณ์ เมื่อเริ่มนำกิจกรรมผู้นำกิจกรรมมีหน้าที่หลายด้านซึ่งทำไปพร้อมกันคือ การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ระหว่างร่วมกิจกรรมในชั้นต่าง ๆ ครูสามารถวิจารณ์งานละครสร้างสรรค์ตั้งแต่ขั้นฝึกซ้อมได้โดยเป็นการวิจารณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นการเสริมแรงให้กับผู้เรียน ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนแสดงละครสร้างสรรค์จบลงครูก็มีหน้าที่วิจารณ์การแสดงของผู้เรียนอีกครั้งหนึ่ง ในขั้นนี้เป็นการวิจารณ์และประเมินผลงานการแสดงของผู้เรียนอย่างเต็มรูปแบบ ในการวิจัยครั้งนี้บทบาทของผู้สอนมี ดังนี้
 - 1) ผู้กำกับการแสดง
 - 2) ครูสอนการแสดง
 - 3) ผู้อำนวยการความสะอาด และ
 - 4) นักวิจารณ์

4.8 ประโยชน์และคุณค่าของละครสร้างสรรค์

ละครสร้างสรรค์มีประโยชน์ต่อวงการการศึกษาสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ของผู้เล่นละครได้ ถือเป็นบูรณาการศาสตร์และศิลป์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มีผู้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของละครสร้างสรรค์เอาไว้ดังต่อไปนี้

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535: 8) กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้จากการนำละครสร้างสรรค์มาใช้เกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้จินตนาการความคิด และภาษา
2. เปิดโอกาสให้เด็กใช้ความคิด และมีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน
4. เปิดโอกาสให้กลุ่มเด็กทำงานอย่างอิสระ
5. ส่งเสริมให้เด็กมีความเข้าใจในบทบาท ความรู้สึกของบุคคลในสังคมได้ดีขึ้น
6. เปิดโอกาสให้เด็กระบายความรู้สึก และอารมณ์
7. ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะท่าทีทางการพูดที่ดี
8. ช่วยปูพื้นฐานความเข้าใจในศิลปะการละคร
9. ช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 28-33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของละครสร้างสรรค์ ไว้ว่า ละครสร้างสรรค์มีองค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์อย่างครบถ้วน และหากมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยแล้วก็ยิ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ที่แท้จริงและยั่งยืน คุณูปการของละครสร้างสรรค์มีมากมาย และอาจจะจัดเป็นหมวดหมู่แบบกว้าง ๆ ได้ดังนี้

คุณูปการข้อที่ 1 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

คุณูปการข้อที่ 2 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะการคิด

คุณูปการข้อที่ 3 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะของการสื่อสารกับผู้อื่น

คุณูปการข้อที่ 4 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะทางสังคม

คุณูปการข้อที่ 5 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาการมองคุณค่าเชิงบวกในตนเอง

คุณูปการข้อที่ 6 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาการรับรู้และสร้างความเข้าใจถึงสภาพ

ความเป็นจริงในสังคม และช่วยให้ตระหนักถึงปัญหาที่มีอยู่ในสังคม

คุณูปการข้อที่ 7 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะในการใช้ร่างกายและการใช้ภาษา

คุณูปการข้อที่ 8 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะการอ่าน

คุณูปการข้อที่ 9 : ละครสร้างสรรค์เป็นจุดเริ่มต้นไปสู่ความเข้าใจในศิลปะที่แท้ของการละคร

คุณูปการข้อที่ 10 : ละครสร้างสรรค์พัฒนาจิตใจให้ละเอียดอ่อน สร้างเสริมจริยธรรมในจิตใจ

คุณูปการข้อที่ 11 : ละครสร้างสรรค์เป็นเทคนิคการสอนได้ในวิชาอื่น ๆ

พริตต์นั ดาร์จ (2550: 8-9) กล่าวว่าละครทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นละครเวทีหรือละครศึกษานั้นมีประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน เด็กในฐานะผู้ชมจะได้มีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้เรื่องราว โครงเรื่องวรรณกรรม การสร้างบทละคร ทั้งได้รับรู้ศิลปะการสื่อสารด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ ภาพ เสียง และพัฒนาการการวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็น ดังนี้

1. ละครสร้างแรงจูงใจ กิจกรรมการละครมีความใกล้เคียงกับวิถีการใช้ชีวิตตามธรรมชาติของเด็ก ๆ ก็คือการเล่นสนุก การมีอิสระในการเคลื่อนไหว เมื่อทำกิจกรรมการละครนั้น วินัยและพฤติกรรมของการเล่นละครในกลุ่มมีลักษณะแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้า และนำข้อมูลมาใช้เล่นละครในหัวเรื่องที่ตั้งไว้

2. ละครเป็นการฝึกปฏิบัติการจริง ฝึกจินตนาการ การเคลื่อนไหวการเล่นละครเป็นการปฏิบัติการจริงในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เด็ก ๆ ผู้ร่วมกิจกรรมได้สวมบทบาทดำเนินตามเงื่อนไขที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นอย่างได้ทดลองใช้จินตนาการ นำลีลาต่าง ๆ ตลอดจนบทบาทที่สมมุติขึ้น ฝึกทดลองแก้ปัญหาตามเงื่อนไขที่กำหนด และทดสอบปฏิบัติการที่มีต่อชุมชน

3. ละครเปิดโอกาสให้มีการทดลองชีวิตและทดสอบปฏิบัติการที่มีต่อชุมชน และสร้างส่งความเข้าใจในข้อมูลหรือปัญหาที่เด็ก ๆ มีความสนใจ การละครเป็นการฝึกให้ผู้ทำกิจกรรมได้มีโอกาสได้ลองผิดลองถูก ได้ฝึกการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ฝึกการใช้ภาษา ใช้ความคิด วางโครงเรื่อง และดำเนินเรื่องราวไปตามที่ตกลงกันไว้ เสริมสร้างความมั่นใจแก่ผู้ทำกิจกรรมที่จะแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและนำเสนอเรื่องราวที่ตนสนใจ และทดลองสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อทดลองหาข้อสรุปซึ่งเอามาจากมาตรฐานของสังคมหรือได้จากความคิดเห็นของกลุ่ม

4. ละครเป็นกิจกรรมที่เน้นวินัย การเลือกสรรและสมาธิ แม้ว่าการทำกิจกรรมละครจะทำให้แบบแผนผังห้องเรียนเดิมเปลี่ยนแปลงไป แต่การเรียนการสอนที่ผ่านการละครนั้นสร้างวินัย

ใหม่ที่ต้องมีความจริงจังต่อการเลือกสรร มีสมาธิและความจริงใจในการพัฒนาเรื่องร่วมกัน และฝึกการทำงานร่วมกันเพื่อให้กิจกรรมหรือผลงานละครดำเนินไปถึงตอนจบได้

สรุปได้ว่าละครสร้างสรรค์เป็นละครนอกกรอบแบบที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อผู้เรียนในหลายมิติ ดังนี้ 1) เป็นการฝึกพัฒนาทักษะด้านร่างกาย บุคลิกภาพ ภาษาและการสื่อสาร 2) เป็นประโยชน์ต่อการมองคุณค่าในตนเองเชิงบวกก่อความเชื่อมั่นในตนเอง 3) เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางสังคม ได้เข้าร่วมกิจกรรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างอิสระ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองการใช้ชีวิตลองผิดลองถูก 4) เป็นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเล่นเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน โดยผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทางศิลปะการละครไปในตัว ซึ่งศิลปะการละครเป็นสิ่งที่ขัดเกลาจิตใจของผู้เรียนให้ละเอียดอ่อน และละครสร้างสรรค์ยังสามารถเป็นเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่น ๆ ได้ 5) เป็นกิจกรรมที่ฝึกทักษะการคิดการวิเคราะห์ตีความวรรณคดีที่นำมาใช้ในการแสดง เชื่อมโยงความสัมพันธ์องค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องราวที่จะนำมาแสดง ทั้งการวิเคราะห์วางแผน ขั้นตอนอุปกรณ์ องค์ประกอบการแสดงต่าง ๆ และในขั้นนี้ต้องสร้างสรรค์การแสดงซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการอย่างไม่มีขอบเขต

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 วิจัยในประเทศ

วลิสา จิรัตกิตวงศ์ (2558) ศึกษาเรื่อง ผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของรูปแบบการกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างคือเด็กระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง 45 คนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 45 คนรวม 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 3 รูปแบบ คือ แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดแบบหมวกหกใบ และแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดหมวก 6 ใบควบคู่กับการเสริมแรงโดยใช้เบี้ยอรรถกร 2) แบบบันทึกพฤติกรรมตอบคำถามของเด็ก และ 3) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ (TCT-DP) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าทีแบบไม่มีอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Sample) ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละรูปแบบหลัง

การทดลองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยยะสำคัญที่สถิติที่ระดับ .001 2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันมีความคิดสร้างสรรค์ต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญที่ระดับ .01 โดยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดแบบหมวกหกใบควบคู่การเสริมแรงโดยใช้เป็ย้อรรถกร และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ประกอบการคิดแบบหมวกหกใบมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียว 3. เด็กปฐมวัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในแต่ละรูปแบบ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันและไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์กับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถลันนันทน์ ชัยนเรศ (2558) ศึกษาเรื่อง ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก : การศึกษานำร่อง ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก โดยกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าและเกณฑ์การคัดออกจะได้เข้าร่วมเทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นระยะเวลา 7 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากคุณบุญนิสา บุญประสพ นักบำบัดผู้เชี่ยวชาญด้านการทำละครบำบัดของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ด้วยแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาหาข้อมูล ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทารุณกรรม การมองเห็นคุณค่าในตนเอง และละครสร้างสรรค์ ก่อนที่จะนำขึ้นปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการปรับปรุงและแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่าผู้นำกิจกรรมและรูปแบบของเทคนิคละครสร้างสรรค์นั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมในกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้น เพราะละครสร้างสรรค์ให้เสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่แก่เด็กที่ถูกกระทำ และผู้นำกิจกรรมก็มีการสื่อสารในเชิงบวกกับเด็ก ๆ เสมอ ไม่ว่าจะความคิดเห็นของเด็กจะเป็นไปในลักษณะใดก็ไม่มีถูกไม่มีผิด ผู้นำกิจกรรมรับฟังและยอมรับรวมทั้งให้การสะท้อนกลับในเชิงบวก ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกดีและมีความสุข มั่นใจและกล้าแสดงออก รู้สึกว่าตัวเองเป็นที่ยอมรับ และมีมุมมองต่อความสามารถในแง่ของการใช้ความคิด

สร้างสรรค์ และการพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น แต่การสื่อสารในเชิงลบระหว่างเด็ก ๆ ด้วยกันเองเช่นการตำหนิติเตียนด้วยคำพูดที่ทำร้ายความรู้สึก ประกอบกับการขาดการสื่อสารในเชิงบวกเช่นการชื่นชมกันและกัน ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมต่ำลง ทั้งในแง่ของอารมณ์และความสุข ความภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเอง ความกล้าแสดงออก และความรู้สึกเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน แต่ในเรื่องของการปรับตัวและความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคนั้น แม้พบว่ายังคงทำหายอย่างมาก แต่สุดท้ายเด็ก ๆ ก็ช่วยกันทำละครให้สำเร็จลงได้ จึงนับว่าอยู่ในระดับที่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม

จรรยา ชูสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาประสิทธิผลละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิผลการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) ประสิทธิผลการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 3) ประสิทธิผลการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการฟัง การดู และการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 4) ประสิทธิผลการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการใช้ภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 5) ประสิทธิผลการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านวรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอมรินทราราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือวิจัยคือแบบทดสอบก่อนเรียนและหลัง ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) การใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการฟัง การดูและการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) การใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการใช้ภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) การใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์มีประสิทธิผลต่อการพัฒนา

ทักษะภาษาไทยด้านวรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรพรรณ ผิวผาย (2560) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อสร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก
- 2) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก โดยผู้วิจัยได้ออกแบบแผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามรูปแบบที่จะดีการเรียนรู้ 8 ขั้นของกาเย่ (Gagne) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันส่วนสำคัญในการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาทางด้านจิตใจ โดยส่งผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน เพราะเป็นพื้นฐานของการมองชีวิตซึ่งเกิดจากการเห็นคุณค่าแห่งตน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตที่จะเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับเด็กในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวของผู้เรียนในอนาคต เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบทดสอบแบบทดสอบ Rubin's Self Esteem Scale และแบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ปีพุทธศักราช 2560 อายุ 8-15 ปี จำนวน 10 คน พบว่า 1) ผลการทดลองหลังการเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเอง จากแบบทดสอบ Rubin's Self Esteem Scale แบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีช่วงคะแนนโดยทฤษฎี (Theoretical Range of Scores) มีเกณฑ์คะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับ “สูง”
- 2) ผลการทดลองกิจกรรมละครสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเอง ของเด็กเร่ร่อน ศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก จากแบบวัดทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองมีค่าเฉลี่ยทางทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตนเองเท่ากับ 4.41 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับ “สูง”

โกมล ศรีทองสุข (2560) การวิจัยเรื่องกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กชั้นก่อนวัยเรียน อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ศึกษาในชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน

สถานรับเลี้ยงเด็กพุทธรักษา กรุงเทพมหานคร โดยทำการทดลองระยะเวลา 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน และแบบประเมินทักษะก่อนและหลังเรื่องการช่วยเหลือตนเอง ทั้ง 3 ด้าน โดยประกอบไปด้วย 1) ด้านความสะอาด 2) ด้านการแต่งตัว 3) ด้านการรับประทานอาหารและการขับถ่าย ผลการวิจัยเรื่องกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน ประกอบไปด้วยชุดกิจกรรม 3 ชุด แยกเป็น 12 แผน และพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีการพัฒนาสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมร้อยละ 100 และเมื่อมาพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่าเด็กสามารถเข้าใจและเรียนรู้ในเรื่องของด้านความสะอาดได้ดีที่สุด รองลงมาคือด้านการแต่งตัว และสุดท้ายด้านการรับประทานอาหารและด้านการขับถ่าย

กนิษฐา สังขรัตน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมละครที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร และ 2) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ จำนวน 97 คน จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 6 แผน และแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียน แบ่งเป็น พฤติกรรม การมีวินัยเชิงบวก 3 ด้าน จำนวน 18 ข้อ ได้แก่ 1) การเคารพศักดิ์ศรี 6 ข้อ 2) การมีส่วนร่วม 6 ข้อ 3) การคำนึงถึงแรงจูงใจและการมีโลกทัศน์ 6 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกอันดับแรก คือ เคารพศักดิ์ศรี รองลงมาคือ การคำนึงถึงแรงจูงใจและการมีโลกทัศน์ และอันดับสุดท้ายคือ การพยายามให้มีส่วนร่วม และกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยรวมและรายด้าน หลังการจัดกิจกรรม ละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ชิวัน เขียววิจิตร และพิรณัฐ ธีรอรอด (2561) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อกระบวนการทำงานกลุ่มโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อกระบวนการทำงานกลุ่มกับเกณฑ์ โดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กลุ่มตัวอย่าง 147 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกิจกรรมละครสร้างสรรค์ แบบสังเกตพฤติกรรมกระบวนการทำงานกลุ่มโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่าพฤติกรรมกระบวนการทำงานกลุ่มโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภายหลังจากการประชุมปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะทำละครให้ประสบผลสำเร็จ เมื่อเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อกระบวนการทำงานกลุ่มกับเกณฑ์พบว่า พฤติกรรมกระบวนการทำงานกลุ่มโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยอยู่ในระดับมากทุกข้อยกเว้นในระหว่างการปฏิบัติงานเกิดปัญหาการไม่ยอมรับการทำงานซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เกิดความล่าช้า เนื่องจากสมาชิกภายในกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือกัน และสมาชิกภายในกลุ่มมีความคิดเห็นไม่ตรงกันระหว่างการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์

ปีพ.ศ. 2555) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมโดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเข็ญน้อยจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเข็ญน้อยที่ใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเข็ญน้อย ที่ใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนบ้านเข็ญน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้การวิเคราะห์วรรณกรรมที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้นตอน รวม 14 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การวิเคราะห์วรรณกรรมหลังเรียนผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า 1) ผู้เรียนมีพัฒนาการความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมดีขึ้น

ตามลำดับตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 จนถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้คือ 8.24 9.76 11.14 12.38 และ 14.95 ตามลำดับ 2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรมอยู่ในระดับคุณภาพดีมากคิดเป็นร้อยละ 83.63

ฤทธิ์จักร ชื่นจิต (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ทฤษฎีเกมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีไทยสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ทฤษฎีเกมส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีไทยสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย เชียงใหม่ จำนวน 9 คน เครื่องมือวิจัยคือ 1) แผนการสอนโดยการใช้กระบวนการสอนแบบ R-S-R : ร-ส-ร (เร้าสร้างรู้) เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกาและทฤษฎีพื้นฐานทางทฤษฎีเกมจำนวน 1 แผนรวม 12 คาบ 2) แบบประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีของนักเรียน 3) แบบประเมินผลงานการวิเคราะห์ทฤษฎีเกม โดยผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์ปรากฏการณ์วรรณคดี 2 ครั้ง คือครั้งที่ 1 (ก่อนเรียนรู้ทฤษฎีเกม) และครั้งที่ 2 (หลังเรียนรู้ทฤษฎีเกม) หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนตามระดับคุณภาพงานวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีไทย และเปรียบเทียบความสามารถการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จากการศึกษาการใช้ทฤษฎีเกมเพื่อส่งเสริมความสามารถการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีไทยสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย พบว่าคะแนนในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีครั้งที่ 2 สูงกว่าครั้งที่ 1 แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีเกมช่วยส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีให้สูงขึ้น

เกศินี ปุงปีแก้ว (2557) ได้ศึกษาการใช้เทคนิคจิกซอร์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนเชิงวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนเชิงวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเรียนด้วยเทคนิคจิกซอร์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอรุโณทัยวิทยาคม และกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากวิธีสุ่มแบบกลุ่ม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนอรุโณทัยวิทยาคม ปีการศึกษา 2556 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วย

เทคนิคจิกซอร์ จำนวน 3 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลา 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนเชิงวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์ค่าที แบบสองกลุ่มสัมพันธ์กัน พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนเชิงวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอรุณทัฬหวิทยาคม มีผลการทดสอบหลังเรียน สูงกว่าผลการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชลธิชา หอมฟุ้ง (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 2) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและ 3) เปรียบเทียบความสามารถด้านการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา ก่อนใช้ ขณะใช้ และหลังใช้รูปแบบการสอนกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการสอนวรรณคดีไทย แผนการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดความสามารถด้านการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า 1. รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการสอน และปัจจัยสนับสนุนารูปแบบการสอนไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนมี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. สร้างความเข้าใจ 2. อ่านวรรณคดี 3. วิเคราะห์ความขัดแย้ง 4. วิเคราะห์สาเหตุ 5. ค้นหาวิธีแก้ไข 6. ผลของการแก้ไขปัญหา และ 7. สรุปและประเมินผล 2. การทดลองใช้รูปแบบการสอนและการนำรูปแบบการสอนไปขยายผล พบว่า นักศึกษามีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และระหว่างเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนและการนำรูปแบบการสอนภาษาไทยไป ขยายผล พบว่า นักศึกษามีความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนรู้อ่านด้วยรูปแบบการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และระหว่างเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

สุชาติ ปิติพร (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์

เพื่อ 1) พัฒนาการคิดวิเคราะห์ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดี วรรณกรรม) ของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการกลุ่ม 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) ศึกษาพัฒนาการ
 ของพฤติกรรมกลุ่ม 4) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชวินิตบางเขน ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2558 จำนวน
 1ห้องเรียนจำนวน 25 คน ที่ได้รับการเลือกมาแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ใน
 การวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่องหัวใจชายหนุ่ม วิชาภาษาไทย
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) แบบทดสอบวัดความคิดวิเคราะห์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 4) แบบสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยมีดังนี้
 1) ผลการพัฒนาความคิดวิเคราะห์มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
 2) ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนได้คะแนนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 23 คน
 คิดเป็นร้อยละ 92.00 และนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00
 3) ผลการศึกษาพัฒนาการของพฤติกรรมกลุ่มมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ระดับ ดี 4) ผลการศึกษาความพึง
 พอใจของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$)

ณัฐพงษ์ ญาณวัณณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี
 ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย การศึกษาครั้ง
 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียน ตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย 2) ศึกษาความคิดเห็น
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนการสอนวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรัทธาสมุทร จังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 38 คน เครื่องมือที่
 ใช้วิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย
 แบบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบอัตนัย
 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนด้วย
 วิธีวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
 ที่ได้เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ 0.1 2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน
 ด้วยวิธีวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สิระ สมนาม (2560) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อาศัยแนวคิดเขาวงกตปัญญาเชิง
 ปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับ
 นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้อาศัย
 ใช้แนวคิดเขาวงกตปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ

วิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 067373 วรรณกรรมในหนังสือเรียน (Literature in textbooks) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี และเกณฑ์การวัด แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา และแบบบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ พบว่า 1. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นที่ 2 ขั้นสนทนาแนวคิด ขั้นที่ 3 ขั้นพินิจคุณค่า ขั้นที่ 4 ขั้นค้นหาแนวทาง ขั้นที่ 5 ขั้นสรรค์สร้างนำใช้และ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนรู้ 2. ประสิทธิผลของรูปแบบที่เป็นผลมาจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ พบว่า 2.1 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Schamidt, Eiiisa และ Katy (1975: 111-114) ได้ทำการศึกษาเรื่องละครสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ โดยทำการทดลองกับเด็กอนุบาล 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองจำนวน 31 คน ด้วยการใช้กิจกรรมละครและกลุ่มควบคุมซึ่งมีจำนวนนักเรียนเท่ากันด้วยวิธีการเรียนเช่นปกติ ผลวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองได้คะแนนสูงกว่าในการทำแบบทดสอบด้านความคิดสร้างสรรค์ 2 ฉบับ คือด้านคำพูดและด้านการสังเกต

Wright (1972: 1876-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลโดยมุ่งศึกษาถึงประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการสร้างความเห็นอกเห็นใจและความสามารถในการสวมบทบาท ได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลปรากฏว่าเด็กที่เรียนโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์มีทักษะการสวมบทบาทได้ดีขึ้น

Ridel (1975: 3551) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสังเกตผลของละครสร้างสรรค์ โดยมุ่งศึกษาการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการสอนภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสื่อสาร ด้วยคำพูดและไม่ใช้คำพูด ความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรม ความรู้สึกในการรวมกลุ่ม ความเชื่อมั่นในตนเอง และทัศนคติที่มีต่อรายวิชา โดยครูผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมละครสร้างสรรค์มาก่อน ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ แต่ทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษไม่เปลี่ยนแปลง ผลการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาด้านจินตนาการและการสื่อสารได้อย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นผลจากกิจกรรมละครสร้างสรรค์เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากจากผู้สอนเป็นผู้ไม่มีประสบการณ์การละครมาก่อน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครสร้างสรรค์ในประเทศไทยพบว่า ผู้วิจัยนำละครสร้างสรรค์มาใช้ในการทดลอง และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ ด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน อายุระหว่าง 3-4 ปี ด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กของนักเรียนชั้นปฐมวัย (อนุบาล 3) ด้านพฤติกรรมเชิงบวกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ด้านการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กเร่รอนกลุ่มตัวอย่างอายุ 7-18 ปี ด้านการพัฒนาทักษะตระหนักรู้ในตนเองกลุ่มตัวอย่างอายุ 8-15 ปี ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อกระบวนการทำงานกลุ่มมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพัฒนาทักษะภาษาไทย ด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการฟัง การดูและการพูด ด้านการใช้ภาษา และด้านวรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะเห็นได้ว่าละครสร้างสรรค์เมื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะส่งผลต่อพัฒนาการและทักษะด้านต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และละครสร้างสรรค์สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลายช่วงวัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีพบว่า มีการศึกษาวิจัยโดยใช้ทฤษฎีและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถการวิเคราะห์วรรณคดี ได้แก่ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การใช้ทฤษฎีเกมของนักเรียนผู้มี

ความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 แนวคิดเขาวนปัญญาเชิงปฏิบัติร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต การใช้เทคนิคจิกซอว์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนเชิงวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และการศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของผู้เรียนสามารถใช้ทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ เพื่อพัฒนาได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครสร้างสรรค์ในต่างประเทศพบว่า ผู้วิจัยนำละครสร้างสรรค์มาใช้ในการศึกษาเรื่องละครสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นปฐมวัย (อนุบาล 2) มีการศึกษาผลของละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลโดยมุ่งศึกษาถึงประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการสร้างความเห็นอกเห็นใจและความสามารถในการสวมบทบาทของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการสอนภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการสื่อสารด้วยคำพูดและไม่ใช้คำพูด ความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรม ความรู้สึกในการรวมกลุ่ม ความเชื่อมั่นในตนเอง จะเห็นได้ว่าละครสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในช่วงวัยต่าง ๆ และสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีนั้น ยังไม่มีนำการเทคนิคละครสร้างสรรค์มาศึกษาวิจัยแต่อย่างใด ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคละครสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยเชื่ออย่างยิ่งว่าเทคนิคละครสร้างสรรค์สามารถนำไปสู่การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ โดยกระบวนการของเทคนิคละครสร้างสรรค์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์วรรณคดีในด้านการสรุปเนื้อหาวิเคราะห์ อธิบายคุณค่า และสรุปความรู้และข้อคิดในการใช้ชีวิต

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาทดลอง (Pre-Experimental Design) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 144) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T₁ แทน การทดสอบก่อนจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

X แทน การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

T₂ แทน การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

วิธีและขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
 - 1.1 ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 กำหนดประชากรและตัวอย่างวิจัย
 - 1.3 ตัวแปรที่ใช้ศึกษา
2. ขั้นสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
 - 2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์
 - 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

2.2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

3. ขั้นตอนการทดลอง

4. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐาน

รายละเอียดของการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ**1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

1.1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

1.2. ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์

1.3. ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคละครสร้างสรรค์

1.4. ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์ และการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

2. กำหนดประชากรและตัวอย่างวิจัย

2.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 12 ห้องเรียน รวมนักเรียน 456 คน

2.2 ตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 40 คน โดยได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ศึกษาสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

3.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์จำนวน 2 แผน ใช้เวลา 14 คาบ
โดยรวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1.2 ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์

1.3 ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคละครสร้างสรรค์

1.4 ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.5 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับโคลงภาพพระราชพงศาวดารและบทละครเรื่อง รามเกียรติ์
ตอนนารายณ์ปราบหนทกจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ

1.6 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ จำนวน 2 แผน 14 คาบ รวมทดสอบก่อนเรียนและ
หลังเรียนแล้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4 กำหนดการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ (โคลงภาพพระราชพงศาวดารและ
บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบหนทก)

แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	เรื่อง	เวลา/ คาบ
	- การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์	1
1	- หลักการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหาและวรรณศิลป์	1
	- หลักการวิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมและสรุปข้อคิด	1
	- หลักการวิเคราะห์ตัวละคร ฉาก การเล่าเรื่อง และเขียนบทละคร	1
	- การอธิบายคุณค่าของวรรณคดี	2
	- หลักการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี	1

ตารางที่ 4 กำหนดการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ (โคลงภาพพระราชพงศาวดารและ
บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก) (ต่อ)

แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	เรื่อง	เวลา/ คาบ
2	- หลักการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหาและวรรณศิลป์	1
	- หลักการวิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมและสรุปข้อคิด	1
	- หลักการวิเคราะห์ตัวละคร ฉาก การเล่าเรื่อง และเขียนบทละคร	1
	- การอธิบายคุณค่าของวรรณคดี	2
	- หลักการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี	1
	- การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์	1
	รวม	14

แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนจะประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ
จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ภาระ/ชิ้นงาน การวัดและประเมิน
กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
ความถูกต้อง ของเนื้อหา และการใช้ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 2 ท่าน และด้าน
การวัดประเมินผล 1 ท่าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความ
เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of
Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้จุดประสงค์และเนื้อหาโดยใช้
เกณฑ์ประเมิน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 124) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดเนื้อหา
กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดเนื้อหา
กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

-1 หมายถึง แนใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดเนื้อหา
กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

นำผลการพิจารณาไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

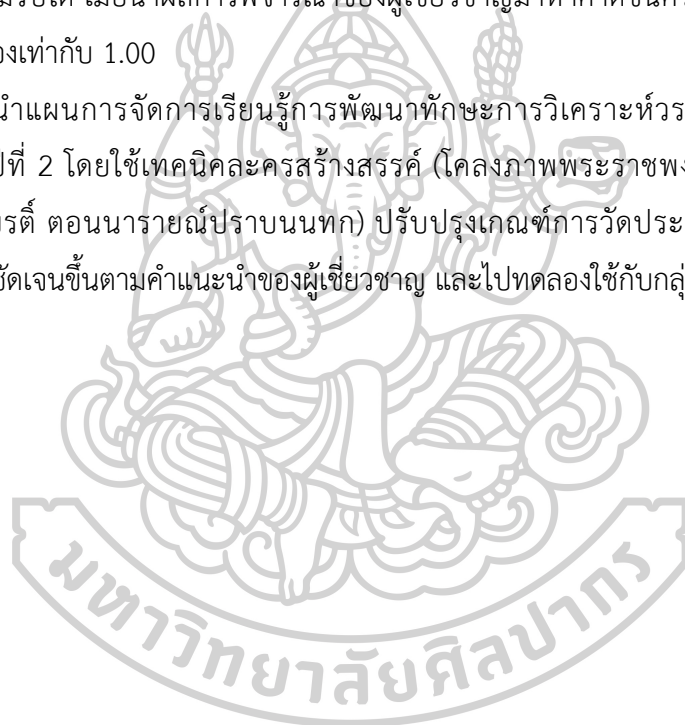
เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน
ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เมื่อนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าดัชนี
ความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ (โคลงภาพพระราชพงศาวดารและบทละคร
เรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก) ปรับปรุงเกณฑ์การวัดประเมินผลการแสดงละคร
สร้างสรรค์ให้ชัดเจนขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโครงสร้างสรรค์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนผู้วิจัยได้กำหนดการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.1.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการ วิธีการสร้างแบบทดสอบการวัดการวิเคราะห์

2.1.3 สร้างตารางวิเคราะห์แบบทดสอบวัดการวิเคราะห์

ตารางที่ 5 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของ Bloom's Taxonomy Revised (2001)

เรื่อง	วัตถุประสงค์						
	จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	จำนวนข้อ
โคลงภาพพระราชพงศาวดาร	-	-	2	8	4	1	15
บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนทรี	-	-	2	8	4	1	15
รวม	-	-	4	16	8	2	30

2.1.4 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี ใช้เนื้อหาโคลงภาพพระราชพงศาวดาร บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 45 ข้อ

2.1.5 เสนอแบบทดสอบที่สร้างขึ้นต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาและเนื้อหา พร้อมทั้งเสนอแนะเพื่อให้แก้ไขให้ถูกต้อง

2.1.6 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอที่ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 2 ท่าน และด้านการวัดประเมินผล 1 ท่าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content

Validity) และความเหมาะสมของตัวเลือกที่ใช้เพื่อนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อสอบกับตัวชี้วัด แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 124)

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

หากค่า IOC มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.1.7 นำแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีที่แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3 แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน 39 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเคยเรียนวรรณคดีเรื่อง โคลงภาพพระราชพงศาวดาร และบทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนกมาแล้วเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

2.1.8 นำผลการทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีตรวจ แล้วนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ดังนี้

2.1.8.1 การหาค่าความยากง่าย (p) คือ สัดส่วนระหว่างจำนวนผู้ตอบแบบทดสอบถูกในแต่ละข้อต่อจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 129)

2.1.8.2 การหาค่าอำนาจจำแนก (r) คือ การตรวจสอบว่าแบบทดสอบสามารถจำแนกนักเรียนเก่งและนักเรียนอ่อนได้ดีเพียงใด โดยใช้เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 129)

2.1.8.3 เลือกแบบทดสอบที่ผ่านการหาค่าคุณภาพไว้จำนวน 30 ข้อจากการหาประสิทธิภาพใช้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.36-0.79 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20-0.35

2.1.8.4 นำแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder -Richardson (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 129) โดยใช้เกณฑ์ความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จากทดสอบได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 0.73

2.1.9 นำแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

2.3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นจากเอกสารตำราและงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

2.3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นแบบสอบถามมาตราประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักของ Likert

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 107-108) คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 ประกอบด้วยความคิดเห็นของนักเรียน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งคำถามที่มีการกำหนดค่าความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

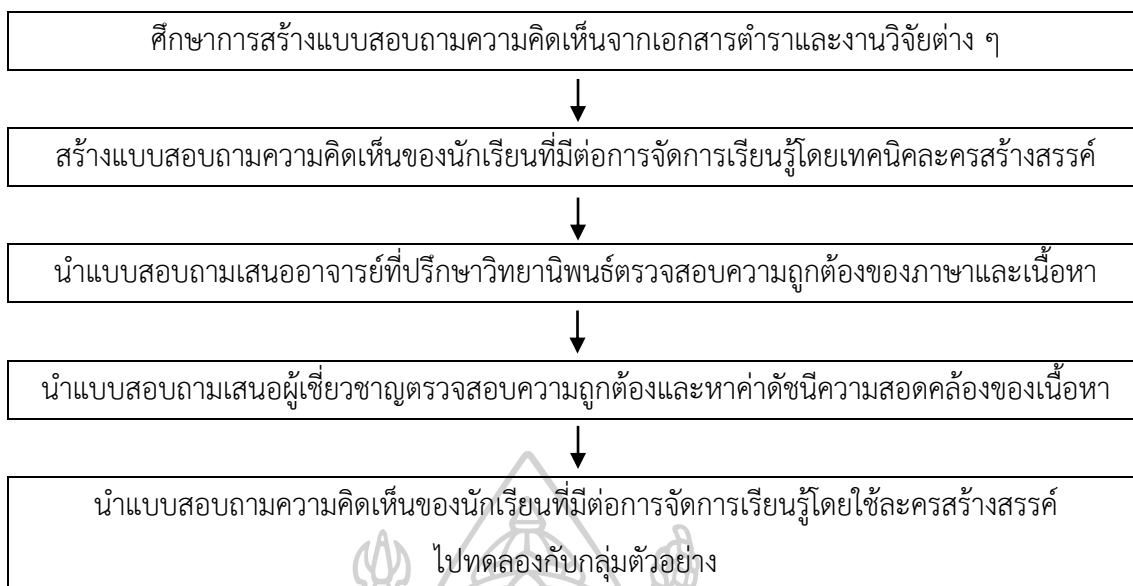
สำหรับการให้ความหมายของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่วัดได้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้ความหมายโดยค่าระดับความคิดเห็นของ Best (Best W. John, 1981: 190)

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

2.3.3 เสนอแบบสอบถามความคิดเห็นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษาและความถูกต้องของข้อความ จากนั้นปรับปรุงและแก้ไข

2.2.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 2 ท่าน และด้านการวัดประเมินผล 1 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก) ทำนตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นได้เท่ากับ 1.00

2.2.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง

แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองดังนี้

1. ขั้นก่อนทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ และทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. การทดลอง ดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างไว้จำนวน 2 แผนรวม 14 คาบ คาบละ 50 นาที รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้ว
3. ขั้นหลังการทดลอง ภายหลังจากเสร็จการดำเนินการทดลองผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีหลังการเรียนรู้อ (Post test) ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ข้อซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับก่อนเรียนแต่สลับข้อกำหนดเวลาในการสอบ 50 นาทีแล้วให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ตรวจสอบผลการทดสอบและตรวจสอบผลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 124) ของแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสร้างสรรค์

1.2 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 123)

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 124)

2. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์คะแนนทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบกันโดยการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t -test dependent)

2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์จากแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับใช้สถิติคือค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์และข้อคำถามในการวิจัย ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

ตอนที่ 1 ผลเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

ตารางที่ 6 ผลเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	M	SD	t	p
ก่อนเรียน	40	30	12.52	4.98	-9.89	0.00
หลังเรียน	40	30	19.15	4.22		

จากตารางที่ 6 พบว่า คะแนนทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ หลังเรียน ($M = 19.15$, $SD = 4.22$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 12.52$, $SD = 4.98$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

รายการประเมิน	M	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. เทคนิคละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดีได้	4.38	0.81	มาก	4
2. เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนเหมาะสม	4.38	0.95	มาก	4
3. เทคนิคละครสร้างสรรค์มีความน่าสนใจ	4.48	0.68	มาก	2
4. เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์	4.48	0.75	มาก	2
5. เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้กล้าแสดงออก	4.65	0.62	มากที่สุด	1
รวม	4.47	0.77	มาก	(1)
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้				
6. นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนุก	4.50	0.85	มากที่สุด	1
7. นักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม	4.33	0.80	มาก	5
8. นักเรียนร่วมกิจกรรมในบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัย	4.40	0.87	มาก	4
9. นักเรียนร่วมกิจกรรมโดยมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์	4.43	0.84	มาก	3

ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค
ละครสร้างสรรค์ (ต่อ)

รายการประเมิน	M	SD	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับ
10. นักเรียนแสดงละครโดยแสดงออกทางการความคิด ร่างกาย ผ่านการตีความของนักเรียนเอง	4.45	0.85	มาก	2
รวม	4.42	0.83	มาก	(3)
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
11. นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์วรรณคดีจากการเรียนรู้ ผ่านเทคนิคละครสร้างสรรค์	4.40	0.74	มาก	4
12. นักเรียนได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์	4.55	0.75	มากที่สุด	1
13. นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านสังคม	4.35	0.92	มาก	7
14. นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร	4.55	0.81	มากที่สุด	1
15. นักเรียนมีทักษะการแก้ไขปัญหา	4.40	0.78	มาก	4
16. นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดี และมีความสุข กับการเรียนมากขึ้น	4.40	0.74	มาก	4
17. นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะจากละคร สร้างสรรค์ประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ	4.43	0.75	มาก	3
รวม	4.44	0.78	มาก	(2)
โดยภาพรวม	4.44	0.79	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้
โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 4.44
และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.79 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นใน
ระดับเห็นด้วยมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับที่ 1 ($M = 4.47$, $SD = 0.77$)
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นลำดับที่ 2 ($M = 4.44$, $SD = 0.78$) ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้
เป็นลำดับที่ 3 ($M = 4.42$, $SD = 0.83$) ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้กล้าแสดงออก ($M = 4.65$, $SD = 0.62$) รองลงมา คือ เทคนิคละครสร้างสรรค์มีความน่าสนใจ ($M = 4.48$, $SD = 0.68$) และเทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ($M = 4.48$, $SD = 0.75$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เทคนิคละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีได้ ($M = 4.38$, $SD = 0.81$) และเทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนเหมาะสม ($M = 4.38$, $SD = 0.95$)

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์ ($M = 4.55$, $SD = 0.75$) และนักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร ($M = 4.55$, $SD = 0.81$) รองลงมา คือ นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะจากละครสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ ($M = 4.43$, $SD = 0.75$) นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดี และมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น ($M = 4.40$, $SD = 0.74$) นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์วรรณคดีจากการเรียนรู้ผ่านเทคนิคละครสร้างสรรค์ ($M = 4.40$, $SD = 0.74$) นักเรียนมีทักษะการแก้ไขปัญหา ($M = 4.40$, $SD = 0.78$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านสังคม ($M = 4.35$, $SD = 0.92$)

ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนุก ($M = 4.50$, $SD = 0.85$) รองลงมา คือ นักเรียนแสดงละครโดยแสดงออกทางความคิด ร่างกาย ผ่านการตีความของนักเรียนเอง ($M = 4.45$, $SD = 0.85$) นักเรียนร่วมกิจกรรมโดยมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ ($M = 4.43$, $SD = 0.84$) นักเรียนร่วมกิจกรรมในบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัย ($M = 4.40$, $SD = 0.87$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม ($M = 4.33$, $SD = 0.80$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 40 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์จำนวน 2 แผน 14 คาบ แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.36-0.79 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20-0.35 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ จำนวน 17 ข้อ

การวิจัยเป็นการวิจัยก่อนทดลอง (Per-Experimental Design) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) วิเคราะห์ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำคะแนนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ โดยทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test) วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ แบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าเทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นเทคนิคที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมีผลงานเป็นรูปธรรมผู้เรียนจึงสามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีได้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิคละครสร้างสรรค์ของ ปาริชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์ (2547: 38-46) ปรับสู่การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up) การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนวรรณคดีที่จะแสดงละคร คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดี วิเคราะห์องค์ประกอบ และคุณค่าด้านต่าง ๆ ของวรรณคดี 2) ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation) การใช้สื่อภาพยนตร์และคำถามกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและความตั้งใจที่จะค้นคว้าหาคำตอบในประเด็นต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนได้ชมสื่อภาพยนตร์แล้ววิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ เช่น การสื่อสารแนวคิดหลักของเรื่อง บทภาพยนตร์และการแสดงของนักแสดง เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉาก เทคนิคพิเศษ (แสง สี เสียง เพลงประกอบ) และประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ ทั้งยังเป็นแบบอย่างในการสื่อสารการแสดงอีกด้วย 3) ขั้นวิเคราะห์ก่อนการแสดงละคร (Pre-Drama) การเตรียมความพร้อมก่อนที่จะแสดงละครให้แก่ผู้เรียนด้วยการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 20 คน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมศึกษาและวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีที่จะแสดงละคร โดยมีการนำเสนอผลการศึกษาหน้าชั้นเรียนพร้อมกับตอบข้อซักถามของเพื่อน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ตัววรรณคดีที่ได้ศึกษามาในขั้นเตรียมความพร้อมและขั้นก่อนการแสดงมา

เป็นพื้นฐานในการเขียนบทละครเรื่องที่จะแสดง คัดเลือกนักแสดง แบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม รวมถึงการซ้อมการแสดง ในขั้นนี้ผู้เรียนจะวิเคราะห์ตัวละครอย่างละเอียดโดยเฉพาะอย่าง ด้านอารมณ์ของตัวละคร ผู้เรียนวิเคราะห์ความเป็นมาของอารมณ์ สาเหตุแห่งการเกิดอารมณ์และ นำเสนอออกมาผ่านการแสดงรวมทั้งการสื่อสารผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบฉาก เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนมีการทำงานมีการวางแผนร่วมกัน 4) ชั้นแสดงละคร (Drama playing) ผู้เรียนแสดงละครสร้างสรรค์ ในขั้นนี้เป็นการแสดงของแต่ละกลุ่มโดยมีเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นผู้ชมการแสดง ในระหว่างการแสดงไม่มีผู้อื่นเข้าร่วมจึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย เป็นกันเอง และสนุกสนานเพลิดเพลิน การแสดงละครสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ศึกษาจากวรรณคดี วิเคราะห์ตีความในขั้นเตรียมความพร้อมและขั้นก่อนการแสดงที่ผู้เรียนได้ศึกษาวรรณคดีมาก่อนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา แนวคิดอารมณ์ของตัวละครแล้วจึงนำมา สร้างสรรค์เป็นละครนำเสนอในรูปแบบของตนเอง 5) ชั้นสรุปและประเมินผล (Evaluation) ในขั้นนี้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มวิจารณ์ให้ข้อติชมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแสดงละครของเพื่อนกลุ่มอื่นได้อย่างดี เพราะผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการแสดงละครสร้างสรรค์ รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ จึงสามารถวิจารณ์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างตรงจุด และผู้เรียนแต่ละคนสรุปความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีที่ได้จากการเรียนและการชมและแสดงละครซึ่งจะเห็นได้ว่าในขั้นนี้ผู้เรียนมีการสื่อสารการแสดงที่ต่างกันไปมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน และในขั้นสุดท้ายผู้เรียนทุกคนสามารถสรุปความรู้จากการแสดงละครสร้างสรรค์และการชมละครได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาติ จิงวิวัฒนาภรณ์ (2547:28-33) และ พรรัตน์ ดำรุ่ง (2550: 8-9) ที่กล่าวไว้อย่างสอดคล้องว่า ละครสร้างสรรค์มีองค์ประกอบของการพัฒนามนุษย์อย่างครบถ้วน พัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ตีความวรรณคดีที่นำมาใช้ในการแสดง ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคม ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการจริงได้ประสบการณ์ด้านการเรียนรู้เรื่องราวจากวรรณคดี การสร้างบทละคร การรวมกลุ่มทำงานเป็นกลุ่มอย่างอิสระ ทั้งได้รับรู้ศิลปะการสื่อสารด้วยองค์ประกอบภาพ เสียง และ พัฒนาการการวิพากษ์วิจารณ์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จรรยา ชูสุวรรณ (2560: 43) ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านวรรณคดีและวรรณกรรม คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์ส่งผลอย่างแท้จริงต่อการพัฒนาทักษะภาษาไทยในด้านนี้ เนื่องจากวรรณคดีไทยประเภทบทร้อยกรองก็คือบทละคร เมื่อครูนำวรรณคดีมา

สอนโดยใช้กระบวนการละครสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนและสนุกในการเรียน เมื่อนักเรียนได้อ่านได้ท่องบทร้อยกรองจากวรรณคดี ทำให้จดจำเรื่องราวได้ดีและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของวรรณคดีไทยซึ่งเป็นมรดกสำคัญของชาติ

2. จากการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์อยู่ในระดับเห็นด้วยมากในทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลำดับที่ 1 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นลำดับที่ 2 ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ เป็นลำดับที่ 3

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่ 1 คือ เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้กล้าแสดงออก รองลงมาได้แก่ เทคนิคละครสร้างสรรค์มีความน่าสนใจ และเทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และลำดับสุดท้าย คือ เทคนิคละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีได้ และเทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนเหมาะสม การที่ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้เรียนปนเล่นจึงทำให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับการร่วมกันสร้างเรื่องราวและเล่นไปตามเรื่องที่ไว้สร้างและวางแผนไว้ โดยผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์นำเสนอเรื่องราวจากวรรณคดีที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ตีความผ่านสื่อสารการแสดง ภายใต้อารมณ์ความรู้สึกอิสระ และปลอดภัย สอดคล้องกับ อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสาร (2540: 27-28) ที่กล่าวถึงคุณค่าการละครที่มีต่อเด็กว่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองกล้าแสดงออกต่อหน้าผู้ชมและผู้อื่น ลดความประหม่าอายุในการปรากฏตัวต่อหน้าผู้ชม กระตุ้นจินตนาการและการใช้ความคิด การละครช่วยให้เด็กได้มีโอกาสแสดง และการละครทำให้เด็กได้รู้จักวรรณคดีและภาษาที่ใช้ในวรรณคดีนั้นในบางครั้งบทละครต่าง ๆ ก็มาจากวรรณคดีไทย

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์ และนักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร รองลงมาคือ นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะจากละครสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดีและมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์วรรณคดีจากการเรียนรู้ผ่านเทคนิคละครสร้างสรรค์ นักเรียนมีทักษะการแก้ไขปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยใช้จินตนาการพัฒนาตัวละคร เรื่องราว และนำเสนอผ่านการสื่อสาร

ด้วยการพูด การแสดงท่าทาง รวมถึงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องเพื่อสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้และเข้าใจเรื่องราวที่ต้องการสื่อสาร เมื่อผู้เรียนแสดงละครสร้างสรรค์ผู้เรียนแล้วผู้เรียนก็จะมีประสบการณ์ด้านการแสดงออกและการนำเสนอ กล่าวคือสามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจนไม่เขินอายและสามารถนำเสนอประเด็นที่ต้องการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางสังคมคือการทำงานร่วมกับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากการทำงานร่วมกันกับคนหมู่มาก ฝึกการแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานสำเร็จ สอดคล้องกับสุนทรมาลย์ นิมเนตพันธ์ และสุนทร นิมเนตพันธ์ (2558: 64-62) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิคละครสร้างสรรค์จะทำให้เด็กได้ฝึกการคิดหลาย ๆ รูปแบบ เพราะต้องตอบคำถามของผู้นำกิจกรรม และหลังจากการทำเทคนิคละครสร้างสรรค์ จากต้องการประเมินผลทุกครั้ง เพื่อเป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักการคิด กระบวนการละครสร้างสรรค์ จะต้องมีการติดตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะได้รับการฝึกใช้จินตนาการในการแสดงละคร โดยจะใช้ประสบการณ์เข้าช่วย ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่เด็กพอใจการได้ลองสวมบทบาทเป็นตัวละครต่าง ๆ ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีโอกาสเข้าไปอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับตัวละคร ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเข้าใจถึงการตัดสินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตัวละคร นับว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมเข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมากขึ้น ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมในการเล่นละครสร้างสรรค์รู้จักปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดความเชื่อในกลุ่ม รู้จักยอมรับผู้อื่น การใช้เหตุผล รู้จักเสียสละ สร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน เรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ และช่วยกระตุ้นความคิดทางด้านการวิพากษ์วิจารณ์ ปัญหาของสังคม

ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมระดับเห็นด้วยมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนุก รองลงมา คือ นักเรียนแสดงละครโดยแสดงออกทางความคิด ร่างกาย ผ่านการตีความของนักเรียนเอง นักเรียนร่วมกิจกรรมโดยมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนร่วมกิจกรรมในบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ นักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าละครสร้างสรรค์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เรียกได้ว่าเป็นการเรียนปนเล่นแบบหมู่คณะ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับการเรียนปนเล่นนี้ ซึ่งการเล่นก็ถือว่าเป็นธรรมชาติของเด็กอย่างหนึ่ง โดยผู้เรียนมีอิสระในการร่วมกันสร้างสรรค์ตัวละคร เรื่องราว และกลวิธีการนำเสนอให้แตกต่างและน่าสนใจ ผ่านการใช้ภาษาและท่าทางต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนได้มีการวิเคราะห์ตีความในประเด็นที่ต้องการจะสื่อสาร และนำเสนอออกมาในรูปแบบที่เป็นตัวของผู้เรียนเอง กิจกรรมละครสร้างสรรค์จะไม่อนุญาตให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนเข้ามาเป็นผู้ชมการแสดง ดังนั้นบรรยากาศในการจัด

กิจกรรมจึงมีความอบอุ่นและปลอดภัย สอดคล้องกับภรณ์ คุรุรัตน์ (2526: 5) ที่กล่าวว่า เปิดโอกาส ให้เด็กระบายความรู้สึกและอารมณ์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสอดคล้องกับพรรัตน์ ดำรง (2550: 59-60) ที่กล่าวไว้ว่า นักการศึกษาได้นำละครมา ประยุกต์ใช้เป็นเทคนิคในการเรียนการสอนสำหรับเด็กเพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนาน เป็นกันเองใกล้เคียงกับการเล่นมากที่สุด ทั้งนี้เพราะพยายามที่จะสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ เป็นไปอย่างใกล้เคียงกับวิถีธรรมชาติ การเล่นของเด็กและความเชื่อที่เด็กมีต่อสิ่งที่สมมุติขึ้นเป็น เงื่อนไขในการนำละครมาใช้ในการศึกษา เพราะเป็นวิถีทางธรรมชาติที่เด็ก ๆ พยายามเรียนรู้ปรับตัว และทำความเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว การเล่นมีประโยชน์แก่เด็ก เพราะเป็นปฏิกริยาตอบโต้ที่ เด็กมีต่อการใช้ชีวิต ทำให้เด็กได้เปิดเผยแสดงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และแรงจูงใจในการทำ สิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้การเล่นยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติ ปฏิกริยา ความสัมพันธ์ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เพื่อ พัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี ดังต่อไปนี้

1. เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นการเรียนปนเล่นครูผู้สอนควรแสดงความจริงจังในการดำเนิน กิจกรรมทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกจริงจังมุ่งมั่นตั้งใจในการทำกิจกรรม
2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้อง ปฏิบัติงานให้เห็นเชิงประจักษ์ เป็นกิจกรรมกลุ่ม และมีการซ้อมการแสดงละคร ครูผู้สอนจึงควรมีเวลา ให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในขั้นต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจล่าช้ากว่ากำหนดการไปบ้าง
3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ครูผู้สอนควรมีความรู้และทักษะด้านการละคร เช่น องค์ประกอบละคร การสร้างสรรค์บทละคร ทักษะการแสดง และการกำกับการแสดง เป็นต้น เพื่อให้สามารถเป็นที่ปรึกษาและสามารถวิเคราะห์ วิวิจารณ์ ประเมินผลการแสดงละครสร้างสรรค์ของ ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ควรวางตัวในฐานะที่ปรึกษาใน การจัดการแสดง ให้ผู้เรียนใช้ความคิดและจินตนาการได้อย่างอิสระ ดำเนินงานไปจนจบกระบวนการ โดยครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในประเด็นที่ผู้เรียนติดขัดเท่านั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผล เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ในมิติอื่น ๆ เช่น การมองคุณค่าเชิงบวกในตนเอง ความกล้าแสดงออก เป็นต้น ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์บูรณาการในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และในระดับชั้นมัธยมศึกษา

รายการอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **การคิดเชิงบูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- _____. (2553). **การคิดเชิงวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- เกรียงศักดิ์ ชัยมกร. (2555). “ผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้ละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กอนุบาล.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกมล ศรีทองสุข. (2560). “กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันของเด็กก่อนวัยเรียน.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา: ศิลปะการแสดงศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกศินี ปุงปีแก้ว. (2557). ได้ศึกษาการใช้เทคนิคจิกซอว์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนเชิงวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กตัญญู ชูชื่น. (2543). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีไทย**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- กนิษฐา สังข์รัตน์. (2560). “กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา.” วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. 9, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 87-55.
- กรมประชาสัมพันธ์, สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์. (2561). **บทความ: 29 กรกฎาคม วันภาษาไทยแห่งชาติ**. เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงได้จาก http://thainews.prd.go.th/th/website_th/news/news_detail/WNRPT6107130010002.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- _____. (2545). **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2540). **แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์, กรมศิลปากร. (2521). **สรุปผลการสัมมนาวรรณคดีไทยของกรมศิลปากร**. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2542). **แนวทางการวิจารณ์วรรณคดี**. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2522). “การวิเคราะห์และการประเมินค่าวรรณคดี” ใน อาจารย์ของเรา ที่ระลึกในงานเกษียณอายุราชการ ศาสตราจารย์กุหลาบ มัลลิกะมาส. ม.ป.ท.: ม.ป.พ..
- _____. (2543). **วรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- _____. (2527). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉันท ธาตุทอง. (2554). **สอนคิด : การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด**. กรุงเทพมหานคร: เพชรเกษม การพิมพ์.
- คำหมาน คนไค. (2545). **149 แบบฝึกคิดภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: คุณภาพวิชาการ (พว.).
- งานวัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม. (2562). “**รายงานการจัดส่งข้อมูลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6**.” 19 กันยายน.
- จรรยา ชูสุวรรณ. (2559). “ประสิทธิผลละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.” การศึกษาค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เจตนา นาควัชร. (2542). **ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศยาม.
- เจือ สตะเวทิน. (2502). **วรรณคดีและประวัติวรรณคดี**. พระนคร: ธนบุรีศึกษา.
- จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ, บรรณาธิการ. (2556). **เบิกทางวรรณคดีศึกษาไทย: รวมผลงานที่ใช้เป็นตำราเรียนนิชาววรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์รุ่นบุกเบิกในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉวีวรรณ กิनावงศ์. (2524). **การละครสำหรับครูประถม**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ชนกชนม์ แหยมประสงค์. **ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม**. สัมภาษณ์, 30

พฤษภาคม 2562.

- ชมพูนุท ธนบดี, และคณะ. (2548). **การใช้บทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2557). “การพัฒนาารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต.” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชวน เพชรแก้ว. (2520). **การศึกษาวรรณคดีไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- ชัตสุณี สิ้นธุสิงห์, บรรณาธิการ. (2550). **วรรณคดีทัศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). **เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: วีพรีนทร์ (1991).
- ชัยอนันต์ สมุทวนิช. (2542). **การคิดแบบสร้างสรรค์ และการทำแผนที่ทางความคิด Creative thing and mind mapping**. กรุงเทพมหานคร: วชิราวุธวิทยาลัย.
- ชีวัน เขียววจิตร์ และพีรณัฐ ธีรอรธ. (2561). “ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อกระบวนการทำงานกลุ่มโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.” **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์** 19, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 214-224.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. (2546). **ภาษาไทย ม. 1**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- ณัฐพงษ์ ญาณวัฒน์. 2559. “การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดังกมล ณ ป้อมเพชร. (2553). “การกำกับการแสดง.” ใน **ปริทัศน์ศิลปะการละคร. นพมาศ แวหวงส์, บรรณาธิการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดารุณี นิพัทธสานต. (2549). “การวิเคราะห์จริยธรรม คุณธรรมจากวรรณคดีท้องถิ่นเรื่อง โคลงเจ้าวิสูตรสอนหลานเพื่อการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ถวัลย์ชัยรัตน์ ชัยนเรศ. (2558). “ผลของละครสร้างสรรค์ต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก และเยาวชนที่ถูกกระทำทารุณกรรมที่มีมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก: การศึกษานำร่อง.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิต คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี และคณะ. (2544). **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- นภลัย สุวรรณธาดา และคณะ. (2532). **ภาษาไทย 4 วรรณคดีไทย หน่วยที่ 1-7**, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, หม่อมหลวง. (2518). **แนะแนวทางการศึกษาวิชาวรรณคดี**. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตการพิมพ์.
- _____. (2539). **แก่นวรรณกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). **การพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค พริ้นติ้ง.
- ปรัชญา สังขานิช. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสอยดาววิทยา. สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2562.
- ปวีศา ชูศรี. (2557). “การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้สิ่งเร้าการคิด.” วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปองภพ ปะวันเนย์. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนชินอรสวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2562.
- ปัทมาภรณ์ พรตวงคำ. (2555). “การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์วรรณกรรม โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเข็กน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์.” วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2546). **รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัย เรื่อง การใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียนการใช้ละครสร้างสรรค์ในการพัฒนาผู้เรียน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปาริชาติ จีงวิวัฒนาภรณ์. (2547). **ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพ

วิชาการ.

พรพรรณ ผิวผาย. (2560). “กิจกรรมละครสร้างสรรค์พัฒนาทักษะชีวิตการตระหนักรู้ในตน ของเด็ก เรวร้อนศูนย์เด็กก่อสร้างนานาชาติมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก.” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พรพิสนันท์ แสนสีสม. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม. สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2562.

พรณิ เกษกมล. (2558). **สร้างความคิดให้เจียบคม ด้วยการคิดอย่างเจียบแหลม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พรรัตน์ ดำรุง. (2550). **การละครสำหรับเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

พรหมมารินทร์ แทนรินทร์. ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม. สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2562.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. (2560). **จิตวิเคราะห์: สอนและสร้างได้อย่างไร**. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภรณ์ คุรุรัตน์. (2526). **ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก สื่อการแสดงกับการพัฒนาเด็ก**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. (2535). **ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ภาสกร เกิดอ่อน และคณะ. (2554). **คู่มือครู ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.4 : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

มัทนี รัตน์. (2546). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปะการกำกับการแสดงละครเวที**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2555). **ศิลปะการแสดงละคร (Acting) : หลักเบื้องต้นและการฝึกซ้อม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 9 นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มูลนิธิซีเมนต์ไทย. (2546). **คู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงศึกษาธิการ.

ระวีพรรณ เจษฎากุล. (2550). “การวิเคราะห์ภาษิตคำคมวัดอุโมงค์มหาเถรจันทร์ เชียงใหม่ เพื่อการเรียนรู้จริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2540). **สุนทรียภาพแห่งชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: ณ เพชร สำนักพิมพ์.

_____. (2559). **ความรู้ทั่วไปทางภาษาไทย ตอนที่ 3 วรรณคดีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฤทธิ์จักร ชื่นจิต. (2556). “การใช้ทฤษฎีเกมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในวรรณคดีไทยสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ลักขณา สริวัฒน์. (2549). **การคิด**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

วรรณรัชต์ ทองสวัสดิ์. (2549). “การวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมในหนังสือวรรณกรรมเยาวชน.” การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วลิสา จิรัตกิติวังศ์. (2558). “ผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัชรรา เล่าเรียนดี. (2547). **เทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____. (2548). **เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2558). **จากหลักสูตรแกนกลางสู่สูตรสถานศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

_____. (2562). **การประเมินตามสภาพจริงอิงสมรรถนะ (Authentic competency based assessment)**. เข้าถึงเมื่อ 12 กรกฎาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.curriculumandlearning.com/?page=Books&language=th>.

- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). **สถิติที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: กองการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2544). **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมชาติ.
- วิภา กงกะนันท์. (2522). **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิมลศรี อุปรมย์. (2526). **นาฏกรรมและการละคร : หลักการบริหารและการจัดการแสดง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: หอนอน.
- วีรวัฒน์ อินทพร. (2560). **วรรณคดีวิจารณ์**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรวัช มาฆะศิริานนท์. (2546). **เทคนิคการคิดและจำอย่างเป็นระบบ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- วีระ สุตสังข์. (2550). **การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ศรีวิไล ดอกจันทร์. (2529). **การสอนวรรณกรรมวรรณคดีไทย**. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2553). **คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: นวสาส์นการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2515). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สวนทองถิ่น.
- สิทธา พินิจภูวดล, จิระพรรษ์ บุญยเกียรติ และยุรฉัตร บุญสินท. (2532). **ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู) หน่วยที่ 1-6**, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิระ สมนาม. (2560). “ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเขาวงกตปัญญาเชิงปฏิบัติ ร่วมกับกระบวนการสุนทรียสาธก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต.” วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ. (2552). **พัฒนาทักษะการคิด พิชิตการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.

สุชาติ ปิติพร. (2559). “การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ในวิชาภาษาไทย (สาระที่ 5 วรรณคดี วรรณกรรม) โดยใช้กระบวนการกลุ่ม.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุดใจ ทศพรและคณะ. (2546). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี – นาฏศิลป์ ม.1.** กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

สุวิงค์ พงศ์ไพบุลย์. (2524). **วรรณคดีวิเคราะห์.** สงขลา: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์.

สุนันท์ จันทาทิพย์. (2530). **ละครสร้างสรรค์.** ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
 สมลมาลย์ นิมเนติพันธ์ และสุนรตี นิมเนติพันธ์. (2558). **นาฏศิลป์ไทย ม. 4.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2552). **ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ซี.ซี. นอลลิคัจฉิงค์

สุวิทย์ มูลคำ. (2549). **การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด.** กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

_____. (2550). **กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์.** กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

เสฐียรโกเศศ (ศาสตราจารย์พระยาอนุমানราชชน). (2533). **การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บรรณาการ.

เสาวณิต จุลวงศ์. (2561). **วรรณคดีศึกษา: จากพื้นผิวถึงโครงสร้างสู่อุดมการณ์.** นนทบุรี: ภาพพิมพ์.

ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์. (2542). **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบคน.** กรุงเทพมหานคร: เจริญเวฟเอดดูเคชั่น.

หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2544). **วรรณกรรมศึกษา.** เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

องอาจ ไอ้โลม. (2555). **วรรณคดีศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ปริ๊พเพิ้ล กรุ๊ป.

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2539). **การพัฒนาหลักสูตรในเอกสารการสอนชุดวิชา เทคโนโลยีการสอน เล่มที่ 1 หน่วยที่ 5.** นนทบุรี: โรงพิมพ์.

อรณี วรรณวงศ์. **ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบางปะกอกวิทยา. สัมภาษณ์, 31 พฤษภาคม 2562.**

อรรถัย วิมลโนช และคณะ. (2533). **ภาษาไทย 2.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อรุณี วิริยะจิตรา. (2532). **การเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- อาร์ม โปธิพัฒน์. (2550). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมเขียนแผนผังมโนคติ.” สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรรค์. (2540). **การละครสำหรับครูประถม**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอกศักดิ์ ยุกตะนันท์ และคณะ. (2543). **คู่มือการเรียนการสอน การคิดวิเคราะห์วิจารณ์**. ขอนแก่น: คณะอนุกรรมการส่งเสริมการเรียนการสอนเน้นการพัฒนา ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Best, John W. (1977). **Research in Education**. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Radke, M.J. (1964). **The Relationship of Parental Authority to Children Behavior and Attitude**. Minneapolis University of Minnesota Press.
- Rosenberg, Helane S. (1987). **Creative Drama and Imagination(Transforming Ideas into Action)**. New York : Holt, Rinehartand Winston.
- Schmidt, Tony, Foorth Elissa and Dew Kathy. (1975). **Creative Dramatics and Creativity An Experimental Study**. Education-heatEMmal 27 (March 1975): 11-114 .
- Wright, Mary Elin Sommers. (1 9 7 2). **The Effects of Creative Drama on Person Perception**. Dissertation Abstracts International 7 (June 1972): 37.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. นายธนพล แซ่คู

วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัด การประเมิน และการวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตำแหน่ง ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดราชบพิศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
กรุงเทพมหานคร

2. นางสาวพัชรินทร์ บุตรสันเทียะ

วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตำแหน่ง ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
กรุงเทพมหานคร

3. อาจารย์สิริพงษ์ กาละพงษ์

วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษา
และการจัดการเรียนรู้ (แขนงวิชาวิทยาการการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตำแหน่ง อาจารย์สาธิต สาขาวิจัยและพัฒนาการสอนภาษาไทย
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์
สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
และขออนุญาตทดลองเครื่องมือ

ที่ อว 8606 (นส.) 4698

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

18 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน นายธนพล แซ่กู

ด้วย นายบัณฑิต งามแสง รหัสประจำตัว 60255308 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากจู)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร. 034-218790

ที่ อว 8606 (นฐ)/4696

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

18 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวพัชรินทร์ บุตรสันเทียะ

ด้วย นายบัณฑิต งามแสง รหัสประจำตัว 60255308 นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อริกมาส มากजू)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ อว 8606 (นส)/4694

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

18 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน นายสิริพงษ์ กาละพงษ์

ด้วย นายบัณฑิต งามแสง รหัสประจำตัว 60255308 นักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากจู้)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร. 034-218790

ที่ อว 8606 (๓๖๖)/4695

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

18 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

ด้วย นายบัณฑิต งามแสง รหัสประจำตัว 60255308 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์
วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ " มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อชิมาส มากจู้)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ อว 8606 (นส.) / 4699

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

18 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

ด้วย นายบัณฑิต งามแสง รหัสประจำตัว 60255308 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ " มีความประสงค์จะขอตกลงเครื่องมือวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อริกมาส มากชัย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ภาคผนวก ข

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน รหัสวิชา ท 22102 เรื่อง โคลงภาพพระราชพงศาวดาร
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 6 คาบ
 ผู้สอน นายบดินทร์ งามแสง โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

- ท5.1 ม.2/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น
- ท5.1 ม.2/2 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่านพร้อมยกเหตุผลประกอบ
- ท5.1 ม.2/3 อธิบายคุณค่าของวรรณคดี และวรรณกรรมที่อ่าน
- ท5.1 ม.2/4 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญและข้อคิดจากโคลงภาพพระราชพงศาวดารได้
2. นักเรียนสามารถการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม และวรรณศิลป์ จากโคลงภาพพระราชพงศาวดารได้
3. นักเรียนสามารถทำการแสดงและวิเคราะห์วิจารณ์ละครสร้างสรรค์ได้
4. นักเรียนบอกข้อคิดที่ได้จากเรื่องและบอกการนำเอาข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ

โคลงภาพพระราชพงศาวดารแต่งด้วยโคลงสี่สุภาพถ่ายทอดเรื่องราวสำคัญทางประวัติศาสตร์จากพงศาวดาร เพื่อสรรเสริญพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์และเชิดชูเกียรติคุณของข้าราชการที่ทำคุณงามความดีให้แก่ชาติบ้านเมือง ครั้งนี้คัดมาเพียง 2 เรื่องคือ โคลงประกอบภาพที่ 10 แผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ภาพสมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้าง และโคลงประกอบภาพที่ 56 แผ่นดินพระเจ้าเสือ ภาพพันท้ายนรสิงห์ถวายเป็นชีวิต การเรียนเรื่องนี้จะช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อเรื่อง วิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีและเกิดความซาบซึ้งในคุณความดีของผู้ที่ทำความดี คุณแก่บ้านเมือง

สาระการเรียนรู้

ด้านความรู้ / ด้านทักษะกระบวนการ/ ด้านคุณลักษณะ

1. สาระสำคัญและข้อคิดจากโคลงภาพพระราชพงศาวดาร (K)
2. คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม และวรรณศิลป์จากโคลงภาพพระราชพงศาวดาร (K)
3. ทักษะการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม และวรรณศิลป์ และข้อคิดจากโคลงภาพพระราชพงศาวดาร (P)
4. การสรุปเนื้อหา ความรู้และข้อคิดจากโคลงภาพพระราชพงศาวดาร (P)
5. การแสดงและวิเคราะห์วิจารณ์ละครสร้างสรรค์ได้ (P)
6. ความรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (A)
7. ความมุ่งมั่นในการทำงาน (A)

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ทักษะการวิเคราะห์

ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. ผังความคิดการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด
2. การแสดงละครสร้างสรรค์
3. แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

การประเมินผล

วิธีประเมิน	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ฝังความคิดการวิเคราะห์ คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด	แบบประเมินฝังความคิดการ วิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด	ผ่านเกณฑ์ในระดับดี (9-12 คะแนน)
2. การแสดงละครสร้างสรรค์	แบบประเมินการแสดงละคร สร้างสรรค์	ผ่านเกณฑ์ในระดับดี (13-15 คะแนน)
3. การทดสอบวัดทักษะการ วิเคราะห์วรรณคดี	แบบทดสอบวัดทักษะการ วิเคราะห์วรรณคดี	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยกำหนด คะแนนปฏิบัติเต็ม 30 คะแนน นักเรียนปฏิบัติได้ 21 คะแนนถือว่า ผ่าน

กิจกรรมการเรียนรู้ (โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์)

คาบที่ 1 (ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up))

- นักเรียนดูวิดีโอทำเรื่อง วิธีทำไข่เจียวฟูนุ่ม เมนูสุดคลาสสิก ทำง่ายๆแต่อร่อยล้ำ - Thai-style omelet จากช่อง YouTube กินได้อร่อยด้วย เป็นเวลา 4.09 นาที
- หลังจากชมวิดีโอทำแล้วนักเรียนแยกรายละเอียดต่าง ๆ ในแต่ละหัวข้อที่ปรากฏในวิดีโอทำ เช่นวัตถุดิบ อุปกรณ์ ขั้นตอน เป็นต้น ครูเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน
- ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยละตามความสามารถ กลุ่มละ 20 คน จากนั้นให้ส่งตัวแทนจับสลากเพื่อเลือกเรื่องที่จะวิเคราะห์ กลุ่มที่ 1 เรื่องพระสุริโยทัย กลุ่มที่ 2 เรื่องพันท้ายนรสิงห์
- ครูอธิบายหลักการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คุณค่าด้านสังคม และด้านข้อคิด โดยใช้สื่อ Microsoft PowerPoint เรื่อง โคลงภาพพระราชพงศาวดาร พระสุริโยทัยขาดคอช้าง - พันท้ายนรสิงห์ถวายเป็นชีวิต : หลักการวิเคราะห์คุณค่า
- นักเรียนแต่ละกลุ่มเข้ากลุ่มระดมความคิดเขียนแผนผังความคิดในเรื่องที่ตนเองจับสลากได้ในหัวข้อวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คุณค่าด้านสังคม และคุณค่าด้านข้อคิดจากเรื่องที่กลุ่มตนจับสลากได้แล้วสรุปเป็นแผนผังความคิด (นักเรียนได้อ่านเนื้อเรื่องวรรณคดีมาก่อนแล้ว)
- นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คุณค่าด้านสังคม และด้านข้อคิด เมื่อนำเสนอเสร็จแล้วในอีกกลุ่มซักถามประเด็นที่เป็นที่สงสัย และครูอธิบายเพิ่มเติม

- นักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา ความรู้ คุณค่าและข้อคิดที่ได้จากโคลงภาพพระราชพงศาวดารทั้งสองเรื่องหลักการวิเคราะห์ด้านเนื้อหา คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คุณค่าด้านสังคม และด้านข้อคิด

คาบที่ 2 (ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation))

- ครูเปิดวีดิทัศน์ภาพยนตร์ เรื่อง พระสุริโยไท เป็นเวลา 10 นาที ให้นักเรียนชม พร้อมทั้งอภิปรายถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ ได้แก่ ผู้กำกับ นักแสดง บทภาพยนตร์ รายได้ ประเภทดนตรีประกอบ เพลงประกอบ ฯลฯ
- นักเรียนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยคละตามความสามารถ กลุ่มละ 20 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้เคยจัดไว้แล้วในคาบเรียนที่แล้ว ตามที่ได้จัดไว้แล้ว ให้นักเรียนลำดับความคิดสร้างผังความคิดในหัวข้อ “สุริโยทัย” โดยให้นักเรียนวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การสื่อสารแนวคิดหลักของเรื่อง 2) บทภาพยนตร์และการแสดงของนักแสดง 3) เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบฉาก 4) เทคนิคพิเศษ (แสง สี เสียง เพลงประกอบ) และ 5) ประเด็นที่นักเรียนสนใจ
- เมื่อนักเรียนทั้งสองกลุ่มสร้างผังความคิดในหัวข้อ “สุริโยทัย” เสร็จแล้วให้นักเรียนนำเสนอโดยผลัดกันนำเสนอและอีกกลุ่มเป็นผู้ซักถาม ครูอธิบายเพิ่มเติม
- นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการชมและการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยทัย”

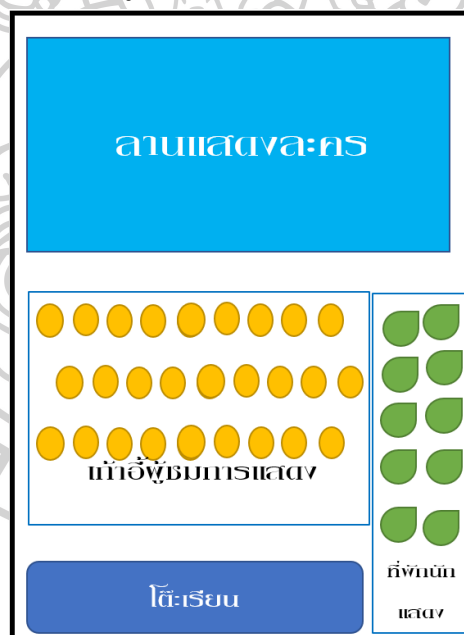
คาบที่ 3 – 4 (ขั้นวิเคราะห์ก่อนละคร (Pre-Drama))

- ครูเปิดวีดิทัศน์เพลง น้ำตาแสงใต้ เพลงประกอบภาพยนตร์พันท้ายนรสิงห์ ขับร้อง กันนภัทร แล้วถามคำถามให้นักเรียนตอบว่า “เป็นเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ยุคสมัยใด ตรงกับรัชกาลใด”
- ครูเฉลยว่าเป็นเหตุการณ์ของพันท้ายนรสิงห์เป็นเหตุการณ์สมัยอยุธยา ตรงกับสมัยพระเจ้าสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ)
- นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ได้จัดไว้แล้ว ให้นักเรียนระดมความคิดสร้างผังความคิดในหัวข้อ “สุริโยทัยในการละคร” และ “พันท้ายนรสิงห์เพื่อการแสดง” นักเรียนเข้ากลุ่มเพื่อวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ ของเรื่อง ได้แก่ 1) ตัวละคร (รูปร่างหน้าตา บุคลิก ลักษณะนิสัย เครื่องแต่งกาย) 2) ฉากที่เกิดเหตุ (เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่หรือขัดแย้งกับเนื้อเรื่องหรือไม่ ส่งเสริมจินตนาการของอ่านหรือไม่) 3) การเล่าเรื่อง (มีการลำดับเรื่องอย่างไร เล่าเรื่องชัดเจนหรือไม่ ตัดสลับไปมาอดีตกับปัจจุบันหรือไม่ ภาษาที่ใช้ โดยใช้เค้าโครงเรื่องจากโคลงภาพพระราชพงศาวดาร ครูให้คำปรึกษาแต่ละกลุ่ม

4. นักเรียนแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผู้กำกับ นักแสดง คนเขียนบท ฝ่ายเครื่องแต่งกาย ฝ่ายอุปกรณ์ประกอบฉาก
5. นักเรียนร่วมกันแบ่งการนำเสนอเนื้อหาของเรื่อง แบ่งออกเป็นตอน ๆ แจกแจงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย โดยนักเรียนพูดคุยเสนอความเห็นต่าง ๆ เพื่อจัดการแสดงอย่างอิสระ
6. นักเรียนนัดหมายการซ้อมละคร และการจัดเตรียมเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ
7. นักเรียนสรุปความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ สรุปบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งขอช่วยของงานของตน สรุปการนัดหมายการซ้อมละครเวลาและสถานที่

คาบที่ 5-6 (ชั้นแสดงละครสร้างสรรค์ (Drama Playing))

1. นักเรียนกลุ่มที่ได้แสดงจัดโต๊ะเก้าอี้ในห้องเพื่อเป็นพื้นที่การแสดงและพื้นที่สำหรับการรับชม โดยจัดเก้าอี้เท่าจำนวนผู้ชม จัดโต๊ะซ้อนกันไว้ด้านหลังห้องเพื่อให้เกิดพื้นที่มากที่สุด

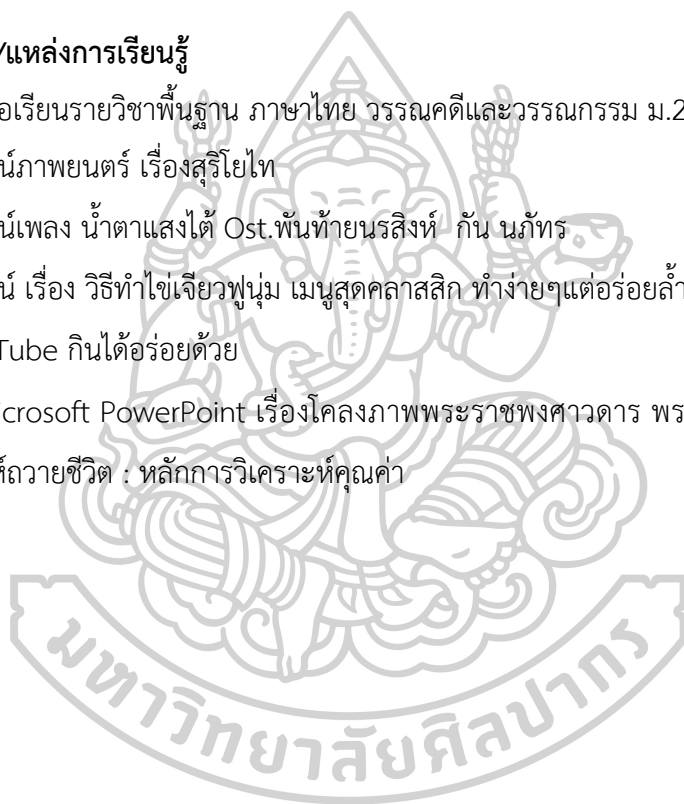

2. นักเรียนกลุ่มที่ได้แสดงออกจากห้องมาเตรียมตัวบริเวณระเบียงหน้าห้องเรียน ฝ่ายฉาก จัดเตรียมฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง
3. นักเรียนทำการแสดงละครสร้างสรรค์
4. นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้แสดงทำการวิเคราะห์วิจารณ์การแสดงในประเด็น
 - แนวคิดของเรื่อง
 - บทละคร

- นักแสดงละครถ่ายทอด
 - ฉาก อุปกรณ์ประกอบการแสดง
 - ประเด็นที่ผู้วิเคราะห์วิจารณ์สนใจ
 - การชื่นชมและแนวทางแก้ไข
5. นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้และความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการแสดง โดยให้นักเรียนแสดงความรู้และความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ
 6. นักเรียนสรุปเนื้อเรื่อง ความรู้ ข้อคิดและบอกการนำความรู้ ข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.2
2. วิดีทัศน์ภาพยนตร์ เรื่องสุริโยไท
3. วิดีทัศน์เพลง น้ำตาแสงใต้ Ost.พันท้ายนรสิงห์ ก้าน นภัทร
4. วิดีทัศน์ เรื่อง วิธีทำไข่เจียวพูนุ่ม เมนูสุดคลาสสิก ทำง่าย ๆ แต่อร่อยล้ำ - Thai-style omelet จากช่อง YouTube กินได้อร่อยด้วย
5. สื่อ Microsoft PowerPoint เรื่องโคลงภาพพระราชพงศาวดาร พระสุริโยทัยขาดคอช้าง - พันท้ายนรสิงห์ถวายชีวิต : หลักการวิเคราะห์คุณค่า

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

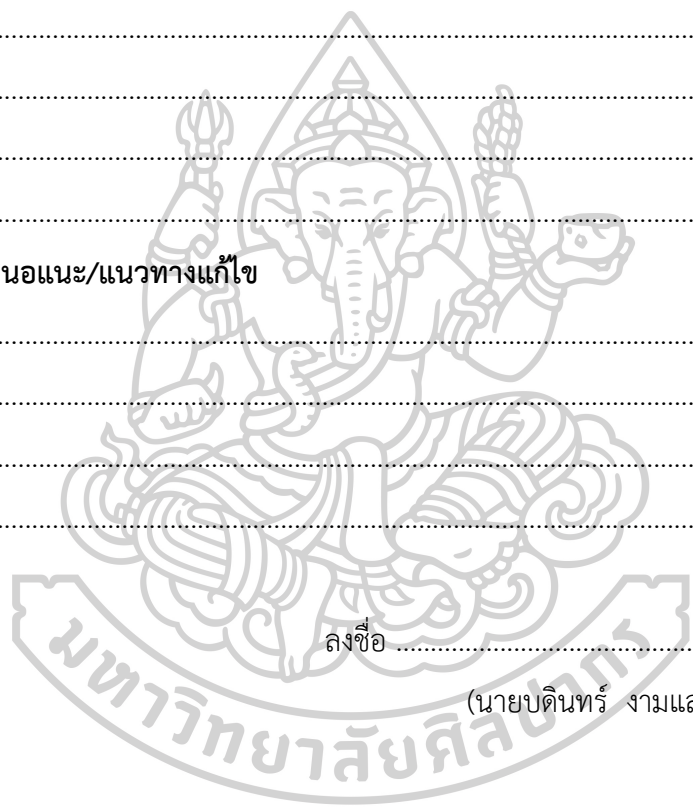
ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(นายบดินทร์ งามแสง)

แบบประเมินผังความคิดการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด

ชื่อกลุ่ม.....จำนวน.....คน

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่	ชื่อกลุ่ม	เนื้อหา				รูปแบบ				การใช้ภาษา				การนำเสนอ				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1.																		
2.																		

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

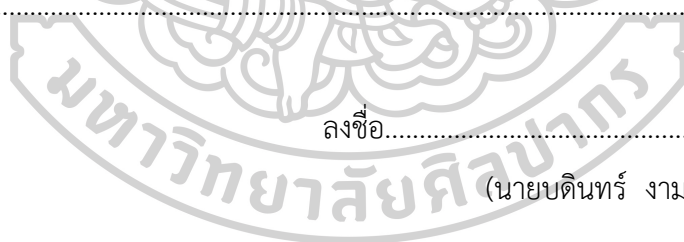
.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายบดินทร์ งามแสง)

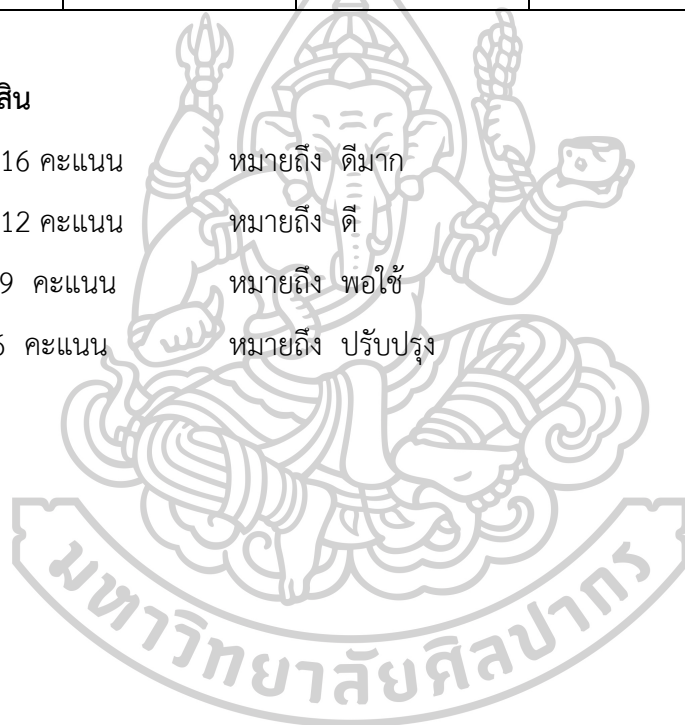
เกณฑ์การประเมินผังความคิดการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.เนื้อหา	วิเคราะห์วรรณคดี ในประเด็นต่าง ๆ ได้ครบถ้วนมี รายละเอียดทุก แง่มุม มีเหตุผลและ ตัวอย่างประกอบ ครบถ้วนชัดเจน สามารถหิบบก ประเด็นได้น่าสนใจ	วิเคราะห์วรรณคดี ในประเด็นต่าง ๆ ได้ครบถ้วนมี รายละเอียดทุก แง่มุม มีเหตุผลและ ตัวอย่างประกอบ ขาด 1 ประเด็น ในประเด็นที่สำคัญ	วิเคราะห์วรรณคดี ในด้านต่าง ๆ ขาด 1 ประเด็น ไม่ได้ อธิบายละเอียด มี เหตุผลแลตัวอย่าง ประกอบขาด 2 ประเด็น	วิเคราะห์วรรณคดี ในด้านต่าง ๆ ขาด ตั้งแต่ 2 ประเด็น อธิบายเหตุผล ประกอบ ขาดมากกว่า 2 ประเด็น ไม่มีการยก ตัวอย่างประกอบ
2.รูปแบบ	รูปแบบถูกต้องตาม หลักการการเขียน แผนภาพความคิด จัดวางได้เข้าใจง่าย	รูปแบบตาม หลักการการเขียน แผนภาพความคิด แต่การจัดวางสลับ ตำแหน่ง 1-2 จุด	รูปแบบตาม หลักการการเขียน แผนภาพความคิด แต่การจัดวาง สลับตำแหน่ง 3-4 จุด	รูปแบบไม่ถูกต้อง ตามหลักการ การเขียนแผนภาพ ความคิด
3.การใช้ภาษา	เขียนสะกดคำ ถูกต้องตาม อักขรวิธี ใช้คำตรง ความหมายใช้ภาษา เหมาะสมกับระดับ ภาษา ใช้ภาษา สื่อสาร ตรงตาม จุดประสงค์	เขียนสะกดคำผิด 1 – 3 คำ ใช้คำตรง ความหมาย ใช้ ภาษาเหมาะสมกับ ระดับภาษา	เขียนสะกดคำ ผิด 4 – 6 คำ เลือกใช้คำตรง ความหมายใช้ ภาษาไม่เหมาะสม กับระดับภาษา	เขียนสะกดคำ ผิดตั้งแต่ 7 คำ ขึ้นไปใช้ภาษาไม่ เหมาะสมกับระดับ ภาษา

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
4.การนำเสนอ	ผู้นำเสนอใช้เสียงพูดชัดเจนและออกเสียงคำถูกต้องทำให้ผู้ฟังทั้งหมดได้ยินการนำเสนอ	ผู้นำเสนอพูดชัดเจน และออกเสียงคำ ไม่ถูกต้อง 1 – 3 คำ ผู้ฟังส่วนใหญ่ได้ยินการนำเสนอ	ผู้นำเสนอพูดเสียงเบา และออกเสียงคำไม่ถูกต้อง 4 – 6 คำ พูดค่อยผู้ฟังได้ยินการนำเสนอไม่ชัดเจน	ผู้นำเสนอพูดฟังทำ ออกเสียงคำไม่ถูกต้อง ตั้งแต่ 7 คำขึ้นไป และพูดค่อยเกินไปจนผู้ฟังที่อยู่หลังห้องไม่ได้ยิน

เกณฑ์การตัดสิน

- 13 - 16 คะแนน หมายถึง ดีมาก
- 10 - 12 คะแนน หมายถึง ดี
- 7 - 9 คะแนน หมายถึง พอใช้
- 4 - 6 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินการแสดงละครสร้างสรรค์

ชื่อกลุ่ม.....จำนวน.....คน

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่	ชื่อกลุ่ม	โครงเรื่อง และ แนวคิด			บทสนทนา และการ แสดง			องค์ ประกอบ			ความคิด สร้างสรรค์ และการ นำเสนอ			การทำงาน กลุ่ม			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
																	15
1.																	
2.																	

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายบัณฑิต งามแสง)

เกณฑ์การประเมินการแสดงละครสร้างสรรค์

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.แนวคิด และบทละคร	สื่อสารแนวคิดของเรื่อง ได้ถูกต้องชัดเจน เหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ เรื่อง ลำดับเหตุการณ์ได้ ต่อเนื่อง	สื่อสารแนวคิดของเรื่องได้ ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจน เหตุการณ์ 1-2 เหตุการณ์ ไม่สอดคล้องกับแนวคิด ของเรื่องบทละครมี การสลับเหตุการณ์ ในบางตอน	สื่อสารแนวคิดของเรื่อง ไม่ถูกต้อง มีแนวคิดไม่ สอดคล้องกับเหตุการณ์ ในเรื่องบทละครไม่ เป็นไปตามลำดับ เหตุการณ์ของเรื่อง
2. การแสดง	ผู้แสดงทุกคนมี บุคลิกลักษณะของตัวเอง ตัวละครสามารถ ดึงดูดให้ผู้ชมมีอารมณ์ คล้อยตาม ผู้แสดง สามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตัวเองได้ สมบทบาท	ผู้แสดง 1-2 คน มีบุคลิกลักษณะไม่ตรงกับ ตัวละคร ผู้แสดงสามารถ ดึงดูดให้ผู้ชมมีอารมณ์ คล้อยตาม ผู้แสดง 1-2 คน ไม่สามารถแสดง อารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง ให้สมบทบาท	ผู้แสดงมากกว่า 2 คนมี บุคลิกลักษณะไม่ตรงกับ ตัวละคร ตัวละครไม่ สามารถดึงดูดให้ผู้ชมมี อารมณ์คล้อยตาม ผู้แสดงไม่สามารถแสดง อารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง ให้สมบทบาท
3.องค์ประกอบ	การออกแบบเครื่องแต่ง กาย ฉากอุปกรณ์ ประกอบฉากจากวัสดุที่ หาได้ง่ายสอดคล้องกับ เนื้อหาและตัวละครส่งผล ต่อการสื่อสารการแสดง ได้ดี	การออกแบบเครื่องแต่ง กาย ฉากอุปกรณ์ประกอบ ฉากจากวัสดุที่หาได้ง่ายแต่ ไม่ส่งผลต่อการสื่อสาร การแสดง	การออกแบบเครื่อง แต่งกาย ฉากอุปกรณ์ ประกอบฉากไม่ได้ใช้วัสดุ ที่หาง่ายและไม่ส่งผลต่อ การสื่อสารการแสดง

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
4.การใช้ภาษา	มีการใช้ภาษาร่วมสมัย ผสมผสานกับภาษาใน วรรณคดีได้อย่าง กลมกลืน ใช้ภาษาสื่อสาร ได้ชัดเจนเหมาะสมกับ สถานการณ์แสดงอารมณ์ ของตัวละครทำให้ผู้ชม เกิดความรู้สึกคล้อยตาม	มีการใช้ภาษาร่วมสมัย ผสมผสานกับภาษาใน วรรณคดีอย่างไม่กลมกลืน ใช้ภาษาสื่อสารไม่ชัดเจนไม่ เหมาะสมกับสถานการณ์ แสดงอารมณ์ของตัวละคร ทำ 1-3 จุด	มีการใช้ภาษาร่วมสมัย ผสมผสานกับภาษาใน วรรณคดีอย่างไม่ กลมกลืน ใช้ภาษา สื่อสารไม่ชัดเจนไม่ เหมาะสมกับสถานการณ์ แสดงอารมณ์ของตัว ละครทำ 4 จุด ขึ้นไป
5.การทำงานกลุ่ม	มีการปรึกษาและวางแผน แบ่งหน้าที่อย่าง เหมาะสมชัดเจน ยอมรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สมาชิกแสดงความ ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อ กลุ่มทุกคน และร่วมมือ กันทำงานจนสำเร็จ ผลงานสมบูรณ์	มีการปรึกษาและวางแผน แบ่งหน้าที่ไม่ชัดเจน ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น สมาชิก 3-4 คน แสดงความคิดเห็นที่มี ประโยชน์ต่อกลุ่ม และ ร่วมมือกันทำงานจนสำเร็จ ผลงานสมบูรณ์	มีการปรึกษาและ วางแผน แบ่งหน้าที่ไม่ เหมาะสมชัดเจน สมาชิก 1-2 คน ไม่ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น สมาชิก 1-2 คน แสดง ความคิดเห็นที่ มีประโยชน์ต่อกลุ่ม ทุกคน และร่วมมือกัน ทำงานจนสำเร็จแต่ ผลงานไม่สมบูรณ์

เกณฑ์การตัดสิน

- 13 - 15 คะแนน หมายถึง ดี
- 9 - 12 คะแนน หมายถึง พอใช้
- 5 - 8 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน รหัสวิชา ท 22102 เรื่อง บทละคร เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 6 คาบ
 ผู้สอน นายบดินทร์ งามแสง โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

ท5.1 ม.2/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านในระดับที่ยากขึ้น

ท5.1 ม.2/2 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นที่อ่าน

พร้อมยกเหตุผลประกอบ

ท5.1 ม.2/3 อธิบายคุณค่าของวรรณคดี และวรรณกรรมที่อ่าน

ท5.1 ม.2/4 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถสรุปสาระสำคัญและข้อคิดจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม และวรรณศิลป์ จากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกได้
3. นักเรียนสามารถแสดงและวิเคราะห์วิจารณ์ละครสร้างสรรค์ได้
4. นักเรียนบอกข้อคิดที่ได้จากเรื่องและบอกการนำเอาข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ

บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าด้านเนื้อหา กล่าวถึงการผูกใจเจ็บแค้นจะนำมาซึ่งความเดือดร้อน บทละครนั้นได้รับการประพันธ์ด้วยวรรณศิลป์ที่ไพเราะสวยงามอันเป็นภูมิปัญญาทางภาษา สะท้อนให้เห็นภาพวัฒนธรรมต่าง ๆ และให้ข้อคิดที่สำคัญในการดำเนินชีวิต การเรียนวรรณคดีเรื่องนี้จะช่วยให้นักเรียนการวิเคราะห์คุณค่าด้านต่าง ๆ จากวรรณคดีได้ข้อคิดที่จะนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันที่สะท้อนความเป็นจริงของสังคมมนุษย์

สาระการเรียนรู้

ด้านความรู้ / ด้านทักษะกระบวนการ/ ด้านคุณลักษณะ

1. สาระสำคัญและข้อคิดจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก (K)
2. คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม และวรรณศิลป์จากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก (K)
3. ทักษะการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม และวรรณศิลป์ และข้อคิดจากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก (P)
4. การสรุปเนื้อหา ความรู้และข้อคิดจากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก (P)
5. การแสดงและวิเคราะห์วิจารณ์ละครสร้างสรรค์ได้ (P)
6. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (A)
7. ความมุ่งมั่นในการทำงาน (A)

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ทักษะการวิเคราะห์

ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. ผังความคิดการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด
2. การแสดงละครสร้างสรรค์
3. แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

การประเมินผล

วิธีประเมิน	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ฟังความคิดการวิเคราะห์ คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด	แบบประเมินฟังความคิดการ วิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด	ผ่านเกณฑ์ในระดับดี (9-12 คะแนน)
2. การแสดงละครสร้างสรรค์	แบบประเมินการแสดงละคร สร้างสรรค์	ผ่านเกณฑ์ในระดับดี (13-15 คะแนน)
3. การทดสอบวัดทักษะการ วิเคราะห์วรรณคดี	แบบทดสอบวัดทักษะการ วิเคราะห์วรรณคดี	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยกำหนด คะแนนปฏิบัติเต็ม 30 คะแนน นักเรียนปฏิบัติได้ 21 คะแนนถือว่า ผ่าน

กิจกรรมการเรียนรู้ (โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์)

คาบที่ 1 (ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm-Up))

- ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน อธิบายกติกาและวิธีการเล่นเกม “แฟนพันธุ์แท้นารายณ์ปราบหนทก” โดยเนื้อหาเกมเน้นหลักการวิเคราะห์วรรณคดี
- นักเรียนเล่นเกม “แฟนพันธุ์แท้นารายณ์ปราบหนทก” ประกอบด้วย 3 ภาค 1) เปิดภาพตัวละคร 2) ความงามในภาษา 3) คุณสมบัติ เก็บคะแนนไปจนจบเกม
- นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้และสรุปกิจกรรมเกม “แฟนพันธุ์แท้นารายณ์ปราบหนทก”

คาบที่ 2 (ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivation))

- ครูเปิดวีดิทัศน์ รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทก (สื่อภาพเคลื่อนไหวเพื่อให้เยาวชนสนใจ นาฏศิลป์ไทย (โขน) เวชวรรณ หงส์โต วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชา คอมพิวเตอร์อาร์ต คณะดิจิทัลอาร์ต มหาวิทยาลัยรังสิต) นักเรียนชมและให้นักเรียนร่วมกัน วิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ตัวละคร 2) การเล่าเรื่อง 3) ฉาก 4) อารมณ์ของตัวละคร 5) อุปกรณ์ประกอบฉาก 6) เพลงประกอบ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประเด็นดังกล่าว จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวข้างต้น
- ครูสอนให้นักเรียนสร้างตารางวิเคราะห์เรื่องและตารางการแสดงละครโดยมีรายการดังต่อไปนี้ 1) ฉากการแสดง 2) ตัวละครและนักแสดง 3) เรื่องจากบทประพันธ์และเรื่องที่จะใช้แสดง 4) ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก 5) เครื่องแต่งกายและเพลงประกอบ 6) ผู้รับผิดชอบ

ฉากที่	ตัวละคร- นักแสดง	วรรณคดี- เรื่องแสดง	ฉาก อุปกรณ์	เครื่องแต่งกาย และเพลง ประกอบ	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
1						
2						
3						

3. ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มและเขียนวิเคราะห์ตามตารางวิเคราะห์เรื่องและตารางการแสดงละคร จากนั้นให้นักเรียนนำเสนอเพื่อหาประเด็นหรือปัญหาก่อนการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในขณะทำงาน โดยครูและเพื่อนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในมุมมองต่าง ๆ
4. นักเรียนแบ่งหน้าที่ต่าง ๆ นัดหมายการซ้อมละคร และการจัดเตรียมอุปกรณ์
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมและนัดหมายลำดับการแสดงละคร

คาบที่ 3 - 4 (ขั้นวิเคราะห์ก่อนละคร (Pre-Drama))

1. นักเรียน 2-3 คนให้ช่วยกันเล่าเรื่องย่อของบทละครเรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทก เพื่อเป็นการทบทวนเนื้อเรื่องอีกครั้งหนึ่ง
2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมแผนผังระดมสมอง โดยให้นักเรียนกลุ่มที่ 1 เขียนแผนผังแสดงคุณค่าด้านเนื้อหาของเรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนนทก โดยมี 3 ประเด็นคือ
 - 1) นักเรียนเห็นคุณค่าด้านเนื้อหาอะไรบ้างจากเรื่อง (แนวคำตอบ ความแค้นนำมาซึ่งความเดือดร้อน)
 - 2) นักเรียนเห็นคุณธรรมนั้นจากความตอนใด (แนวคำตอบ ความแค้น ผลของการกระทำ อารมณ์ ต่าง ๆ ของตัวละคร)
 - 3) บทประพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสังคม (แนวคำตอบ 1) สะท้อนค่านิยมของคนไทย “อ้ายนี้ทำขอบมาช้านาน จำจะประทานพรให้ ” 2) สะท้อนภาพความเชื่อของคนไทย “ชาตินี้มีแต่สองหัตถ์ จงไปปฏิบัติเอาชาติใหม่” 3) สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ไทย “เทพพนมปฐมพรหมสีหน้า สอดสร้อยมาลาเฉิดฉิน”)
- กลุ่มที่ 2 เขียนแผนผังแสดงคุณค่าเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกใน 3 ประเด็น คือ
 - 1) คุณค่าด้านวรรณศิลป์ (รสวรรณคดี การหลากคำ การซ้ำคำ ภาพพจน์อุปมาอุปลักษณ์)
 - 2) ข้อคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันพร้อมทั้งหาบทประพันธ์ที่สนับสนุนดังกล่าว (แนวคำตอบ 1) ความอาฆาต พยาบาท จองเวร นำมาซึ่งความเดือดร้อน

2) การใช้อำนาจในทางที่ผิดนำมาซึ่งความเดือดร้อน 3) อายารังแกผู้ที่ด้อยกว่าตน 4) ความลุ่มหลง มัวเมาจะทำให้ภัยมาถึงตัว)

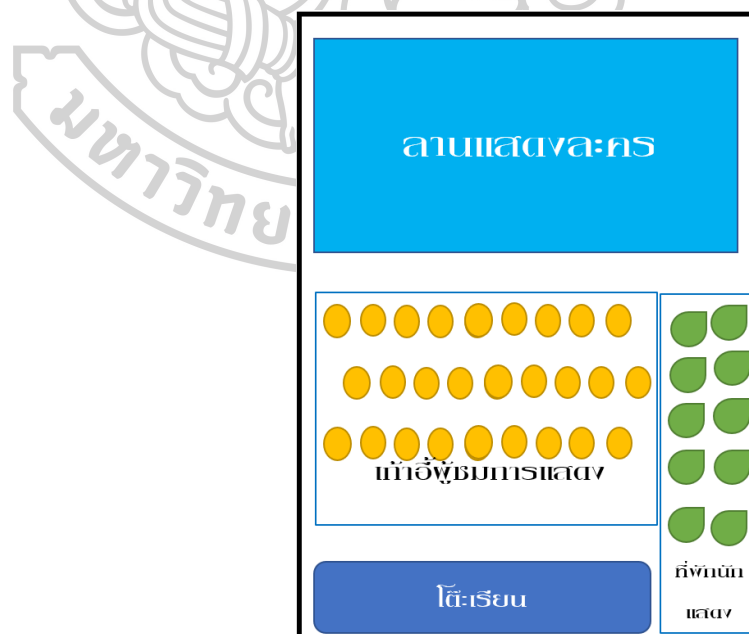
3) วิเคราะห์ตัวละคร : รูปลักษณ์ อารมณ์ หน้าที และภูมิหลัง

3. เมื่อนักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแผนผังระดมสมองเสร็จแล้วให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มผลัดกันมานำเสนอหน้าชั้นเรียนโดยมีครูและเพื่อนอีกกลุ่มเป็นผู้ซักถามในประเด็นที่สนใจ
4. นักเรียนแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผู้กำกับ นักแสดง คนเขียนบท ฝ่ายเครื่องแต่งกาย ฝ่ายอุปกรณ์ประกอบฉาก
5. นักเรียนร่วมกันแบ่งการนำเสนอเนื้อหาของเรื่อง แบ่งออกเป็นตอน ๆ แจกแจงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย โดยนักเรียนพูดคุยนเสนอความเห็นต่าง ๆ เพื่อจัดการแสดงอย่างอิสระ
6. นักเรียนนัดหมายการซ้อมละคร และการจัดเตรียมเครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ
7. นักเรียนสรุปความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ สรุปบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งขอข่ายของงานของตน สรุปการนัดหมายการซ้อมละครเวลาและสถานที่

คาบที่ 5 – 6 (ขั้นแสดงละครสร้างสรรค์ (Drama Playing))

นักเรียนแสดงละครสร้างสรรค์เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทกมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นักเรียนกลุ่มที่ได้แสดงจัดโต๊ะเก้าอี้ในห้องเพื่อเป็นพื้นที่การแสดงและพื้นที่สำหรับการรับชม โดยจัดเก้าอี้เท่าจำนวนผู้ชม จัดโต๊ะซ้อนกันไว้ด้านหลังห้องเพื่อให้เกิดพื้นที่มากที่สุด

2. นักเรียนกลุ่มที่ได้แสดงออกจากห้องมาเตรียมตัวบริเวณระเบียงหน้าห้องเรียน ฝ่ายฉากจัดเตรียมฉากและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

3. นักเรียนแสดงละครสร้างสรรค์
4. นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ จะเป็นผู้วิเคราะห์วิจารณ์การแสดงในประเด็น
 - แนวคิดของเรื่อง
 - บทละคร
 - นักแสดงและการถ่ายทอด
 - ฉาก อุปกรณ์ประกอบการแสดง
 - ประเด็นที่ผู้วิเคราะห์วิจารณ์สนใจ
 - การชื่นชมและแนวทางแก้ไข
5. นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้และความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการแสดง โดยให้นักเรียนแสดงความรู้และความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ
6. นักเรียนสรุปเนื้อเรื่อง ความรู้ ข้อคิดและบอกการนำความรู้ ข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ม.2
2. เกม“แฟนพันธุ์แท่นารายณ์ปราบหนทก”
3. วิดีทัศน์รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทก สื่อภาพเคลื่อนไหวเพื่อให้เยาวชนสนใจในนาฏศิลป์ไทย (โจน)

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

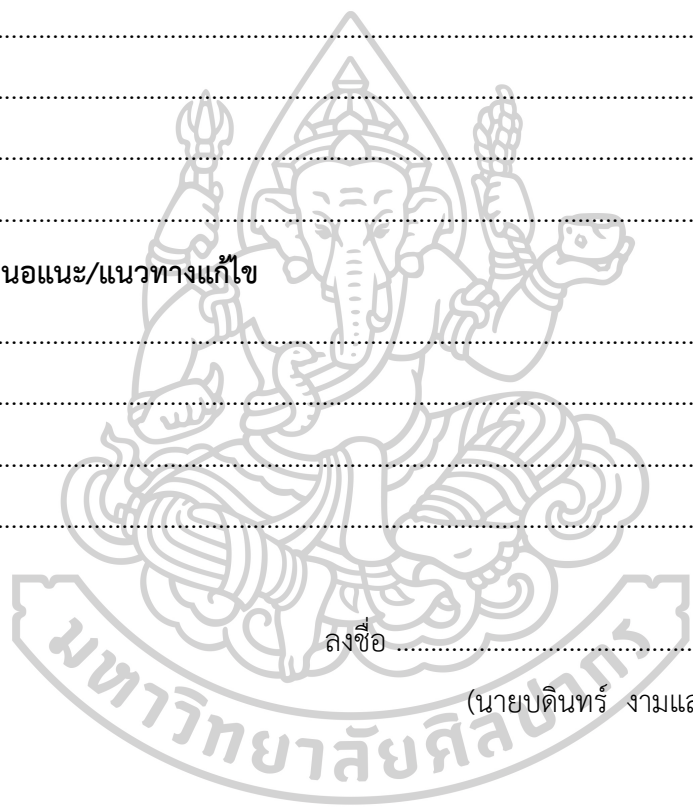
ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

ผู้สอน

(นายบดินทร์ งามแสง)

แบบประเมินผังความคิดการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด

ชื่อกลุ่ม.....จำนวน.....คน

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่	ชื่อกลุ่ม	เนื้อหา				รูปแบบ				การใช้ภาษา				การนำเสนอ				รวม
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	
1.																		
2.																		

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายบัณฑิต งามแสง)

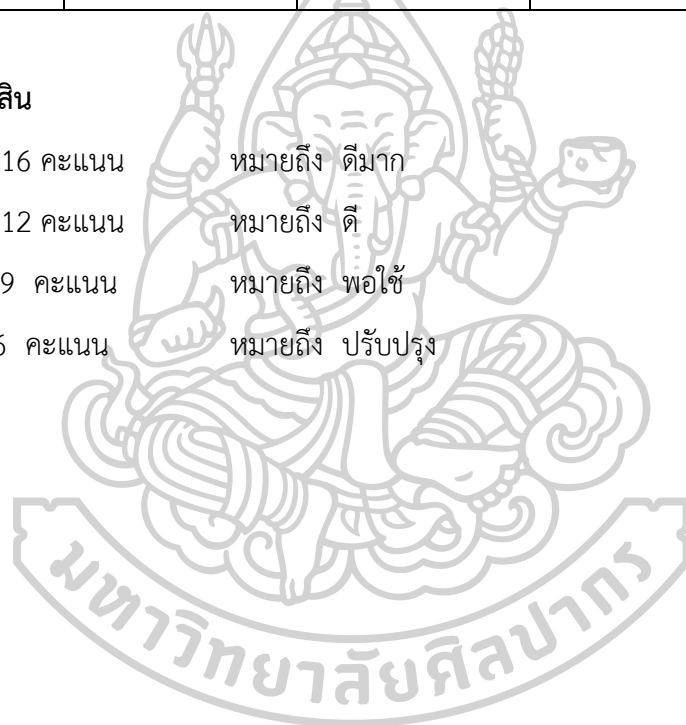
เกณฑ์การประเมินผังความคิดการวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สังคม วรรณศิลป์ และข้อคิด

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.เนื้อหา	วิเคราะห์วรรณคดี ในประเด็นต่าง ๆ ได้ครบถ้วนมี รายละเอียดทุก แง่มุม มีเหตุผลและ ตัวอย่างประกอบ ครบถ้วนชัดเจน สามารถหิบบก ประเด็นได้น่าสนใจ	วิเคราะห์วรรณคดี ในประเด็นต่าง ๆ ได้ครบถ้วนมี รายละเอียดทุก แง่มุม มีเหตุผลและ ตัวอย่างประกอบ ขาด 1 ประเด็น ในประเด็นที่สำคัญ	วิเคราะห์วรรณคดี ในด้านต่าง ๆ ขาด 1 ประเด็น ไม่ได้ อธิบายละเอียด มี เหตุผลแลตัวอย่าง ประกอบขาด 2 ประเด็น	วิเคราะห์วรรณคดี ในด้านต่าง ๆ ขาด ตั้งแต่ 2 ประเด็น อธิบายเหตุผล ประกอบ ขาดมากกว่า 2 ประเด็น ไม่มีการยก ตัวอย่างประกอบ
2.รูปแบบ	รูปแบบถูกต้องตาม หลักการการเขียน แผนภาพความคิด จัดวางได้เข้าใจง่าย	รูปแบบตาม หลักการการเขียน แผนภาพความคิด แต่การจัดวางสลับ ตำแหน่ง 1-2 จุด	รูปแบบตาม หลักการการเขียน แผนภาพความคิด แต่การจัดวาง สลับตำแหน่ง 3-4 จุด	รูปแบบไม่ถูกต้อง ตามหลักการ การเขียนแผนภาพ ความคิด
3.การใช้ภาษา	เขียนสะกดคำ ถูกต้องตาม อักขรวิธี ใช้คำตรง ความหมายใช้ภาษา เหมาะสมกับระดับ ภาษา ใช้ภาษา สื่อสาร ตรงตาม จุดประสงค์	เขียนสะกดคำผิด 1 – 3 คำ ใช้คำตรง ความหมาย ใช้ ภาษาเหมาะสมกับ ระดับภาษา	เขียนสะกดคำ ผิด 4 – 6 คำ เลือกใช้คำตรง ความหมายใช้ ภาษาไม่เหมาะสม กับระดับภาษา	เขียนสะกดคำ ผิดตั้งแต่ 7 คำ ขึ้นไปใช้ภาษาไม่ เหมาะสมกับระดับ ภาษา

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
4.การนำเสนอ	ผู้นำเสนอใช้เสียงพูดชัดเจนและออกเสียงคำถูกต้องทำให้ผู้ฟังทั้งหมดได้ยินการนำเสนอ	ผู้นำเสนอพูดชัดเจน และออกเสียงคำ ไม่ถูกต้อง 1 – 3 คำ ผู้ฟังส่วนใหญ่ได้ยินการนำเสนอ	ผู้นำเสนอพูดเสียงเบา และออกเสียงคำไม่ถูกต้อง 4 – 6 คำ พูดค่อยผู้ฟังได้ยินการนำเสนอไม่ชัดเจน	ผู้นำเสนอพูดฟังไม่ออกเสียงคำไม่ถูกต้อง ตั้งแต่ 7 คำขึ้นไป และพูดค่อยเกินไปจนผู้ฟังที่อยู่หลังห้องไม่ได้ยิน

เกณฑ์การตัดสิน

- 13 - 16 คะแนน หมายถึง ดีมาก
 10 - 12 คะแนน หมายถึง ดี
 7 - 9 คะแนน หมายถึง พอใช้
 4 - 6 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินการแสดงละครสร้างสรรค์

ชื่อกลุ่ม.....จำนวน.....คน

วันที่ประเมิน.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่	ชื่อกลุ่ม	โครงเรื่อง และ แนวคิด			บทสนทนา และการ แสดง			องค์ ประกอบ			ความคิด สร้างสรรค์ และการ นำเสนอ			การทำงาน กลุ่ม			รวม
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
																	15
1.																	
2.																	

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(นายบัณฑิต งามแสง)

เกณฑ์การประเมินการแสดงละครสร้างสรรค์

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.แนวคิด และบทละคร	สื่อสารแนวคิดของเรื่อง ได้ถูกต้องชัดเจน เหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ เรื่อง ลำดับเหตุการณ์ได้ ต่อเนื่อง	สื่อสารแนวคิดของเรื่องได้ ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจน เหตุการณ์ 1-2 เหตุการณ์ ไม่สอดคล้องกับแนวคิด ของเรื่องบทละครมี การสลับเหตุการณ์ ในบางตอน	สื่อสารแนวคิดของเรื่อง ไม่ถูกต้อง มีแนวคิดไม่ สอดคล้องกับเหตุการณ์ ในเรื่องบทละครไม่ เป็นไปตามลำดับ เหตุการณ์ของเรื่อง
2. การแสดง	ผู้แสดงทุกคนมี บุคลิกลักษณะของตัวเอง ตัวละครสามารถ ดึงดูดให้ผู้ชมมีอารมณ์ คล้อยตาม ผู้แสดง สามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตัวเองได้ สมบทบาท	ผู้แสดง 1-2 คน มีบุคลิกลักษณะไม่ตรงกับ ตัวละคร ผู้แสดงสามารถ ดึงดูดให้ผู้ชมมีอารมณ์ คล้อยตาม ผู้แสดง 1-2 คน ไม่สามารถแสดง อารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง ให้สมบทบาท	ผู้แสดงมากกว่า 2 คนมี บุคลิกลักษณะไม่ตรงกับ ตัวละคร ตัวละครไม่ สามารถดึงดูดให้ผู้ชมมี อารมณ์คล้อยตาม ผู้แสดงไม่สามารถแสดง อารมณ์ความรู้สึกของตัวเอง ให้สมบทบาท
3.องค์ประกอบ	การออกแบบเครื่องแต่ง กาย ฉากอุปกรณ์ ประกอบฉากจากวัสดุที่ หาได้ง่ายสอดคล้องกับ เนื้อหาและตัวละครส่งผล ต่อการสื่อสารการแสดง ได้ดี	การออกแบบเครื่องแต่ง กาย ฉากอุปกรณ์ประกอบ ฉากจากวัสดุที่หาได้ง่ายแต่ ไม่ส่งผลต่อการสื่อสาร การแสดง	การออกแบบเครื่อง แต่งกาย ฉากอุปกรณ์ ประกอบฉากไม่ได้ใช้วัสดุ ที่หาง่ายและไม่ส่งผลต่อ การสื่อสารการแสดง

เกณฑ์ การประเมิน	ระดับคะแนน		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
4.การใช้ภาษา	มีการใช้ภาษาร่วมสมัย ผสมผสานกับภาษาใน วรรณคดีได้อย่าง กลมกลืน ใช้ภาษาสื่อสาร ได้ชัดเจนเหมาะสมกับ สถานการณ์แสดงอารมณ์ ของตัวละครทำให้ผู้ชม เกิดความรู้สึกคล้อยตาม	มีการใช้ภาษาร่วมสมัย ผสมผสานกับภาษาใน วรรณคดีอย่างไม่กลมกลืน ใช้ภาษาสื่อสารไม่ชัดเจนไม่ เหมาะสมกับสถานการณ์ แสดงอารมณ์ของตัวละคร ทำ 1-3 จุด	มีการใช้ภาษาร่วมสมัย ผสมผสานกับภาษาใน วรรณคดีอย่างไม่ กลมกลืน ใช้ภาษา สื่อสารไม่ชัดเจนไม่ เหมาะสมกับสถานการณ์ แสดงอารมณ์ของตัว ละครทำ 4 จุด ขึ้นไป
5.การทำงานกลุ่ม	มีการปรึกษาและวางแผน แบ่งหน้าที่อย่าง เหมาะสมชัดเจน ยอมรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สมาชิกแสดงความ ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อ กลุ่มทุกคน และร่วมมือ กันทำงานจนสำเร็จ ผลงานสมบูรณ์	มีการปรึกษาและวางแผน แบ่งหน้าที่ไม่ชัดเจน ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น สมาชิก 3-4 คน แสดงความคิดเห็นที่มี ประโยชน์ต่อกลุ่ม และ ร่วมมือกันทำงานจนสำเร็จ ผลงานสมบูรณ์	มีการปรึกษาและ วางแผน แบ่งหน้าที่ไม่ เหมาะสมชัดเจน สมาชิก 1-2 คน ไม่ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น สมาชิก 1-2 คน แสดง ความคิดเห็นที่ มีประโยชน์ต่อกลุ่ม ทุกคน และร่วมมือกัน ทำงานจนสำเร็จแต่ ผลงานไม่สมบูรณ์

เกณฑ์การตัดสิน

13 - 15 คะแนน

หมายถึง ดี

9 - 12 คะแนน

หมายถึง พอใช้

5 - 8 คะแนน

หมายถึง ปรับปรุง

แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

รหัสวิชา ท22102

รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน
2. ไม่อนุญาตให้นำแบบทดสอบฉบับนี้ออกนอกห้องสอบ
3. ไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือสื่อสาร ตำรา หนังสือเรียน หรือจดบันทึกข้อความใด ๆ เข้าห้องสอบ
4. ไม่อนุญาตให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการทุจริต มิฉะนั้นจะไม่ได้รับผลการประเมินจากแบบทดสอบฉบับนี้

โคลงภาพพระราชพงศาวดาร

รูปที่ 29 แผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ภาพสมเด็จพระนเรศวรทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา

๑ แถลงเรื่องอุปราชาเจ้า	รามัญ
ยกพหูสูตสยามขัณฑ์	เขตรกว้าง
คร้ามอาจตลาดแขงขยัน	เจ้าอยุธยา ยาธา
พลางเพิ่มขุนชีช้าง	ฉัตรล้อมปดอมปน
๑ ยุคลฤทธิราชเจ้า	อยุธยา
องค์เชษฐันเรศรา	ธิราชเจ้า
อนุชนารถนุชเอกา	ทศรถ นามธา
ทราบศึกช่องพลเต้า	ตัดสู้คูแรง
๑ เห็นแข่งแสสร้างล่าลื้อ	ให้ขบวน บางนา
เข้าถนัดตัดต้นชวน	รบช้าง
พ้อพาทอุปราชาหวน	อายออก องค์แฮ
สมคาคับคชคว้าง	ไขว่คำบารู
๑ สองข้างละคู่เข้า	โรมรณ
นเรศวร์ราชพาดแสงพล	พ่ายพ้อง

อุปราชาตอระบน

คอปัท กอนา

อนุราชทศรณ้อง

ฆ้าม้วยมางจา

๑ โยธาทัพต่อต้าน

มอญมละ หนินา

เห็นอย่างทางแพ้นะ

เช่นนี้

ไช่หากหากจำจะ

ไช่เทียง แท้เลย

หัวน่าถ้าดีชี้

ซึกได้ไช่เสมอ

๑ สยามรัฐพัฒนแผ่นดิน

สองครา นี้แล

หนึ่งเขตรนเรศรา

ชนะนี้

กับทั้งเทพมหา

นคร เรานอ

สิทธิ์สุขสิทธิ์ไช่ชี้

เชิดอ้างปางสอง

พระเจ้าน้อยยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร

กรมศิลปากร. (2513). **โคลงภาพพระราชพงศาวดาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4 . พระนคร : โรงพิมพ์
พระจันทร์.

โคลงภาพพระราชพงศาวดาร
รูปที่ 62 จลาจลสมัย
ภาพพระยาวชิรปราการกับทหาร 5 ม้า รบพม่า 30 ม้า

๑ ปางสมัยปวงม่านปล้น	อยุธยา
เห็นพินาศนครา	ห่อนแคล้ว
พระยาวชิรปรา	การกาจ หาญแฮ
คุมพวกพืนกลั่นเกล้า	คิดพร้อมใจกัน
๑ ฟันฝ่าข้าศึกห้อม	แตกฉาน
รบรับรายทางราน	รอดได้
พักแรม ณ บ้านพราน	นกกอก กรุงนา
ปล่อยพรรคพลหาญให้	ลาดคั่นธัญญา
๑ มาปะปรบักซ์ต้อน	ตามติด
ตบหนึ่งกับทหารสนิท	นับห้า
ขับแสะเสริดประชิด	ชล่าไล่ทะเลวงแฮ
หมู่ม่านสามสิบม้า	หมดหัวเฮหนี
๑ กรุงศรีอยุธยา	ยศแพ้ ไพรี
มาก บ มีสามัคคี	คิดสู้
เพียงห้าแต่หากมี	ใจร่วม หาญแฮ
อาจชนะแกกั	ก่อตั้งกรุงธน ฯ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรมศิลปากร. (2513). โคลงภาพพระราชพงศาวดาร. พิมพ์ครั้งที่ 4 . พระนคร : โรงพิมพ์
พระจันทร์.

บทละคร เรื่องรามเกียรติ์

ตอน ทรพี

กล่าวถึงทรพาพญาควายต้องคำสาปจากพระอิศวรให้ตายเพราะลูก ทรพาจึงฆ่าลูกเพศผู้ทุกตัวที่เกิดมา อยู่มาวันหนึ่งนางควายเมียของทรพาดั่งท้องเกรงว่าเมื่อคลอดลูกแล้วทรพาจะฆ่าลูกตน จึงแอบไปคลอดลูกในถ้ำ ตั้งชื่อลูกว่าทรพีแล้วอธิษฐานให้เทวดาคุ้มครอง เมื่อทรพีเติบโตใหญ่ก็ตัวร่อยเท่าทรพาผู้เป็นพ่อ เมื่อเข้าขนาดเท่ากันทรพีจึงเข้าต่อสู้กับทรพาด้วยใจอาฆาตแค้นที่ฆ่าลูกเพศผู้ทุกตัวซึ่งรวมถึงทรพีด้วย

ตัวท่านใจบาบหยาบคาย	ฆ่าลูกตัวตายเสียหนักหนา
เราก้เป็นบุตรในอุรา	หมายจะมาล้างชีวัน
ทรพาโกรธแค้นอย่างยิ่งที่ทรพีต่อว่าทำทนายอำนาจตนจึงเข้าต่อสู้กับทรพี	
บัดนั้น	คำแห่งทรพีแข่งขัน
โคงค้อยอทั่วยืนประจัญ	เสียวชีวิตติดพันกระชั้นมา
อันเขาต่อเขาเข้าประหาร	เสียงสะท้อนเปรี้ยงเปรี้ยงดั่งฟ้าผ่า
ได้ที่ชีวิตถูกทรพา	ก็ม้วยชีวาด้วยฤทธิ์

ทรพาลาดท่าเสียทีถูกทรพีขวิดตาย หลังจากนั้นทรพีเข้าครอบครองฝูงควายแทนทรพาผู้เป็นพ่อ ทรพีท่องเที่ยวไปในป่าด้วยความเย่อหยิ่งในพลังอำนาจของตนเอง ไปถึงในป่าหิมพานต์ก็ขวิดภูเขาดันไม้ร้องทำทนายเทวดาให้มาสู้กัน เทวดาในป่าหิมพานต์นั้นคิดว่าสู้กับทรพีซึ่งเป็นเดรัจฉานหากชนะก็ไม่สมศักดิ์ศรี หากแพ้ก็จะอับอายจึงแสวงว่าไม่มีฤทธิ์ให้ไปที่เขาเบญจบรรพต ทรพีดีใจคิดว่าเทวดาแห่งเขาหิมพานต์กลัวตน จึงไปที่เขาเบญจบรรพตเอาเขาขวิดภูเขาและร้องทำทนาย เทวดาทั้ง 5 แห่งเขาเบญจบรรพตจึงตอบว่าไม่สามารถสู้ได้พระสมุทรมันมีฤทธิ์จึงไปสู้กับพระสมุทรมณี ทรพีดีใจยิ่งนักตรงมายังมหาสมุทรขวิดน้ำโกลาหลร้องทำทนายให้เทวดาผู้รักษามหาสมุทรนั้นมาสู้กับตน พระสมุทรมณีจึงว่าไม่มีฤทธิ์จิตของตนนั้นตั้งอยู่ในอุเบกขา หากต้องการต่อสู้ให้ไปยังเขาไกรลาสเมื่อทรพีไปถึงเขาไกรลาสก็ร้องทำทนายพระอิศวร

ตัวท่านผู้้อครเทวัญ	ปราบได้ถึงชั้นดุสิต
เป็นใหญ่อยู่ในทศทิศ	มาลองฤทธิ์ด้วยเราผู้ศักดิ์ดา

พระอิศวรต่อว่าทรพีใจหยาบคายเป็นคนพาลมาอวดอ้างว่าตนมีฤทธิ์ ฆ่าพ่อตนแล้วยังมารนหาที่ตายอีก จะสู้ก็ไม่เหมาะสม หากต้องการจะสู้ก็ให้ไปสู้กับพญาพาลีเจ้าเมืองขีดขินและสาปทรพีว่าให้ตายด้วยฤทธิ์ของพญาพาลี แล้วไปเกิดใหม่ชื่อมังกรกัณฐ์แล้วถูกพระรามสังหาร เมื่อทรพีต้องคำสาปพระอิศวรก็เกิดโมโหขวิดเขาไกรลาสจนเลื่อนลั่นหวั่นไหว แล้วตรงไปยังเมืองขีดขินเข้าชนต้นไม้หักโค่นไล่ขวิดพวกลิงวุ่นวายร้องทำทนายพญาพาลี

ตัวเราอยู่ในหิมเวศ	ก็ทรงเดชฤทธากล้าหาญ
เทวอารักษ์ทั้งจักรวาล	สะท้อนท้อไม่ต่อศักดา
ถึงพระอิศวรบรรณนาถ	ก็ขยาดฤทธิ์ผู้แก่ล้า
เอ็งดีจงเร่งลงมา	เช่นฆ่าลงดุฤทธิรอน

พญาพาลีไต่ยินดั่งนั้นก็โกรธหยาบพระขรรค์เข้าต่อสู้กับทรพีอย่างดุเดือด แต่เช้าถึงเย็นก็รู้ว่าทรพีมีฤทธิ์มากหากจะฆ่าให้ตายที่นี้คงไม่ได้จะต้องหลอกล่อให้เข้าไปสู้กันในถ้ำแล้วหาทางขัดขวางการต่อสู้ของทรพีจึงจะฆ่าลงได้

บัดนี้สิ้นแสงอโณทัย	จงกลับไปสั่งฝูงบริวาร
ฝ่ายเราก็จะสั่งฝูงองค	ทั้งสุริย์วงศ์โยธาทยหาญ
พຽ່ງนี้จึงไปรอนราญ	ในถ้ำแก้วสุรگانต์พรรณราย
ให้ลับมนุษย์ครุฑา	วิทยาอารักษ์ทั้งหลาย
มาตรแมนชีวิตจะวอดวาย	ก็ไม่อายไพร่ฟ้าประชากร ๆ

ทรพีก็ตกลงตามที่กล่าวพาลีกล่าว พาลีกลับมาสั่งความสุครีพน้องชายว่า

แมนว่าพี่ต่อสู้มัน	เจ็ดวันไม่คืนราชฐาน
ตัวเจ้าผู้ปรีชาชาญ	ไปดูที่ธารคีรี
ถ้าเลือดชั้นนั้นเลือดมหัสสา	เลือดไหลเหลวมานันเลือดพี่
จงขับพวกพลโยธี	ชนศิลาปิดปากถ้ำไว้
อย่าให้ผู้ใดใครมาพบ	เห็นซากอสมันันได้

วันต่อมาพาลีและทรพีก็เข้าไปสู้กันในถ้ำสุรگانต์สู้กันอยู่ 7 วันก็เอาชนะกันไม่ได้ พาลีสงสัยว่ามีเทวดารักษาทรพีอยู่ จึงใช้อุบายสอบถามกำลังของทรพีว่าได้กำลังมาจากที่ใด

เหวยเหวยดูกรทรพี	ซึ่งเรื่องฤทธิแก่ล้า
เทวีของคเณรมหิมา	ให้ศักดาเอ็งหรือว่าไร

ทรพีไต่ยินพาลีถามดังนั้นจึงตอบด้วยความยโสว่า

ได้ฟังจึงร้องตอบไป	เป็นโฉนมาถามกำลังเรา
เทวีของคเณรมหิมา	ตัวกูมีฤทธิ์ด้วยสองเขา
เอ็งอย่าสู้รู้ดูเบา	กูจะเอาชีวิตเสียบัดนี้

เมื่อทรพีตอบดังนั้นพาลีก็รู้ได้ทันทีว่ามีเทวดาคอยช่วยทรพีอยู่จึงใช้อุบายให้เทวดานั้นน้อยใจไม่ปกป้องคุ้มครองทรพีจึงกล่าวว่า

รื่องว่าดูกรเทเวศ	อันเรื่องเดชฤทธิแรงแข็งกล้า
ซึ่งสิ่งสู้อยู่ในกายา	มทิงสามันนอกตัณญู
มิได้คำรพนบคุณ	กลับกล่าวทารุณลบหลู่
เสียทีที่ท่านเลี้ยงดู	อย่าอยู่รักษาไอ้อาธรรม

เทวดาทิ้ง 6 ผู้ปกป้องรักษาทรมิได้ยืนพาลีกกล่าวก็เห็นว่าเป็นจริงว่าทรมิออกตัณญูไม่รู้คุณ เทวดาทิ้ง 6 ต่างคิดน้อยใจจึงออกจากร่างไม่รักษาทรมิอีกต่อไปทำให้ทรมิก็อ่อนกำลังลง พาลิใช้เท้าถีบแล้วแทงด้วยพระขรรค์ ทรมิชีวิตชวนวุ่นวายด้วยอ่อนกำลังทั้งเลือดก็ไหลออกจากกาย พาลิใช้พระขรรค์สังหารทรมิตาย

เมื่อนั้น	พญาพาลีใจกล้า
รณรงค์อจผาดโผนมา	เหยียบเขาพญาทรมิ
มือซ้ายจ้งเขายืนยัน	กรขวากว้างพระขรรค์ชัยศรี
พาดด้วยกำลังฤทธิ	ทรมิม้วยบรรลัย

ครั้นเมื่อพาลีฆ่าทรมิตายเทวดาต่างประมามียินดีและบันดาลให้ฝนตก ฝ่ายสุคริพพาลีรออยู่ในเมืองครบ 7 วันไม่เห็นพาลิกลับมาตกใจจึงชวนองคตผู้เป็นหลานและทหารไปดูที่ถ้ำสุรगานต์ ด้วยว่าคืนนั้นฝนตกสุคริพจึงเห็นเลือดที่ไหลออกมาจากถ้ำนั้นใสจางก็คิดว่าพาลีตายแล้วก็พากันโศกเศร้าเสียใจ ไม่ได้ทันพิเคราะห์ให้ถึถ้วนด้วยเพราะความโศกเศร้า จึงสั่งให้ทหารขนก้อนหินไปปิดปากถ้ำตามคำสั่งของพาลี

ฝ่ายพาลีออกจากถ้ำไม่ได้ก็โกรธใช้หัวทรมิที่ตัดมานั้นขว้างเข้าไปปากถ้ำหินที่ปิดปากถ้ำอยู่ก็หลุดออกไปแล้วตรงเข้าไปยังท้องพระโรงเมืองขีดขินต่อว่าดาทอสุคริพด้วยอารมณ์โกรธแค้น

เหม่เหม่ดูกรไอ้ทรมยศ	มึงมาคิดคดต่อเชษฐา
ตัวกู่ม้วยมรณา	เอ็งปิดคูหาเสียว่าไร
เสียทีเป็นน้องร่วมครรรภ์	สุริยวงศ์เทวัญสูงใหญ่
จะเลี้ยงไว้ก็เครื่องเคืองใจ	เร่งไปเสียจากพระบุรี

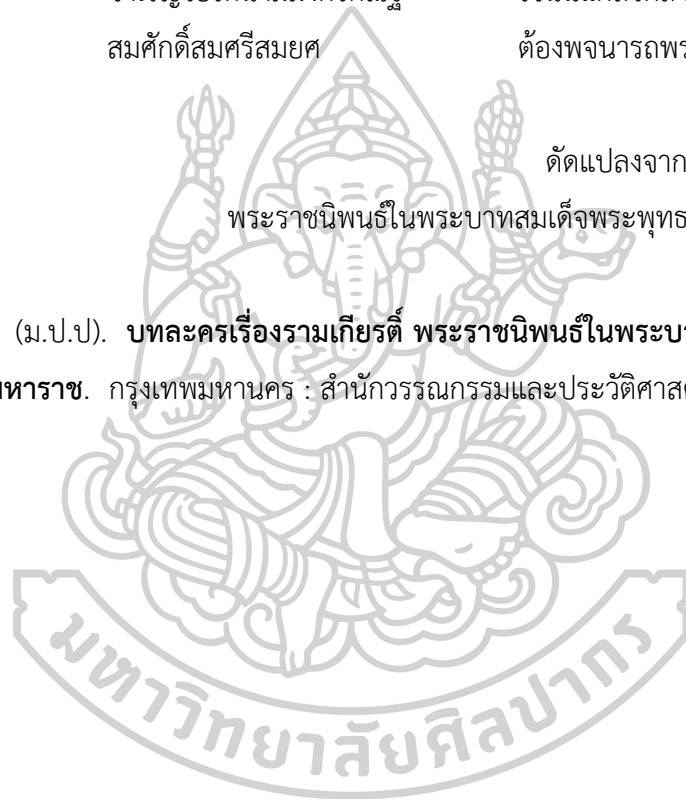
สุคริพตกใจมากจึงตอบด้วยความสัสต์ยว่าตนเห็นเลือดสีจางไหลออกจากถ้ำก็เศร้าโศกคิดว่าพาลีตายจึงเอาก้อนหินปิดปากถ้ำตามที่สั่งไว้ พาลิได้ยืนก็ยิ่งโกรธคิดว่าสุคริพกล่าวไม่จริงอยากครองเมืองขีดขินแทนตน เสแสร้งแกล้งทำเป็นโศกเศร้า พาลิจึงตัดพืดัดน้องขับสุคริพออกจากเมืองหากไม่ไปจะฆ่าให้ตาย ว่าแล้วก็ใช้พระขรรค์ไล่ฟัน สุคริพรีบหนีออกจากเมืองด้วยความกลัว แล้วตัดพ้อว่าตนเองนั้นสุจริตไม่มีความผิดทั้งยังจงรักภักดีต่อพาลี และกล่าวถึงความหลังว่าเคยลำบากต้องคำสาปพระฤาษีด้วยกัน และครั้งสุคริพชะลอเขาพระสุเมรุได้นางดาราพาลีก็ชิงไปเป็นเมีย สุคริพก็ไม่ได้ว่าเพราะรักพี่ สุคริพหยุดพักอยู่ที่เขายมตั้งพบหนุมานจึงเล่าความให้ฟัง

กล่าวถึงน้องชายของทศกัณฐ์ชื่อพยาขรครองเมืองโรมคันนิสัยหยาบร้ายทารุณ มีมเหสีชื่อนางรัชฎาสูรให้กำเนิดโอรสชื่อมังกรกัณฐ์คือทรพิมากำเนิดตามคำสาปของพระอิศวร

เมื่อนั้น	นางรัชฎาสูรมเหสี
สมสู่อยู่ด้วยอสุรี	เทวีทรงครรภ์จำเริญมา
คือทรพิมากำเนิด	เกิดเป็นพระโอรสา
ครั้นถ้วนทศมาสเวลา	ก็ลยาก็คลอดพระโอรส
จำเริญวัยให้นามมังกรกัณฐ์	ใจนั้นแกล้วกล้าสาหัส
สมศักดิ์สมศรีสมยศ	ต้องพจนารถพระศูลี

ดัดแปลงจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์
พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

กรมศิลปากร. (ม.ป.ป). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก-มหาราช**. กรุงเทพมหานคร : สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

แบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

รหัสวิชา ท22102

รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม

1. ข้อใดไม่แสดงนาฏการด้านการเคลื่อนไหว

1) พ้อพาทอุปราชหวน	อายออก องค์แฮ
2) นเรศวร์ราชฟาดแสงพล	พ่ายพ้อง
3) อุปราชชาตอุระบน	คอฟัท กอนา
4) อนุราชทศรณ้อง	ฆ่าม้วยมางจา

2. ข้อใดมีการใช้คำเอกโทษ

1) หัวนำถ้ำดีชี้	ชักได้ไชยเสมอ
2) สยามรัฐพัฒน์แผ่นดิน	สองครา นี้แล
3) หนึ่งเขตรนเรศรา	ชะนี้
4) กับทั้งเทพมหา	นคร เรานอ

3. ข้อใดแสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญและพระสติปัญญาของสมเด็จพระนเรศวร

ก. โยธาทัพต่อต้าน	มอญมละ หนีนา
ข. เข้าถนัดตัดต้นชวน	รบช้าง
ค. สมคาคับคชคว้าง	ไขว่ค้ำบารู
ง. สองข้างละคู่เข้า	โรมรณ

- 1) ก. ข.
- 2) ข. ง.
- 3) ข. ค.
- 4) ค. ง.

8. “พินฝาข้าศึกห้อม	แตกฉาน
รบรับรายทางราน	รอดได้
พักแรม ณ บ้านพราน	นกนอก กรุงนา
ปล่อยพรรคพลหาญให้	ลาดคั่นธัญญา”

ข้อใดคือลักษณะเด่นของบทประพันธ์ข้างต้น

- 1) ทุภพธรรมมีสัมผัสใน
- 2) ใช้คำถกมเชิงวาทศิลป์
- 3) มีการใช้ภาพพจน์อุปมา
- 4) มีการใช้ภาพพจน์ปฏิพากษ์

9. “เห็นแข่งแสรังล่าลื้อ	ให้ชบวน บางนา
เข้าถนัดตัดต้นชวน	รบช้าง
พ้อพาทอุปราชชวน	อายออก องค์กรแฮ
สมคาคับคชคว้าง	ไขว่ค้ำบารู”

ข้อใดสามารถประยุกต์ใช้ข้อคิดจากบทประพันธ์ข้างต้นได้เหมาะสมที่สุด

- 1) ร.ต.ท.พายุใช้อาวุธหนักยิงถล่มฐานที่มั่นของกลุ่มผู้ก่อการร้ายเพื่อให้ผู้ก่อการร้ายหนีออกมาแล้วจึงล้อมจับ
- 2) ร.ต.ต.สายฟ้าเกลี้ยกล่อมให้ผู้ก่อการร้ายยอมจำนนโดยรับปากว่าจะออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ก่อการร้าย
- 3) พ.ต.อ.ทศพลใช้อุบายร่วมมือกับศัตรูของผู้ก่อการร้ายสนธิกำลังกันเพื่อให้มีกำลังพลมากกว่ายิงถล่มผู้ก่อการร้ายจนหมดสิ้น
- 4) พล.ต.ต.สมชายใช้อุบายให้ผู้ก่อการร้ายกระจายกำลังออกเป็นหลายส่วนเพื่อลดความแข็งแกร่งแล้วจึงบุกเข้าจับกุมหัวหน้าของผู้ก่อการร้าย

10. “กรุงศรีอยุธยาศัพท ไพร่
 มาก บ มีสามัคคี คิดสู้
 เพียงห้าแต่หากมี ไจร่วม หาญแฮ
 อาจชนะแก้ว ก่อตั้งกรุงธน”

ข้อใดสามารถประยุกต์ใช้ข้อคิดจากบทประพันธ์ข้างต้นได้เหมาะสมที่สุด

- 1) พิษณุกรเชิญชวนประชาชนออกมาใช้สิทธิ์การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กรุงเทพฯ
- 2) ธรรมรัฐจัดตั้งกองทุนกู้ยืมเพื่อพัฒนาธุรกิจขนาดเล็กในชุมชนแออัดในเขตคลองเตย
- 3) ประสิทธิและประวิทย์ร่วมกันยึดอำนาจรัฐบาลแล้วเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากประชาธิปไตยเป็นคอมมิวนิสต์
- 4) พระครูไพศาลสหกิจร่วมกับ 17 องค์กรเอกชนแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

11. “เห็นแข่งแสสร้างล่าถ้อ ให้ขบวน บางนา
 เข้าถนัดตัดต้นชวน รบช้าง
 พ้อพาทอุปราชชวน อายออก องค์แฮ
 สมคาคับคชคว้าง ไชวค้ำบารู”

จากคำประพันธ์ข้างต้นนักเรียนเห็นว่าอุบายของพระนเรศวรเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

- 1) ไม่เหมาะสม เพราะไม่มีโอกาสที่จะชนะ
- 2) เหมาะสม เพราะพระนเรศวรมีความกล้าหาญ
- 3) เหมาะสม เพราะเป็นวิธีที่จะเอาชนะกองทัพศัตรูที่มีมากกว่าได้
- 4) ไม่เหมาะสม เพราะเสี่ยงต่อการลอบสังหารจากกองทัพศัตรู

12. “โยธาทัพต่อต้าน มอญมละ หนินา
 เห็นอย่างทางแพ้นะ เช่นนี้
 ไซ่มากหากจำจะ ไชยเที่ยง แพ้เลย
 หัวนำถ้าดีชี้ ชักได้ไชยเสมอ”

จากบทประพันธ์ข้างต้นให้ความสำคัญตรงกับข้อใดมากที่สุด

- 1) ผู้หมั่นแสวงหาความรู้ย่อมมีชัยชนะ
- 2) กำลังพลมากไม่มีผลต่อการแพ้ชนะ
- 3) ชัยชนะไม่มีมิตรแท้และศัตรูที่ถาวร
- 4) การมีผู้นำที่ดีสามารถนำไปสู่ชัยชนะ

13. นักเรียนคิดว่าภารกิจที่กองทัพพระนเรศวรสามารถเอาชนะกองทัพพระมหาอุปราชาที่มีกำลังพลมากกว่าได้ เพราะเหตุใด

- 1) เพราะใช้อุบายให้กองทัพศัตรูตั้งค่ายล้อมพระนครแล้วจึงเข้าโจมตีแบบกองโจร
- 2) เพราะใช้วิธีบุกเข้าใจกลางของกองทัพศัตรูแล้วค่อย ๆ โจมตีขยายวงกว้างออกมา
- 3) เพราะใช้อุบายชวนให้พระมหาอุปราชรบด้วยการกระทำยุทธหัตถีอันเป็นธรรมเนียมกษัตริย์ ไม่เปลืองกำลังพล
- 4) เพราะใช้วิธีสู้แล้วแสร้งว่าแพ้นี้เข้าค่ายล่อให้กองทัพศัตรูติดตามเมื่อได้โอกาสจึงให้ทหารที่ซุ่มอยู่ลอบโจมตี

14. นักเรียนคิดว่าข้อใดเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พระยาวชิรปราการหนีออกจากกรุงศรีอยุธยา

- 1) ปางสมัยพวงม่านปล้น อยุธยา
- 2) เห็นพินาศนครา ห่อนแคล้ว
- 3) พระยาวชิรปรา การกาจ หาญแฮ
- 4) คุมพวกพื่นกลั่นแกล้ว คิดพร้อมใจกัน

15. หากนักเรียนเป็นพระมหาอุปราชาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะในข้อใดเพื่อไม่ให้พ่ายแพ้สงคราม

- 1) อำนาจศักดิ์ศฤงคาร มั่งชั่ง
- 2) ศรีทธาทำจิตหมั่น คงตรง
- 3) เว้นบาปเสาะกัลป์ยาม มิตรไว้
- 4) ปัญญาตรองตรัสล้ำ ลึกหลาย

16. “บัดนั้น ทรพีผู้ใจหยาบใหญ่
ได้ฟังจึงร้องตอบไป เป็นไฉนมาถามกำลังเรา
เทวีองค์ใดไม่สิ่งสู้ ตัวกูมีฤทธิ์ด้วยสองเขา
เอ็งอย่าสู้รู้ดูเบา กูจะเอาชีวิตเสียบัดนี้”

ข้อใดสามารถประยุกต์ใช้ข้อคิดข้อคิดจากบทประพันธ์ข้างต้นได้เหมาะสมที่สุด

- 1) บริเวณดูแลแม่ที่ป่วยติดเตียงอย่างดีมาโดยตลอด 3 ปี
- 2) ขวลิขกล่าวขอบคุณเพื่อน ๆ ที่มาแสดงความยินดีในวันรับตำแหน่งใหม่
- 3) สมประสงค์ปฏิบัติเสถียรรับเงินรางวัลจากการเก็บกระเป่าที่มีเงิน 10 ล้านคืนเจ้าของ
- 4) ประสบสุขขอวยพรปีให้ให้ชาวไทยมีความสุขสงบ โดยแนะนำให้นั่งสมาธิ สวดมนต์ แม่เมตตา

17. “ครั้นถึงหิริญไกรลาส เห็นพระตรีภูวนาถเรื่องศรี
 ยืนอยู่แล้วกล่าววาที ว่าดูกรพระศุภีมีฤทธิ์
 ตัวท่านผู้อัครเทวัญ ปราบได้ถึงชั้นดุสิต
 เป็นใหญ่อยู่ในทศทิศ มาลองฤทธิ์ด้วยเราผู้ศักดิ์ดา”

จากบทประพันธ์ข้างต้นทพวิศวกรปรับปรุงตนอย่างไร

- 1) ลดความอาฆาตพยาบาท
- 2) ลดความความเย่อหยิ่งจองหอง
- 3) เพิ่มความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ
- 4) เพิ่มความมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น

18. “ต่างหาญต่างกล้าไม่ละกัน เสียงสนั่นครั้นครั้นภูเขาไหว
 ต่างขวิดต่างแทงวุ่นไป ต่างถอยต่างไล่ราญรอน”

ข้อใดคือความโดดเด่นของคำประพันธ์ข้างต้น

- 1) การหลากคำ
- 2) การซ้ำคำ
- 3) การใช้ความเปรียบ
- 4) การเล่นเสียงวรรณยุกต์

19. ข้อใดคือสาเหตุที่ทำให้ทพวิถึงแก่ความตาย

- 1) เทวัญองค์ใดไม่สิ่งสู้ ตัวภูมิฤทธิ์ด้วยสองเขา
- 2) สัประยุทธ์ต่อยุทธ์ถึงเจ็ดวัน เสมอกันถ้อยที่ไม่มีชัย
- 3) จงเร่งเข้ามาชิงชัย ที่ในถ้ำแก้วสุรกานต์
- 4) เขาตีเท้าถีบโถมทะยาน ต่อต้านยืนยันประจันหน้า

20. ข้อใดคือสาเหตุที่ทำให้เทวดาไม่คุ้มครองทพวิ

- 1) มิได้คำรพนบคุณ กลับกล่าวทารุณลบหลู่
- 2) ร้องว่าดูกรเทเวศ อันเรื่องเดชฤทธิ์แรงแข่งกล้า
- 3) เชิญไปสู่ทิพพิมาน สำราญด้วยนางสาวสวรรค์
- 4) ฟังเราว่าเถิดนะเทวัญ จงชวนกันออกจากกายา

26. “ความทุกข์ความโศกเป็นกำลัง ไม่หยุดยั้งพิเคราะห์ให้ถ่วงถ่วง
คิดว่าพี่ชายสิ้นชีวิต ขุนกระบี่สั่งพวกพลไกร”

จากบทประพันธ์ข้างต้นข้อใดไม่สามารถอนุมานได้

- 1) รีบร้อน
- 2) รอบคอบ
- 3) ประมาท
- 4) กำลังมีความทุกข์โศก

27. “สัประยุทธ์ต่อยุทธ์ถึงเจ็ดวัน เสมอกันถ้อยที่ไม่มีชัย
ก็ตริกไปด้วยไวปัญญา มหิงสาตัวนี้เป็นไหน
จึงมีฤทธาเกรียงไกร หรือจะได้กำลังเทวีญ
จำจะอุบายด้วยความคิด ลวงล้างชีวิตให้อาสัญ
ตรได้แล้วไม่รบติดพัน หันออกมากล่าววาจา”

จากบทประพันธ์ข้างต้นแสดงถึงอุปนิสัยของพาลีในข้อใด

- 1) ใจเย็น
- 2) เจ้าเล่ห์
- 3) รอบรู้
- 4) เจ้าโหด

28. “เหม่เหม่ดูกรไอ้ทวยศ มิ่งมาคิดคดต่อเชษฐา
ตัวกูไม่ม้วยมรณา เอ็งปิดคุหาเสียว่าไร
เสียที่เป็นน้องร่วมครรรค์ สุริย์วงศ์เทวีญสูงใหญ่
จะเลี้ยงไว้ก็เครื่องเคืองใจ เร่งไปเสียจากพระบุรี”

จากคำประพันธ์ข้างต้นนักเรียนคิดว่าพาลีทำถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

- 1) ถูกต้อง เพราะสุครีพต้องการแย่งชิงราชสมบัติ
- 2) ถูกต้อง เพราะสุครีพผูกใจเจ็บพาลีเมื่อครั้งแย่งชิงนางดาราศา
- 3) ไม่ถูกต้อง เพราะสุครีพเป็นน้องชายร่วมมารดาเดียวกับพาลี
- 4) ไม่ถูกต้อง เพราะพาลีไม่สอบถามความเป็นจริง แต่กลับลงโทษสุครีพทันที

29. ในฐานะลูกนักเรียนคิดว่าทรมิฆ่าทราสมาสมควรหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 1) สมควร เพราะทราฆ่าลูกเพศผู้ทุกตัว
 - 2) ไม่สมควร เพราะทรายังไม่ได้ทำร้ายทรมิ
 - 3) ไม่สมควร เพราะทราถือว่าเป็นผู้มีคุณคือผู้ให้กำเนิด
 - 4) สมควร เพราะทรมิมิเหวตปกป้องรักษาสามารถเอาชนะทราได้
30. หากนักเรียนนำเรื่องราวของทรมิเขียนเป็นบทความควรให้ชื่อเรื่องในข้อใด
- 1) ทรมิ : ควายป่าผู้อาฆาต
 - 2) ลิงกับควาย คู่ใหญ่ ฟัดแหลกและ
 - 3) บุญคุณต้องทดแทน ความแค้นต้องชำระ
 - 4) ลูกทรมิ : บุญคุณ ความแค้น แรงอหังการ

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์ คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการวิจัย การตอบคำถามไม่มีผลต่อคะแนนในรายวิชา จึงขอให้นักเรียนพิจารณาและตอบข้อความตามความจริง
2. แบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้ ประกอบด้วยประโยคข้อความจำนวน 18 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ
3. ให้นักเรียนอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของนักเรียนให้ครบทุกข้อ

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ระดับ	5 คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ระดับ	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ระดับ	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ระดับ	2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ระดับ	1 คะแนน

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1. เทคนิคละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีได้					
2. เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนเหมาะสม					
3. เทคนิคละครสร้างสรรค์มีความน่าสนใจ					
4. เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์					
5. เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้กล้าแสดงออก					
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้					
6. นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนุก					
7. นักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม					
8. นักเรียนร่วมกิจกรรมในบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัย					
9. นักเรียนร่วมกิจกรรมโดยมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์					
10. นักเรียนแสดงละครโดยแสดงออกทางความคิด ร่างกาย ผ่านการตีความของนักเรียนเอง					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ					
11. นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์วรรณคดี จากการเรียนรู้ผ่านเทคนิคละคร สร้างสรรค์					
12. นักเรียนได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์					
13. นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านสังคม					
14. นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร					
15. นักเรียนมีทักษะการแก้ไขปัญหา					
16. นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียน วรรณคดี และมีความสุขกับการเรียน มากขึ้นนักเรียน					
17. สามารถใช้ความรู้และทักษะจาก ละครสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอบคุณสำหรับความร่วมมือ

นายบดินทร์ งามแสง

ผู้วิจัย

ตารางผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบและความเหมาะสม
 ถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1)

รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบครบถ้วน	+1	+1	+1	1.00
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับและขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	1.00
จุดประสงค์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
3. สารการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	+1	+1	+1	1.00
4. จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนได้ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00
สาระการเรียนรู้				
5. สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00
6. สาระการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	1.00
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างการทำกิจกรรมและสอดคล้องกับการวัดประเมินผล	+1	+1	+1	1.00
การวัดประเมินผล				
9. การวัดประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้และ กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00
10. เครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผลเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00
11. เครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผลมีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00
12. การวัดประเมินผลครอบคลุมด้านความรู้ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบและความเหมาะสม
 ถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2)

รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบครบถ้วน	+1	+1	+1	1.00
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับและขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	1.00
จุดประสงค์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
3. สารการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	+1	+1	+1	1.00
4. จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนได้ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00
สาระการเรียนรู้				
5. สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00
6. สาระการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่อกันอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	1.00
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างการทำกิจกรรมและสอดคล้องกับการวัดประเมินผล	+1	+1	+1	1.00
การวัดประเมินผล				
9. การวัดประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้และ กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00
10. เครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผลเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00
11. เครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผลมีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00
12. การวัดประเมินผลครอบคลุมด้านความรู้ทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์
วรรณคดี

ข้อที่	เนื้อหา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1.	โคลงภาพพระราชพงศาวดาร	+1	+1	+1	1.00
2.	รูปที่ 29 แผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	+1	+1	+1	1.00
3.	ภาพสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	+1	+1	+1	1.00
4.	ภาพสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	+1	0	+1	0.67
5.	ยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา	+1	+1	+1	1.00
6.	รูปที่ 62 จลาจลสมัย	+1	+1	+1	1.00
7.	ภาพพระยาวชิรปราการกับ	+1	+1	+1	1.00
8.	ทหาร 5 ม้า รบพม่า 30 ม้า	+1	+1	+1	1.00
9.		+1	+1	+1	1.00
10.		+1	+1	+1	1.00
11.		+1	+1	+1	1.00
12.		+1	+1	+1	1.00
13.		+1	+1	+1	1.00
14.		+1	+1	+1	1.00
15.		+1	+1	+1	1.00
16.		+1	0	+1	0.67
17.		+1	+1	+1	1.00
18.		+1	+1	+1	1.00
19.		+1	+1	0	0.67
20.		+1	0	+1	0.67
21.		0	+1	+1	0.67
22.		0	+1	+1	0.67

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์
วรรณคดี (ต่อ)

ข้อที่	เนื้อหา	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
23.	บทละครเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนทศพรพี	+1	+1	+1	1.00
24.		+1	+1	+1	1.00
25.		+1	+1	+1	1.00
26.		+1	+1	+1	1.00
27.		+1	+1	+1	1.00
28.		+1	+1	+1	1.00
29.		+1	+1	+1	1.00
30.		+1	+1	+1	1.00
31.		+1	+1	+1	1.00
32.		+1	+1	+1	1.00
33.		+1	+1	+1	1.00
34.		+1	+1	+1	1.00
35.		+1	+1	+1	1.00
36.		+1	+1	+1	1.00
37.		+1	+1	+1	1.00
38.		+1	+1	+1	1.00
39.		+1	+1	+1	1.00
40.		+1	+1	0	0.67
41.		+1	+1	+1	1.00
42.		+1	+1	+1	1.00
43.		+1	+1	+1	1.00
44.		+1	+1	+1	1.00
45.		+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคละครสร้างสรรค์

รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. เทคนิคละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีได้	+1	+1	+1	1.00
2. เทคนิคละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00
3. เทคนิคละครสร้างสรรค์มีความน่าสนใจ	+1	+1	+1	1.00
4. เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00
5. เทคนิคละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้กล้าแสดงออก	+1	+1	+1	1.00
ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้				
6. นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความสนุก	+1	+1	+1	1.00
7. นักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม	+1	+1	+1	1.00
8. นักเรียนร่วมกิจกรรมในบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัย	+1	+1	+1	1.00
9. นักเรียนร่วมกิจกรรมโดยมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00
10. นักเรียนแสดงละครโดยแสดงออกทางการความคิดร่างกาย ผ่านการตีความของนักเรียนเอง	+1	+1	+1	1.00
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
11. นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์วรรณคดีจากการเรียนรู้ผ่านเทคนิคละครสร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00
12. นักเรียนได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00
13. นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านสังคม	+1	+1	+1	1.00
14. นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร	+1	+1	+1	1.00
15. นักเรียนมีทักษะการแก้ไขปัญหา	+1	+1	+1	1.00
16. นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดี และมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น	+1	+1	+1	1.00
17. นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะจากละครสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดทักษะการวิเคราะห์วรรณคดี

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1.	0.03	0.03	16.	0.64	0.20	31.	0.74	0.28
2.	0.10	0.05	17.	0.79	0.35	32.	0.69	0.25
3.	0.51	0.30	18.	0.62	0.27	33.	0.36	0.27
4.	0.64	0.22	19.	0.64	0.27	34.	0.49	0.17
5.	0.59	0.22	20.	0.69	0.30	35.	0.38	0.16
6.	0.77	0.33	21.	0.79	0.30	36.	0.46	0.19
7.	0.03	0.03	22.	0.74	0.30	37.	0.54	0.30
8.	0.74	0.33	23.	0.54	0.24	38.	0.38	0.14
9.	0.79	0.30	24.	0.59	0.32	39.	0.51	0.09
10.	0.67	0.22	25.	0.64	0.20	40.	0.56	0.22
11.	0.51	0.22	26.	0.74	0.30	41.	0.64	0.30
12.	0.31	0.14	27.	0.59	0.30	42.	0.64	0.27
13.	0.59	0.22	28.	0.72	0.25	43.	0.69	0.30
14.	0.59	0.22	29.	0.18	0.03	44.	0.62	0.27
15.	0.44	0.22	30.	0.72	0.27	45.	0.59	0.27

นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ผ่านการเรียนเรื่องโคลงภาพพระราชพงศาวดารและบทละคร เรื่องรามเกียรติ์มาแล้ว จำนวน 39 คน ได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ที่นำมาใช้ได้จำนวน 35 ข้อ ผู้วิจัยทำการเลือกข้อสอบให้เหลือ 30 ข้อ คือข้อ 3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,31,32,33,34,35,36, 37,38,39,40,41,42,43,44 และ 45 จากข้อสอบทั้งหมด 45 ข้อ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ พบว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 ประสิทธิภาพใช้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.36-0.79 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20-0.35

ตารางที่ 13 ผลคะแนนทักษะการวิเคราะห์วรรณคดีก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้
เทคนิคละครสร้างสรรค์

คนที่	ก่อนเรียน (30 คะแนน)	หลังเรียน (30 คะแนน)	คนที่	ก่อนเรียน (30 คะแนน)	หลังเรียน (30 คะแนน)
1	15	18	21	6	10
2	11	16	22	10	19
3	7	11	23	15	23
4	7	14	24	21	25
5	7	16	25	16	25
6	7	24	26	19	22
7	11	13	27	18	23
8	15	16	28	20	23
9	19	22	29	20	24
10	16	24	30	5	18
11	13	19	31	7	11
12	4	22	32	12	24
13	15	18	33	17	24
14	12	15	34	21	24
15	7	21	35	8	13
16	17	19	36	7	20
17	11	21	37	12	21
18	9	15	38	8	17
19	10	16	39	17	21
20	11	20	40	18	19

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายบดินทร์ งามแสง
วัน เดือน ปี เกิด	1 กันยายน 2533
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2558 สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2560 ศึกษาต่อระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ สอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	80 ซอยสุขุมวิท 2 ซอย 15 แยก 2-8 ถนนสุขุมวิท 2 แขวงดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร 10250

